

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมดูแลสุขภาพ
และผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย

เล่มที่ 2

ระบบฐานข้อมูลบัญชีฟาร์มโคนม

โดย

รศ.ดร.พิชิต ธานี

ดร.กมล งามสมสุข

และ ผศ.วราภา คุณาพร

ธันวาคม 2543

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว. ภาส) ร่วมกับ สหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด
และ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คำนำ

รายงานฉบับนี้เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ของโครงการวิจัยเรื่อง "โครงการวิจัยระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย ส่วนที่ 1" ซึ่งสนับสนุนเงินทุนวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว. ภาค) ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นรายงาน 3 เล่ม คือ

เล่มที่ 1 ความคุ้มค่าของการมีโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมโคนมของเกษตรกรรายย่อย

เล่มที่ 2 ระบบฐานข้อมูลบัญชีฟาร์มโคนม

เล่มที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดบันทึก วิเคราะห์และใช้ประโยชน์ข้อมูลบัญชีฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยง โคนมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยกึ่งพัฒนาเพื่อท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์หลักที่จะให้สมาชิกสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง ทำให้เกิดความรู้และเป็นการสร้างคนในกลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด และท้ายสุดจะทำให้เกิดกลไกการจัดการของชุมชนต่อไปในอนาคต

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณมณูญ ศศิยชาติ และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด ที่ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการวางแผนและดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม และขอขอบคุณเกษตรกรที่ร่วมในโครงการที่ให้ความร่วมมือและเห็นความสำคัญของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี นอกจากนี้ขอขอบคุณผู้ช่วยนักวิจัย 4 ท่านซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาโทสาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร คุณอัศวิน สุมณศิริ คุณธำณณ์ คุ้มจิระพันธ์ คุณพฤต รำพึงกิจ และคุณนันทิยา หวันท็อก

ท้ายสุด ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว. ภาค) ที่ได้เห็นความสำคัญในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง ผศ.ดร.อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ และคุณอาภา มณีรัตน์ ที่มีส่วนช่วยงานวิจัยในแง่ความคิด การทำงาน และการติดต่อประสานงาน คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

พิชิต ธานี

กมล งามสมสุข

วราภา คุณาพร

ธันวาคม 2543

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 คำถามวิจัย	3
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย	4
1.4.1 กรอบความคิดขั้นตอนที่ใช้ในการวิจัย	4
1.4.2 แนวทางการดำเนินการวิจัย	6
1) ขอบเขตการวิจัย / พื้นที่ศึกษา	6
2) วิธีเก็บข้อมูล	6
3) ข้อมูลที่บันทึก	6
4) วิธีการประมวลผลวิเคราะห์ / สังเคราะห์ข้อมูล	6
5) การคำนวณต้นทุนโดยการทำบัญชีฟาร์ม	7
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	12
1.6 การตรวจสอบเอกสาร	13
1.6.1 การตรวจสอบเอกสารระบบฐานข้อมูล	13
1.6.2 การตรวจสอบเอกสารเศรษฐกิจสังคมกับโคนม	16
บทที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคลและการวิเคราะห์ภาพรวม	22
2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคล	23
2.2 การวิเคราะห์ภาพรวมเศรษฐกิจการผลิตของเกษตรกร	91
2.2.1 ค่าดัชนีชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญ	91
2.2.2 แนวโน้ม กำไร อัตรากำไรผลตอบแทนและสัดส่วนอาหารขึ้นต่ออาหารหยาบ	94
บทที่ 3 ความคุ้มค่าของการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตของเกษตรกร	
รายละเอียด ส่วนที่ 2	96
3.1 การเปรียบเทียบรายได้	97
3.1.1 ค่าเฉลี่ยของรายได้	98
3.1.2 ความเสี่ยงของรายได้	99

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
3.2 การเปรียบเทียบรายได้ส่วนเพิ่มและต้นทุนส่วนเพิ่ม	103
3.2.1 จำนวนเกษตรกรที่มีความคุ้มกับไม่คุ้ม	104
3.2.2 ต้นทุนส่วนเพิ่มและรายได้ส่วนเพิ่ม	107
 บทที่ 4 สรุปและข้อเสนอแนะ	 110
บรรณานุกรม	113

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 ดัชนีเครื่องชี้วัดการผลิตด้านเศรษฐกิจ และการนำไปใช้ประโยชน์	7
ตารางที่ 2.1 ค่าเฉลี่ยดัชนีชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ ของ 24 ฟาร์มตัวอย่าง ในโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตของเกษตรกร รายย่อยในช่วงครึ่งปีแรกของโครงการและตลอดทั้งปี	93
ตารางที่ 2.2 แนวโน้มของ กำไร (คิดเฉพาะน้ำมัน) กำไร (คิดผลพลอยได้ด้วย) อัตราผลตอบแทนแรงงาน และสัดส่วนค่าอาหารชั้นและค่าอาหารหยาบ เฉลี่ยต่อ 2 สัปดาห์	95
ตารางที่ 3.1(ก) แสดงรายได้เฉลี่ยต่อ 10 วัน ค่า (Standard Deviation) และ C.V. ของรายได้ก่อนมีโครงการ เปรียบเทียบกับ หลังมีโครงการแล้วหกเดือน ปรับค่าจำนวนโคแล้ว	100
ตารางที่ 3.1(ข) แสดงรายได้เฉลี่ยต่อ 10 วัน ค่า (Standard Deviation) และ C.V. ของรายได้ก่อนมีโครงการ เปรียบเทียบกับ หลังมีโครงการแล้ว 1 ปี ปรับค่าจำนวนโคแล้ว	101
ตารางที่ 3.2 (ก) เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสถานะของเกษตรกร พิจารณาจากรายได้จากการขายนมเฉลี่ยต่อ 10 วัน ค่า Standard deviation และ CV ของรายได้จาก การขายนมก่อนมีโครงการ กับหลังมีโครงการแล้วหกเดือน	102
ตารางที่ 3.2 (ข) เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสถานะของเกษตรกร พิจารณาจากรายได้จากการขายนมเฉลี่ยต่อ 10 วัน ค่า Standard deviation และ CV ของรายได้จาก การขายนมก่อนมีโครงการ กับหลังมีโครงการแล้ว 1 ปี	102
ตารางที่ 3.3 แสดงความคุ้มและไม่คุ้มของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ การใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพ และผลผลิต ในแต่ละช่วงการผลิต	106
ตารางที่ 3.4 แสดงต้นทุนส่วนเพิ่มและรายได้เพิ่ม	109

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบความคิดการศึกษา

หน้า

5

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจทำให้มีผลกระทบต่อสังคมชนบทอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในภาคเหนือ การเลี้ยงโคนมเป็นกิจกรรมเกษตรทางเลือกที่มีอนาคต และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐบาลมาโดยตลอดเป็นเวลาเกือบ 30 ปี เพื่อทดแทนการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมโค ส่งผลให้การเลี้ยงโคนมของประเทศเติบโตก้าวหน้าไประดับหนึ่ง มีจำนวนผู้เลี้ยงและจำนวนโคนมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเหนือซึ่งมีจำนวนผู้เลี้ยงและปริมาณนํ้านมดิบเกินครึ่งของปริมาณนํ้านมดิบร้อยละ 10 และร้อยละ 8 ของประเทศตามลำดับ แหล่งผลิตนํ้านมดิบที่สำคัญของภาคเหนืออยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ มีสัดส่วนของปริมาณนํ้านมดิบเกินครึ่งของปริมาณทั้งหมดของภาค

นํ้านมดิบเป็นสินค้าที่จะต้องได้รับการส่งเสริมให้มีการผลิตเพิ่มขึ้นอีกมากเนื่องจากขณะนี้ ปริมาณผลผลิตนํ้านมดิบยังต่ำกว่าปริมาณความต้องการใช้ภายในประเทศอยู่ค่อนข้างสูง ดังนั้น จึงต้องเร่งพัฒนาและส่งเสริมการเลี้ยงโคนมให้มีปริมาณมากขึ้น เพื่อจะได้ผลผลิตนํ้านมดิบสูงขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อผลิตภักณฑ์นมได้บางส่วน แนวทางพัฒนาโคนมในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ในส่วนของแผนพัฒนาเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีอยู่แล้ว ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนคือ แผนปรับปรุงคุณภาพโคนมและแผนเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตหรือการลดต้นทุนการผลิต นํ้านมดิบ 1 กิโลกรัม

การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมที่ผ่านมาทั้งประสบผลสำเร็จและล้มเหลวอันเป็นผลจากด้าน เศรษฐกิจสังคม ด้านการดูแลสุขภาพและผลผลิต และด้านการจัดการ ซึ่งทั้ง 3 ด้านนี้มีความ สำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและต้องแก้ไขปัญหาลักษณะบูรณาการ โดยการใช้วิธี การเชิงรุกโดยให้เจ้าหน้าที่ลงปฏิบัติงานจัดการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมในระดับฟาร์มอย่าง ต่อเนื่องมีการวางแผนการตรวจเยี่ยม การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลย้อนกลับสู่เกษตรกรอย่างถูก ต้อง มีการจัดเก็บฐานข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการจัดการฟาร์ม

ในด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งอันเป็นหลักพื้นฐานการ พัฒนาคือข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดการฟาร์มที่เป็นระบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบบัญชีฟาร์มที่ เกษตรกรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผนระบบข้อมูล การจดบันทึก การวิเคราะห์ และ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้นในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาการติดตามประเมินผล เพื่อให้ ทราบว่าการที่เกษตรกรเข้าร่วมโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อยนั้น จะได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจคุ้มหรือไม่ นอกจากนี้ยังทำให้เข้าใจถึงสาเหตุของความล้มเหลว หรือความล้มเหลวที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงการผลิตเพื่อที่จะนำข้อความรู้นั้นไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข การจัดการฟาร์มต่อไป

ดังนั้นการศึกษาถึงระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนม ของเกษตรกรรายย่อย ตลอดจนการศึกษาเงื่อนไขหรือปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจด บันทึกรวบรวม วิเคราะห์และได้ประโยชน์จากบัญชีฟาร์ม จะเป็นประโยชน์สำหรับเกษตรกรในการปรับปรุง การจัดการฟาร์มให้มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์สำหรับสหกรณ์เพื่อแนวทางในการ พัฒนาการบริหารจัดการของสหกรณ์บนฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ที่จะค้นหาคำตอบว่าเมื่อเกษตรกรมีการปฏิบัติตามโครงการโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อยแล้วจะทำให้เกษตรกรมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจดีขึ้นหรือไม่ วิธีการหรือกระบวนการที่จะทำให้เกษตรกรหันมาสนใจฉบับที่ข้อมูลฟาร์ม วิธีการวิเคราะห์และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลบัญชีฟาร์มที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไรดังรายละเอียดวัตถุประสงค์ย่อยต่อไปนี้

- 1) เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมของการจัดบันทึก วิเคราะห์ รายงานผลและใช้ประโยชน์จากข้อมูลบัญชีฟาร์มในการตัดสินใจด้านการจัดการฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและสหกรณ์
- 2) เพื่อประเมินความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ “ความคุ้มค่าของการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย ส่วนที่ 1

1.3 ดำเนินวิจัย

1) การที่เกษตรกรเข้าร่วมในโครงการ “ความคุ้มค่าของการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย ส่วนที่ 1” นั้นมีผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจอย่างไร และสหกรณ์ควรดำเนินการตามโครงการนี้หรือไม่ในระยะต่อไป และมีความจำเป็นหรือเหมาะสมภายใต้เงื่อนไขอย่างไรบ้างในการจัดบันทึก วิเคราะห์ และใช้ประโยชน์จากข้อมูลบัญชีฟาร์ม ควบคู่ไปกับการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิต

2) รูปแบบที่เหมาะสมของการจัดบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลบัญชีฟาร์มที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจด้านการจัดการฟาร์มควรเป็นอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะให้เกษตรกรนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในประโยชน์ในการจัดการฟาร์ม

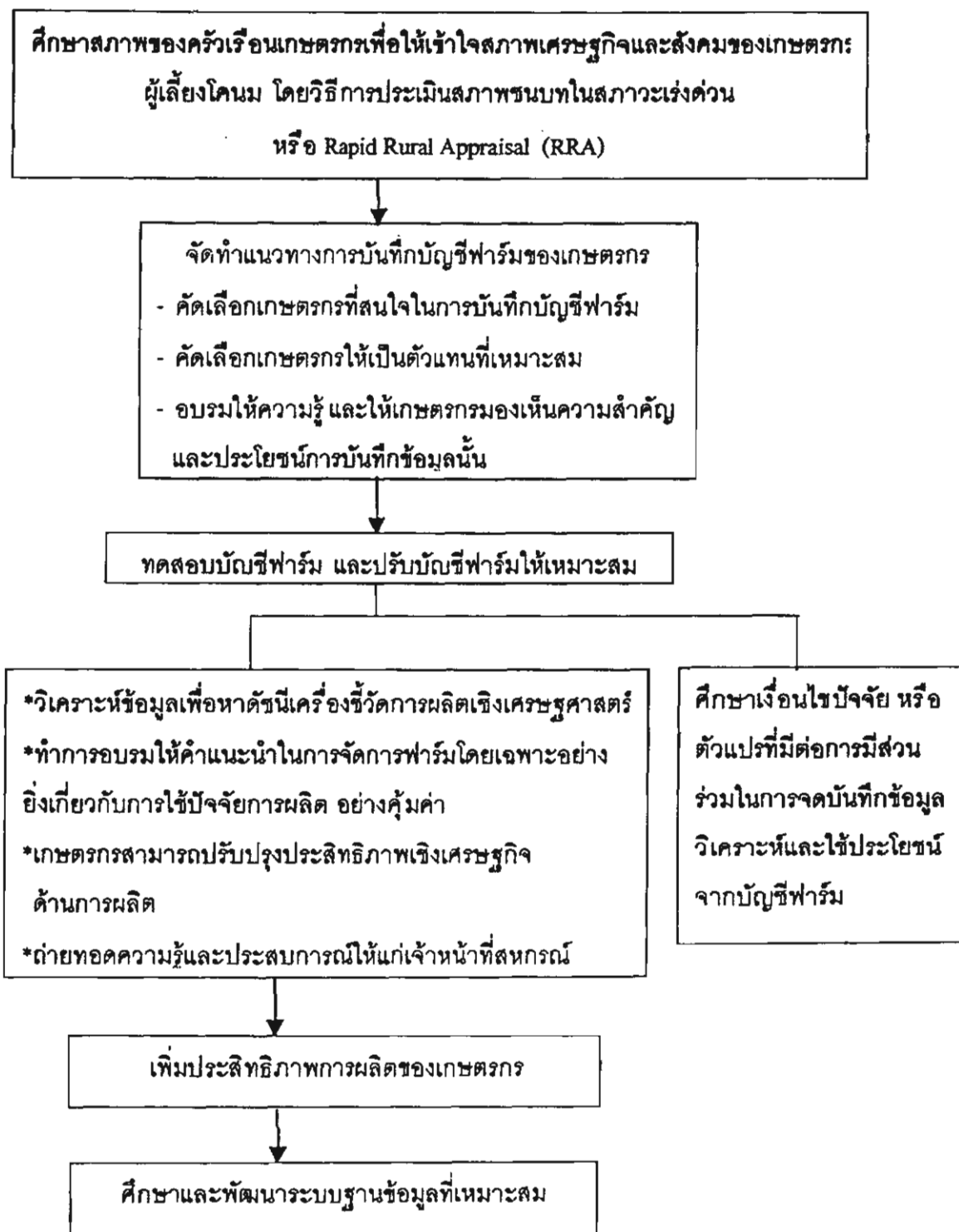
3) ระบบฐานข้อมูลที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

1.4.1 กรอบความคิดและขั้นตอนที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้มีฐานความคิดอยู่ที่การกำหนดกรอบการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic) โดยเน้นการบูรณาการระดับชุมชนพื้นที่ (Community, Area-Based Approach) โดยการพัฒนาบบบัญชีฟาร์มที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิต โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำบันทึกข้อมูล และเกษตรกรสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและใช้ข้อมูลในระบบบัญชีฟาร์มในการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบความคิดและขั้นตอนที่ใช้ในการวิจัยการศึกษาการพัฒนาการจดบันทึกบัญชีฟาร์มของการเลี้ยงโคนมแบบเกษตรกรมีส่วนร่วมในภาคเหนือจะพิจารณาได้จากแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบความคิดการศึกษา

1.4.2 แนวทางการดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยนี้มีแนวทางในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1). ขอบเขตการวิจัย/ พื้นที่ศึกษา

จะกำหนดพื้นที่ศึกษาที่ อ. ไชยปราการซึ่งเป็นแหล่งเลี้ยงโคนมที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบกับได้มีการทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมในท้องที่ดังกล่าวบ้างแล้ว การคัดเลือกฟาร์มและจำนวนที่จะเข้าร่วมโครงการนี้จำนวน 25 ซึ่งเป็นฟาร์มตัวอย่างเดียวกันกับที่โครงการวิจัยเรื่องการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย นอกจากนี้เกษตรกรที่คัดเลือกเข้าร่วมโครงการมีความตั้งใจที่จะบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์มและเป็นผู้ที่คิดว่าการจดบันทึกข้อมูลฟาร์มจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเขาเองในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา

2). วิธีเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลบัญชีฟาร์มจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการบันทึกข้อมูลโดยเกษตรกรเอง การสอบถามเกษตรกร และข้อมูลจากสหกรณ์ เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องมากที่สุด การเก็บรวบรวมข้อมูลจะดำเนินการในช่วงเวลา 1 ปี ข้อมูลบางรายการจะรวบรวมและวิเคราะห์เป็นราย 2 สัปดาห์ หรืออาจเป็นรายเดือนขึ้น อยู่กับประเภทของข้อมูลนั้น ๆ ซึ่งสามารถแยกเป็นรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลราย 2 อาทิตย์ เช่น รายได้จากกิจกรรมโคนมทั้งรายได้ทางตรงและรายได้ทางอ้อม อาหารหยาบ อาหารข้น ค่ายาและค่าบริการค่าจ้างแรงงาน แรงงานในครอบครัว เป็นต้น

ข้อมูลรายเดือน เช่น การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ การใช้ที่ดิน การลงทุน รายได้ทางเกษตรกรอื่นที่ไม่ใช่โคนม รายจ่ายในเกษตรกรอื่นที่ไม่ใช่โคนม รายได้นอกเกษตร รายจ่ายนอกเกษตร เป็นต้น

3). ข้อมูลที่บันทึก

ตัวอย่างข้อมูลที่บันทึกในระบบบัญชีฟาร์มประกอบด้วย (1) กิจกรรมในเกษตร 1). กิจกรรมโคนม 2) กิจกรรมในฟาร์มอื่น ๆ (2) กิจกรรมนอกเกษตร

4). วิธีการประมวลผลวิเคราะห์/ สังเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่บันทึกไว้จะถูกนำมาวิเคราะห์ทุก 2 สัปดาห์ เพื่อหาดัชนีเครื่องชี้วัดการผลิตด้านเศรษฐศาสตร์แล้วนำมาชี้แจง อบรม ให้คำแนะนำในการจัดการให้เจ้าของโคนมทราบเพื่อวางแผนเกี่ยวกับการจัดฟาร์มโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องใช้ปัจจัยการผลิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควบคู่กับคำแนะนำทางด้านสุขภาพและผลผลิตของโคนม เพื่อประเมินให้เกษตรกรทราบทุก 2 สัปดาห์และร่วมกันวางแผนการจัดการฟาร์มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ตารางที่ 1.1 ดัชนีเครื่องชี้วัดการผลิตด้านเศรษฐศาสตร์และการนำไปใช้ประโยชน์

ดัชนีชี้วัดทางด้านการเศรษฐศาสตร์	การนำไปใช้ในการตัดสินใจ
1) ผลผลิต	ใช้วัดประสิทธิภาพการผลิต
2) ผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวัน	ใช้ดูประสิทธิภาพการผลิต
3) ผลผลิตต่อจำนวนโคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	ใช้วัดประสิทธิภาพการผลิต
4) รายได้ (คิดเฉพาะน้ำนม)	ใช้วัดผลสำเร็จของฟาร์มเบื้องต้น
5) รายได้ (คิดผลพลอยได้ด้วย)	ใช้วัดผลสำเร็จของฟาร์มเบื้องต้น
6) กำไร (คิดเฉพาะน้ำนม)	ใช้วัดผลสำเร็จของฟาร์มเบื้องต้น
7) กำไร (คิดผลพลอยได้ด้วย)	ใช้วัดผลสำเร็จของฟาร์มเบื้องต้น
8) อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน	ใช้ตัดสินใจในการเลือกใช้ปัจจัยการผลิต
9) อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด	ใช้ตัดสินใจในการเลือกใช้ปัจจัยการผลิต
10) รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรง	เป็นผลตอบแทนการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ ใช้ตัดสินใจผลิตในระยะสั้น
11) รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด	
12) รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด	
13) อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	ใช้ตัดสินใจด้านโครงสร้างการลงทุนของ เกษตรกร
14) อัตราส่วนต้นทุนผันแปรต่อต้นทุนทั้งหมด	
15) อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	
16) สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	ใช้ตัดสินใจด้านการจัดการฟาร์มและการจัดการด้านอาหารสัตว์
17) สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	
18) สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนอาหารหยาบ	
19) คะแนนลำดับชั้นฟาร์ม	ใช้ตัดสินใจในการกำหนดราคา
20) รายได้เพิ่ม	ใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับการมีโครงการดูแลสุขภาพและผลผลิต
21) ต้นทุนเพิ่ม	
22) ต้นทุนต่อหน่วยผลิต	ใช้ตัดสินใจการกำหนดราคาที่เป็นธรรม

5) การคำนวณต้นทุนโดยการทำบัญชีฟาร์ม

บัญชีฟาร์ม คือ บัญชีที่แสดงรายรับรายจ่ายของฟาร์มในแต่ละช่วงเวลา อาจเป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน เป็นต้น เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ควรทราบตัวเลขเกี่ยวกับอะไรบางอย่างที่จะต้องจดบันทึก เพื่อที่จะนำมาใช้ทำบัญชีฟาร์ม เกษตรกรจะจดต้องบันทึกทุกรายการที่เป็นรายรับหรือรายได้ และรายจ่ายหรือต้นทุนซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นหมวดหมู่เพื่อง่ายต่อการจัดการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

5.1) รายรับหรือรายได้จากธุรกิจฟาร์มโคนม

ตามปกติแบ่งออกเป็น 2 หมวด คือ รายรับที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด รายรับที่เป็นเงินสดได้จากการขายนํ้านมดิบ การขายลูกโคเพศผู้ แม่โคนมทั้งโคสาวและลูกโค รายรับจากการขายมูลโค ส่วนรายรับที่ไม่เป็นเงินสดได้จาก สำหรับรายรับที่ไม่เป็นเงินสดเช่นการนำมูลโคไปใส่ในแปลงหญ้าหรือมูลค่าฝูงโคที่เพิ่มขึ้นคณะผู้วิจัยไม่ได้คิดรายได้ดังกล่าวเข้าไว้ด้วยสมมติฐานประการหนึ่งก็คือมูลค่าเพิ่มของฝูงโคและค่าเสื่อมของฝูงโคมีค่าใกล้เคียงกัน

5.2) รายจ่ายหรือต้นทุนจากธุรกิจฟาร์มโคนม

การคำนวณรายจ่ายเป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนกว่ารายรับ โดยปกติแล้วรายจ่ายแยกออกเป็นหมวดหมู่ โดยแยกออกเป็นต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรและมีรายละเอียดในการคิดคำนวณดังต่อไปนี้ คือ

5.2.1) ต้นทุนผันแปร

ต้นทุนผันแปร หมายถึง ต้นทุนที่แปรผันไปกับปริมาณการผลิต ถ้าปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นต้นทุนจะเพิ่มขึ้นด้วย แต่ถ้าปริมาณการผลิตลดลงต้นทุนก็จะลดลงด้วยต้นทุนประเภทนี้ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารหยาบ อาหารข้น แรงงานครอบครัวและแรงงานจ้าง ยาและบริการนํ้า น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นและอื่น ๆ

ก) ค่าอาหารหยาบ

เป็นอาหารโคที่มีกากสูง ได้แก่ กากน้ำตาล กากถั่วเหลือง ข้าวโพดป่น ถั่วป่น หญ้าต่าง ๆ ต้นพืชต่าง ๆ วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นและผลพลอยได้จากการใช้ผลผลิตจากพืชเช่นหญ้า ฟาง ฟางหมัก ข้าวโพดหมัก แดงกวา กะหล่ำปลี ต้นข้าวโพดอ่อน เป็นต้น อาหารหยาบในแต่ละพื้นที่เกษตรกรใช้เลี้ยงโคนมแตกต่างกันไปตามแต่จะหาได้ในท้องถิ่น เช่น บริเวณที่มีโรงงานทำนํ้าผลไม้กระป๋อง นิยมให้เปลือกเสาวรสบริเวณที่ปลูกกะหล่ำปลี ถ้าราคากะหล่ำปลีต่ำก็จะขายเหมากะหล่ำปลีเป็นไร่ ๆ ละประมาณ 500 บาท สำหรับให้เกษตรกรนำไปเลี้ยงโคนม บริเวณที่มีการปลูกข้าวโพดฟักอ่อนนิยมใช้ต้นข้าวโพดฟักอ่อน เป็นต้น เกษตรกรบางรายจะมีแปลงหญ้า ของตัวเองเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด อย่างไรก็ตามเกษตรกรจะประสบปัญหาขาดแคลนอาหารหยาบค่อนข้างจะประจำ จะต้องใช้ฟางข้าวเสริมเป็นอาหารหยาบ บางรายอาจให้เป็นฟางข้าวแห้งปกติ หรืออาจจะทำเป็นฟางปรุงแต่ง โดยรดด้วยนํ้ายูเรียแล้วหมักไว้ ประมาณ 3 อาทิตย์ เพิ่มคุณค่าอาหารของฟางให้สูงขึ้น

หากซื้ออาหารหยาบ รายจ่ายหมวดนี้คือ จำนวนเงินที่ซื้อในแต่ละช่วงเวลา หากปลูกหญ้าเอง ค่าเมล็ดพันธุ์หญ้า ค่าปุ๋ย ค่าจ้างไถกลบ บำรุงรักษาแปลงหญ้า และรายจ่ายที่แยกได้ชัดเจนว่า เป็นรายจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งอาหารหยาบให้จัดไว้ในหมวดนี้ แต่ต้องเฉลี่ยรายจ่ายดังกล่าวนี้ให้ตกอยู่ในแต่ละช่วงเวลาความเหมาะสม เช่น ค่าใช้จ่ายในการปลูกหญ้าเอง

เท่ากับปีละ 12,000 บาท ดังนั้น ค่าใช้จ่ายอาหารหยาบ ซึ่งได้แก่หญ้าที่กินจะตกเดือนละ 1,000 บาท แต่หากรายจ่าย เช่น ค่าแรงงาน ค่าน้ำมัน ซึ่งแยกได้ไม่ชัดเจนหรือไม่สามารถแยกได้เลย ก็เอาค่าใช้จ่ายนี้ใส่ไว้ในหมวดค่าแรงงานหรือน้ำมันตามที่ใช้จ่ายจริงในแต่ละช่วงเวลา ในกรณีที่อาหารหยาบได้มาฟรี เกษตรกรจำเป็นต้องตีราคาของอาหารหยาบที่ได้มาฟรีว่าถ้าซื้อเขามาจะมีมูลค่าเป็นเท่าใด และนำมูลค่านั้นลงในบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายด้วย

ถ้าอาหารหยาบที่ได้มาโดยการซื้อถือเป็นต้นทุนที่เป็นเงินสดและประเมินตามราคาซื้อขายจริง ส่วนอาหารหยาบที่ได้มาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายถือเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด และประเมินต้นทุนตามราคาซื้อขายในท้องถิ่น

ข) ค่าอาหารชั้น

อาหารชั้นเป็นอาหารที่ผสมจากวัตถุดิบอาหารสัตว์หลายชนิดที่มีคุณค่าโภชนาการสูง เส้นใยต่ำ โคลาสามารถย่อยและนำไปใช้ประโยชน์ได้สูง ใช้เป็นอาหารเสริมเร่งการเจริญเติบโต ส่วนใหญ่เน้นจำนวนโปรตีน ประมาณไม่ต่ำกว่าร้อยละ 16 โดยน้ำหนักสำหรับอาหารชั้นโคนมใช้วัตถุดิบที่เป็นส่วนผสมส่วนใหญ่ ได้แก่ มันสำปะหลัง สำหรับวัตถุดิบอื่น ๆ ได้แก่ รำละเอียด กากถั่วเขียว กากถั่วเหลือง กากนุ่น กากถั่วลิสง กากมะพร้าว ข้าวโพด กากปาล์ม และแร่ธาตุ เป็นต้น ซึ่งวัตถุดิบที่ใช้ผสมแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับวัตถุดิบที่มีและหาได้ง่ายในท้องถิ่น และระดับราคาของวัตถุดิบแต่ละชนิดโดยเมื่อผสมแล้วได้อัตราโปรตีนตามที่ต้องการ และมูลค่าต่อ 1 หน่วยต่ำที่สุด อาหารชั้นมีหลายสูตร คือ สูตร 16, 21, 17 และสูตรสำหรับลูกโค ราคา ก็จะแตกต่างกันไปตามชนิดของสูตรต้นทุนเกี่ยวกับอาหารชั้นคำนวณราคาตามที่จ่ายจริงและถือว่าเป็นต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด ข้อมูลต้นทุนอาหารชั้นมาจาก 2 แหล่ง คือ จากการสอบถามเกษตรกรและจากตัวเลขของสหกรณ์ เนื่องจากเกษตรกรบางรายมีการซื้ออาหารชั้นจากแหล่งอื่นนอกเหนือจากที่ซื้อจากสหกรณ์ด้วย ปริมาณอาหารที่ใช้ในแต่ละช่วงจะเปลี่ยนแปลงไปตามจำนวนโคและประเภทของโคที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลานั้นๆ ในกรณีที่ผสมอาหารเองรายจ่ายหรือต้นทุนส่วนนี้จะรวมถึง มูลค่าวัตถุดิบที่ใช้ในแต่ละช่วงเวลา ในทำนองเดียวกันค่าใช้จ่ายที่ไม่สามารถแยกได้ชัดเจน เช่น ค่าแรงงานผสมอาหาร ค่าไฟฟ้า ก็ให้นำไปรวมไว้ในหมวดแรงงานและค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด

ค) ค่าแรงงานจ้าง

คือ เงินที่ใช้จ่ายไปจริงเพื่อจ้างแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นรายเดือนหรือรายวัน ค่าจ้างแรงงานนี้จะรวมถึงแรงงานเลี้ยงโค รีดนม ให้อาหาร ตัดหญ้า หรือดูแลรักษาแปลงหญ้า ค่าใช้จ่ายแรงงานจ้างจะคำนวณค่าใช้จ่ายตามอัตราค่าจ้างที่จ่ายจริง โดยทั่วไปแล้วแรงงานจ้างที่เกษตรกรตัวอย่างจ้างเกือบทั้งหมดเป็นชาวไทยใหญ่ค่าจ้างค่อนข้างต่ำ คือ ประมาณ 1,000 -

5,000 บาทต่อเดือนต่อ 1 คน พร้อมทั้งข้าวสารสำหรับรับประทาน 1 เดือน ส่วนค่ากับข้าวแรงงานจ้างต้องจ่ายเอง

ง) ค่าแรงงานในครัวเรือน

แม้ว่าแรงงานในครัวเรือนเกษตรกร จะไม่ได้จ่ายค่าจ้างแรงงาน แต่หากขาดแรงงานในส่วนนี้แล้ว การผลิตนมดิบก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ ดังนั้นจะต้องคิดว่า วันหนึ่งใช้แรงงานในครัวเรือนรวมกันทั้งสิ้นกี่ชั่วโมง แล้วคิดเป็นมูลค่าจ้างในแต่ละเดือน เกษตรกรอาจมองค่าใช้จ่ายส่วนนี้ในอีกมุมหนึ่งได้ โดยดูว่า หากคนในบ้านไม่ช่วยงานฟาร์มเลย จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างคนอีกเดือนละเท่าไร เพื่อให้ฟาร์มสามารถดำเนินกิจการได้ ค่าใช้จ่ายแรงงานในครอบครัวใช้ค่าแรงงานขั้นต่ำในท้องถิ่นมาเป็นตัวประเมินค่าแรงงาน โดยกำหนด 1 วันทำงานเท่ากับ 8 ชั่วโมงทำงาน ค่าใช้จ่ายแรงงานในครอบครัวเป็นต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด

จ) ค่ายาและบริการ

ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาลสัตว์ที่จ่ายให้สัตวแพทย์ ค่าเวชภัณฑ์ ค่าเคมีภัณฑ์ ค่าน้ำเชื้อ ยาและบริการค่ายาป้องกันและรักษาโรคโดยทั่วไปประกอบด้วย วัคซีน สารเคมี ยาปฏิชีวนะ ยาฆ่าเชื้อ และยาสมานแผล เป็นต้น สำหรับค่าบริการ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการบริการผสมเทียมและน้ำเชื้อ ค่ารักษาที่จ่ายให้ปศุสัตว์อำเภอ ข้อมูลต้นทุนค่ายาและบริการมาจาก 2 แหล่ง คือ จากการสอบถามเกษตรกรและจากตัวเลขของสหกรณ์ เนื่องจากเกษตรกรบางรายมีการซื้อยาและรับบริการจากแหล่งอื่นนอกเหนือจากสหกรณ์ด้วย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่ายาและบริการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด

ฉ) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด

ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ น้ำ ไฟฟ้า น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น จะคิดเฉพาะที่ใช้หรือเกี่ยวข้องกับกิจการโคนมเท่านั้น โดยประเมินเท่ากับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ น้ำ ไฟฟ้า น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นถือเป็นต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด

5.2.2) ต้นทุนคงที่

ต้นทุนคงที่ หมายถึง ต้นทุนที่ไม่ผันแปรไปตามปริมาณการผลิต ถึงแม้ว่าปริมาณการผลิตจะเปลี่ยนไป ต้นทุนคงที่จะยังคงเท่าเดิม ต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ เครื่องมือ และโรงเรือน ค่าใช้ที่ดิน และค่าดอกเบี้ย เงินลงทุน

ก) ค่าใช้ที่ดิน

ส่วนนี้ให้ดูว่ากิจการฟาร์มใช้ที่ดินทั้งหมดกี่ไร่ ถ้าให้คนอื่นเช่าจะได้ค่าเช่าเป็นเดือน เป็นปี เท่าไร ถ้าเช่าจริงก็คิดค่าเช่าตามอัตราค่าเช่าที่จ่ายจริง เป็นที่น่าสังเกตว่า ถ้าค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดินสูง อัตราค่าเช่าหรือค่าใช้ที่ดินจะสูง แต่ถ้าค่าใช้ที่ดินต่ำอัตราค่าเช่าหรือค่าใช้ที่ดินก็จะต่ำด้วย

ข) ค่าดอกเบี้ย

คือ ดอกเบี้ยที่จ่ายให้สถาบันการเงินที่ให้เกษตรกรกู้ยืมเงินมาเพื่อทำ
กิจการโคนม

ค) ค่าเสื่อมโรงเรือน

เนื่องจากโรงเรือนที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ เมื่อหมดอายุการใช้งานแล้วก็มักจะ
จะต้องทำลายไม่สามารถนำไปขายได้ การคิดค่าเสื่อมราคา คำนวณได้ 2 วิธี คือ
1) คำนวณจากค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมโรงเรือน ให้สามารถใช้งานได้ดังเดิม และ 2) คำนวณค่า
ใช้จ่ายโดยการคำนวณค่าเสื่อมราคาของโรงเรือนโดยวิธีเส้นตรง มูลค่าซากเท่ากับศูนย์ ตามปกติ
แล้วค่าเสื่อมราคาที่คำนวณโดยวิธีที่ 1) และ 2) ควรจะเท่ากัน ค่าเสื่อมราคาของโรงเรือนดังกล่าวนี้
จัดอยู่ในรายการต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสด

ง) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์

ก็มีวิธีการคิดที่คล้ายคลึงกัน ต่างกันตรงที่อายุการใช้งาน อาจมากกว่าหรือน้อยกว่าโรงเรือน อย่างไรก็ตาม การคิดค่าเสื่อมที่นอกเหนือจากโรงเรือน อุปกรณ์รีดนม เป็นเรื่อง
ปลีกย่อยซึ่งไม่ได้มีอิทธิพลมากมายต่อต้นทุนการผลิตน้ำมัน ยกตัวอย่าง ค่าเสื่อมสายยาง ถังน้ำ
ต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นข้อปลีกย่อยที่เกษตรกรไม่จำเป็นต้องนำมาคิดก็ได้ ค่าเสื่อมอุปกรณ์และเครื่องมือเป็นต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสด

จ) ค่าเสื่อมแม่โค

คิดจากมูลค่าโคสาวท้องลบด้วยราคาเมื่อขายส่งโรงฆ่า แล้วหารด้วย
จำนวนปีหรือเดือนที่แม่โคใช้แม่โคเฉลี่ย ในทางทฤษฎีจำนวนปีที่ให้แม่โคจนถึง 8 ปี แต่ด้วย
ภาวะอากาศที่ร้อน ปัญหาการผสมติดและปัญหาคุณภาพอาหารหยาบ แม่โคในประเทศไทยจึงน่าจะ
จะมีอายุการใช้งานน้อยกว่า 8 ปี ตามปกติในฟาร์มขนาดใหญ่แม่โคส่วนมากจะมีอายุการใช้งาน
เพียง 4 ปี ในขณะที่ฟาร์มขนาดเล็กแม่โคมีอายุการใช้งานที่ยาวนานถึง 6 ปี แม่โคยังใช้งานได้นาน
ก็ยังมีค่าเสื่อมน้อย สรุปคือ ใช้จำนวนปีเฉลี่ยที่คิดแม่โคทิ้งหลังจากอยู่ในฝูง และเป็นที่น่าสังเกตว่า
ฟาร์มที่ประสบปัญหาในการเลี้ยงจะมีตัวเลขค่าเสื่อมในส่วนนี้สูง เพราะมีการคัดทิ้งแม่โคมาก อนึ่ง
คณะผู้วิจัยไม่ได้คิดค่าเสื่อมของฝูงโคเป็นต้นทุนคงที่ด้วย สมมุติฐานประการหนึ่งก็คือมูลค่าเพิ่ม
ของฝูงโคและค่าเสื่อมของฝูงโคมีค่าใกล้เคียงกัน

ฉ) ค่าเสียโอกาสในเงินทุน

เงินทุนในที่นี้ หมายถึง เงินทั้งหมดที่จ่ายไปเมื่อเริ่มกิจการฟาร์ม เนื่องจาก
จากเงินทุนส่วนใหญ่ที่ลงไป จะเป็นเงินทุนเพื่อการสร้างโรงเรือน อุปกรณ์รีดนม และแม่โค การมอง
เงินทุนเฉพาะ 3 ส่วน ก็น่าจะเพียงพอ เงินที่ลงทุนใน 3 ส่วนนี้ ถ้าเราไม่เอามาทำกิจการโคนมก็

สามารถนำไปฝากธนาคารและได้รับค่าดอกเบี้ยเงินฝากจำนวนหนึ่ง เงินที่เราได้รับจำนวนนี้ เรียกว่า ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน

เนื่องจากโรงเรือน อุปกรณ์รีดนม แม่โคนม และอื่น ๆ มีมูลค่าลดลงทุก ๆ วัน ทุก ๆ เดือน ดังนั้นการคิดค่าเสียโอกาสในเงินลงทุน จึงต้องคิดจากมูลค่าที่เหลืออยู่ของโรงเรือน อุปกรณ์รีดนม และแม่โค ดังนั้นหมายความว่าในแต่ละช่วงเวลาที่คำนวณค่าเสียโอกาสในเงินทุน เกษตรกรจะต้องหักค่าเสื่อมราคาของช่วงเวลานั้น ๆ ออกจากมูลค่าที่เหลือของโรงเรือน อุปกรณ์รีดนม และแม่โคเสียก่อน จึงนำมาคิดเป็นค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และได้ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนที่ถูกต้องมากที่สุด

6) ตัวอย่างและรูปแบบฐานข้อมูล

ฐานข้อมูลที่จัดทำขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มรายได้ของเกษตรกร โดยการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการฟาร์ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ อย่างคุ้มค่าและการลดต้นทุนการผลิต ดังนั้นชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์ของการผลิตต่างๆ ที่คำนวณได้ในแต่ละช่วง 2 สัปดาห์ จะนำมารายงานให้เกษตรกรทราบเป็นระยะ เพื่อให้เกษตรกรทราบถึงสถานะของตนเอง โดยการเปรียบเทียบค่าดัชนีชี้วัด กับค่าเฉลี่ย หรือตัวเลขมาตรฐาน เพื่อจะได้วางแผนเกี่ยวกับการจัดการฟาร์ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รายละเอียดเกี่ยวกับดัชนีชี้วัดทางด้านเศรษฐศาสตร์และการนำไปใช้ตัดสินใจให้ดูในรายงานย่อย ส่วนที่ 3

๕.๕ ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ช่วยปลูกฝังแนวความคิดของเกษตรกรและให้เกษตรกรมองเห็นความสำคัญของการจัดบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม และใช้ประโยชน์จากการนำผลวิเคราะห์ข้อมูลบัญชีฟาร์มใช้ในการตัดสินใจในการจัดการฟาร์มอย่างถูกต้อง ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร นอกจากนี้สหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ๆ นอกจากความสามารถตัดสินใจได้ว่าควรมีโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตเพื่อเผื่อระวังและป้องกันแก้ไขด้านปัญหาสุขภาพและผลผลิตโคนมของสมาชิกหรือไม่แล้วยังสามารถที่จะนำผลมาวิเคราะห์มาใช้ในการวางแผนงานกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในภาคเหนือ เป็นที่คาดหวังว่าเมื่อโครงการนี้เสร็จสิ้นลง เกษตรกรไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ที่เข้าร่วมโครงการโดยประมาณจะทำการบันทึกข้อมูลวิเคราะห์ และใช้ประโยชน์จากบัญชีฟาร์มต่อไป และเกษตรกรจะมีผลตอบแทนมากขึ้นกว่าร้อยละ 10 ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการฟาร์มที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากเห็นความสำคัญและ

ประโยชน์ของการบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป และความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมโคนมของไทย

1.6 การตรวจสอบเอกสาร

1.6.1) การตรวจสอบเอกสารระบบฐานข้อมูลโคนม

ระบบฐานข้อมูลโคนมที่มีอยู่ในเมืองไทยจะเกี่ยวข้องกับวิชาพื้นฐานของการเลี้ยงโคนม ได้แก่ (herd health management) การจัดการฟาร์ม (production or farm management) และการปรับปรุงพันธุ์ (animal breeding) จากอดีตถึงปัจจุบันระบบฐานข้อมูลที่มีการพัฒนาและใช้งานอยู่ในประเทศไทย ได้แก่ COOPLIVE , DMT และ DHI ซึ่งดำเนินการได้เฉพาะการจัดการสุขภาพ และการจัดการฟาร์ม แต่ยังคงขาดในเรื่องการปรับปรุงพันธุ์และการเชื่อมระบบเครือข่าย (ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541)

การพัฒนาโปรแกรมจัดเก็บข้อมูลโคนมให้เกษตรกรรายย่อยต้องใช้ระบบเรียบง่ายที่สุด การใช้เทคโนโลยีซับซ้อน (แม้จะมี) อาจจะไม่เหมาะสมกับสถานการณ์การผลิตของเกษตรกรโคนมไทยและอาจเกิดการปฏิเสธเทคโนโลยีได้ การศึกษาศักยภาพการผลิตของเกษตรกรรายย่อยควรให้มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมติดตามและอบรมเกษตรกรให้เห็นประโยชน์ในการบันทึกข้อมูล เพื่อปรับปรุงการผลิตในฟาร์มตนเองไปพร้อมกัน จะช่วยให้การบันทึกเป็นไปได้และมีความต่อเนื่อง (ปรียพันธุ์ อุดมประเสริฐและคณะ, 2537 ก)

ปรียพันธุ์ อุดมประเสริฐและคณะ (2537 ข) ซึ่งเป็นคณะนักวิจัยผู้พัฒนาโปรแกรม COOPLIVE ได้ศึกษาถึงต้นทุนการผลิต ซึ่งมีองค์ประกอบหลักคือ ค่าอาหารข้น อาหารหยาบ และแรงงาน ได้สรุปว่าเกษตรกรรายใหญ่และรายย่อยมีประสิทธิภาพการผลิตไม่แตกต่างกัน เพราะมีข้อจำกัดด้านพันธุ์ อากาศร้อน และคุณภาพพืช อาหารสัตว์ต่ำเช่นเดียวกัน แต่เกษตรกรรายย่อยได้รับผลตอบแทนจากการใช้แรงงานครอบครัว ทำให้ดูเหมือนมีผลกำไร ในขณะที่รายใหญ่ต้องจ่ายค่าแรงงาน

ประชุม อินทโรติและคณะ (2540) ได้พัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ DMT (Diary Management of Tabkwang) เพื่อใช้ในการจัดการฟาร์มโคนม โปรแกรมแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย การจัดการฟาร์ม การจัดการด้านอาหาร การปรับปรุงพันธุ์ การจัดการสุขภาพ และด้านเศรษฐศาสตร์ มีการจัดทำแฟ้มข้อมูลและการจัดการข้อมูลโคนมรายตัว ด้านประวัติน้ำหนัก การผสมเทียม การให้นมรายเดือน การจัดการสุขภาพ ข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำไปวิเคราะห์หาอายุโค ความต้องการอาหารหยาบและอาหารข้น การจัดการฝูงโค ค่าสถิติเบื้องต้นของฝูง การพิมพ์

รายงานโดยแยกกลุ่มข้อมูลตามความต้องการ และใส่ข้อมูลคำนวณความต้องการใช้อาหารสัตว์รายเดือนได้ ประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการบันทึกข้อมูลในโปรแกรมนี้นี้คือ มีการจัดการฟาร์มและการจัดการด้านพันธุ์ที่มีประสิทธิภาพขึ้น และช่วยประกอบการตัดสินใจคัดเลือกแม่โคในระดับจังหวัดหรือประเทศ ข้อมูลเบื้องต้นที่จัดเก็บโดยใช้โปรแกรม DMT จะเป็นฐานในการจัดเก็บข้อมูลในระดับใหญ่ต่อไปได้ ถ้ามีการรายงานผลและแนะนำการใช้โปรแกรมไปในแนวทางเดียวกัน อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัญหาในการจัดการข้อมูล และยังไม่มีกระบวนการนำไปใช้จริงในฟาร์มรายย่อย หรือการใช้ระดับประเทศ

นอกจากนี้คู่มือและรายงานที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกข้อมูลโคนม ซึ่งเป็นการวางรากฐานการจัดเก็บข้อมูลโคนมของประเทศ คือคู่มือการจดบันทึกข้อมูลการผสมเทียม (กรมปศุสัตว์, 2537) ซึ่งได้อธิบายความสำคัญของการบันทึกข้อมูล การใช้ประโยชน์ด้านการผลิต การผสมพันธุ์ และการปรับปรุงพันธุ์ และนอกจากนี้มียางานผลการดำเนินงานกิจกรรมการจัดเก็บข้อมูลโคนมในโปรแกรม COOPLIVE ซึ่งได้ดำเนินการใน 30 สหกรณ์ มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ผลผลิตเฉลี่ยของโครายตัว พันธุ์ ประวัติ และการตรวจนับ Somatic Cell ในน้ำนม ผลกระทบของการดำเนินโครงการทำให้เกษตรกรเริ่มคิดถึงโคนมที่ให้ผลผลิตต่ำ แก้ไขปัญหาให้เกษตรกรได้ทันเหตุการณ์ คณะผู้วิจัยได้เสนอให้จัดทำคู่มือและรายงานเสนอให้มีการทำโครงการเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนอย่างรอบคอบ กำหนดเป้าหมายชัดเจน ในกลุ่มเป้าหมายที่มีความพร้อมเป็นโครงการนำร่อง (วิสุทธิ หีมารัตน์และคณะ, 2540)

จากข้อมูลของศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2541) พบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญในการจัดเก็บข้อมูลที่จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดน้อยมาก คือ ละเลยต่อการจดบันทึกข้อมูลสูงถึงร้อยละ 76.2 โดยเกษตรกรที่ไม่จดบันทึกให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลาและไม่เห็นความสำคัญ สำหรับเกษตรกรที่มีการบันทึกข้อมูลนั้นมีการจดบันทึกที่ต่อเนื่อง ร้อยละ 17.3 ซึ่งจากการสำรวจไม่สามารถชี้วัดความถูกต้องของข้อมูลได้เนื่องจากไม่มีการวางแผนในการติดตามความถูกต้องของการจดบันทึกจากเจ้าหน้าที่มาก่อน เช่น การนำข้อมูลที่บันทึกไว้มาวิเคราะห์เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการฟาร์มที่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบผลความถูกต้องของการบันทึกข้อมูลได้ และปัญหาดังกล่าวทำให้เกษตรกรที่เคยบันทึกข้อมูลล้มเลิกหรือบันทึกข้อมูลไม่ต่อเนื่อง ร้อยละ 6.5

ความเหมาะสมของการใช้ระบบฐานข้อมูลโคนมในประเทศไทยจะต้องใช้เวลา 4-5 ปี ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูล ซึ่งรวมทั้งการพัฒนาผลด้วย โปรแกรมสามารถแยกเป็นโปรแกรมย่อยได้ ซึ่งโปรแกรมส่วนใหญ่ เริ่มที่โปรแกรมการจัดการฟาร์มก่อน เพราะว่าการจัดการฟาร์มสามารถทำให้เกษตรกรประจักษ์ ถึงประโยชน์ของข้อมูลและทำให้เกษตรกรให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น เมื่อร่วมมือมากขึ้นความถูกต้องของข้อมูลก็จะเพิ่มมากขึ้น หลังจากนั้นการนำข้อมูลไปใช้เรื่อง

พันธุ์กรรมหรือการปรับปรุงพันธุ์ ก็จะเริ่มเป็นไปได้และหากคาดหวังจะเรียนรู้จากระบบฐานข้อมูลโคนมของต่างประเทศ เมื่อถึงเวลา 4-5 ปีข้างหน้านอกจากไม่ได้พัฒนาบุคลากรที่สามารถดูแลและบำรุงรักษาระบบแล้ว เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ก็อาจจะล้าสมัยไปด้วย (ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541)

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูลที่ผ่านมา ได้ชี้ให้เห็นความจำเป็นและประโยชน์ของการจัดเก็บบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบในระดับฟาร์มของหน่วยราชการและฟาร์มเกษตรกรรายย่อยของสมาชิกสหกรณ์โคนม อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อมูลทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่มีการจัดเก็บในโปรแกรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วน่าจะมีการปรับปรุงและพัฒนาให้มีข้อมูลมากขึ้น เพื่อประโยชน์สำหรับการตัดสินใจที่ถูกต้อง โดยเฉพาะข้อมูลการใช้ปัจจัยการผลิตด้านแรงงาน ครอบครัวและแรงงานจ้างในแต่ละช่วงเวลาของการผลิต เป็นต้น

ถึงแม้ว่าการจัดทำระบบข้อมูลโคนมของโคนมไทย ได้มีความพยายามดำเนินการโดยหลายกลุ่มหลายองค์กร โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นเกษตรกรรายย่อย แต่ยังมีจุดอ่อนคือขาดข้อมูลทางด้านเศรษฐศาสตร์ อย่างไรก็ตามการบันทึกข้อมูลโคนมอย่างเป็นระบบจะช่วยในด้านการจัดการฟาร์มและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ควรมีผู้ที่รับผิดชอบร่วมมือกันจัดทำฐานข้อมูลโคนมให้เป็นระบบเปิด มีการเชื่อมต่อกันได้กับทุก ๆ สาขา ไม่เฉพาะแต่ทางด้านปรับปรุงพันธุ์อย่างเดียว แต่ควรมีสาขาอื่นร่วมด้วย ทั้งด้านสุขภาพและการสืบพันธุ์ ด้านอาหารและโภชนาการด้านคุณภาพและผลิตภัณฑ์นม ด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนด้านสวัสดิภาพและการจัดการ

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จต่อการใช้ระบบข้อมูลโคนมและการจัดการฟาร์มคือ

- 1) ทำให้เกษตรกรเต็มใจเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการบันทึก วิเคราะห์ และใช้ประโยชน์
- 2) การมีนักส่งเสริมที่มีความสามารถและประสบการณ์เป็นการวัดการดูแลฟาร์มที่ทำให้เกษตรกรเห็นผลดี และกำไรเพิ่มหรือลดต้นทุนการผลิตอย่างชัดเจน
- 3) การมีระบบบันทึกข้อมูลฟาร์ม ผลผลิต รายได้ การใช้ ปัจจัยการผลิตต่างๆ ที่นำมาวิเคราะห์ และทำให้มองเห็นประโยชน์ของการบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม การมีระบบข้อมูลบัญชีฟาร์มและมองเห็นประโยชน์ อาจทำได้โดยมีฟาร์มต่าง ๆ ที่ชุมชนยอมรับและมักเอาไปเป็นต้นแบบทำต่อ เช่น ในฟาร์มที่เกษตรกรเป็นผู้นำชุมชน หรือฟาร์มที่เกษตรกรมีความพร้อมพัฒนาฟาร์มตนเอง นอกจากนี้ต้องพยายามพิสูจน์ชี้ให้เห็นถึงการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพของฟาร์มจากการนำสื่อเหล่านี้ไปใช้ เกษตรกรต้องเป็นคนที่ทันเหตุการณ์ เปิดรับวิทยาการใหม่ พร้อมเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตที่อาจถูกนำไปใช้ในการจัดการฟาร์ม

การประสบความสำเร็จและการยอมรับมักเกิดจากการมีระบบเก็บข้อมูลบัญชีฟาร์มที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เกษตรกรสามารถจัดการดูแลและส่งข้อมูลและนำมาใช้ได้ระดับง่าย

ส่วนข้อมูลที่ต้องการวิเคราะห์ซับซ้อนในภาพรวม ต้องมีการวิเคราะห์ร่วมกันกับเจ้าหน้าที่หลาย ๆ ด้าน การสรุปผลวิเคราะห์ที่กำหนดที่แน่นอน สม่่าเสมอและต่อเนื่อง จะทำให้การจัดทำระบบข้อมูลบัญชีฟาร์มทำได้มีประสิทธิภาพ และเกิดการยอมรับ

การใช้ระบบข้อมูลบัญชีฟาร์มเพื่อการจัดการฟาร์มยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมในประเทศไทย ส่วนใหญ่มักจะแฝงอยู่กับระบบข้อมูลเพื่อการดูแลสุขภาพโคนมและการจัดการฟาร์มบางส่วน ซึ่งปัญหาที่พบก็คือตัวเกษตรกรและเจ้าหน้าที่เอง คิดว่าระบบบันทึกข้อมูลยุ่งยากซับซ้อนไม่มีเวลาลงบันทึก และไม่รู้จักวิเคราะห์เอามาใช้ประโยชน์ ทำให้เกษตรกรให้ความสำคัญน้อยลง โดยเฉพาะในประเทศไทย ความสามารถของเกษตรกรรายย่อยกับการบันทึกมีจำกัด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีความสำคัญมากในการช่วยทำให้โปรแกรมฟาร์มถูกนำไปใช้ได้ผล ซึ่งในประเทศไทยบางพื้นที่จะทำได้โดยมีนายสัตวแพทย์ นักส่งเสริมโคนม ผู้มีประสบการณ์และความสามารถออกให้บริการได้อย่างสม่ำเสมอ แต่ในภาพรวมโดยทั่วไปยังไม่สามารถทำได้ ด้วยข้อจำกัดของผู้ให้บริการ และการดูแลฟาร์มรายย่อยที่กระจายตัวมาก เกินกำลังนายสัตวแพทย์และนักส่งเสริมที่มีอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ระบบข้อมูลที่สมบูรณ์ควรนำเอาข้อมูลทุกกลุ่มมาประเมินร่วมกัน

สุวิรัตน์ เอี่ยมละมัย (2542) ได้ทำการทบทวนเอกสารด้านงานวิจัยและสถานการณ์ด้านสุขภาพโคนมในประเทศไทย ได้สรุปว่าประเด็นที่ควรทำเพื่อสนับสนุนการนำวิจัยไปใช้คือ การสร้างระบบข้อมูลโคนมที่เหมาะสม เพื่อการจัดการสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค การเฝ้าระวังโรคที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหากมีระบบข้อมูลเพื่อการจัดการฟาร์มที่ถูกใช้งานอย่างต่อเนื่องจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลสุขภาพโคนมได้ดี

1.6.2) การตรวจสอบเอกสารเศรษฐกิจสังคมกับโคนม

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีผลทำให้การเลี้ยงโคนมประสบความสำเร็จได้คือ ตัวเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยมีจำนวนโคไม่เกิน 10 ตัว (วิโรจน์, 2536) เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายย่อยส่วนใหญ่จะมีการศึกษาค้นคว้าต่ำ (เนาศิริ, 2527; ศรีเทพและมณฑา, 2535 ; เทวรินทร์และคณะ , 2535 ; วิจิต, 2535 ; คงปฐม, 2538) ขาดการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม มีความรู้พื้นฐานในการเลี้ยงโคนมไม่ค่อยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ด้านการจัดการอาหาร การรีดนม และการสุขภาพโค ซึ่งยังปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ (ไชยยันต์, 2522 ; ศิริรัตน์, 2524) มีการใช้นมแม่โคเลี้ยงลูก แม้ว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง (จิระชัยและคณะ, 2533) แม้ว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงส่วนใหญ่จะผ่านการฝึกอบรมวิธีการเลี้ยงขั้นพื้นฐานมาจากหน่วยงานที่ส่งเสริมแล้วก็ตาม (เทวรินทร์, 2535 ; วิโรจน์, 2536 ; คงปฐม, 2538) แต่เป็นเพียงการอบรมในช่วงสั้น ๆ ก่อนที่เกษตรกรจะได้รับโคไปเลี้ยง ในขณะที่อาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นงานที่ละเอียด ซับซ้อน ยุ่งยาก ต้องใช้เวลาในการดำเนินการมาก นอกจากนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงส่วน

ใหญ่ยังประกอบอาชีพอื่นด้วยนอกเหนือจากการเลี้ยงโคนม (ไชยยันต์, 2522 ; เนาศิริ, 2527) มีหลายรายที่เลี้ยงโคนมเป็นอาชีพรองจากอาชีพอื่น ซึ่งส่งผลกระทบต่ออาชีพการเลี้ยงโคนมที่ต้องใช้เวลาในการจัดการฟาร์มมาก เกษตรกรเกือบทั้งหมดไม่มีการบันทึกข้อมูล ปริมาณผลผลิตและการทำบัญชีฟาร์ม (เทวินทร์, 2535 ; วิโรจน์, 2536 ; คงปฐม, 2538)

ความรู้ของเกษตรกรของผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่มีคะแนนจากการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมรวมทุก ๆ ด้าน เช่น พันธุ์ การปฏิบัติเกี่ยวกับโคนม การศึกษา และความรู้ในการป้องกันและรักษาโรคเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ (วิโรจน์, 2535 ; พิชิตและคณะ, 2532)

ได้มีงานวิจัยหลายชิ้นที่พยายามสรุปปัญหาที่พบมากในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม เช่น ปัญหาไม่มีพื้นที่ปลูกหญ้า ขาดแคลนอาหารหยาบในฤดูแล้ง (จิระชัย, 2533) ปัญหาแมลงผสมติดยาก (ธวัช, 2532) ปัญหาอาหารข้นมีราคาแพงและราคาน้ำนมดิบต่ำ (ปิยะพร, 2536) ปัญหาขาดแคลนแรงงาน (ปิยะพร, 2536) สำหรับปัญหาด้านการบริหารของรัฐพบว่า ยังไม่มีเจ้าหน้าที่ตรวจเยี่ยมฟาร์มและให้ความรู้ในการจัดการฟาร์มที่ถูกต้อง (คงปฐม 2538)

จิระชัยและคณะ (2533) และ Luang wattanavilai (1992) พบว่าจำนวนโคที่ให้นมเฉลี่ยโดยทั่วไปมีเพียงร้อยละ 39.9 และ 43.2 ของจำนวนโคทั้งหมดที่เลี้ยงตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าฟาร์มที่เริ่มเลี้ยงใหม่ ๆ มีมาก ซึ่งถ้าภาครัฐสามารถช่วยเหลือในการจัดการฝูงโคนมที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ให้เกษตรกร จะช่วยเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรและเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรประกอบอาชีพต่อไปได้

เบญจพรรณ และคณะ (2540) ได้ทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอัตราการให้นมคือค่าใช้จ่ายอาหารข้นเฉลี่ย 1 ตัวต่อปี ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารหยาบเฉลี่ย 1 ตัวต่อปี และคะแนนปฏิบัติในการเลี้ยงโคนม อย่างไรก็ตามการที่เกษตรกรมีอัตราการให้นมของโคนมสูงขึ้นมิได้เป็นตัวชี้ว่าเกษตรกรจะมีกำไร หรือรายได้พอเพียงกับค่าใช้จ่ายเพื่อที่จะอยู่รอดในอาชีพ ต้องวิเคราะห์ถึงต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เกษตรกรจะต้องจ่ายไปควบคู่ไปด้วย สำหรับการวิเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพเชิงเศรษฐกิจนั้นคณะนักวิจัยพบว่า กำไรสุทธิในการเลี้ยงโคนมขึ้นอยู่กับขนาดของฟาร์ม ผลผลิตน้ำนม 1 ตัวต่อวัน ประสิทธิภาพในการเลี้ยงโคนมและพื้นที่แปลงหญ้า

อาภา(2541) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญประกอบไปด้วย (1) ประสิทธิภาพของตัวโคต่ำเช่น การให้นมต่ำกว่ามาตรฐาน การผสมติดยาก ระยะการให้นมสั้น (2) ปัญหาเกี่ยวกับอาหาร เช่น อาหารข้นราคาแพง อาหารหยาบไม่เพียงพอในฤดูแล้ง คุณภาพของอาหารไม่สม่ำเสมอ (3) ปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตและราคา เช่น ผลผลิตต่อตัวต่ำ ราคานมต่ำ ส่วนการช่วยเหลือที่เกษตรกรต้องการ คือ ราคา

อาหารข้นควรลดลง ราคานมดิบควรสูงขึ้น การตรวจรักษาของเจ้าหน้าที่และการฝึกอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร(2539)ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ "จำนวนแม่โคที่เหมาะสมที่เกษตรกรควรเลี้ยงพบว่า ถ้าเกษตรกรมีที่ดินน้อย ควรเลี้ยงแบบยืนโรง โดยมีแม่โคนมในฝูงอย่างน้อย 16 ตัวต่อครัวเรือน ถ้าเกษตรกรมีที่ดินมากพอเกษตรกรควรเลี้ยงแบบปล่อยแปลงหญ้าโดยมีแม่โคนมในฝูงอย่างน้อย 12 ตัวต่อครัวเรือน ต้นทุนการผลิตของฟาร์มโคนมประกอบด้วยต้นทุนอาหารสัตว์ร้อยละ 63.5 ของต้นทุนทั้งหมด และต้นทุนอาหารข้นคิดเป็นร้อยละ 50-60 ของต้นทุนทั้งหมด

จากการศึกษาของสำนักงานวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2541) พบว่าการเลี้ยงโคนมในแถบภาคกลางของเกษตรกรมีรายได้เพื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วประมาณปีละ 292,362 บาทต่อฟาร์ม หากเกษตรกรมีการจัดการที่ดี และดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการดูแลสุขภาพโคนมของตนให้มีสุขภาพสมบูรณ์ ไม่มีโรคติดต่อ ให้ได้รับอาหารที่เพียงพอ และมีสารอาหารครบถ้วนเหมาะสมกับสภาพโคแต่ละตัว เช่น โคที่กำลังตั้งท้อง และที่กำลังให้นมอยู่ ต้องดูแลเรื่องอาหารให้มากกว่าโคประเภทอื่น ให้อาหารบำรุงและรักษาโรคตามความจำเป็น เป็นต้น หากแม่โคที่มีอายุนานแล้วหรือแม่โคที่สุขภาพไม่ดีให้นมในอัตราที่ต่ำก็ควรตัดทิ้งและขายไป แล้วหาแม่โคใหม่มาทดแทน เพื่อจะไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงแม่โคที่มีสุขภาพต่ำ ซึ่งนอกจากจะเป็นตัวด่วงให้อัตราผลผลิตน้ำนมดิบต่อแม่โคต่ำแล้ว ยังทำให้ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบเฉลี่ยสูงอีกด้วยนอกจากการดูแลสุขภาพในตัวโคแล้วต้องพยายามใช้ปัจจัยการผลิตทุกชนิดให้มีประสิทธิภาพสูงที่สุดด้วย เช่น การใช้พื้นที่เลี้ยงโคนมและพื้นที่ปลูกหญ้า การใช้เครื่องจักรเครื่องมืออุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในฟาร์มต้องให้เหมาะสมกับจำนวนโคนมที่มีอยู่ เพื่อไม่ให้มีการใช้งานต่ำกว่ากำลังความสามารถในการผลิตของปัจจัยนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจคือทำให้ค่าใช้จ่ายสูงเกินความจำเป็น หากเกษตรกรสามารถจัดการฟาร์มให้มีประสิทธิภาพดังกล่าวแล้ว ก็จะได้รับผลตอบแทนจากการเลี้ยงโคนมอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง สามารถที่จะมีรายได้พอที่จะเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้อย่างสบายไม่เดือดร้อนทางเศรษฐกิจ

ธุรกิจการเลี้ยงโคนมนั้นเกษตรกรสามารถยึดเป็นอาชีพหลักได้ เพราะเป็นอาชีพที่มั่นคงทั้งทางด้านการตลาดและด้านราคา เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายควบคุมในด้านดังกล่าวนี้อยู่ จึงนับได้ว่าเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงอีกอาชีพหนึ่งและที่สำคัญก็คือ เป็นอาชีพการเกษตรที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับอาชีพการเกษตรประเภทอื่นอีกหลายประเภท

นอกจากนี้สำนักงานวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2541) ได้รายงานว่าการเลี้ยงโคนมให้ได้ผลดีจึงควรมีการจัดการเลี้ยงโคนมในลักษณะเดียวกันกับเกษตรกรในพื้นที่มวกเหล็ก โดยเฉพาะการให้อาหารโคนมต้องให้ในปริมาณที่เพียงพอ มีพื้นที่ปลูกหญ้าเพื่อใช้เป็น

อาหารหยাবสำหรับโคพอสมควรเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระในการจัดซื้ออาหารข้นและอาหารหยাবอีกทางหนึ่งอีกด้วย เพราะ การเกษตรกรไม่มีพื้นที่ปลูกหญ้าของตนเอง หรือมีแต่ไม่เพียงพอ จำเป็นต้องซื้ออาหารหยাবทั้งหมดหรือซื้อจำนวนมาก จะทำให้ค่าใช้จ่ายส่วนนี้สูงมาก นอกจากพื้นที่สำหรับปลูกหญ้าแล้วควรมีพื้นที่ให้โคได้เดินออกกำลังกายและสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้แม่โคไม่เกิดความเครียดกินอาหารได้มาก สุขภาพดีทำให้ไม่สิ้นเปลืองค่ารักษาโรค ตรงกันข้ามกับพื้นที่หนองโพซึ่งการเลี้ยงโคนมส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงแบบผูกยืนโรง โคไม่มีโอกาสได้เคลื่อนไหวมากนัก จึงแทบไม่ได้ออกกำลังกาย นอกจากนั้นการกินอาหารและการรับถ่ายก็จะกระทำอยู่ตรงที่ที่โคถูกผูกไว้ จึงเกิดความสกปรกขึ้นและตลอดเวลา แม้ว่าจะได้มีการทำความสะอาดแล้วก็ตามทั้งนี้เพราะโคจะมีการรับถ่ายตลอดวัน ดังนั้นหากจะเลี้ยงโคให้ได้ผลดีเกษตรกรควรจะเลี้ยงในลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันกับการเลี้ยงในพื้นที่มวกเหล็ก จะทำให้เกษตรกรสามารถทำรายได้จากการเลี้ยงโคนมเหมือนกับการเลี้ยงของพื้นที่หนองโพและปราณบุรี

ศิริรัตน์และคณะ (2542) ศึกษาความเป็นไปได้และต้นทุนการผลิตในการเลี้ยงโคนมเพศผู้ผสมพันธุ์ไฮสโตนฟรีเซียน 75 เปอร์เซ็น ให้ได้รับอาหาร 2 ระดับ คือ กลุ่มที่ 1 ได้รับอาหารในระดับที่ต่ำกว่ากลุ่มที่ 1 (sub optimal level) สิ้นสุดการทดลองที่น้ำหนัก 150 กิโลกรัม ผลการทดลองพบว่า การเพิ่มน้ำนํักตัว ปริมาณอาหารที่กิน อัตราการเจริญเติบโตและประสิทธิภาพการใช้อาหารแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนต้นทุนการเลี้ยงพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จรัญ และคณะ (2541) ได้ทำการวิเคราะห์ถึงโครงสร้างของฝูงโคนม และต้นทุนการผลิตในฟาร์มโคนม ศึกษาในฟาร์มโคนมเกษตรกร อำเภอ หนองโพ จังหวัดราชบุรี จำนวน 43 ฟาร์ม พบว่าองค์ประกอบของฝูงโคนมประกอบด้วย แม่โคกำลังรีดนมร้อยละ 45.00-51.40 แม่โครีดทั้งหมดร้อยละ 35.88-45.77 ของฝูง ซึ่งเป็นสัดส่วนของโคเพศเมียทดแทนที่ค่อนข้างสูง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น โคนต้นทุนน้ำมันดิบ 100 กิโลกรัมของโคทั้งฟาร์มจะอยู่ที่ 858.35 -1,664.50 บาท ส่วนต้นทุนโดยคำนวณจากแม่โครีดนมและแม่โคกำลังรีดนมอยู่ที่ 502.78-822.17 บาท และ 444.30-687.32 บาทตามลำดับ โดยประมาณการว่าต้นทุนการจัดการฟาร์มโคนมในส่วนที่เลี้ยงโคทดแทนอยู่ที่ร้อยละ 30-60 ของต้นทุนการผลิต ส่วนอีกรายงานหนึ่งคือการศึกษาของจรัญ และคณะ (2541) ได้ทำการศึกษาค่าต้นทุน กำไรรอบหนึ่งปี (กุมภาพันธ์ 2540 - มกราคม 2541 ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมหนองโพ จังหวัดราชบุรี 10 ฟาร์ม (มีโคตั้งแต่ 17-59 ตัว) พบว่าต้นทุนการผลิตโคนมในแต่ละฟาร์มจะผันแปรไปตามจำนวนโครงสร้างของฝูง โดยค่าเฉลี่ยของต้นทุนทั้งหมดในแต่ละเดือนของฟาร์มมีค่าตั้งแต่ 15,875-79,293 บาท ประกอบด้วยต้นทุนผันแปรในอัตราส่วนร้อยละ 82-95 และต้นทุนคงที่ร้อยละ 5-18 ในส่วนของต้นทุนผันแปรปัจจัยการผลิตที่

มีค่าใช้จ่ายสูงคือ อาหาร (อาหารข้นและอาหารหยาบ) คิดเป็นร้อยละ 51-68 ของต้นทุนทั้งหมด รองลงมาเป็นค่าแรงร้อยละ 6-21 ส่วนการศึกษาวิเคราะห์ผลกำไรจากกิจการฟาร์มจากการวิเคราะห์ 2 กรณี คือ กำไรที่เกิดจากรายได้ทั้งหมดของฟาร์ม และกำไรที่เกิดจากรายได้เฉพาะการขายน้ำนมดิบและมูลโคพบว่ามีจำนวน 2 ฟาร์ม จาก 10 ฟาร์ม ที่มีผลการดำเนินกิจการขาดทุนเนื่องจากเกษตรกรเลี้ยงโคนมเพศเมียที่ไม่ใช่โครีดนมได้เป็นจำนวนถึงร้อยละ 53 ของโคนมในฟาร์มส่วนต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ 1 กิโลกรัมของโคนมทั้งหมดในฟาร์มมีค่าเท่ากับ 8.58-11.65 บาทของแม่โคทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 5.03-8.23 บาท และแม่โคกำลังรีดนมมีค่าเท่ากับ 4.44-6.87 บาท โดยที่ผลต่างระหว่างต้นทุนการผลิตน้ำนม 1 กิโลกรัมระหว่างโคนมทั้งหมดกับแม่โครีดนมทั้งหมดมีค่า 1.70-3.55 บาท และผลต่างระหว่างแม่โคทั้งหมดกับแม่โคกำลังรีดนมมีค่า 0.59-1.94 บาท ผลจากการศึกษาของคณะผู้วิจัยดังกล่าว ถ้ามีการนำไปขยายผลและปรับใช้ในพื้นที่อื่น ๆ จะเป็นประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากโครงสร้างของฝูงโคนมจะมีผลต่อต้นทุนการผลิตและผลกำไรที่เกษตรกรจะได้รับ ซึ่งถ้าเกษตรกรสามารถจัดการเรื่องโครงสร้างฝูงโคนมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จะทำให้สามารถพึ่งตนเอง และยึดเป็นอาชีพหลักได้อย่างยั่งยืน ในส่วนของการศึกษาด้านทุนการผลิตการวิเคราะห์กำไรในการผลิตน้ำนมดิบ นอกจากจะทำให้ทราบถึงสภาพการผลิตและศักยภาพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในปัจจุบันแล้ว ยังเป็นข้อมูลที่จำเป็นในการปรับปรุงรูปแบบการจัดการฟาร์มการปรับราคารับซื้อน้ำนมดิบที่เป็นธรรม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลบัญชีฟาร์มในช่วงเวลาที่ยาวพอสมควร รูปแบบการจัดการฟาร์มโคนม ตลอดจนฐานทางเศรษฐกิจลงทุน

1.6.3) การตรวจสอบเอกสารปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคนมให้เป็นอาชีพหลักและสามารถยึดเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้กับเกษตรกร ทั้งปัจจัยในด้านการศึกษา ความพร้อมของเกษตรกร ความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ ระดับการศึกษาของเกษตรกรที่จะเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจและเพิ่มความรู้ในอาชีพการเลี้ยงโคนม จำนวนแรงงานในครอบครัวที่สามารถเลี้ยงโคนมได้ ขนาดพื้นที่ครอง และขนาดของฝูงโคนม ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ช่วยประกอบการตัดสินใจของเกษตรกรที่มีความสนใจในการยึดอาชีพการการเลี้ยงโคนม และสำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม วิจัย และคณะ (2542) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านเศรษฐกิจ-สังคม ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสารทางการเกษตร และระดับของการรับรู้วิทยาการต่าง ๆ ในด้านการเลี้ยงโคนมพบว่าปัจจัยดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณน้ำนมของโคที่เกษตรกรได้รับ ส่วนกลุ่มตัวแปรด้านความรู้

หลักวิชาการด้านการจัดการอาหารและโภชนาการ ตัวแปรการจัดการอาหารสำหรับฝูงโคนมผสมพันธุ์พบว่ามีความสัมพันธ์กับปริมาณน้ำนมของโคที่เกษตรกรได้รับ

บทที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคล และ การวิเคราะห์ภาพรวม

วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการจัดการฟาร์มเพื่อที่จะรู้ภูมิหลังเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรแต่ละรายซึ่งมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมในการจัดการฟาร์มของเกษตรกรซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประกอบการ จากข้อมูลดังกล่าวคณะผู้วิจัยพยายามที่จะชี้ให้เห็นสภาพเศรษฐกิจสังคมที่เหมือนกันหรือแตกต่างของเกษตรกรแต่ละราย ซึ่งจะเชื่อมโยงกับการค้นหาและวิเคราะห์ปัญหา โจทย์วิจัย การหาสาเหตุของปัญหา การพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม ตลอดจนทางเลือกที่เหมาะสม กระบวนการนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมหรือการพัฒนาเทคโนโลยีไปใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฟาร์มคณะผู้วิจัยพยายามที่จะอธิบายให้เห็นถึงภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรรวมถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ การให้อาหารข้น อาหารหยاب การปฏิบัติในการเลี้ยงโคนม ขนาดของฟาร์ม ผลผลิต ประสิทธิภาพในการเลี้ยงโคนม สิ่งต่างๆเหล่านี้มีผลต่อผลประกอบการของฟาร์มและนำไปสู่การอธิบายเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น

รายละเอียดของบทที่ 2 ส่วนแรกจะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคลและส่วนหลังเป็นการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตการวิเคราะห์กำไรในภาพรวมเพื่อตอบโจทย์วิจัยที่ว่า การประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด มีผลตอบแทนเป็นอย่างไร นอกจากนี้ทำให้ทราบถึงสภาพการผลิตและศักยภาพการผลิตเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในปัจจุบัน และยังเป็นข้อมูลที่ใช้ในการปรับปรุงรูปแบบการจัดการฟาร์ม การปรับราคารับซื้อน้ำนมดิบที่เป็นธรรม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลบัญชีฟาร์มในช่วงเวลาที่ยาวพอสมควร รูปแบบการจัดการฟาร์มโคนม ตลอดจนฐานทางเศรษฐกิจลงทุน ผลจากการศึกษานี้ ถ้ามีการนำไปขยายผลและปรับใช้ในพื้นที่อื่น ๆ จะเป็นประโยชน์อย่างมาก

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคล

นายบุญส่ง กิตติดี

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายบุญส่ง กิตติดี อายุ 45 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 สมรสแล้วกับนางแสงจันทร์ กิตติดี อายุ 41 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 มีบุตร 2 คน คนโตเป็นชายกำลังศึกษาระดับปวส. ในตัวเมืองเชียงใหม่ คนเล็กคือเด็กชายนิรุจน์ กิตติดี อายุ 11 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในตัวอำเภอ ครอบครัวนี้เริ่มทำการเลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรกใน ปี พ.ศ. 2538 โดยเริ่มต้นเลี้ยงโคสาวตั้งท้องจำนวน 5 ตัว จนถึงปลายปี 2543 เมื่อเสร็จสิ้นโครงการ โคนมทั้งสิ้น 31 ตัว ในระยะแรกของการเลี้ยง ฟาร์มตั้งอยู่ในเขตชุมชน แต่เมื่อปลายปี 2542 ฟาร์มนายบุญส่งได้ย้ายออกไปตั้งอยู่บริเวณนอกเขตพื้นที่ชุมชนในที่ดินของตนเอง ในเขต หมู่ที่ ต.ปงคำ อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ สาเหตุของการย้ายพื้นที่ฟาร์มนั้นเนื่องจากจำนวนโคนมที่เลี้ยงได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น และพื้นที่เดิมคับแคบมีเนื้อที่ (ประมาณ 1 ไร่) ประกอบด้วยมูลโคส่งกลิ่นเหม็นรบกวนคนในชุมชน ฟาร์มแห่งใหม่นี้มีพื้นที่ประมาณ 5 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำสวนลิ้นจี่ 3.5 ไร่ พื้นที่ที่เหลือประมาณ 1.5 ไร่ เป็นที่ตั้งบ้านพัก โรงเรือน และคอกโค ฟาร์มนี้ได้ทำการขุดบ่อน้ำจำนวน 1 บ่อ เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้รดดูแลโดยติดตั้งเครื่องสูบน้ำไว้ด้วย นอกจากนี้นายบุญส่งยังมีพื้นที่ปลูกหญ้าอีก 1 แปลงเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารหยาบสำหรับโคนม ครอบครัวนี้อาศัยรายได้จากการเลี้ยงโคนมอย่างเดียว ถึงแม้จะมีสวนลิ้นจี่แต่ไม่ได้ผลผลิตมากนัก เพราะไม่ได้ดูแลหรือลงทุนในสวนลิ้นจี่แต่อย่างใด

ครอบครัวนี้มีความสามัคคีกันดีมาก ทั้งสามี ภรรยา และลูกชายคนเล็กประกอบกับลูกชายคนโตก็เข้ามาช่วยงานในฟาร์มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2543 เป็นต้นมา เพราะตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ครอบครัวนี้มีการปรึกษาริเริ่มกันตลอดในเรื่องเกี่ยวกับการลงมือปฏิบัติงานเกี่ยวกับฟาร์มโคนม โดยทางครอบครัวให้เหตุผลว่าเพื่อให้การทำงานฟาร์มมีประสิทธิภาพและทำให้การดำเนินงานในฟาร์มเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การใช้แรงงาน

ในเรื่องของแรงงานนั้น ฟาร์มนายบุญส่งนอกจากจะมีแรงงานครัวเรือนแล้ว ยังมีแรงงานจ้าง 1 คน แบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมภายในฟาร์มอย่างชัดเจน โดยหน้าที่หลักของนายบุญส่งคือการรีดนมและการส่งนม รวมทั้งการหาอาหารหยาบร่วมกับคนงาน เดิมภรรยาจะรับผิดชอบการให้อาหารชั้นและการทำความสะอาดอุปกรณ์ในการรีดนมและถังเก็บนม หลังจากที่ลูกชายคนโตมาช่วยงานในฟาร์มแล้ว กิจกรรมนี้นายบุญส่งและลูก ๆ ได้ช่วยกันทำ ภรรยาจะเน้นการทำงานในบ้านมากกว่า ส่วนคนงานจะรับผิดชอบการดูแลความสะอาดโคนม ความสะอาดของโรงเรือน และพื้นที่คอกโค รวมถึงการตัดมูลโคตากแห้งเพื่อส่งขาย และหาอาหารหยาบร่วมกับนายบุญส่ง ลูกชายคนเล็กของนายบุญส่งจะช่วยงานในฟาร์มบ้างในช่วงวันหยุดและช่วงปิดเทอม กิจกรรมที่ลูกๆ ช่วยพ่อคือออกไปหาอาหารหยาบ และอาบน้ำโคช่วงเช้าและบ่าย ตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ 2543 เป็นต้นมา

การให้อาหารหยาบและอาหารชั้น

การใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นอาหารชั้นนั้น จะใช้เพียงสูตรเดียวคือ สูตร 17% โดยนายบุญส่งให้เหตุผลที่เลือกใช้เพราะราคาถูก คุณค่าทางอาหารไม่ต่างจากอาหารชั้นสูตร 16% หรือสูตร 21% ในระยะหลังนายบุญส่งได้ทดลองใช้สูตร 16% เนื่องจากเห็นเพื่อนบ้านใช้จึงอยากใช้บ้าง เมื่อพิจารณาสัดส่วนการให้อาหารชั้น ฟาร์มนายบุญส่ง กิตติดี ให้อาหารชั้นเฉลี่ยต่อโค 1 ตัว อยู่ในกลุ่มที่ให้น้อย ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ของอาหารชั้นที่ให้ทั้งหมดต่อฟาร์มหรือค่าเฉลี่ยที่ให้อาหารชั้นต่อโค

อาหารหยาบของฟาร์มนายบุญส่งค่อนข้างหลากหลายเมื่อเปรียบเทียบกับฟาร์มอื่น โดยมีการใช้ฟางเป็นหลัก ต้นถั่วเหลือง ต้นมันแกว ผลกะหล่ำปลี ต้นข้าวโพด ต้นกล้วย ผลมันฝรั่ง หญ้า มีการนำรำข้าวมาผสมกับอาหารชั้นเพื่อให้โคได้กินด้วย โดยส่วนใหญ่จะมีค่าใช้จ่ายในการซื้อฟางเป็นอาหารหยาบ มีการตุนฟางเพื่อใช้ในฤดูแล้งด้วย ฟาร์มนี้ได้ลงทุนซื้อท่อซีเมนต์เพื่อทำเป็นท่อนักอาหารหยาบด้วย จำนวน 2 บ่อ ซึ่งจะเป็นทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหารหยาบและลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากในปัจจุบันปริมาณความต้องการอาหารหยาบประเภทพืช

เร็ววสดนั้นมากขึ้นเนื่องจากปริมาณความต้องการของฟาร์มต่างๆมีมากขึ้นประกอบกับแหล่งอาหารหยาบมีจำกัดถ้าออกไปแสวงหาอาหารหยาบไกลๆก็เสียค่าใช้จ่ายสูง

ข้อมูลอื่นๆ

ฟาร์มนายบุญส่งถือว่าเป็นฟาร์มขนาดใหญ่เพราะมีโคถึง 31 ตัว อยู่ในอันดับต้นๆ ของกลุ่มฟาร์มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ การที่ฟาร์มมีจำนวนโคมากเนื่องจากการซื้อโคเพิ่มเติมจากฟาร์มอื่นที่เล็กเลี้ยงโคนม ฟาร์มนายบุญส่งเป็นฟาร์มที่เลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรก ฟาร์มนี้มีผลผลิตน้ำนมเฉลี่ยต่อแม่โค 11.13 ก.ก. ซึ่งนับว่าสูง เนื่องจากผลการให้อาหารหยาบที่หลากหลาย ถึงแม้ว่าบางครั้งจะมีปัญหาทั้งการตรวจเมทิลีนบลู นายบุญส่ง เป็นเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จพอสมควร สังเกตจากไม่มีหนี้สินค่าอาหารและยาคางคางในบัญชีสหกรณ์เหมือนบางฟาร์ม

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยในช่วงต้นปีอยู่อันดับที่ 4 เมื่อพิจารณาผลประกอบการ ทั้งปีปรากฏว่าอยู่ในอันดับที่ 6 เนื่องจากตอนปลายปีมีจำนวนแม่โคหักการรีดนมพร้อมกันทีเดียวถึง 4 ตัว ดังนั้นเพื่อให้ผลประกอบการดีขึ้น ควรวางแผนการผสมพันธุ์แม่โคและโคสาวให้มีสัดส่วนที่เหมาะสม

นายประพัฒน์ นารังษี

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายประพัฒน์ นารังษี อายุ 46 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 สมรสแล้ว กับ นางอัมพลอย นารังษี อายุ 44 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 มีบุตร 2 คนคนโตคือนายวสันต์ นารังษี อายุ 24 ปีมีอาชีพรับจ้างทั่วไป คนเล็กคือนางสาวสุพรรณษา นารังษี อายุ 21 ปี มีอาชีพเป็นพนักงานในร้านอะไหล่รถจักรยานยนต์ในตัวเมือง อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าบุตรทั้งสองจะทำงานแล้วแต่ก็ไม่ได้ส่งเงินมาให้บิดาและมารดาแต่อย่างไร เดิมครอบครัวนี้มีอาชีพทำนาทำสวน แต่ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก จึงเปลี่ยนมาทำการเลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรก ปี พ.ศ. 2538 โดยเริ่มต้นเลี้ยงโคนม จำนวน 5 ตัว จนถึงปัจจุบัน มีโคนมทั้งสิ้น 19 ตัว นับว่าเป็นฟาร์มขนาดเล็กเมื่อเทียบกับฟาร์มอื่น เดิมฟาร์มตั้งอยู่ในเขตชุมชน ณ บ้านเลขที่ 661 หมู่ที่ 2 ต.ปงคำ อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ แต่เมื่อปลายปี 2540 ฟาร์มนายประพัฒน์ได้ย้ายออกไปตั้งอยู่บริเวณนอกเขตพื้นที่ชุมชน ที่ตั้งของฟาร์มปัจจุบันอยู่ในเขต หมู่ที่ ๓ ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ สาเหตุของการย้ายพื้นที่ฟาร์มนั้นเนื่องมาจากจำนวนโคนมมีมากขึ้น ประกอบกับพื้นที่เดิมคับแคบ (ประมาณ 1 ไร่) รวมทั้งมูลโคส่งกลิ่นเหม็นรบกวนคนในชุมชน ฟาร์มใหม่นี้มีพื้นที่

ประมาณ 5 ไร่ เป็นพื้นที่ตั้งบ้านพัก โรงเรือน และคอกโคและแปลงหญ้า นอกจากนี้นายประพัฒน์ ยังมีพื้นที่ปลูกหญ้าอีก 1 แปลงเนื้อที่ประมาณ 6 ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารหยาบสำหรับโคนม ฟาร์มนายประพัฒน์ยังไม่มีการขุดสระน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง เนื่องจากประสบปัญหา ดินไม่อุ้มน้ำและขาดเงินทุนในการขุดบ่อ ดังนั้นฟาร์มจึงใช้น้ำร่วมกับฟาร์มอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกัน ครอบครัวนี้มีความสามัคคีกันมากระหว่างสามีและภรรยา มีการปรึกษาหารือกันก่อนจะมีการ ปฏิบัติงานในฟาร์ม อย่างไรก็ตามอำนาจการตัดสินใจจะอยู่ที่ผู้เป็นสามีเป็นส่วนใหญ่ ครอบครัวนี้ มีรายได้จากการเลี้ยงโคนมอย่างเดียวและมีรายได้เสริมจากการส่งนมให้เพื่อนสมาชิกอีกเดือนละ ประมาณ 1500 - 2000 บาท

การใช้แรงงาน

ในเรื่องของแรงงานนั้น ฟาร์มนายประพัฒน์ในช่วงต้นปีถึงกรกฎาคม 2543 ใช้แรงงานครัวเรือนอย่างเดียวหลังจากนั้นมีการจ้างงาน 1 คน เป็นต้นมา สองสามีภรรยาแบ่งหน้าที่กันดังนี้ หน้าที่หลักของนายประพัฒน์คือการรีดนม การส่งนม ทำความสะอาดโคนม และโรงเรือน รวมถึงการหาอาหารหยาบร่วมกับภรรยา สำหรับภรรยาจะรับผิดชอบการให้อาหารชั้นและการทำความสะอาดอุปกรณ์ รวมถึงการดักมูลโคตากแห้งเพื่อส่งขาย แรงงานจ้างที่จ้างเข้ามาในช่วงปลายปีมีหน้าที่รับผิดชอบงานทั่วไปในฟาร์ม เพราะอายุเพิ่ง 16 ปียังไม่มีประสบการณ์ในฟาร์ม

การให้อาหารหยาบและอาหารชั้น

อาหารชั้นนั้นเดิมฟาร์มนี้จะใช้สูตรวังน้ำเย็น 17% เพียงอย่างเดียว หลังจากนั้นจึงเปลี่ยนมาใช้สูตรใช้สูตร CP 21% และสูตรวังน้ำเย็น 17% ร่วมกัน โดยนายประพัฒน์ให้เหตุผลที่เลือกใช้ ทั้งสองสูตรเพราะสูตรวังน้ำเย็น 17% ราคาถูกและสูตร CP 21% มีคุณค่าทางอาหารสูง เมื่อพิจารณามูลค่าของอาหารชั้นที่ใช้เฉลี่ยต่อเดือน ค่อนข้างจะอยู่ในกลุ่มที่ต่ำ แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยอาหารชั้นต่อโคต่อตัว อยู่ในระดับปานกลาง ในระยะหลังตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2543 เป็นต้นมานายประพัฒน์ได้เคยทดลองนำกากเบียร์ผสมกับอาหารชั้นเพื่อให้แม่โครีดนม

อาหารหยาบของฟาร์มนายประพัฒน์ส่วนมากเป็นหญ้าในแปลงหญ้าและจากการไปหาจากข้างนอก นอกจากนี้มีการใช้ฟาง ต้นกล้วย ต้นมันฝรั่ง กะหล่ำปลี มาใช้เป็นอาหารหยาบบ้าง ฟาร์มนี้ได้ลงทุนซื้อท่อซีเมนต์เพื่อทำที่หมักอาหาร ซึ่งอยู่ที่บ้านพักเดิมของนายประพัฒน์ มีจำนวนสองบ่อ ขนาดความจุ 24 ตร.ม.

ข้อมูลอื่นๆ

ในช่วงต้นปีฟาร์มนี้ให้ผลผลิตต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของฟาร์มตัวอย่าง ทั้งนี้เนื่องจากการผสมติด แต่ในช่วงปลายปีนายประพัฒน์สามารถแก้ปัญหานี้ได้ ส่งผลให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อแม่โครีคนมทั้งปีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของฟาร์มตัวอย่างคือ 11.59 ก.ก. เป็นที่น่าสังเกตว่าฟาร์มนี้มีคะแนนปฏิบัติสูงกว่าค่าเฉลี่ยเล็กน้อย สอดคล้องกับผลผลิตที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของฟาร์มตัวอย่าง เมื่อพิจารณาหนี้สินคงค้างค่าอาหารและยาที่บัญชีสหกรณ์ฯ ปรากฏว่ามีหนี้สินคงค้างประมาณหมื่นกว่าบาท อาจจะเป็นผลเนื่องจากครอบครัวนี้ไม่มีอาชีพอื่นเลย เนื่องจากมีแรงงานครอบครัวที่ทำงานในฟาร์มได้เพียง 2 คนเท่านั้นเอง

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยต่อสองสัปดาห์โดยพิจารณาจากกำไรระหว่างช่วงธันวาคม 2542-ปลายเมษายน 2543 อยู่อันดับที่ 18 เมื่อเปรียบเทียบกับฟาร์มอื่นๆ นับว่าผลประกอบการอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการทั้งปีอยู่อันดับท้ายๆ ของฟาร์มตัวอย่าง (อันดับที่ 18 – 21) การมีสัดส่วนของฝูงโคทดแทนสูงกว่าค่ามาตรฐานและมีจำนวนแม่โครีคนมต่ำกว่าค่ามาตรฐานมาก ทำให้ฟาร์มนี้มีต้นทุนสูง ส่งผลให้ฟาร์มนี้มีผลประกอบการต่ำ สาเหตุที่สำคัญที่สุดคือฟาร์มนี้มีค่ายาและบริการที่สูงกว่าปกติเพราะสุขภาพของโคไม่ค่อยดี

เนื่องจากฟาร์มแห่งนี้มีค่ายาและบริการที่สูงกว่าปกติและสุขภาพของโคไม่ค่อยดี ประกอบกับการมีสัดส่วนฝูงโคทดแทนสูงกว่าค่ามาตรฐานและมีจำนวนแม่โครีคนมต่ำกว่าค่ามาตรฐานทำให้ฟาร์มนี้มีต้นทุนสูง ส่งผลให้ฟาร์มมีผลประกอบการอยู่ในระดับต่ำดังกล่าว เป็นที่น่าสังเกตว่าเหตุผลทำให้นายประพัฒน์ยังคงรักษาฝูงโคทดแทนไว้ในระดับสูง เพื่อหวังผลจากการขายฝูงโคทดแทนเหล่านี้ในอนาคตจึงส่งผลต่อต้นทุนการผลิตต่อหน่วยในปัจจุบัน ถ้าเกษตรกรที่ขยันและมีแรงงานในครัวเรือนมากเหตุผลนี้อาจใช้ได้ แต่ในทางตรงข้ามถ้าเป็นครอบครัวที่ไม่ขยันอาจจะเป็นเหตุผลที่ไม่ถูกต้องเท่าไรนัก

นายสมยศ ตาละกา

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายสมยศ ตาละกา อายุ 34 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 สมรสแล้วกับ นางนงเยาว์ ตาละกา อายุ 32 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 มีบุตรชาย 1 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 แต่เดิมครอบครัวนี้มีอาชีพทำนา ทำสวน แต่ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก จึงเปลี่ยนมาทำการเลี้ยงโคนม เริ่มเลี้ยงโคนมเมื่อปี พ.ศ. 2538 โดยรับช่วงการเลี้ยงต่อจากฟาร์มอื่น จนถึงปัจจุบัน มีโคนมทั้งสิ้น 26 ตัว นับว่าเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ ฟาร์มตั้งอยู่ในเขตนอกชุมชน ณ บ้านเลขที่ 202/1 หมู่ที่ 1 ต.แม่ทะลบ อ.ไชยปราการ จ. เชียงใหม่ ฟาร์มมีพื้นที่ประมาณ 2.5 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เลี้ยงโคนมประมาณ 1 ไร่ ที่เหลือเป็นบ้าน โรงเรือน พื้นที่ปลูกหญ้า ไม่มีการขุดสระน้ำเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ดูแลเนื่องจากพื้นที่ฟาร์มอยู่ในเขตชลประทาน นอกจากนี้ นายสมยศยังมีที่ดินสำหรับปลูกหญ้าอีกจำนวน 3 แปลง แปลงที่ 1 ทำการปลูกหญ้าอย่างเดียวมีพื้นที่ 2 ไร่ แปลงที่สองมีเนื้อที่ 2 ไร่เป็นพื้นที่สวนลำไยโดยทำการปลูกหญ้าแซมไว้ และแปลงที่สามเป็นพื้นที่ปลูกหญ้าโดยเช่าทั้งแปลงในราคาปีละ 3,000 บาท โรงเรือนสำหรับเลี้ยงโคของฟาร์มนายสมยศ มีลักษณะการถ่ายเทอากาศได้ไม่ดีนักเนื่องจากการสร้างโรงเรือนติดกับที่พังกายเกินไป ในทิศตะวันออก

การใช้แรงงาน

ในเรื่องของแรงงานนั้น ฟาร์มนายสมยศจะใช้แรงงานครัวเรือนและแรงงานจ้างอีก 2 คนซึ่งเป็นแรงงานสัญชาติพม่า(จ้างช่วงเดือนธันวาคม 2542 - เมษายน 2543) โดยหน้าที่ส่วนใหญ่ของนายสมยศคือการรีดนมและการส่งนม รวมถึงการหาอาหารหยาบร่วมกับคนงานช่วงที่มีแรงงานจ้าง สำหรับภรรยาจะรับผิดชอบการให้อาหารชั้น การทำความสะอาดอุปกรณ์ และการส่งนม

เป็นบางครั้ง ส่วนคนงาน(ช่วงที่มีการจ้างแรงงาน)จะรับผิดชอบการดูแลความสะอาดโคนม ความสะอาดของโรงเรือน และพื้นที่คอกโค รวมถึงการตัดมูลโคตากแห้งเพื่อส่งขาย ช่วงที่ไม่มีแรงงานจ้างฟาร์มประสบกับปัญหาพอสมควร เนื่องจากมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเพียงสองคน คือ คุณสมยศและคุณนงเยาว์เท่านั้นที่ต้องช่วยกันทำงานในฟาร์ม นายสมยศต้องรับภาระในกิจกรรมที่คนงานเคยทำอยู่ก่อน สำหรับบุตรชายไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในฟาร์มมากนัก เพราะกำลังเรียน แต่สำหรับช่วงปิดเทอม บุตรชายจะเข้ามาช่วยงานบ้างเป็นบางครั้ง เป็นที่น่าสังเกตว่าหลังจากที่ไม่มีคนงาน ความสะอาดของฟาร์มจะสู้ช่วงที่มีคนงานไม่ได้ ภรรยานายสมยศจะมีบทบาทในการเลี้ยงโคนมมากกว่าสามีเนื่องจากเป็นผู้ที่ตัดสินใจทุกๆด้าน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2543 เป็นต้นมา ฟาร์มนายสมยศได้เปลี่ยนวิธีการส่งนมโดยร่วมกับฟาร์มเพื่อนบ้านอีก 2 ฟาร์มทำหน้าที่สลับวันกันไปส่งนมดังนั้นในรอบ 1 เดือนฟาร์มแห่งนี้จะส่งนมเพียง 10 วัน จึงสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าน้ำมันรถได้พอสมควร นายสมยศจะใช้เวลาส่วนหนึ่งไปในการทำสวนลำไยด้วย ครอบครัวนั้นนอกจากมีรายได้จากการเลี้ยงโคนมแล้ว ยังมีรายได้จากการขายลำไย การปลูกมันฝรั่งขายและให้เช่าพื้นที่ทำนา อย่างไรก็ตามรายได้อื่นเมื่อรวมกันแล้วยังน้อยกว่าโคนม

การให้อาหารหยาบและอาหารข้น

จากอดีตที่ผ่านมา นายสมยศและภรรยามักประสบปัญหาปริมาณนมลดลงในช่วงคาบเกี่ยวระหว่างฤดูหนาวกับฤดูแล้ง หญ้าหรืออาหารหยาบจำพวกพืชเขียวสดสำหรับเลี้ยงโคนมหายากขึ้น ทางฟาร์มแก้ปัญหาโดยการทำฟางหมัก และหาพืชเขียวสดให้โคกินเท่าที่จะทำได้ และพยายามหลีกเลี่ยงการใช้ฟางโรยกากน้ำตาลเป็นอาหารหยาบให้โคกิน แต่ความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการใช้ฟางโรยกากน้ำตาลเป็นอาหารหยาบให้โคกินนั้น มักจะไม่ได้ผลในการปฏิบัติมากนัก การใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นอาหารข้นนั้น จะใช้สูตรวังน้ำเย็น 17% เป็นหลัก โดยนายสมยศให้เหตุผลที่เลือกใช้เพราะราคาถูก คุณค่าทางอาหารไม่ต่างจากอาหารข้นสูตร CP16% หรือสูตร CP21% การใช้อาหารข้นของฟาร์มพบว่า มีมูลค่าการใช้รวมสูงเป็นอันดับต้นๆเมื่อเทียบกับ 24 ฟาร์ม แต่เมื่อพิจารณามูลค่าใช้อาหารข้นเฉลี่ยต่อโคทั้งหมดในฟาร์มมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับกลาง ๆ

อาหารหยาบที่ใช้ในฟาร์มนายสมยศ ประกอบด้วย การใช้ฟางเป็นหลักในฤดูแล้ง นอกจากนี้ยังมีการใช้ต้นกล้วย ต้นมันแกว กะหล่ำปลีคั้ดทั้ง ต้นมันฝรั่ง ผลมันฝรั่ง หญ้า ฟาร์มนายสมยศไม่เสียค่าใช้จ่ายในการซื้อฟาง เพราะได้รับฟางจากบุคคลที่เช่าพื้นที่ของฟาร์มทำนา ทำให้ทางฟาร์มสามารถลดค่าใช้จ่ายในอาหารหยาบที่เป็นเงินสดไปได้อย่างมาก สำหรับตัวนายสมยศเองนั้น เป็นคนที่เข้ากับเพื่อนสมาชิกผู้เลี้ยงโคนมได้ดี แต่จะมีปัญหาการเข้ากับเพื่อนบ้านผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นบางส่วน และนายสมยศมีนิสัยในการพูดจาโผงผาง ทำให้เพื่อนบ้านหลายรายไม่ชอบใจนัก ทำให้การแสวงหาอาหารหยาบในบางครั้งเจออุปสรรคเพราะเพื่อนบ้านไม่ยอมขายให้ นอกจากนี้

นี้ปลายปี พ.ศ. 2541 ฟาร์มลงทุนซื้อซีเมนต์บล็อกเพื่อทำเป็นบ่อหมักจำนวนสองบ่อ เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 10,000 บาท แม้ว่าต้นทุนจะสูงแต่นายสมยศและภรรยามั่นใจว่าในระยะยาว ทางเลือกเช่นนี้จะให้ประโยชน์ที่คุ้มค่ากับพวกเขา แต่สถานการณ์ในปัจจุบันจำนวนฟางหมักที่มีอยู่นั้นไม่เพียงพอต่อความต้องการของฟาร์ม อันเนื่องมาจากการที่ทางฟาร์มมีจำนวนโคนมที่เลี้ยงไว้เพิ่มมากขึ้น

ข้อมูลอื่นๆ

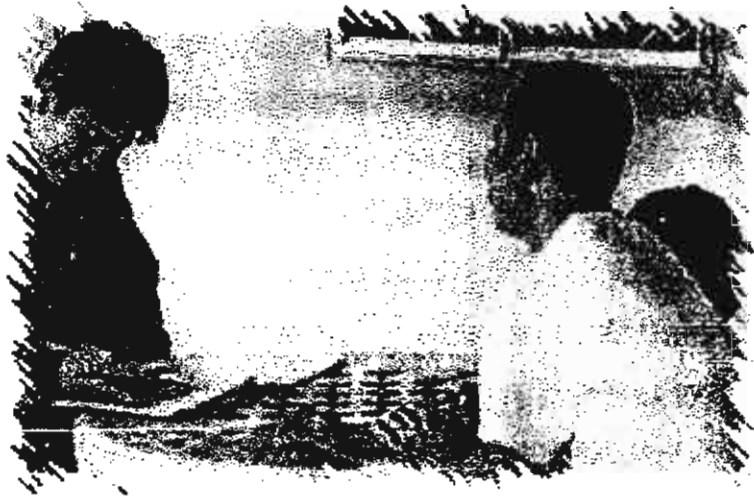
ฟาร์มนายสมยศมีคะแนนในการปฏิบัติในฟาร์มสูงกว่าค่าเฉลี่ยเล็กน้อย ฟาร์มนายสมยศไม่มีตัวเลขหนี้ค้างชำระค่าอาหารและยาที่สะสมจากอดีตจนถึงปัจจุบันในบัญชีสหกรณ์ฯ เนื่องจากมีรายได้จากทางอื่นด้วย จัดเป็นเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมพอสมควรเมื่อพิจารณาประสิทธิภาพ

ผลประกอบการ

การผลิตเบื้องต้นโดยพิจารณาจากผลผลิตเฉลี่ยต่อแม่โครีดนมปรากฏว่าฟาร์มนี้มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของฟาร์มตัวอย่าง

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการอยู่ในลำดับต้น ๆ โดยในช่วงครึ่งปีแรกมีผลประกอบการอยู่ในลำดับที่ 7 และในช่วงครึ่งปีหลังมีผลประกอบการดีขึ้นมาเป็นลำดับที่ 3 ทั้งนี้เนื่องจาก ประสิทธิภาพการผลิตในช่วงครึ่งปีหลังดีขึ้น กล่าวคือผลผลิตที่ได้รับสูงขึ้นอันเป็นผลเนื่องมาจาก การจัดการทำให้มีแม่โครีดนมเพิ่มขึ้น ทั้ง ๆ ที่ระดับการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ อยู่ในระดับปกติ เป็นที่น่าสังเกตว่าสุขภาพของโคอยู่ในเกณฑ์ดี ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพมีไม่มากนัก ถึงแม้ว่าสัดส่วนฝูงโคทดแทนมีค่าสูงกว่าค่ามาตรฐานเล็กน้อย เป็นผลจากความคาดหวังที่จะทำรายได้จากการขายฝูงโคทดแทนในอนาคต

นายอดุลย์ ตาละกา

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายอดุลย์ ตาละกา อายุ 33 ปี สมรสแล้วกับ นางวิไลลักษณ์ ตาละกา อายุ 30 ปี โดยทั้งคู่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครอบครัวนี้มีบุตรสาว 2 คน คนโตคือเด็กหญิง จุฑามาศ ตาละกา อายุ 10 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 โรงเรียนแม่ทะลบ บุตรสาวคนเล็กคือเด็กหญิงวรรณิศา ตาละกา อายุ 3 ปี ครอบครัวนี้เดิมประกอบอาชีพทำนา ทำสวน แต่ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก อีกทั้งต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการได้รับสารเคมีจากการทำสวน ทำนาด้วย จึงเปลี่ยนอาชีพมาทำการเลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรก คือ ปี พ.ศ. 2538 โดยเริ่มต้นเลี้ยงโคสาวตั้งท้อง จำนวน 8 ตัว จนถึงปัจจุบัน มีโคนมทั้งสิ้น 20 ตัว ฟาร์มตั้งอยู่นอกเขตชุมชน ณ บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 1 ต.แม่ทะลบ อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ ฟาร์มมีพื้นที่ประมาณ 4 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัย ประมาณ 1 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวโพด 2 ไร่ และที่เหลือสร้างโรงเรือนและคอกวัว แม้ว่าพื้นที่ฟาร์มจะอยู่ในเขตชลประทานแต่ทางฟาร์มก็ทำการขุดสระน้ำขนาด 10 x 6 x 2.5 เมตรด้วย เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ฤดูแล้งในช่วงที่ขาดแคลนน้ำ นอกจากนี้นายอดุลย์ยังมีพื้นที่อีกแปลงเป็นสวนมะม่วงโดยปลูกหญ้าแซมอีกประมาณ 5 ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารหยาบสำหรับโคนม

การใช้แรงงาน

ในเรื่องของแรงงานนั้น ฟาร์มนายอดุลย์ จะใช้แรงงานครัวเรือนอย่างเดียว ไม่มีแรงงานจ้าง แบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมภายในฟาร์มระหว่างสามีและภรรยา โดยหน้าที่หลักของนายอดุลย์ คือการทำความสะอาดของรีด คอกโค การรีดนม การหาอาหารหยาบ การปลูกหญ้า และการตากมูลโคเพื่อส่งขายโดยกิจกรรมนี้จะทำร่วมกับภรรยา สำหรับการส่งนมสำหรับฟาร์มนี้จะจ้าง

บุคคลอื่นโดยเสียค่าใช้จ่ายประมาณเดือนละ 250 บาท สำหรับภรรยาจะได้รับผิดชอบการให้อาหาร
 ฐานการทำความสะดวกอุปการณ์ และออกไปหาอาหารหยากับสามีในบางครั้ง

การให้อาหารหยากับอาหารชั้น

การใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นอาหารชั้น ฟาร์มนายอดุลย์มีการให้อาหารชั้นสำหรับโคสาว
 ท้องและโคสาวไม่ตั้งท้องและลูกโคโดยใช้สูตร CP16% ควบคู่กับสูตร วังน้ำเย็น17% โดยแยกการ
 ให้อาหารชั้นสูตร CP16% แก่โคสาวตั้งท้อง โคสาวไม่ตั้งท้อง และลูกโค สำหรับแม่โคนั้นใช้สูตร วัง
 น้ำเย็น17% แต่ปัจจุบันทางฟาร์มได้เปลี่ยนมาใช้อาหารชั้นสูตร วังน้ำเย็น17% เพียงอย่างเดียวไม่
 ว่าจะเป็นโคสาวตั้งท้อง แม่โคและลูกโค หลังจากนั้นได้ทดลองนำกากฝ้ายมาผสมในอัตราส่วน
 อาหารชั้น 60 ก.ก และกากฝ้าย 40 ก.ก ด้วย เพื่อลดค่าใช้จ่าย เพราะเมื่อพิจารณาตัวเลขมูลค่า
 การให้อาหารชั้นในรอบ 6 เดือน (ต.ค 2542-มี.ค 2543) พบว่าฟาร์มนี้มีค่าใช้จ่ายอาหารชั้นสูงที่สุด
 ในฟาร์มที่มีขนาดใกล้เคียงกัน

ในช่วงฤดูหนาวและฤดูแล้ง (ธันวาคม - มีนาคม 2543) นายอดุลย์และภรรยามีแนวคิดที่
 ว่าจะต้องพยายามหาซื้อฟางมาไว้ในฟาร์มให้มีปริมาณการใช้ได้เพียงพออย่างน้อยห้าเดือน โดย
 จะนำมาทำฟางหมัก ฟางหมักที่ทำให้สามารถนำมาใช้ทดแทนอาหารหยากที่เป็นพืชเขียวสดได้
 อาหารหยากที่เป็นพืชเขียวสดที่ฟาร์มนายอดุลย์ใช้ ได้แก่ แกลบ กากกล้วย เป็นต้น ฟาร์มนาย
 อดุลย์มีบ่อหมักฟางมากถึงหกบ่อ ทั้งนี้เพราะว่าภรรยาไม่สามารถไปหาอาหารหยากด้วยทุกวัน จึง
 ต้องมีจำนวนบ่อหมักฟางมากเมื่อเทียบกับฟาร์มอื่นๆ ทั้งนี้ โดยนำฟางที่หมักมาหมუნเวียนใช้ใน
 ฟาร์ม ป้องกันการขาดแคลนอาหารหยากและทดแทนอาหารหยากที่เป็นพืชเขียวสด ซึ่งฟางหมัก
 มีคุณค่าทางอาหารไม่ต่างจากอาหารหยากที่เป็นพืชเขียวสดมากนัก อีกทั้งในปัจจุบันอาหาร
 หยากประเภทพืชเขียวสดนั้นหายากมากขึ้น จึงพยายามหาวิธีการที่จะหาอาหารอื่นที่มีคุณค่าทาง
 อาหารใกล้เคียงกันมาทดแทน และคิดว่าอาหารหมักเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด จึงลงทุนซื้อซีเมนต์บ
 ล็อคเพื่อทำเป็นบ่อหมักอาหาร แม้ว่าต้นทุนจะสูงแต่นายอดุลย์และภรรยามั่นใจว่าในระยะยาว
 ทางเลือกเช่นนี้จะให้ประโยชน์ที่คุ้มค่ากับพวกเขา ช่วงเดือนมกราคม 2543 ฟาร์มพบปัญหาเกี่ยว
 กับอาหารหยากคือจำนวนฟางที่หมักไว้ในฤดูแล้งนั้นไม่เพียงพอต่อความต้องการในการให้โคได้
 กิน จึงลดอายุการหมักให้ลดลง จากเดิม 21 วัน เป็น 10 วัน ซึ่งไม่น่าจะส่งผลดีต่อตัวโคมากนัก แต่
 นายอดุลย์ไม่มีทางเลือกเนื่องจาก อาหารหยากไม่เพียงพอต่อความต้องการและไม่มีแรงงานจ้าง
 เนื่องจากภรรยาไม่สามารถออกไปหาอาหารหยากได้ทุกครั้ง มีภาระเลี้ยงดูบุตรที่บ้าน ในช่วงปิด
 เทอม อีกทั้งไม่มีสถานที่รับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนในท้องที่ดังกล่าว ในช่วงปลายปี 2543 ข้าวโพดที่
 ฟาร์มนี้สามารถปลูกจะช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับอาหารหยากได้บ้าง และสามารถยืดอายุฟางหมักให้
 เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

ข้อมูลอื่นๆ

ภรรยาของนายอดุลย์มีลักษณะนิสัยชอบจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในฟาร์ม โดยเฉพาะการจดบันทึก รายรับ-รายจ่ายภายในครอบครัว ซึ่งได้ทำมาเป็นเวลานานแล้ว ส่งผลให้ทางครอบครัวสามารถวางแผนการใช้จ่ายได้ล่วงหน้า และดูแลประกอบการฟาร์มเบื้องต้นได้ อย่างไรก็ตามฟาร์มนายอดุลย์ มีปัญหาหนี้สินค้างชำระค่าอาหารและยาที่สะสมมาในอดีตอันเป็นผลมาจากการเลี้ยงโคนมในช่วงแรกไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่งผลให้มีปัญหาเรื่องเงินทุนไม่เพียงพอ แต่ในระยะต่อมาตัวเลขหนี้ค้างชำระก็ลดลงกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้เพราะผลผลิตของฟาร์มนายอดุลย์เริ่มมีมากขึ้น จากเดิมที่อยู่ในระดับประมาณ 700 กก./2 สัปดาห์ ในช่วงเดือนมีนาคม 2543 ปริมาณผลผลิตสูงถึงระดับ 1000 กก./2 สัปดาห์ แต่เมื่อพิจารณาผลผลิตต่อแม่โครีโคนมต่อตัวต่อวัน พบว่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของฟาร์มตัวอย่างเล็กน้อย สอดคล้องกับคะแนนการปฏิบัติฟาร์มที่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงอีกพอสมควร

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในอันดับกลาง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับฟาร์มตัวอย่างทั้งหมด อย่างไรก็ตามในช่วงปลายปีฟาร์มได้มีการพัฒนาปรับปรุงการจัดการฟาร์ม ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ภรรยาชอบเป็นคนจดบันทึกข้อมูลและนำข้อมูลนั้นมาช่วยจัดการฟาร์มบ้างเล็กน้อย ส่งผลให้อันดับผลประกอบการเลื่อนจากอันดับที่ 12 มาเป็นอันดับ 9 ในช่วงปลายปี

นายประทีป บุญรัตน์

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายประทีป บุญรัตน์ อายุ 36 ปี สมรสแล้วกับ นางชุมพร บุญรัตน์ อายุ 34 ปีทั้งคู่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ครอบครัวนี้มีบุตร 2 คน คนโตเป็นหญิงกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 คนเล็กเป็นชายกำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 ฟาร์มนี้เริ่มทำการเลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรก ใน ปี พ.ศ. 2538 โดยเริ่มต้นเลี้ยงโคสาวตั้งท้องจำนวน 5 ตัว จนถึงปัจจุบัน(พฤศจิกายน 2543) มีโคนมทั้งสิ้น 18 ตัว ฟาร์มตั้งอยู่ในเขตชุมชน แต่เมื่อปลายปี 2542 ฟาร์มนายประทีปได้ย้ายออกไปตั้งอยู่บริเวณนอกเขตพื้นที่ชุมชน ในเขตหมู่ที่ 2 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ สาเหตุของการย้ายพื้นที่ฟาร์มนี้ เนื่องจากจำนวนโคนมมีมากขึ้น ประกอบกับพื้นที่เดิมคับแคบ รวมทั้งมูลโคส่งกลิ่นเหม็นรบกวนคนในชุมชน ฟาร์มใหม่นี้มีพื้นที่ประมาณ 1.5 ไร่ ซื้อมาในราคาไร่ละ 30,000 บาทและจ่ายเป็นเงินสด โดยใช้เป็นที่อยู่อาศัย โรงเรือน และคอกโคประมาณ 200 ตารางวา ที่เหลือเป็นพื้นที่ทำนาซึ่งก็ไม่สามารถที่จะปล่อยโคไปกินหญ้าได้ในฤดูแล้ง เนื่องจากช่วงดังกล่าวไม่มีหญ้า นายประทีปยังมีที่ดินอีกหนึ่งแปลงสำหรับเป็นพื้นที่ปลูกหญ้าอีกประมาณ 5 ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารหยาบสำหรับโคนม ที่ตั้งฟาร์มของนายประทีปนั้นอยู่ห่างไกลจากชุมชนพอสมควร แต่ไม่มีปัญหาส่งนมเท่าใดนัก

การใช้แรงงาน

ในเรื่องของแรงงานนั้น ฟาร์มนายประทีปจะใช้แรงงานครัวเรือนและแรงงานจ้าง 1 คน (ปัจจุบันได้เลิกจ้างแล้วตั้งแต่ต้นปี 2543) หน้าที่หลักของนายประทีปคือการรีดนมและการส่งนม การหาอาหารหยาบ การดูแลความสะอาดโคนม ความสะอาดของโรงเรือน และพื้นที่คอกวัว รวมถึงการตัดมูลโคตากแห้งเพื่อส่งขาย (ตั้งแต่มีนาคม 2543 นายประทีปเลิกทำกิจกรรมนี้โดยใช้

ภรรยาทำแทน) สำหรับภรรยาจะรับผิดชอบการให้อาหารชั้น การทำความสะอาดอุปกรณ์ และ จะร่วมกับสามีออกไปหาอาหารหยาบเป็นบางครั้ง

การให้อาหารหยาบและอาหารชั้น

การให้อาหารชั้นในฟาร์มนายประทีปแต่เดิมใช้เพียงสูตรเดียวคือสูตร วังน้ำเย็น 7% ต่อมาได้ทำการให้อาหารชั้นสูตร CP16% ร่วมด้วย โดยเป็นการให้ในลักษณะผสมให้เข้ากัน ในอัตราส่วนอย่างละครึ่ง ฟาร์มนายประทีปได้ทดลองการให้อาหารชั้นแบบใหม่หลายสูตร เช่น ใช้กากฝ้าย 40 กก. ผสมอาหารชั้นสูตร CP16% ปริมาณ 30 กก. รำละเอียด 3 กก. ซึ่งสามารถใช้ได้พอดี 2 วัน หรือ 4 มื้อ และอีกสูตรคือ อาหารชั้น 30 กก. ผสมกากฝ้าย 35 กก. นางชุมพรภรรยาให้เหตุผลถึงวิธีการให้อาหารชั้นแบบนี้ว่าสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านอาหารชั้นได้วันละประมาณ 50 บาท และโคนมก็กินอาหารชั้นสูตรนี้ได้ตามปกติ เมื่อพิจารณาปริมาณของน้ำนมพบว่าอยู่ในระดับใกล้เคียงกับปริมาณน้ำนมที่ได้รับตามปกติ แสดงว่าการจัดการฟาร์มโดยวิธีนี้สามารถลดต้นทุนค่าอาหารได้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากการขาดแคลนวัตถุดิบที่จะมาเป็นส่วนผสมอาหารตามสูตรดังกล่าวแล้วข้างต้น จึงมีการทำให้มีการใช้สูตรที่คิดค้นขึ้นใหม่นี้เพียงบางครั้งในช่วงที่วัตถุดิบที่จะนำมาใช้เป็นส่วนผสมได้เท่านั้นเอง ผลจากการที่พยายามคิดค้นสูตรอาหารเพื่อลดต้นทุนการผลิตส่งผลให้มูลค่าการให้อาหารชั้นของฟาร์มนี้อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

อาหารหยาบที่ฟาร์มนายประทีปใช้ ประกอบด้วย ฟาง กากฝ้าย รำละเอียด กากน้ำตาล กากเบียร์ กะหล่ำปลี ต้นถั่วเหลือง ต้นมันแกว ต้นมันฝรั่ง ผลมันฝรั่ง หญ้าคัตทิ้งและถึงแม้ว่าชนิดของอาหารหยาบค่อนข้างจะหลากหลาย แต่เป็นการใช้ในวงสั้น ๆ เท่านั้นเอง สำหรับอาหารหยาบที่เป็นฟางนั้นฟาร์มนายประทีปมีการหมักฟาง แต่ฟางหมักที่ได้มีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของโคที่มีอยู่ เนื่องจากบ่อหมักฟางของฟาร์มมีขนาดเล็ก เป็นที่น่าสังเกตในช่วงฤดูแล้งที่ออกไปหาอาหารหยาบนั้น จะเป็นหน้าที่ของนายประทีปแต่เพียงผู้เดียว โดยงานในฟาร์มจะให้ภรรยาดูแล ซึ่งจะต่างจากฟาร์มอื่นที่ภรรยาจะออกไปหาอาหารหยาบด้วย

ข้อมูลอื่น ๆ

ฟาร์มนายประทีปจัดเป็นฟาร์มขนาดกลางมีจำนวนโค 18 ตัว ช่วงต้นปี(ธันวาคม 2542 - กุมภาพันธ์ 2543) ฟาร์มนี้มีผลผลิตอยู่ในระดับเกิน 1000 กก. / 2 สัปดาห์ แต่เมื่อแม่โครีดนมที่ชื่อนกยูงตายไป ทำให้ปริมาณผลผลิตของฟาร์มลดมาอยู่ที่ระดับ 800 กก. / 2 สัปดาห์ ประมาณ 2 เดือน(มีนาคม 2543 - เมษายน 2543) ซึ่งส่งผลต่อรายได้ของฟาร์มอย่างมาก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการผลิตพบว่าอยู่ในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ยของฟาร์มตัวอย่าง กล่าวคือผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวันเท่ากับ 11.53 ก.ก. ฟาร์มนี้ไม่มีหนี้ค้างชำระที่สหกรณ์ฯ สองสาม

ภรรยาพยายามที่จะหารายได้เพิ่มเติมโดยนายประทีปจะออกไปหารายได้พิเศษในการรับจ้างจี๋เราโค และภรรยาออกไปเป็นนายหน้าขายโคในช่วงที่สามารถปลีกล้วยจากงานในฟาร์มได้ ครอบครัวนายประทีปมีคะแนนการปฏิบัติฟาร์มอยู่ในระดับปานกลาง แสดงถึงการเอาใจใส่ต่อความสะอาดของคอกโคโรงเรือนมากขึ้นนั่นเอง นอกจากนี้นางชุมพรเป็นบุคคลที่ชอบช่วยเหลือเพื่อนบ้าน กิจกรรมใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับเพื่อนบ้าน หรือหมู่บ้าน นางชุมพรจะช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ จนบางครั้งลืมปลดโซลัดคอกโค หรือบางที่ลืมการตักมูลโคในโรงเรือนออก และโรงเรือนดูสกปรกบ้างในบางครั้งส่งผลให้จำนวนแรงงานที่ใช้ในฟาร์มลดลงกว่าที่ควรจะเป็น

ผลประกอบการ

เมื่อพิจารณาผลประกอบการฟาร์มนี้มีผลประกอบการไม่ดีเท่าไรนัก คืออยู่ในลำดับกลาง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากว่า จริงอยู่ประสิทธิภาพการผลิตของฟาร์มนี้ค่อนข้างสูงแต่มีจำนวนแม่โครีดนมต่ำ ส่งผลให้รายได้ที่ได้รับไม่สูงมาก ถึงแม้ว่าฟาร์มนี้จะพยายามลดต้นทุนค่าอาหาร โดยคิดค้นสูตรอาหารชนิดต่าง ๆ ก็ตาม ในช่วงปลายปีผลประกอบการต่ำลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับต้นปี เนื่องจากแม่โคตัวสำคัญตายไป นอกจากนี้ฟาร์มนี้มีฝูงโคทดแทนที่สูงกว่าปกติเล็กน้อย ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตต่อหน่วยด้วย

นายเจริญ เปาป้อ

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายเจริญ เปาป้อ อายุ 49 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 สมรสแล้วกับ นางอร เปาป้อ อายุ 46 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 มีบุตรชาย 3 คน เริ่มทำการเลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรก คือ ปี พ.ศ. 2538 โดยเริ่มต้นเลี้ยงโคสาวตั้งท้องจำนวน 5 ตัว จนถึงปัจจุบัน (พฤศจิกายน 2543) มีโคนมทั้งสิ้น 26 ตัว ฟาร์มตั้งอยู่ในเขตชุมชน ต.ศรีดงเย็นตั้งแต่เมื่อปลายปี 2542 ฟาร์มนายเจริญได้ย้ายมาตั้งอยู่บริเวณนอกเขตพื้นที่ชุมชน ซึ่งที่ตั้งของฟาร์มใหม่เป็นที่ดินของตนเอง ตั้งอยู่ ณ บ้านเลขที่ 106 หมู่ที่ 1 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ สาเหตุของการย้ายพื้นที่ฟาร์มนั้น เนื่องจากจากจำนวนโคนมมีมากขึ้น ประกอบกับพื้นที่เดิมคับแคบ (ประมาณ 1 ไร่) รวมทั้งมูลโคส่งกลิ่นเหม็นรบกวนคนในชุมชน ฟาร์มปัจจุบันนี้มีพื้นที่ประมาณ 5 ไร่ แบ่งเป็นสวนลั่นจี่ 3 ไร่ พื้นที่เลี้ยงโคนมประมาณ 1 ไร่ ที่เหลือเป็นบ้านพัก โรงเรือน และคอกโค ไม่มีการขุดสระน้ำเพราะอยู่ในเขตพื้นที่ชลประทาน นอกจากนี้นายเจริญยังมีพื้นที่อีก 1 แปลงสำหรับปลูกหญ้ามีเนื้อที่ประมาณ 6 ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารหยาบสำหรับโคนม

การใช้แรงงาน

ในเรื่องของแรงงานนั้น ฟาร์มนายเจริญจะใช้แรงงานครัวเรือนคือนายเจริญและภรรยาเดิมมีแรงงานจ้าง 1 คน เป็นสัญญาตีพิมพ์ แต่ให้ลาออกไปในช่วงกลางเดือนธันวาคม 2542 เพื่อลดต้นทุนค่าแรงงานที่เป็นเงินสด เนื่องจากจากช่วงดังกล่าวฟาร์มประสบกับภาวะขาดทุนมาก นายเจริญและภรรยาจึงได้ไปขอร้องลูกชายซึ่งตอนนั้นได้แยกออกไปเลี้ยงโคนมในฟาร์มของเขาต่างหาก โดยลูกชายคนนี้ได้เข้ามาช่วยงานในฟาร์ม และนำโคสาวตั้งท้องจำนวน 5 ตัวมาเลี้ยงรวมกับฟาร์มของพ่อแม่เพื่อให้การใช้แรงงานในฟาร์มมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ฟาร์มนาย

เจริญชัยมีน้องสาวของภรรยานางจันทร์สม กันทวงศ์ อายุ 41 ปีและน้องเขย คือนายสมบุญณ์ กันทวงศ์ อายุ 44 ปี มาช่วยงานในฟาร์มด้วยเพราะทั้งสองว่างงาน แต่เป็นการช่วยในลักษณะที่ไม่ได้จ่ายค่าจ้าง จึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของแรงงานในครอบครัว หน้าที่หลักของนายเจริญชัยคือการรีดนม และการส่งนม รวมถึงการหาอาหารหยাবร่วมกับคนงานในช่วงที่ยังจ้างแรงงานอยู่ สำหรับภรรยา จะรับผิดชอบการให้อาหารชั้นและการทำความสะอาดอุปกรณ์ ส่วนคนงานจะรับผิดชอบการดูแลความสะอาดโคนม ความสะอาดของโรงเรือน และพื้นที่คอกโค รวมถึงการตัดมูลโคตากแห้งเพื่อส่งขาย หลังจากที่คนงานออกไปแล้วและลูกขนานาโคที่ฟาร์มของตนเองมารวมกับของพ่อแม่แล้ว จำนวนโคของฟาร์มนี้ก็มากขึ้น และมีการแบ่งงานในกิจกรรมฟาร์มดังนี้คือนายเจริญชัยคงรีดนม และส่งนม รวมถึงการหาอาหารหยাবร่วมกับบุตรชาย น้องเขยและน้องสาวของนางอร บุตรชาย จะรับผิดชอบการให้อาหารชั้นและการทำความสะอาดอุปกรณ์ ส่วนภรรยาจะรับผิดชอบการทำ ความสะอาดโรงเรือน และพื้นที่คอกโค รวมถึงการตัดมูลโคตากแห้ง

การให้อาหารชั้นและอาหารหยাব

ฟาร์มนี้ใช้อาหารชั้นสูตร CP16% และสูตร วังน้ำเย็น17% แทนที่จะใช้สูตร CP 12% โดย นายเจริญชัยและภรรยาให้เหตุผลที่เลือกใช้เพราะ CP 12% และวังน้ำเย็น 17% ราคาถูกกว่า CP21% แต่มีคุณค่าอาหารเท่าเทียมกันกับ CP 12% ฟาร์มนายเจริญชัยนั้นใช้อาหารชั้นทั้งสูตร CP16%และสูตรวังน้ำเย็น17% มาผสมกันในอัตราส่วน 1 : 1 ให้กับโคทุกตัว ตั้งแต่ช่วงเดือน กรกฎาคม 2543 เป็นต้นมา ฟาร์มนี้ใช้สูตรอาหารชั้นสูตร 17% อย่างเดียว เพราะคิดว่าการจัดการ ฟาร์มอย่างนี้ทำให้ต้นทุนต่ำที่สุดแล้ว

สำหรับอาหารหยาบที่ใช้นั้น ฟาร์มนายเจริญชัยจะใช้ฟางโรยกากน้ำตาลเป็นส่วนใหญ่แต่เมื่อ พบว่าวิธีนี้ทำให้ผลผลิตที่ได้รับเริ่มมีปริมาณลดลง ทั้งที่มีแม่โครีดนมจำนวนเท่าเดิม ทางฟาร์มจึง เพิ่มอาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสดมากขึ้น อาหารหยาบที่ใช้ ประกอบไปด้วย ต้นข้าวโพด กากถั่ว ป่น รำละเอียด กะหล่ำปลีคั่วหึ่ง อย่างไรก็ตามหลังจากที่ลูกขนานาโคมาเลี้ยงร่วมกันปริมาณการ ใช้อาหารหยาบก็ยังเท่าเดิมทั้งที่จำนวนโคมากขึ้นส่งผลให้ปริมาณน้ำนมเพิ่มขึ้นไม่มากนัก อนึ่ง สาเหตุที่ฟาร์มนายเจริญชัยใช้ฟางโรยกากน้ำตาลเพราะไม่มีเงินทุนทำบ่อหมัก และถ้าจะใช้วิธีบ่อหมัก ก็จะเสียค่าใช้จ่าย ในการจ้างคนขุดดินมาก และสุขภาพของนายเจริญชัยและภรรยาก็ไม่ดีนัก โดย นายเจริญชัยและภรรยาเป็นโรคปวดข้อและปวดหลัง

ข้อมูลอื่น ๆ

เดิมฟาร์มนายเจริญชัยมีโค 17 ตัว หลังจากที่ลูกขนานาโคมารวมกันแล้วจำนวนโคเพิ่มขึ้น เป็น 26 ตัว ผลผลิตก่อนรวมฟาร์มและหลังรวมฟาร์มของนายเจริญชัยสูงกว่า 900 ก.ก.ต่อ 2 สัปดาห์

เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการผลิต อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของฟาร์มตัวอย่างมาก กล่าวคือ มีผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวันเพียง 6.85 ก.ก. ทั้งนี้เนื่องจากฟาร์มนี้มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพของโค ประกอบกับอาหารหยาบที่ใช้ในฟาร์มนี้มีไม่มากนัก เพราะขาดเงินทุนในการทำฟางหมัก และหันไปใช้ฟางโรยกากน้ำตาลซึ่งไม่มีผลต่อการเพิ่มผลผลิตเท่าใดนัก

ฟาร์มนายเจริญนอกจากมีรายได้จากการเลี้ยงโคนมแล้ว นอกจากจะมีรายได้จากการเลี้ยงหมู และเลี้ยงเป็ด แต่โดยส่วนใหญ่แล้วทางฟาร์มจะใช้แรงงานไปในกิจกรรมการเลี้ยงโคนม เดิมฟาร์มมีรายได้จากการเลี้ยงโคนมเพียงอย่างเดียวและมีกำไรไม่มากนักในแต่ละช่วงและบางช่วงก็ขาดทุน เพราะทางฟาร์มแบกรับภาระโคที่ไม่สามารถรีดนมได้เป็นจำนวนถึง 3 ตัวของจำนวนแม่โคที่ทางฟาร์มมีอยู่นั่นเอง ส่งผลให้ตัวเลขหนี้ค้างชำระค่าอาหารและยาสะสมเกิดขึ้นในช่วงการผลิต แต่ปัจจุบันฟาร์มนายเจริญไม่มีตัวเลขหนี้ค้างชำระแต่อย่างใดหลังจากที่บุตรชายนำโคที่เลี้ยงไว้ 5 ตัวมารวมกัน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2543 ที่ผ่านมา ฟาร์มนายเจริญเริ่มมีผลกำไรเพิ่มมากขึ้น เป็นผลมาจากมีแม่โครีดนมมากขึ้น และทางฟาร์มได้ลดปริมาณการให้อาหารข้นแก่โคที่ไม่สามารถรีดนม ซึ่งเป็นการลดต้นทุนทางหนึ่ง

แต่อย่างไรก็ตามหลังจากที่นายประภาสเข้าร่วมงานในฟาร์มด้วย ได้มีการชำระหนี้สินค้างชำระให้หมดไปได้ทั้งหมดในเดือนกุมภาพันธ์ 2543 หลังจากเดือนกุมภาพันธ์ 2543 ฟาร์มนี้มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพโคทำให้ปริมาณนํ้านมที่ได้ลดลง ทำให้หนี้ค้างชำระต่อเนื่องกันมาจนถึงเดือนพฤศจิกายน 2543

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้ผลประกอบการอยู่ในลำดับต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับฟาร์มอื่น ๆ เป็นผลมาจากประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในระดับต่ำค่ายาและบริการอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับต้นปีและปลายปีปรากฏว่าผลประกอบการแย่ง เพราะปลายปีมีจำนวนโคป่วยมาก สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ฟาร์มนี้ขาดเงินทุนที่จะนำมาทำบ่อหมักอาหารหยาบ ทำให้ไม่มีอาหารหยาบเพียงพอ นอกจากนี้การมีสัดส่วนฝูงโคทดแทนในระดับสูงส่งผลต่อต้นทุนการผลิตต่อหน่วยที่สูงขึ้น ทำให้ผลประกอบการไม่ดีดังกล่าแล้ว

นายบัน ปูเมา

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายบัน ปูเมา อายุ 43 ปี สมรสกับนางดิบ ปูเมา อายุ 42 ปี ทั้งคู่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 มีบุตร 3 คน บุตรคนโตคือ นายกำพล ปูเมา อายุ 28 ปี บุตรคนที่สองเป็นชายคือนายวิรัตน์ อายุ 18 ปี บุตรชายทั้งสองคนประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมช่วยพ่อแม่ และคนสุดท้ายเป็นหญิงอายุ 4 ปี ครอบครัวนี้มักประสบปัญหาการเที่ยวเตร่ของบุตรชาย ทำให้ภาระการดูแลกิจการฟาร์มส่วนใหญ่ต้องเป็นภาระของนายบันแต่เพียงผู้เดียว นายบันต้องเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการผลิตเลยคือค่าน้ำมันอาทิตย์ละไม่ต่ำกว่า 700 บาทสำหรับบุตรชายทั้งคู่ นางดิบ ซึ่งเป็นภรรยาของนายบันได้ช่วยแบ่งเบาภาระงานในฟาร์มของนายบันได้พอสมควร แต่บางครั้งนางดิบก็ออกไปรับจ้างหาเงินมาจุนเจือครอบครัว นายบันไม่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับแรงงานจ้างเพราะเห็นว่าเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตที่เป็นตัวเงิน

ฟาร์มตั้งอยู่บ้านเลขที่ 145 หมู่ที่ 1 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ โดยพื้นที่ฟาร์มมีประมาณ 1.5 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เลี้ยงโคนมและโรงเรือน ประมาณ 1 ไร่ ส่วนที่เหลือเป็นที่อยู่อาศัยปลูกต้นไม้และโรงเก็บฟืน นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ปลูกหญ้าอีก 1 แปลงเนื้อที่ประมาณ 3 ไร่ อยู่ห่างจากพื้นที่ฟาร์มประมาณ 3.5 กม. เริ่มทำการเลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรก ปี พ.ศ. 2538 โดยเริ่มต้นเลี้ยงโคสาวตั้งท้องจำนวน 5 ตัว จนถึงปัจจุบัน (พฤศจิกายน 2543) มีโคนมทั้งสิ้น 22 ตัว

การใช้แรงงาน

ฟาร์มนายบัน จะใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก เดิมทีนั้นนายบัน จะรับภาระการทำงานในฟาร์มเกือบทั้งหมด เพราะลูกชายทั้งสองคนชอบเที่ยว และภรรยาจะออกไปรับจ้างเป็นบางครั้ง แต่เมื่อกลางเดือนเมษายน 2543 ครอบครัวนี้ได้ปรึกษารื้อกันภายในครอบครัว และมีความร่วม

มีกันทำงานมากขึ้น โดยบุตรชายทั้งสองคนเริ่มเข้ามาช่วยงานในฟาร์มมากขึ้น ฟาร์มแห่งนี้จะไม่มีการแบ่งกันทำงานอย่างชัดเจน สมาชิกคนใดในครอบครัวถ้าว่างก็จะเข้ามาช่วยเหลือทำงานในฟาร์มได้ ลูกชายทั้งสองช่วยงานเกี่ยวกับ การรีดนม และการออกไปหาอาหารหยาบทำให้แบ่งเบาภาระการทำงานของบิดามารดาได้มาก อย่างไรก็ตามในช่วงเดือนกรกฎาคม 2543 ลูกชายคนโตได้แยกไปประกอบอาชีพอื่น ถึงแม้จะยังคงพักอาศัยในบ้านหลังเดียวกัน สามารถลดเวลาการทำงานไปได้อย่างมาก หน้าที่การตัดมูลโคตากแห้งเพื่อส่งขายนั้น ทางครอบครัวตกลงกันให้ยกเป็นหน้าที่ของนางตีบ เพราะนางตีบอาสาที่จะทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ อีกทั้งรู้จักคนมากจึงสามารถที่จะติดต่อกับบุคคลอื่นมาซื้อมูลโคตากแห้งของฟาร์มได้ดีกว่าคนอื่นในครอบครัว

การให้อาหารข้นและอาหารหยาบ

การให้ปัจจัยการผลิตที่เป็นอาหารข้นนั้น จะให้อาหารข้นสูตรวังน้ำเย็น 17% และสูตร DS เท่านั้นโดยนายบันให้เหตุผลที่เลือกใช้เพราะราคาถูก คุณค่าทางอาหารไม่ต่างจากอาหารข้นสูตร 16% หรือสูตร 21% อีกทั้งเน้นหนักไปที่การให้อาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสดมากกว่า การใช้อาหารข้นต่อจำนวนแม่โครีดนมมีมูลค่าการใช้อาหารข้นอยู่ในระดับที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับฟาร์มอื่น ทั้งนี้เป็นเพราะการใช้อาหารข้นของนายบันไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่ฟาร์มอื่นกำหนดคือโคที่ให้ปริมาณน้ำนม 3 ก.ก. จะให้อาหารข้น 1 ก.ก. แต่ฟาร์มนายบันมีการให้อาหารข้น 1 ก.ก. ถ้าโคให้ปริมาณน้ำนม 4 ก.ก. ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานเล็กน้อย อย่างไรก็ตามฟาร์มนี้มีสัดส่วนผลผลิตต่อจำนวนแม่โครีดนมมีปริมาณที่สูงเป็นลำดับต้นๆ เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนน้ำนมต่อแม่โครีดนมลดลงเล็กน้อยเมื่อมีการลดอาหารข้นลง นายบันจึงแก้ไขโดยการเพิ่มปริมาณอาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสด เช่น หญ้า นายบันคิดว่าวิธีนี้น่าจะเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

อาหารหยาบที่ใช้ในฟาร์มนายบัน ประกอบด้วยฟางโรยกากน้ำตาลเป็นหลัก แต่มาในระยะหลังพบว่าผลผลิตเริ่มลดลง นายบันจึงแก้ไขด้วยการ ผสมกากปลาป่น และกากเบียร์เข้ารวมผสมกับอาหารข้นเพื่อชดเชยคุณค่าทางอาหารที่ขาดไปจากการใช้ฟางโรยกากน้ำตาล แล้วเริ่มใช้หญ้ามาเป็นอาหารหยาบมากขึ้น เหตุที่ทางฟาร์มใช้ฟางโรยกากน้ำตาลเป็นอาหารหยาบ เพราะอาหารหยาบที่เป็นพืชสีเขียวสดขาดแคลน และไม่มีเงินทุนทำบ่อหมักฟาง

ข้อมูลอื่นๆ

ฟาร์มนี้เป็นฟาร์มขนาดกลาง มีจำนวนโค 21 ตัว คະแนนปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ประสิทธิภาพการผลิตต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของฟาร์มตัวอย่าง โดยพิจารณาจากผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวัน เพียง 9.07 ก.ก. เท่านั้นเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากอาหารข้นที่ใช้อยู่ในสัดส่วนที่แตกต่างจากคนอื่น อาหารหยาบที่ไม่ใช่พืชเขียวสดและคุณภาพไม่ดีนี้มักดึงดูดสังเกตเห็นจาก ฟางโรยกากน้ำตาลแทนที่

จะใช้วิธีการหมัก (จากการพิจารณาสภาพโรงเรือนและความสะอาดของฟาร์มนั้นดูไม่ตึงนัก เพราะนายบันก็ไม่มีเวลาเอาใจใส่กับความสะอาดของโรงเรือนและคอกโค เพราะต้องไปดูแลสวนลำไยบ่อยมากขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2543 - เมษายน 2543)

ครอบครัวของนายบัน ปู่เฒ่า มีรายได้จากการเลี้ยงโคนม สวนลำไย และมีรายได้จากการที่ภรรยาออกไปรับจ้างทำงานตั้งแต่เดิมครอบครัวนายบันประกอบอาชีพทำนา แต่ที่เปลี่ยนอาชีพมาเลี้ยงโคนมนั้นเพราะคิดว่าน่าจะทำให้มีรายได้ดีกว่าการทำนา ฟาร์มนายบัน มีผลประกอบการที่ดีมาตลอด ฟาร์มนายบันไม่มีหนี้ค้างชำระค่าอาหารและยาสะสม เป็นฟาร์มที่สามารถประคับประคองการดำเนินงานฟาร์มให้มีรายได้เป็นบวกมาอย่างต่อเนื่อง แต่นายบันก็ยอมรับว่าเหนื่อยมาก เพราะใช้แรงงานตนเองเป็นส่วนใหญ่ในการทำกิจกรรมของฟาร์ม

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการอยู่ในระดับปานกลาง ถ้าจะพัฒนาการจัดการฟาร์มให้ดีขึ้นควรจะมีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น ควรใช้อาหารหยาบให้มีคุณภาพและหลากหลาย และควรลงทุนทำบ่อน้ำฝาง ควรจัดการฝูงโคทดแทนให้อยู่ในลักษณะเอื้ออำนวยต่อการลดต้นทุนการผลิต

นายวิลาส กันธาทิพย์

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายวิลาส กันธาทิพย์ ปัจจุบันอายุ 53 ปี สมรสกับนางวรวรรณ กันธาทิพย์ อายุ 55 ปี นายวิลาสประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมและทำสวนร่วมกับบุตรชาย ส่วนภรรยาประกอบอาชีพรับราชการ บุตรสาว 1 คนยังไม่แต่งงาน ครอบครัวนี้มีบุตรชาย 1 คนและ บุตรชายคือนายภควัฒน์ อายุ 21 ปีสมรสแล้วกับนางสาวมยุรีย์ ชัยวรรัตน์ อายุ 21 ปี ซึ่งปลูกบ้านในบริเวณเดียวกัน นายภควัฒน์มีบุตรสาว 1 คนอายุ 2 ปี สาเหตุที่ทางครอบครัวทำการเลี้ยงโคนมเพราะอยากให้ลูกชายซึ่งแต่งงานเมื่ออายุยังน้อยมีอาชีพที่แน่นอน จึงมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลฟาร์มโคนมโดยมีบิดาเป็นที่เลี้ยงดูดูแลและให้การสนับสนุนอย่างใกล้ชิด ในระยะแรกของการก่อตั้งฟาร์ม บิดาและบุตรชายมักมีปัญหาขัดแย้งกันในการจัดการฟาร์มโคนมอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามเมื่อเวลาผ่านมาระยะหนึ่งก็สามารถพัฒนาฟาร์มมาได้ในระดับที่น่าพอใจ ในปี 2542 นายวิลาสมอบหมายให้นายภควัฒน์ดูแลฟาร์มโคนมอย่างเต็มที่ นายวิลาสทำหน้าที่คอยเพียงแต่ให้คำปรึกษาและดูแลอยู่ห่าง ๆ เท่านั้น นายภควัฒน์ยอมรับว่าแม้จะได้ใช้ความรู้ที่ได้จากการเข้ารับการอบรมเลี้ยงโคนมที่ จ.สระบุรีมากก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่เพราะยังขาดความรู้หลายด้าน อีกทั้งประสบการณ์ยังไม่มากพอและยังติดขัดในเรื่องของเงินทุนอีกด้วย ปัจจุบันนายภควัฒน์และ

ภรรยายังหาความรู้เพิ่มเติมโดยการสมัครเรียน มสธ. และจะมีปัญหาบ้างในการเข้าไปสอบในตัวเมืองช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ ทำให้ไม่สามารถดูแลฟาร์มโคแม่ได้เต็มที่ แต่ในช่วงดังกล่าวบิดาก็เข้ามาดูแลแทน บ้านหลังใหม่ของนายภควัฒน์สร้างโดยเงินกู้จากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูของคุณแม่ และเงินที่ได้จากการเลี้ยงโคนม

ฟาร์มนี้ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 280 หมู่ที่ 3 ต. ศรีดงเย็น อ. ไชยปราการ จ. เชียงใหม่ บนเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ นายวิลาสเล่าว่าพื้นที่ฟาร์มเดิมอยู่ห่างจากชุมชน แต่ปัจจุบันมีถนนตัดผ่านบ้านนายวิลาสเพื่อเป็นเส้นทางเข้าสู่เขตโรงพยาบาลประจำอำเภอไชยปราการและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ซึ่งตั้งอยู่ไม่ห่างจากบ้านและโรงเรียนเลี้ยงโคนมมากนักทำให้พื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่โรงเรียนเลี้ยงโคนมแยกออกจากกัน ถนนนี้ยังเชื่อมต่อกับพื้นที่หมู่ที่ 1 ต. ศรีดงเย็น อ. ไชยปราการ นายวิลาสเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับของเสียที่เกิดจากการล้างมูลโค และกลิ่นของมูลโคจะรบกวนคนในชุมชนและเจ้าหน้าที่รวมทั้งผู้ป่วยในโรงพยาบาลซึ่งเคยมีการร้องเรียนมาแล้ว จึงตัดสินใจสร้างบ่อพักและกักเก็บของเสียจากการล้างมูลโค และนำไปตากแห้งตามสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นจึงสามารถแก้ไขได้ในระดับหนึ่ง

พื้นที่ฟาร์มแบ่งออกมี 4 ส่วน โดยส่วนแรกคือโรงเรียนเลี้ยงโคมีเนื้อที่ประมาณ 50 ตารางเมตร ที่อยู่อาศัยของคนงานประมาณ 50 ตารางเมตร พื้นที่ส่วนอื่น ๆ ประมาณ 1 ไร่ และพื้นที่ว่างเปล่าสำหรับให้โคเล็มหญ้าและเดินเล่นอีกประมาณ 300 ตารางวา ที่แบ่งพื้นที่เช่นนี้เพราะเป็นการเลี้ยงแบบผสมมันเอง สำหรับโรงเรียนแบ่งเป็นของรีดนม 2 ฟากเพื่อให้รีดนมได้สะดวกขึ้น ฟาร์มนายวิลาส เป็นฟาร์มขนาดใหญ่เพราะมีจำนวนโค 28 ตัว (พฤศจิกายน 2543)

การให้อาหารชั้นและอาหารหยาบ

อาหารที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมของฟาร์มนายวิลาสประกอบไปด้วยอาหารชั้น อาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสด ฟางหมัก และฟางโรยกากน้ำตาล ปัจจัยการผลิตที่เป็นอาหารชั้นนั้น ทางฟาร์มซื้อจากสหกรณ์เพียงแห่งเดียว โดยให้อาหารชั้นสูตร CP16% และ CP21% ปริมาณการซื้อประมาณ 10-15 กระสอบต่อการซื้อหนึ่งครั้ง ความถี่ในการซื้ออาหารชั้นคือสัปดาห์ละครั้ง เมื่อพิจารณามูลค่าอาหารชั้นที่ใช้มีมูลค่าสูงเป็นอันดับที่ 4 ทั้งนี้เพราะทางฟาร์มเห็นว่าการกักตุนอาหารชั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับทางฟาร์มเนื่องจากไม่มีความพร้อมในสถานที่จัดเก็บ และไม่มีทุนมากพอที่จะซื้อในปริมาณมาก สำหรับอาหารหยาบนั้นทางฟาร์มได้ทำการซื้อฟางกักตุนไว้ใช้ยามฤดูหนาวถึงฤดูแล้ง (ธันวาคม 2542 – เมษายน 2543) และยังมีการทำฟางหมักไว้เพื่อให้โคได้มีอาหารตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะอาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสดเริ่มหายากเมื่อเข้าสู่ฤดูหนาวต่อเนื่องไปจนถึงฤดูแล้ง ฟางหมักมีคุณค่าทางอาหารต่ำกว่าอาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสดไม่มากนัก แต่ต้องใช้เวลาประมาณ 19-21 วัน กว่าจะนำออกมาใช้ได้ ดังนั้นจะต้องทำในปริมาณมาก ฟาร์มนี้มีบ่อหมัก 2 บ่อเพื่อใช้

หมูนเวียนทำฟางหมักให้เพียงพอสำหรับ อาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสด ทางฟาร์มได้พยายามจัดหาไม่ให้ขาดเท่าที่จะทำได้ โดยไปหาซื้อตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในอำเภอไชยปราการและอำเภออื่นที่อยู่ไกลออกไป แต่ถ้าไปหาซื้อไกลเท่าไรต้นทุนก็จะยิ่งเพิ่มมากขึ้น อาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสดที่ฟาร์มนายวิลาสใช้อยู่ นั้นจะสอดคล้องตามฤดูกาลปลูก ได้แก่ เปลือกเสาวรส ต้นมันแกว ต้นมันฝรั่ง ต้นถั่วแขก กากถั่วป่น กะหล่ำปลีที่คั้ดทิ้งและฟางก้อน เป็นต้น โดยทางฟาร์มหวังว่าเมื่อโคได้กินอิ่ม จะสามารถรักษาผลผลิตให้คงเดิม หรือเพิ่มขึ้นบ้างเล็กน้อยในช่วงฤดูหนาวต่อเนื่องไปจนถึงฤดูแล้ง

การใช้แรงงาน

ฟาร์มนี้มีการจ้างแรงงานเป็นสามีภรรยากันเดือนละ 1,500 บาท พร้อมกับข้าวสารสำหรับบริโภค ส่วนค่าอาหารนั้นทางด้านแรงงานต้องจัดหาเอง โดยคนงานจะต้องพักในฟาร์ม แรงงานจ้างในฟาร์มนี้มีบทบาทมากในแต่ละกิจกรรมของฟาร์ม เพราะเจ้าของฟาร์มเพียงแต่เป็นคนควบคุมดูแลให้คำแนะนำและวางแผนฟาร์ม

ข้อมูลอื่นๆ

ฟาร์มนายวิลาสเป็นฟาร์มที่มีคะแนนปฏิบัติฟาร์มสูงเมื่อเทียบกับฟาร์มอื่นๆ ทำให้ราคาน้ำนมที่ได้รับสูงกว่าปกติเล็กน้อย ประสิทธิภาพการผลิตของฟาร์มสูงมาเป็นอันดับ 3 ของฟาร์มตัวอย่าง โดยผลผลิตของแม่โครีดนมต่อตัวต่อวันสูงถึง 13.39 ก.ก. ทั้งนี้เนื่องจากความสะอาดของโรงเรือน คอกโคดี คะแนนปฏิบัติอยู่ในระดับสูง และอาหารหยาบมีความหลากหลาย เหตุผลที่สำคัญที่สุด คือ ฟาร์มนี้มีเงินทุนพอเพียงที่จะพัฒนาปรับปรุงและซื้อเทคโนโลยีในอันที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้นได้

ดังที่ทราบแล้วว่านายภควัฒน์มีคุณพ่อและคุณแม่เป็นคนสนับสนุนเงินทุนในการทำฟาร์ม นอกจากนี้นายภควัฒน์ยังมีรายได้ส่วนอื่นจากการออกไปรับจ้างผสมพันธุ์โค นอกจากนั้นภรรยาของนายภควัฒน์ยังมีรายได้จากการเป็นครูที่เลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามยังมีภาระที่ต้องชำระหนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืมเงินที่นำมาสร้างบ้านใหม่ ซึ่งส่งผลต่อรายได้ที่มากขึ้นของฟาร์ม บ่งบอกถึงการจัดการฟาร์ม โดยเฉพาะความสะอาดของโรงเรือน คอกโค

สำหรับมูลค่าการใช้อาหารชั้นเฉลี่ย 6 เดือน (ต.ค 2542-มี.ค 2543) พบว่าฟาร์มนายวิลาสมีมูลค่าการใช้อาหารชั้นในระดับที่สูงเป็นอันดับต้นคืออันดับ 4 จาก 24 ฟาร์ม และเมื่อพิจารณาลำดับมูลค่าอาหารชั้นเฉลี่ยต่อตัวต่อเดือนพบว่าจัดอยู่ในอันดับ 7 จาก 24 ฟาร์ม ซึ่งอยู่ในระดับสูง

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการทั้งปีอยู่อันดับต้น ๆ (อันดับที่ 2 - 3) เป็นผลเนื่องมาจากประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในระดับสูง ปริมาณผลผลิตที่ได้รับทั้งหมดอยู่ในระดับที่สูงมาก คือไม่ต่ำกว่า 1,800 กก. ต่อ 2 สัปดาห์ ถึงแม้ว่าฟาร์มนี้จะมีค่าใช้จ่ายอาหารข้นและค่ายาและค่าบริการจะสูงมากก็ตาม

นายคำ จินดา

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายคำ จินดา อายุ 63 ปี มีบุตรชาย 2 คน คือนายนิกร จินดา อายุ 32 ปี และนายเจตชัย จินดา อายุ 29 ปี ปัจจุบันนายคำได้มอบหมายกิจการฟาร์มโคนมให้บุตรชายทั้งสองเป็นผู้ดูแล ส่วนนายคำจะดูแลเฉพาะสวนลิ้นจี่ของครอบครัวที่ปลูกไว้ประมาณ 12 ไร่ และให้ช่วยคำแนะนำในการทำฟาร์มโคนมให้แก่ลูก ๆ ราวเดือนเมษายน 2543 ลูกชายคนเล็กได้ดูแลฟาร์มโคนมเพียงคนเดียว ส่วนลูกชายคนโตหันไปดูแลสวนลิ้นจี่แทนนายคำ ส่วนคุณพ่อจะมีภาระงานต่าง ๆ ลดน้อยลง เนื่องจากนายคำได้วางแผนในระยะยาวที่จะมอบหมายงานต่าง ๆ ในฟาร์มดูแลเป็นส่วน ๆ ฟาร์มนี้ตั้งอยู่นอกเขตชุมชน เริ่มทำการเลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรก คือ ปี พ.ศ. 2538 โดยเริ่มต้นเลี้ยงโคสาวตั้งท้องจำนวน 5 ตัว จนถึงปัจจุบัน(พฤศจิกายน 2543) มีโคนมทั้งสิ้น 18 ตัว แยกออกเป็นแม่โครีดนม 11 ตัว แม่โคไม่ตั้งท้องรีดนม 6 ตัว แม่โคตั้งท้องรีดนม 5 ตัว ส่วนที่เหลือเป็นโคที่ยังไม่สามารถรีดนมได้ ฟาร์มนายคำยังมีการขุดสระน้ำจำนวน 1 สระ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งด้วย ฟาร์มนี้แต่เดิมเคยเป็นฟาร์มตัวอย่างเพื่อให้สมาชิกผู้เลี้ยงโคนมสหกรณ์เกษตรกรไทยปรากฏการณ์ได้มาดูเป็นตัวอย่างเนื่องจากเป็นฟาร์มหนึ่งที่ประสบความสำเร็จ

การใช้แรงงาน

ฟาร์มนี้จะใช้แรงงานครัวเรือนคือลูกชาย 2 คนพร้อมทั้งมีแรงงานจ้างอีก 1 คน บุตรชายทั้งสองช่วยกันดูแลกิจการของฟาร์มโคนมของครอบครัวเป็นอย่างดี แต่วิธีการแบ่งงานกันทำนั้นจะเป็นในลักษณะวันต่อวัน ไม่มีความแน่นอนเท่าที่ควร ต่อการปฏิบัติงานของแต่ละคน โดยหน้าที่หลักของลูกชาย 2 คนคือการรีดนมและการส่งนม การให้อาหารข้นและการทำความสะอาดอุปกรณ์ รวมถึงการหาอาหารหยาบร่วมกับคนงานบางครั้งถ้าไปหาไม่ไกล ส่วนคนงานจะรับผิดชอบการดูแลความสะอาดโคนม ความสะอาดของโรงเรือน พื้นที่คอกโค และการหาอาหารหยาบในท้องถิ่นที่ไม่ไกลจากฟาร์มมากนัก รวมถึงการตัดมูลโคตากแห้งเพื่อส่งขาย เป็นที่น่าสังเกตว่าฟาร์มนายคำ จะมีแรงงานครัวเรือนใช้เวลาทำงานมากกว่าแรงงานจ้างทั้งนี้เป็นเพราะลูกชายทั้งสองคนของนายคำ จะได้รถปิกอัพของตนเองไปติดต่อซื้อและขนอาหารหยาบที่เป็นพืชสีเขียวสด ซึ่งเป็นระยะทางที่ไกลพอสมควรต้องใช้เวลาเดินทางมาก ส่วนมากเมื่อไปหาอาหารหยาบไกลๆจะไม่นำคนงานไปด้วยเพราะคนงานจ้างเป็นสัญญาติพมาจึงทำให้ทางฟาร์มไม่เสี่ยงที่จะพาไปไหนด้วยมากนัก แต่หลังจากที่พี่ชายคนโตหันไปดูแลสวนลิ้นจี่ และปล่อยให้น้องชายดูแลฟาร์มโคนม โดยมีการเพิ่มแรงงานจ้างเป็น 2 คน การทำงานในฟาร์มนี้ได้มีการแบ่งกิจกรรมการทำงาน โดยนายเชิดชัยจะทำหน้าที่ออกไปหาอาหารหยาบ ซึ่งอยู่ห่างไกลจากที่ตั้งฟาร์มมาก สำหรับแรงงานจ้างทำหน้าที่อื่น ๆ ทุกกิจกรรมที่ไม่ใช่กิจกรรมในการหาอาหารหยาบ

การให้อาหารข้นและอาหารหยาบ

ในด้านอาหารข้นนั้น ทางฟาร์มจะใช้สูตร CP 21 % สูตรวังน้ำเย็น 17% และสูตรลูกโค โดยจะไม่ให้อาหารข้นในลักษณะผสมกัน แต่จะแยกสูตรที่ให้ป้อนรายตัว นายเชิดชัยให้เหตุผลว่าสูตร CP 21% นั้นจะใช้กับแม่โครีดนมที่เพิ่งคลอดลูกใหม่ไปจนถึงคลอดลูกได้ประมาณ 3 เดือนหลังจากนั้นจะใช้สูตรวังน้ำเย็น 17% แทน มูลค่าใช้จ่ายด้านอาหารข้นเฉลี่ย 6 เดือนของฟาร์ม (ต.ค 2542-มี.ค 2543) พบว่ามีมูลค่าสูง จัดอยู่ในกลุ่มต้น ๆ ของ 24 ฟาร์ม และเมื่อพิจารณาลำดับมูลค่าอาหารข้นเฉลี่ยต่อตัวต่อเดือนจัดอยู่ในระดับกลาง

ข้อมูลอื่นๆ

ฟาร์มนายคำ เป็นฟาร์มที่มีคะแนนการปฏิบัติฟาร์มที่สูงที่สุดฟาร์มหนึ่ง เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการผลิตพบว่า ผลผลิตเฉลี่ยต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวัน (คิดผลผลิตเฉลี่ยทั้งปี) สูงที่สุดในบรรดาฟาร์มตัวอย่าง สาเหตุอาจจะเป็นเพราะฟาร์มนี้เคยถูกจัดเป็นฟาร์มตัวอย่างก่อนหน้านี้แล้ว แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดการเป็นอย่างดีมาก่อน นอกจากนี้เจ้าของฟาร์มทุ่มเวลาเต็มที่ในการหาอาหารหยาบ ทำให้ฟาร์มนี้มีความหลากหลายของอาหารหยาบมาก ซึ่งเป็นลักษณะเด่น

เฉพาะตัวของฟาร์มนี้ สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือลักษณะการให้อาหารชั้นของฟาร์มนี้ แตกต่างจากฟาร์มอื่น ๆ คือ มีการให้อาหารชั้นแตกต่างกันตามสูตรอาหารและตามแม่โคแต่ละตัว เหตุผลอีกข้อหนึ่งคือสภาพพื้นที่โรงเรือน คอกโค มีลักษณะโปร่งโล่ง อากาศถ่ายเทสะดวก เชื้ออเนกวนยต่อสุขภาพสัตว์ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น น่าจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้ประสิทธิภาพการผลิตของฟาร์มนี้สูงที่สุด

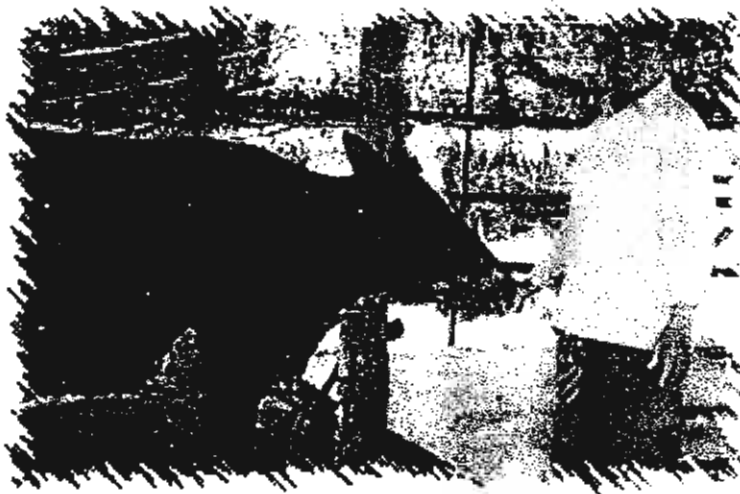
ฟาร์มนี้เป็นฟาร์มที่มีขนาดปานกลางมีจำนวนโคนมทั้งสิ้น 18 ตัว ฟาร์มนี้ได้มีการขายลูกโคตัวเมียและโคสาวไปบ้างเพื่อรักษาสัดส่วนจำนวนโคที่ไม่สามารถรีดนมได้กับจำนวนแม่โคที่สามารถรีดนมได้ให้เหมาะสม สะท้อนให้เห็นถึงการจัดการฟาร์มที่ดี เพื่อผลประโยชน์ทางอ้อมในการไม่ต้องรับภาระโคที่ไม่สามารถรีดนมได้มากเกินไปซึ่งความสามรถของฟาร์ม ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตด้านอาหารชั้นได้อีกด้วย

ข้อมูลอีกประการหนึ่งที่น่าสนใจสำหรับฟาร์มนายคำ ก็คือการวางแผนผสมแม่โครีดนมปรากฏว่าทางฟาร์มมีแม่โครีดนมที่ตั้งท้องและหยุดพักการรีดนมในช่วงเวลาเดียวกันทั้งหมดทุกตัว ทำให้ไม่มีผลผลิตออกไปจำหน่ายที่สหกรณ์ ทางฟาร์มจึงขาดรายได้ไปในช่วงหนึ่ง (7 ธ.ค 2542-16 ธ.ค 2542) แต่เมื่อถึงเดือนมกราคมฟาร์มนายคำกลับมีผลผลิตถึงระดับเกินกว่า 1200 กก. / 2 สัปดาห์ และเมื่อถึงเดือนมีนาคม 2543 ปรากฏว่ามีผลผลิตสูงถึงระดับ 2000 กก. / 2 สัปดาห์ จากโครีดนม 8 ตัว ซึ่งนับว่าสูงที่สุดกว่าฟาร์มโคที่มีจำนวนแม่โครีดนมใกล้เคียงหรือเท่ากัน โดยนายเจตชัย ให้เหตุผลว่าทุกฟาร์มจะมีการจัดการฟาร์มที่ไม่ต่างกันมากนัก แต่ฟาร์มของเขามีผลผลิตสูงเช่นนี้เพราะใช้น้ำเชื้อที่ราคาสูงกว่าปกติโดยจะเลือกใช้น้ำเชื้อพันธุ์จากต่างประเทศซึ่งมีราคาประมาณ 500-800 บาท ต่างกับฟาร์มอื่น ๆ ที่จะใช้น้ำเชื้อที่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เลือกให้ในราคาประมาณ 200-300 บาท ฟาร์มนี้นอกจากจะมีรายได้จากการเลี้ยงโคนม แล้วยังมีรายได้จากการทำสวนผลไม้อีกด้วย

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่อันดับที่ 3 ซึ่งเดิมเมื่อพิจารณาผลประกอบการครึ่งปีแรก ฟาร์มนี้จัดอยู่ในอันดับที่ 14 การที่เขาเลื่อนขึ้นมาอยู่ในอันดับ 3 นี้แสดงให้เห็นถึงการจัดการฟาร์มที่ดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการให้อาหารหยابที่หลากหลาย การเพิ่มส่วนสัดแม่โคขึ้นรีด การจัดการเรื่องฝูงโคทดแทน การวางแผนผสมพันธุ์ ตลอดจนการเลือกใช้น้ำเชื้อที่ดี ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อการตัดสินใจของฟาร์มอื่น ๆ

นายบัน บุญศรี

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายบัน บุญศรี อายุ 52 ปี สมรสแล้วกับนางไล บุญศรี อายุ 48 ปี ซึ่งมีสุขภาพไม่แข็งแรงไม่สามารถช่วยงานในฟาร์มได้มากนัก ทั้งคู่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 ครอบครัวนี้มีบุตรสาว 2 คน สมรสแล้วทั้งคู่ บุตรสาวคนหนึ่งซึ่งสามีที่เสียชีวิตไปแล้วกำลังไม่สบาย ทำให้ครอบครัวนายบันมีภาระค่าใช้จ่ายในการซื้อยาเพื่อรักษาทั้งภรรยาและลูกสาว อย่างไรก็ตามครอบครัวนายบันยังนับว่าโชคดีที่ลูกสาวอีกคนและลูกเขยได้ช่วยแบ่งเบาภาระให้บ้างในบางเรื่อง เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมารดาเป็นต้น

ฟาร์มนี้เริ่มทำการเลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรก ปี พ.ศ. 2538 โดยเริ่มต้นเลี้ยงโคนม จำนวน 5 ตัว จนถึงปัจจุบัน (พฤศจิกายน 2543) มีโคนมทั้งสิ้น 18 ตัว ครอบครัวนี้ภาระการจัดการฟาร์มส่วนใหญ่จะอยู่ที่นายบัน เนื่องจากว่าสุขภาพของภรณายนายบันไม่สู้จะดีนัก ฟาร์มตั้งอยู่นอกเขตชุมชน ถนนเลขที่ 110 หมู่ที่ 4 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ ฟาร์มมีพื้นที่ประมาณ 5 ไร่ ซึ่งเป็นที่เลี้ยงโคนมทั้งหมด มีพื้นที่บ้านพักคนงาน และโรงเรือน อีกประมาณ 200 ตารางวา และพื้นที่ที่เหลือจะเป็น คอกโคและพื้นที่โล่ง และมีการขุดสระน้ำขนาด $5 \times 4 \times 2.5$ เมตร เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้รดดูแล นอกจากนี้ นายบันยังมีพื้นที่ปลูกหญ้าอีกประมาณ 5 ไร่ อยู่ในเขต สปก. ที่รัฐจัดสรรให้ เพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารหญ้าสำหรับโคนม ครอบครัวนายบันมีรายได้จากการเลี้ยงโคนมและทำสวนลิ้นจี่ ซึ่งจากการทำสวนลิ้นจี่นั้นมีรายได้ไม่แน่นอนเนื่องจากไม่มีเวลาไปดูแลมากนัก ปัจจุบันได้ ลูกเขยและลูกสาวเข้ามาช่วยดูแลสวนลิ้นจี่ให้ จึงแบ่งเบาภาระนายบันไปได้พอสมควร

การใช้แรงงาน

ฟาร์มนายปันจะใช้แรงงานจ้าง 2 คน นายปันจะรับผิดชอบเฉพาะการส่งนมและอาหารหยาบร่วมกับคนงานเท่านั้น กิจกรรมอื่นๆนอกเหนือจากนี้จะเป็นหน้าที่ของคนงานซึ่งมีสัญชาติพม่า นายปันไม่มีเวลามาควบคุมดูแลการทำงานของคนงานอย่างใกล้ชิดเพราะแก่แล้ว นายปันยังได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านฟาร์มใกล้เคียงกันคือ ฟาร์มนายคำ ช่วยหาอาหารหยาบให้ในบางครั้ง ทั้งนี้เพราะนายปันอายุมากและรับผิดชอบงานในฟาร์มและงานที่บ้านพักอีกด้วย

การให้อาหารชั้นและอาหารหยาบ

สำหรับอาหารชั้น ฟาร์มนายปันจัดได้ว่ามีการให้อาหารชั้นครบทุกสูตรที่สหกรณ์มีขาย โดยให้ทั้งอาหารชั้นสูตร CP16% สำหรับโคสาวตั้งท้อง สูตร CP21% สำหรับแม่โคที่คลอดลูกใหม่ (ให้ไปจนอายุ 3 เดือน หลังจากนั้นจะใช้สูตร วังน้ำเย็น17%) สูตร DS สำหรับโคสาวตั้งท้องหรือแม่โคตั้งท้องหยุดรีดนมและสูตรอาหารลูกโค ปริมาณการให้ก็แตกต่างกันไปโคแต่ละตัว ฟาร์มมีมูลค่าการให้อาหารชั้นอยู่ในระดับกลาง และมูลค่าการให้อาหารชั้นเฉลี่ยต่อแม่โคทั้งหมดอยู่ในระดับสูง

อาหารหยาบที่ฟาร์มนายปันใช้นั้น ประกอบไปด้วยฟางโรยกากน้ำตาล หญ้า ต้นข้าวโพด ต้นถั่วเหลือง ต้นมันแกว กะหล่ำปลีคั้ดทิ้ง รำละเอียด เสาวรส และทุกสัปดาห์นายปันจะแสวงหาอาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสดมาให้โคได้กิน รวมกับฟางโรยกากน้ำตาลซึ่งเป็นอาหารหลักในช่วงฤดูแล้ง

ข้อมูลอื่นๆ

ฟาร์มนายปัน จัดเป็นฟาร์มที่มีขนาดกลาง มีจำนวนโคทั้งหมด 18 ตัว เดิมมีผลผลิตประมาณ 600 กก. / 2 สัปดาห์ แต่เมื่อเข้าสู่ช่วงปลายเดือนมกราคม 2543 ผลผลิตของฟาร์มนายปันเพิ่มสูงขึ้นเกินกว่า 1000 กก. / 2 สัปดาห์ ทั้งนี้เป็นเพราะโคสาวตั้งท้องมีการคลอดลูก ทำให้สามารถรีดนมได้ พร้อมกับแม่โคตั้งท้องพักการรีดนมคลอดลูกในช่วงไล่เลี่ยกัน ผลผลิตของฟาร์มจึงเพิ่มสูงขึ้น เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการผลิตพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวันเฉลี่ยทั้งปี 10.68 ก.ก. สาเหตุที่ประสิทธิภาพการผลิตต่ำกว่าที่ควรจะเป็นเนื่องจากคุณภาพอาหารหยาบไม่ค่อยดีเท่าไรนัก ประกอบกับนายปันไม่ได้ดูแลการทำงานของคนงานอย่างใกล้ชิด ทำให้การใช้แรงงานไม่มีประสิทธิภาพในบางครั้ง

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่อันดับที่ 13 ซึ่งยังคงอยู่ในอันดับเดิม เมื่อพิจารณาผลประกอบการช่วงครึ่งปีแรกสำหรับคำแนะนำในการจัดการฟาร์มนั้น ควรจัดการในเรื่องการใช้

แรงงานให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งคุณภาพอาหารหยาบ และควรเน้นในเรื่องของการรักษาสุขภาพสัตว์เพื่อป้องกันไม่ให้ค่ายาและบริการสูงไปกว่านี้

นายสมบุญ อินทรปง

สภาพทั่วไปลักษณะครอบครัว

ฟาร์มนายสมบุญ อินทรปง ตั้งอยู่ที่ 309/1 หมู่ 5 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จ. เชียงใหม่ ปัจจุบันอายุ 52 ปี เดิมเป็นชาวจังหวัด ลำพูน แต่ย้ายถิ่นฐานมาทำกินใน อ. ไชยปราการ พื้นฐานด้านการศึกษาจบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมดรวมกัน 4 คน คือ นายสมบุญ ภรรยา และบุตรชาย อีก 2 คน ภรรยาเป็นแม่บ้าน บุตรชายคนโต เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนยุพราชวิทยาลัยแล้วช่วยนายสมบุญทำงานในฟาร์ม ส่วนคนสุดท้ายกำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีในจังหวัดสระบุรี นายสมบุญมีอาชีพหลักคือ การเลี้ยงโคนม ส่วนอาชีพรองคือ และรับจ้างทั่วไป ที่ดินที่ใช้ในการทำฟาร์ม เป็นของนายสมบุญเอง โดยแหล่งเงินทุนมีทั้งที่เป็นของตนเอง และกู้ยืมจาก ธกส.

นายสมบุญเคยออกไปทำงานที่ต่างประเทศ คือที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อทำงานครบกำหนดแล้วจึงกลับมาที่เชียงใหม่ แล้วทำการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั่วไป จนเมื่อปี 2538 ทางสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด ได้มีโครงการส่งเสริมเลี้ยงโคนม ตามแผนคปร. นายสมบุญ จึงเข้าร่วมโครงการนับแต่นั้นมา แบ่งเป็นพื้นที่ฟาร์ม และพื้นที่พักอาศัย ลักษณะพื้นที่เป็นที่ลาดเนินเขาจากต่ำไปสูง ระยะทางจากฟาร์มไปถึงหมู่บ้าน 0.5 กิโลเมตร ระยะทางฟาร์มไปถึงสถานที่รับซื้อนม 3 กิโลเมตร ถนนที่ใช้เป็นลูกรังและคอนกรีตเสริมไม้ไผ่สลับกันไป ฟาร์มโคนมนายสมบุญ อินทรปง ใช้แหล่งน้ำจากธรรมชาติ คือจะตุดต่อน้ำทั้งหมด 3 สระ แต่ละสระมีขนาด

20x20 เมตร ความลึกประมาณ 9-10 เมตร ซึ่งเป็นระดับของตาน้ำ อันจะทำให้น้ำซึมออกมาเก็บกักไว้ใช้ได้ตลอดปี และในฟาร์มแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์ของดินดี สามารถปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ให้เจริญงอกงามได้ ส่งผลให้ลดต้นทุนของฟาร์มได้อีกทางหนึ่ง นั่นคือ ต้นทุนด้านการใส่ปุ๋ยบำรุงดิน

นายสมบุญ อินทรียง เริ่มเลี้ยงโคนมครั้งแรกด้วยโคตั้งท้องจำนวน 5 ตัว พันธุ์โคที่เลี้ยงคือ ชาว-ดำ และชาฮิวาล ปัจจุบันมีจำนวนโคที่เลี้ยงอยู่ทั้งหมด 24 ตัว (พฤศจิกายน 2543) เป็นลูกโคเพศเมีย 6 ตัว โควายังไม่ตั้งท้อง 5 ตัว โควาตั้งท้อง 2 ตัว แม่โคทั้งหมด 10 ตัว ซึ่งแบ่งเป็นแม่โคไม่ตั้งท้องรีดนม 2 ตัว แม่โคตั้งท้องรีดนม 6 ตัว แม่โคหักการรีดนม 2 ตัว เนื้อที่ฟาร์มมีทั้งหมด 30 ไร่ วิธีการผสมพันธุ์ใช้วิธีการผสมเทียมโดยทำด้วยคน

ลักษณะของโรงเรือนเป็นแบบถาวร พื้นคอกเป็นพื้นดิน หลังคามุงด้วยกระเบื้องและสังกะสี สิ่งก่อสร้างที่อยู่ในฟาร์มคือ บ้านนายสมบุญ โรงเรือน โรงเก็บอาหาร ป่อน้ำ ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในฟาร์ม คือ รถยนต์ อุปกรณ์ส่งน้ำ ถังใส่นม เครื่องรีดนม เครื่องชั่งนํ้านม เครื่องมือตัดหญ้า เครื่องพ่นยาฆ่าแมลง สายยาง ท่อต่อ แทงค์น้ำ ฟาร์มนายสมบุญจะทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคแท้งค์ติดต่อ โรคปากและเท้าเปื่อย ซึ่งเมื่อพบว่าโคมีผิดปกติก็จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของทางปศุสัตว์อำเภอในทันที รวมทั้งทำการถ่ายพยาธิแก่โคปีละ 2 ครั้ง ส่วนโรคที่เคยเกิดขึ้นในฟาร์มได้แก่โรคเต้านมอักเสบ ท้องอืด มดลูกอักเสบ คลอดยาก รกค้าง การแท้งลูก และโรคที่เคยทำให้โคตายก็คือโรคท้องอืด การปฏิบัติเกี่ยวกับนํ้านมดิบของฟาร์มฯ คือจะใช้เครื่องรีด โดยมีถังอลูมิเนียมเป็นภาชนะที่ใช้รองรับนํ้านมเดิม เมื่อรีดได้แล้วจะนำไปจำหน่ายเอง ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2543 เป็นต้นมา ได้จ้างเพื่อนบ้านส่งนม โดยคิดค่าใช้จ่ายเดือนละ 500 บาท สำหรับการรีดนมนั้นจะทำการรีดนมวันละ 2 เวลา คือ ช่วงเช้ากับช่วงเย็น และทำความสะอาดเต้านมด้วยนํ้ายาคลอรีน รวมทั้งใช้อุปกรณ์ในการตรวจโรคเต้านมอักเสบด้วย

ฟาร์มโคนมนายสมบุญ อินทรียง เดิมตั้งอยู่บ้านเลขที่ 280 หมู่ 3 ต. ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จ. เชียงใหม่ แต่เนื่องจากจำนวนโคที่เพิ่มขึ้นจึงจำเป็นต้องหาพื้นที่ที่กว้างขวางกว่าเดิม จึงได้ย้ายมาตั้งที่บ้านเลขที่ 309/1 หมู่ 5 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่

การใช้แรงงาน

แรงงานที่ใช้ในฟาร์มนั้น มีทั้งแรงงานครอบครัวและแรงงานจ้าง โดยตัวนายสมบุญและลูกชาย (นายเทวิน) จะแบ่งงานกันทำ รวมทั้งแรงงานจ้างอีก 2 คน เป็นแรงงานจ้างสัญชาติพม่า (ติและนาง) แรงงานจ้างทั้ง 2 คนนี้เป็นสามีและภรรยากัน โดยได้รับค่าจ้างทั้ง 2 คน รวมกัน 3000 บาท/เดือน (มีที่พักให้ภายในฟาร์ม) การบริหารและการจัดการในด้านต่าง ๆ ของฟาร์มฯ เป็นการทำให้ระบบครอบครัว อาศัยความไว้วางใจกันเป็นหลักสำคัญ อันจากการตัดสินใจต่าง ๆ จะอยู่ที่นายเทวิน ซึ่งเป็นลูกชายโดยนายสมบุญ จะเป็นผู้ดูแลและให้คำปรึกษา ฟาร์มโคนมนายสมบุญ

นี้ไม่มีการจัดการด้านการเงินและการบัญชี บุคคลภายในครอบครัวจะช่วยกันบริหารงานดูแลซึ่งก็ไม่มีปัญหาในด้านนี้เท่าใดนัก อย่างไรก็ตาม จำนวนแรงงานจ้างมีการเปลี่ยนแปลงบ้างในบางช่วง เป็นที่น่าสังเกตว่าในฟาร์มนี้ ส่วนใหญ่จะใช้แรงงานจ้างเป็นหลัก ส่วนแรงงานในครอบครัวจะใช้น้อยมาก เนื่องจากนายสมบุญมีมักออกไปรับจ้างข้างนอก เช่น ช่างก่อสร้าง บางครั้งก็ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในกิจกรรมการเลี้ยงของท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ นาน ๆ ครั้งอาจไปช่วยหาอาหารหยาบบ้าง ส่วนนายเทวินทร์ลูกชายจะมีเวลาในการทำกิจกรรมในฟาร์มมากกว่าบิดา โดยจะเน้นในกิจกรรมหาอาหารหยาบและดูแลการทำงานในฟาร์มของแรงงานจ้าง สำหรับนางกัลยานั้นจะใช้เวลาทำกิจกรรมในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่

การให้อาหารข้นและอาหารหยาบ

สำหรับอาหารและการให้อาหารของฟาร์มนายสมบุญนั้น ฟาร์มนายสมบุญมีแปลงหญ้าสำหรับเลี้ยงโคอยู่ 20 ไร่ ชนิดของหญ้าที่ปลูกคือ พันธุ์รี แต่ในกรณีที่หญ้าไม่พอเพียงก็จะซื้อหญ้าแห้ง หญ้าอัดฟ่อน มาจากจังหวัดเชียงราย ส่วนอาหารข้นนั้นจะซื้ออาหารสำเร็จรูปจากสหกรณ์ฯ โดยหลักในการให้อาหารหยาบนั้นจะให้เท่าที่โคสามารถกินอิ่ม ส่วนหลักการในการให้อาหารข้นคือถ้าโคให้นม 2-3 กิโลกรัมจะให้อาหารข้น 1 กิโลกรัม ระบบการเลี้ยงโคนมนั้นจะปล่อยในโรงเรือน (ลาน) การเลี้ยงดูแลแม่โคก่อนคลอดจะจัดให้มีคอกคลอด หลังการคลอดก็จะเช็ดตัวและตัดสายรกให้ สำหรับการให้นมเลี้ยงลูกโค จะให้นมที่รีดจากแม่จำนวน 24 กก./วัน และเลี้ยงลูกโคไว้ในคอกต่างหากโดยให้อาหารลูกโคจำนวน 1 กก./วัน กรณีเป็นโคเพศผู้ก็จะขายทันที สำหรับการเลี้ยงโครุ่นจะให้ทั้งหญ้าแห้งและหญ้าสด รวมทั้งอาหารข้น จำนวน 1 กก./วัน การดูแลเมื่อโคท้องจะหยุดรีดนมเมื่อก่อนแม่โคคลอด 61-90 วัน โดยให้อาหารเสริมก่อนคลอดจำนวน 2 กก./วัน

ข้อมูลอื่นๆ

ฟาร์มนายสมบุญจัดเป็นฟาร์มขนาดกลาง มีจำนวนโคทั้งหมด 24 ตัว เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการผลิตพบว่ามีประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของฟาร์มตัวอย่าง กล่าวคือผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวัน เท่ากับ 8.02 ก.ก. การที่ฟาร์มนี้มีประสิทธิภาพการผลิตต่ำอาจเนื่องมาจากพันธุ์โคนม และการให้อาหารหยาบที่ไม่ค่อยหลากหลายเท่าไรนัก ประกอบกับการใช้แรงงานในฟาร์มเป็นแรงงานจ้างเป็นส่วนใหญ่

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในอันดับที่ 22 เท่ากับอันดับผลประกอบการช่วงครึ่งปีแรกนับว่าผลประกอบการอยู่ในอันดับที่ต่ำมาก ทั้งนี้ดังได้กล่าวแล้วว่าฟาร์มนี้มีประสิทธิภาพการต่ำ ส่งผลให้ปริมาณน้ำนมที่ได้ รายได้ อยู่ในระดับที่ต่ำด้วย ประกอบกับการใช้แรงงานจ้างที่ค่อนข้างจะสูงทำให้ค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินสูงด้วย จึงส่งผลให้ผลประกอบการอยู่ในอันดับท้าย ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว อยู่อันดับที่ 22 เมื่อเปรียบเทียบกับฟาร์มอื่นๆ นับว่าผลประกอบการอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

นายแก้ว ลัยยะ

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายแก้ว ลัยยะ อายุ 36 ปี สมรสกับนางอรุณ ลัยยะ อายุ 35 ทั้งคู่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปี มีบุตรชาย 2 คน บุตรคนแรกชื่อนายเอกชัย ลัยยะ อายุ 17 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คนที่สองชื่อเด็กชายเฉลิมพล ลัยยะ อายุ 11 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครอบครัวนายแก้วเป็นครอบครัวที่ช่วยกันทำงานทุกคน แต่ไม่ได้มีการแบ่งหน้าที่กันทำงานอย่างชัดเจน ทางครอบครัวประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมเป็นหลักไม่มีอาชีพเสริมอื่นใด นอกจากนั้นๆ ครั้งภรรยาจะออกไปรับจ้างบ้าง ฟาร์มนายแก้วเริ่มเลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรกปี พ.ศ. 2538 เพราะคิดว่าจะน่าจะทำได้ดีกว่าอาชีพเดิมซึ่งได้แก่การทำนา การวางแผนจัดการฟาร์มจะร่วมกันปรึกษารือกัน ในครอบครัวแต่อ่านาจดัดสินใจส่วนใหญ่จะอยู่ที่นายแก้วเพียงผู้เดียว ครอบครัวนี้ถึงแม้จะปฏิบัติงานฟาร์มตามที่ได้รับอบรมมาก็จริงแต่นายแก้วก็ยอมรับว่าไม่มีความ

เข้าใจในการเลี้ยงโคนมในอีกหลายเรื่องโดยเฉพาะวิธีการป้องกันดูแลสุขภาพของโครวมทั้งการการประเมินความสำเร็จของฟาร์ม เพราะเขาและภรรยามีการศึกษาน้อย

เดิมนายแก้วเลี้ยงโคนมอยู่ในเขตชุมชน สาเหตุของการย้ายพื้นที่ฟาร์มนั้นเนื่องจากจำนวนโคนมมีมากขึ้น(ในช่วงพฤศจิกายน 2543 มีโคทั้งสิ้น 24 ตัว) ประกอบกับพื้นที่เดิมคับแคบ (ประมาณ 1 ไร่) รวมทั้งมูลโคส่งกลิ่นเหม็นรบกวนคนในชุมชน นายแก้วและภรรยาตัดสินใจย้ายที่ตั้งฟาร์มด้วยวิธีการแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยเริ่มทำการปรับพื้นที่เมื่อ ปี พ.ศ. 2540 สร้างคอกโค ที่หัก และสร้างโรงเรือนแล้วเสร็จในปีเดียวกัน พร้อมกับย้ายโคมาเลี้ยงในช่วงนี้ นอกจากนี้ฟาร์มนายแก้วยังมีการขุดสระน้ำจำนวน 1 สระ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งด้วย ฟาร์มใหม่นายแก้วตั้งอยู่ ณ บ้านเลขที่ 95 หมู่ที่ 5 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ฟาร์มนายแก้วมีพื้นที่ทั้งหมด 10 ไร่ เป็นพื้นที่ สปก. ที่รัฐ จัดสรรให้ทำการเกษตร แบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกคือที่หักอาศัยเนื้อที่ประมาณ 100 ตารางวา ส่วนที่สองคือคอกโคมีพื้นที่ประมาณ 2 ไร่ ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่ปลูกหญ้า นอกจากนี้นายแก้วยังมีพื้นที่ปลูกหญ้าอีก 1 แปลงเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารหยาบสำหรับโคนม ซึ่งอยู่ในเขต หมู่ที่ 4 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ฟาร์มนายแก้วได้สร้างบ้านหลังใหม่หมดเงินค่าก่อสร้างไปประมาณ 140,000 บาท บนพื้นที่ 100 ตารางวา และเงินค่าก่อสร้างก็เป็นเงินที่ได้จากการออมมาตลอดของชีวิตการทำงาน แต่ทางครอบครัวยอมรับว่ามีหนี้สินนอกระบบอยู่เป็นเงินจำนวนหนึ่ง

การใช้แรงงาน

ฟาร์มนายแก้วไม่มีการจ้างแรงงาน ใช้แรงงานในครอบครัว 4 คน โดยนายแก้วและภรรยาทำงานเต็มทีในฟาร์ม สำหรับลูกชายสองคนนั้นจะช่วยงานในฟาร์มเต็มทีสำหรับวันเสาร์และวันอาทิตย์ ส่วนวันอื่น ๆ นั้นจะช่วยงานในตอนเย็นหลังจากเลิกเรียนแล้ว

การให้อาหารข้นและอาหารหยาบ

การใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นอาหารข้นนั้น มีการใช้อาหารสูตร วังน้ำเย็น17% เพียงอย่างเดียวโดยนายแก้วให้เหตุผลที่เลือกใช้เพราะราคาถูก คุณค่าทางอาหารไม่ต่างจากอาหารข้นสูตร CP16% หรือสูตร CP21% ในบางช่วงนายแก้วจะใช้รำละเอียดหรือไม่ก็กากถั่วผสมกับอาหารข้น

ในช่วงฤดูแล้งฟาร์มนายแก้วจะประสบกับปัญหาเหมือนฟาร์มอื่นที่เลี้ยงโคนม กล่าวคือฟาร์มจะขาดแคลนอาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสด ดังนั้นจะต้องใช้ฟางหรืออาหารหยาบชนิดอื่นเท่าที่หาได้ตามฤดูกาลมาให้โคได้กินอย่างพอเพียง โดยตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2543 ถึงเดือนมีนาคม 2543 นายแก้วจะเสียค่าใช้จ่ายทุกเดือนในการซื้ออาหารหยาบทั้งที่เป็นฟางและอาหาร

หยาบที่เป็นพืชเขียวสดอาหารหยาบที่ฟาร์มนายแก้วใช้ได้แก่ ฟางโรยกากน้ำตาล ต้นมันแกว ต้นข้าวโพด ต้นถั่วเหลือง กะหล่ำปลีที่คัดทิ้ง ผลมันฝรั่ง เป็นต้น

สาเหตุที่ครอบครัวนี้ทำการเลี้ยงโคนมเพราะคิดว่าอาชีพนี้น่าจะสร้างรายได้ให้กับครอบครัวดีกว่าอาชีพทำนาซึ่งเป็นอาชีพเดิม ส่วนใหญ่แล้วนายแก้วจะทำหน้าที่คือการรีดนมและการส่งนม รวมถึงการหาอาหารหยาบ นางอรุณจะทำหน้าที่การให้อาหารข้นและการทำความสะอาดอุปกรณ์ การดูแลความสะอาดโคนม ความสะอาดของโรงเรือน และพื้นที่คอกโค รวมถึงการดักมูลโคตากแห้งเพื่อส่งขาย ส่วนบุตรชายทั้งสองจะช่วยเหลือในบางกิจกรรมเท่าที่ทำได้ เช่น ล้างของรีด ดักมูลโค เป็นต้น ดังที่กล่าวแล้วว่าครัวเรือนนี้ไม่มีแรงงานจ้าง นายแก้วมักจะประสบปัญหากับบุตรชายคนโตเนื่องจากนายแก้วจะเป็นผู้ออกความคิดเห็นและทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม บุตรคนโตนั้นต้องใช้เวลานานในการอธิบายเหตุผลกว่าจะเชื่อและปฏิบัติตามบิดา ทำให้การปฏิบัติงานในฟาร์มต้องล่าช้าออกไป บุตรชายคนโตกำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นการทำงานในฟาร์มจึงมีข้อบกพร่องบ้าง นอกจากนี้นายแก้วได้ให้เงินบุตรคนโตเดือนละ 500 บาท เพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงานในฟาร์ม ภรรยาของนายแก้ว จะเป็นผู้ที่ทำการจดบันทึกข้อมูลรายรับ-รายจ่าย ของครอบครัว แต่การจดบันทึกจะเป็นไปในลักษณะบันทึกคร่าวๆ บางช่วงก็ไม่ได้บันทึก นายแก้วและบุตรชายไม่ได้มีส่วนร่วมในการจดบันทึกนี้แต่อย่างใด จะรู้เพียงว่าเดือนนี้มีกำไรหรือขาดทุนเท่านั้นเอง

ปัญหาที่นายแก้วเคยประสบก็คือโคที่เลี้ยงไว้ เมื่อปล่อยให้ไปกินหญ้า ปรากฏว่าโคพังรั้วที่สร้างแบบไม่แข็งแรง(เสาไม้ไผ่ซึ่งลวดหนาม) ทางฟาร์มต้องเสียเวลาออกตามหาโคเป็นเวลาหลายวัน ในช่วงมกราคม 2543 จึงได้ลงทุนทำรั้วไฟฟ้าซึ่งหมดเงินไปประมาณ 6,000 บาท

ข้อมูลอื่นๆ

ผลผลิตฟาร์มนายแก้วจะอยู่ในระดับประมาณ 900 ก.ก. ต่อ 2 สัปดาห์จากแม่โครีดนมประมาณ 9 - 10 ตัว เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการผลิตพบว่าอยู่ในระดับต่ำมากกล่าวคือ มีผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวันเฉลี่ยทั้งปีมีเพียง 6.71 ก.ก. เท่านั้นเอง ทั้งนี้เนื่องจากคุณภาพของอาหารหยาบที่ฟาร์มนายแก้วใช้ยังมีคุณภาพไม่ดีนัก ตลอดจนสภาพโรงเรือนไม่เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงโคเท่าที่ควร คะแนนปฏิบัติของนายแก้วอยู่ในระดับปานกลางก็ตาม นอกจากนี้อัตราการผลิตต่ำมาก ส่งผลให้ระดับน้ำนมที่ได้รับต่ำในตัว

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในอันดับที่ 18 เลื่อนขึ้นมาจากอันดับผลประกอบการเมื่อครั้งปีแรกเพียง 1 อันดับ สาเหตุที่ผลประกอบการอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากผลผลิตที่ได้รับต่ำอันเป็นผลมาจากอัตราการผสมติดที่ต่ำ นอกจากนี้ปัญหาเกี่ยวกับฝูงโคทดแทนที่ใหญ่เกินไป

และจำนวนแม่โครีชนิด (แม่โครีดนม) ยังไม่เหมาะสม ส่งผลถึงต้นทุนการผลิตต่อหน่วย ทำให้ผลประกอบการไม่ดี

นายฉลวย ภมรพล

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายฉลวย ภมรพล อายุ 46 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา นายฉลวยมีพื้นเพเป็นคนจังหวัด สุพรรณบุรี เดิมมีอาชีพรับจ้าง เวร่อนทำงานไปเกือบทั่วทุกจังหวัดของประเทศและมาสร้างครอบครัวที่ อำเภอ ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ สมรสกับนางรักใคร่ ภมรพล อายุ 42 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีบุตรรวมกัน 3 คน คนโตเป็นหญิงกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คนที่สองและคนที่สามเป็นชายซึ่งเป็นฝาแฝดกัน ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แต่เดิมนายฉลวยและภรรยามีอาชีพรับจ้างและเปลี่ยนอาชีพมาทำการเลี้ยงโคนมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ตามแผน คปร. นายฉลวยเป็นผู้ดูแลกิจการฟาร์มทั้งหมด สำหรับภรรยามีอาชีพรับจ้างและมาช่วยงานในฟาร์มบางครั้ง เดือนพฤศจิกายน 2543 มีโคนม 17 ตัว

ฟาร์มนายฉลวยตั้งอยู่บ้านเลขที่ 97 หมู่ 5 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ นายฉลวยมีการขุดสระน้ำจำนวน 2 สระ (สระเพ็งขุดเมื่อสิงหาคม 2543 จำนวน 1 สระ) โดยใช้ขุด คปร. เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งด้วย ฟาร์มนายฉลวยแบ่งพื้นที่ฟาร์มออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกคือพื้นที่ที่กักอาศัยเนื้อที่ประมาณ 150 ตารางวา ส่วนที่สองคือโรงเรือนและคอกโคเนื้อที่ประมาณ 60 ตารางวาซึ่งค่อนข้างมีขนาดเล็ก ส่วนที่สามเป็นเนื้อที่สวนลิ้นจี่และลำไยประมาณ 14 ไร่ โรงเรือนกับบ้านพักแยกกันอยู่แต่ก็ไม่ห่างกันมากนัก พื้นที่ฟาร์มนายฉลวยเป็นพื้นที่ สปก. ที่จัดสรร

โดยรัฐบาลเพื่อการทำเกษตรกรรม แต่นายฉวยได้มาตั้งบ้านเรือนในพื้นที่นี้ก่อนที่จะได้รับ สปก. ลักษณะพื้นที่ฟาร์มเป็นที่ลาดเชิงเขาซึ่งมีปัญหาบ้างในฤดูฝนเนื่องจากสระน้ำที่เก็บกักน้ำไว้ใช้ในฟาร์มไม่สามารถรองรับน้ำได้ทั้งหมดบางครั้งจึงไหลมาท่วมคอกโคที่มีพื้นที่ติดกัน

การใช้แรงงาน

ฟาร์มโคนมนายฉวยมักจะมีปัญหาในการเลี้ยงเนื่องจากมีแรงงานหลักเพียงคนเดียวคือนายฉวย คนอื่นในครอบครัวไม่มีส่วนร่วมในการเลี้ยง ภรรยาสนใจอาชีพรับจ้างมากกว่าเพราะต้องการรายได้มาจุนเจือครอบครัวด้วย เนื่องจากรายได้จากการขายนมอย่างเดียวไม่เพียงพอ จึงไม่มีเวลาพอที่จะช่วยเหลือนายฉวยทำงานในฟาร์มได้ ส่วนบุตรทั้งสามกำลังอยู่ในวัยเด็ก

เนื่องจากนายฉวยคนเดียวที่ทำงานในฟาร์มและไม่มีแรงงานจ้าง การตัดสินใจต่าง ๆ จะอยู่ที่นายฉวยเพียงคนเดียว การดูแลฟาร์มบางครั้งไม่ทั่วถึงเพราะนายฉวยใช้เวลาที่มีบางส่วนไปในการเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้านด้วย สังเกตได้จากการที่นายฉวยลืมปลดโซ่ที่คอกโคเป็นเวลาครึ่งวัน ทำให้โคไม่ได้กินอาหาร สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าฟาร์มของนายฉวยควรใช้เวลาดูแลฟาร์มให้มากขึ้นกว่าเดิม

การให้อาหารชั้นและอาหารหยาบ

อาหารชั้นที่ฟาร์มนายฉวยใช้นั้น แต่เดิมจะใช้สูตร วังน้ำเย็น 17% และสูตร DS เท่านั้น และเมื่อได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเพื่อนสมาชิกผู้เลี้ยงโคนมด้วยกันแล้ว นายฉวยจึงได้ทดลองใช้อาหารสูตร CP16% ผสมกับสูตร วังน้ำเย็น 17% อย่างละ 12 กก. ต่อวัน โดยเริ่มทดลองในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2543 นายฉวยให้สัมภาษณ์ว่าการทดลองใช้อาหารสูตรนี้ไม่น่าจะได้ผลดีขึ้น เพราะปริมาณน้ำนมไม่เพิ่มขึ้นทั้งๆที่ปริมาณการให้อาหารหยาบก็ยังคงเดิม หลังจากนั้นนายฉวยจึงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนสมาชิกผู้เลี้ยงโคและได้ทดลองนำกากเปียกรับผสมกับรำละเอียดผสมเข้ากับอาหารชั้นสูตร CP16% และ วังน้ำเย็น 17% ในอัตราส่วน กากเปียก 4 กก. รำละเอียด 2 กก. ผสมกับอาหารชั้นสูตร CP16% 9 กก. และสูตร วังน้ำเย็น 17% 9 กก. ใช้เลี้ยงโคทั้งหมดได้ 1 วัน โดยการให้อาหารชั้นที่ผสมนั้นจะให้ตามปริมาณการให้นมของโคแต่ละตัว โดยยึดถืออัตราส่วนโคให้นม 3 กก. จะให้อาหารชั้นที่ผสมแล้วนี้ 1 กก. เป็นเกณฑ์ สำหรับที่เหลืจะให้ลูกโค โคลง ที่ตั้งท้องและไม่ตั้งท้องและไม่ตั้งท้องรวมถึง แมโคที่กการรีดนม วิธีการเช่นนี้น่าจะได้ผลเพราะเดิมมีโครีดนม 7 ตัว มีผลผลิตในระดับประมาณ 500 กก./2 สัปดาห์ แต่เมื่อเปลี่ยนวิธีการให้อาหารชั้นปรากฏว่าระดับปริมาณน้ำนมเพิ่มขึ้นเป็น 600 กก./ 2 สัปดาห์ อย่างไรก็ตามข้อสรุปนี้ยังต้องวิเคราะห์หาข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนต่อไป เนื่องจากกากเปียกรับจำกัด ฟาร์มจึงไม่ได้ผสมอาหารสูตรนี้อีก เป็นที่น่าสังเกตว่าฟาร์มนี้มีค่าเฉลี่ยมูลค่าอาหารชั้นต่ำมากเป็นอันดับ 2

ของฟาร์มตัวอย่างทั้งหมด ด้วยวิธีการเช่นนี้ จึงทำให้ฟาร์มนายฉวยมีมูลค่าการใช้อาหารชั้นเฉลี่ยต่ำมากเป็นอันดับ 2 จาก 24 ฟาร์ม

อาหารหยาบที่ฟาร์มนี้ใช้นั้น ประกอบไปด้วย ฟางโรยกากน้ำตาล หญ้า ต้นมันแกว ต้นถั่วเหลือง ต้นกล้วย กะหล่ำปลีคั้ดทิ้ง ผลมันฝรั่ง เป็นต้น แต่การหาอาหารหยาบของนายฉวยนั้นเป็นไปในลักษณะไม่แน่นอน เพราะนายฉวยจะใช้เวลาส่วนหนึ่งทำกิจกรรมของหมู่บ้านควบคู่ไปกับการออกไปหาอาหารหยาบ ทำให้การหาอาหารล่าช้า จนบางครั้งโคก็ได้ทานอาหารหยาบไม่เป็นเวลายังบางคราวและส่งผลถึงการรีดนมที่เป็นไปอย่างไม่ตรงเวลามากนัก

ข้อมูลอื่นๆ

ฟาร์มนี้เป็นฟาร์มขนาดกลางค่อนข้างมาทางขนาดเล็ก กล่าวคือมีจำนวนโคเพียง 17 ตัว เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการผลิตพบว่าต่ำมาก กล่าวคือ ผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวันเพียง 6.83 ก.ก. เท่านั้นเอง สาเหตุเนื่องจากการให้อาหารชั้นที่ไม่เป็นเวลา ปริมาณที่ให้อาจจะไม่เพียงพอ และเป็นที่น่าสังเกตว่าปริมาณการให้อาหารชั้นของฟาร์มนี้ค่อนข้างต่ำมาก นอกจากนี้ฟาร์มนี้ประสบกับปัญหาอัตราการผสมติดที่ต่ำ และมีจำนวนแม่โครีดนมต่ำ

ฟาร์มนายฉวยมีคะแนนการปฏิบัติฟาร์มอยู่ในระดับปานกลางแต่อย่างไรก็ตามบางครั้งความสะดวกของคอกวัว โรงเรือนยังไม่ดีเท่าที่ควร ฟาร์มนายฉวยจัดอยู่ในกลุ่มที่ยังไม่ประสบความสำเร็จในการทำฟาร์มโคนมเพราะยังมีหนี้ค้างชำระที่สหกรณ์ฯ เนื่องจากปริมาณผลผลิตยังน้อย

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในอันดับสุดท้ายของฟาร์มตัวอย่าง แนวทางในการปรับปรุงผลประกอบการให้ดีขึ้นก็คือ ควรเพิ่มปริมาณอาหารหยาบให้มากขึ้น ให้อาหารหยาบตรงเวลา และเพิ่มปริมาณการให้อาหารชั้น นอกจากนี้จะต้องพยายามแก้ปัญหาอัตราการผสมติดที่ต่ำ รวมถึงหาทางเพิ่มจำนวนแม่โครีดนมให้มากขึ้นด้วย

นางสาว ยลดา สว่างทิศย์

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

ฟาร์มนี้มีชื่อฟาร์มว่า "โชคพิมพ์ประเสริฐฟาร์ม" ลักษณะการทำฟาร์มโคนมของโชคพิมพ์ประเสริฐฟาร์ม เป็นการทำฟาร์มอยู่บนพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 100 ไร่ ซึ่งเป็นการทำฟาร์มบนที่ดินของตนเอง และฟาร์มยังอยู่ไม่ไกลจากแหล่งรับซื้อน้ำนมดิบ ทำให้การขนส่งนมไปจำหน่ายหรือการได้รับบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นจากสหกรณ์ เช่น บริการผสมเทียม หรือการตรวจรักษาโคนมที่เจ็บป่วย เป็นไปได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว นอกจากนี้ฟาร์มยังอยู่ใกล้กับแหล่งชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับบางโอกาสที่จำเป็นจะต้องขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน แหล่งชุมชน

การทำฟาร์มโคนมของโชคพิมพ์ประเสริฐฟาร์มมีผู้ประกอบการ คือ นางสาวยลดา สว่างทิศย์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นผู้จัดการฟาร์มและควบคุมการดำเนินงานทุกด้าน เช่น การใช้จ่าย การส่งน้ำนมดิบขายให้แก่สหกรณ์ เป็นต้น ปัจจุบันนางสาวยลดา มีอายุ 30 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเมื่อปี พ.ศ. 2532 แล้วได้ทำการศึกษาต่อทางด้านการเย็บเสื้อผ้าในเมืองเจียงใหม่ เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 4 ปี หลังจากนั้นได้นำความรู้ที่รับได้ประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าที่อำเภอไชยปราการ ซึ่งเป็นบ้านเกิดของนางสาวยลดา ขณะเดียวกันเมื่อมีเวลาว่างหลังจากการเย็บเสื้อผ้า นอกจากนี้นางสาวยลดาได้หารายได้พิเศษโดยการเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าประเภทเครื่องสำอาง เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว

หลังจากนั้นไม่นานประมาณต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2542 นางสาวยลดาเลิกประกอบอาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้า แล้วหันมาประกอบอาชีพทำฟาร์มโคนมต่อจากคุณพ่อเนื่องจากว่าคุณพ่อของนางสาวยลดาซึ่งเป็นผู้จัดการฟาร์มเดิมเสียชีวิต และนี่คือจุดเริ่มต้นของโชคพิมพ์ประเสริฐฟาร์ม ในระยะแรกหลังจากที่นางสาวยลดาได้เข้ารับช่วงกิจการต่อจากคุณพ่อ นางสาวยลดายังคงยึดอาชีพขายเครื่องสำอางเป็นอาชีพเสริม เนื่องจากว่ารายได้ดีแต่ต่อมานางสาวยลดาได้เลิก

ประกอบอาชีพเสริมดังกล่าว ด้วยเหตุที่ว่าลูกค้าส่วนใหญ่จะซื้อของด้วยเงินสดเมื่อถึงกำหนดเวลาจ่ายเงินลูกค้าไม่ยอมนำเงินมาจ่ายจึงทำให้ธุรกิจขายเครื่องสำอางขาดทุน ด้วยเหตุนี้นางสาวยลดาจึงตัดสินใจเลิกอาชีพขายเครื่องสำอาง แล้วหันมาดำเนินธุรกิจฟาร์มโคนมอย่างจริงจังจึงเพื่อเป็นอาชีพเสริมเลี้ยงตนเองและครอบครัวต่อไป ครอบครัวนางสาวยลดา มีทั้งหมด 5 คน ดังต่อไปนี้

- 1) นายประเสริฐ สว่างทิศย์ อายุ 58 ปี เป็นบิดา อาชีพ ทำสวน ทำนา ทำไร่ และ เลี้ยงโคนม (ปัจจุบันเสียชีวิต)
- 2) นางพิมพ์ สว่างทิศย์ อายุ 52 ปี เป็นมารดา อาชีพ ตัดเย็บเสื้อผ้า
- 3) นางสาวนภาพร สว่างทิศย์ อายุ 31 ปี เป็นพี่สาว อาชีพ พยาบาล (ปัจจุบันมีครอบครัวแล้ว และได้ลาออกจากพยาบาลย้ายไปอยู่กับครอบครัวที่ จ.ชลบุรี)
- 4) นางสาวยลดา สว่างทิศย์ อายุ 30 ปี อาชีพ ทำฟาร์มโคนม
- 5) นายประเวทย์ สว่างทิศย์ อายุ 20 ปี เป็นน้องชาย กำลังเรียนหนังสืออยู่ที่มหาวิทยาลัยพายัพชั้นปีที่ 1

ลักษณะพื้นที่ฟาร์มมีทั้งเป็นที่ราบลุ่ม ที่สูง และเป็นเนินสูงต่ำ มีการจัดสรรพื้นที่ในการทำฟาร์มโคนมดังนี้ พื้นที่ 3 ไร่ ใช้ในการเลี้ยงโคนม พื้นที่ 20 ไร่ ใช้ในการทำแปลงปลูกหญ้า เพื่อเป็นอาหารสำหรับโคนมส่วนหนึ่ง พื้นที่ที่เหลืออีก 72 ไร่ ปล่อยเป็นพื้นที่ว่างเปล่า ให้ญาติทำโรงเรือนเลี้ยงหมูและตูดสระน้ำจำนวน 2 สระ (จำนวน 1 สระได้จากโครงการ คปร.) เพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำในฟาร์มส่วนหนึ่ง การเลี้ยงโคนมบนพื้นที่ 3 ไร่ นั้น มีการเลี้ยงโคนมทั้งหมด 23 ตัว (เพศจิกายน 2543) โดยมีการเลี้ยงแบบผูกยืนโรง และปล่อยลงแปลงหญ้า หรือเรียกว่าการเลี้ยงแบบผสม สำหรับแปลงปลูกหญ้า 20 ไร่ นั้น มีแปลงปลูกหญ้าแบบตามธรรมชาติ และแปลงหญ้าที่ปลูกเอง ส่วนพันธุ์หญ้าที่ปลูกเป็นอาหารโคนมมีพันธุ์ลูซี่ พันธุ์เนเปีย และพันธุ์จัมโบ้ ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ปลูกง่าย ทั้ง 3 พันธุ์ ที่สำคัญโคนมชอบกินและมีคุณค่าทางอาหารมากกว่าพันธุ์หญ้าชนิดอื่น ๆ ลักษณะของการใช้แปลงหญ้าจะเป็นการปล่อยให้โคนมลงไปแทะเล็มในแปลงหญ้าโดยส่วนใหญ่ ในบางครั้งก็ตัดหญ้ามาให้โคนมกินในคอกขึ้นอยู่กับช่วงเวลาและความสะดวกของผู้ดูแลโคนม

การประกอบธุรกิจฟาร์มโคนมของโชคพิทมิ์ประเสริฐฟาร์มเริ่มต้นขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2538 โดยนายประเสริฐซึ่งเป็นพ่อ(ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว)ซึ่งแต่เดิมเคยประกอบอาชีพทำสวน และทำไร่มาก่อน ต่อมาเห็นว่าธุรกิจการเลี้ยงโคนมที่สหกรณ์การเกษตรไทยปราการ ได้วางแผนส่งเสริมสมาชิกให้เลี้ยงโคนมเพื่อทดแทนการปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น หอม กระเทียม ฯลฯ น่าจะมีรายได้ดีกว่าการทำนา ทำสวน และทำไร่ ดังนั้น นายประเสริฐจึงตัดสินใจสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกของโครงการส่งเสริมเลี้ยงโคนมตามแผนปรับโครงสร้างระบบการผลิตการเกษตร (คปร.) ซึ่งเริ่มแรกได้รับสินเชื่อระยะยาว 15 ปี จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นจำนวนเงิน 225,000 บาท มีระยะปลอดการชำระดอกเบี้ย 2 ปีแรก และปลอดการชำระหนี้เงินต้น 8 ปีแรก นำไปจัดตั้งโรงเรือน 1 หลังจำนวน 50,000 บาท และซื้อโคนมพันธุ์ผสมชาฮิวาล - ฟรีเซียน ที่นำเข้าจากประเทศนิวซีแลนด์ จำนวน 5 ตัว ในราคาตัวละ 32,000 บาท กรมปศุสัตว์สนับสนุนปัจจัยการผลิตเป็นมูล

ค่า 49,300 บาท และกรมชลประทานสนับสนุนสระน้ำ 1 สระมูลค่า 20,000 บาทแต่ขณะเดียวกัน นายประเสริฐก็ไม่ได้ละทิ้งอาชีพทำนา ทำสวน และทำไร่ แต่ยังคงทำอาชีพเหล่านี้ควบคู่ไปกับการเลี้ยงโคนมบนพื้นที่ทั้งหมด 100 ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินของตนเอง จนกระทั่งต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2542 นายประเสริฐเสียชีวิตลง ทำให้นางสาวยลดาซึ่งเป็นลูกสาวคนที่ 2 จำเป็นต้องเลิกอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า มารับช่วงทำฟาร์มโคนมต่อจากคุณพ่อ เนื่องจากคุณพ่อไปกู้เงินมาทำฟาร์มโคนมและยังใช้หนี้ไม่หมด ซึ่งนางสาวยลดาจะต้องเป็นผู้รับภาระหนี้สินจำนวนนี้แทนคุณพ่อถ้าต้องการทำธุรกิจนี้ต่อไป

เนื่องด้วยปัจจุบันครอบครัวนางสาวยลดา มีสมาชิกทั้งหมด 3 คน คือ คุณแม่ นางสาวยลดา และนายประเวทย์ซึ่งกำลังเรียนหนังสืออยู่ระดับอุดมศึกษา ดังนั้นจึงเหลือคุณแม่และนางสาวยลดาอยู่บ้านที่อำเภอไชยปราการเพียง 2 คนเท่านั้น โดยคุณแม่มีอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้ามีรายได้ประมาณเดือนละ 1500 บาท เนื่องจากคุณแม่มีอายุมากแล้ว ด้วยเหตุนี้รายได้ส่วนใหญ่นำมาใช้จ่ายในครอบครัวจึงเป็นรายได้ที่มาจากการทำฟาร์มโคนมของนางสาวยลดาซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้จัดการฟาร์มแต่เพียงผู้เดียว

การใช้แรงงาน

การดำเนินธุรกิจฟาร์มโคนมระหว่างช่วงต้นปี 2543 มีการใช้แรงงานทั้งแรงงานครอบครัวและแรงงานจ้างรวมกัน 5 คน คือ เป็นแรงงานครอบครัว 1 คน และแรงงานจ้าง 4 คน ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ ต้อนวัวเข้าคอก ทำความสะอาดคอกโค อาบน้ำโค ให้อาหารข้น เตรียมอุปกรณ์รีดนม ทำความสะอาดอุปกรณ์ ให้อาหารหยاب ไปเอาหญ้า และตากมูลโค ซึ่งแรงงานจ้างเป็นชาวพม่าที่อพยพเข้ามาหากินในเมืองไทย โดยมี 3 คน ได้รับค่าจ้าง 1500 บาทต่อเดือน และมี 1 คนได้รับค่าจ้าง 1600 บาทต่อเดือน เหตุที่ได้ค่าจ้างไม่เท่ากันเพราะทางฟาร์มจะให้ค่าจ้างตามกำลังความสามารถ เนื่องจากมีคนเดียวที่มีความชำนาญในการรีดนมซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการทำฟาร์มโคนม ดังนั้นจึงให้ค่าจ้างมากกว่าคนอื่น ในเดือนเมษายน 2543 ฟาร์มได้ลดแรงงานจ้างลงเหลือเพียงหนึ่งคนเป็นชาวพม่า เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงานอีกทั้งไม่แน่ใจในความปลอดภัยของนางสาวยลดาเอง เพราะนางสาวยลดาย้ายมานอนพักที่ฟาร์มบ่อยครั้ง ราวเดือนสิงหาคม 2543 น้าชายของนางสาวยลดาได้เข้ามาช่วยงานในฟาร์มด้วย โดยช่วงแรกทำหน้าที่ทั่วไปก่อน หลังจากนั้นจึงทำหน้าที่รีดนมด้วย ทางฟาร์มมีที่พักให้คนงานในฟาร์มพร้อมทั้งให้ใช้น้ำและไฟฟ้าฟรี

ลักษณะการประกอบการ

ลักษณะการทำฟาร์มโคนมเป็นการเริ่มเรียนรู้งานในฟาร์มของผู้จัดการฟาร์มโดยไม่ได้คิดล่วงหน้าว่าจะมาทำงานดังกล่าว ทำให้ฟาร์มนี้ประสบปัญหาพอสมควรในช่วงต้น ๆ การดำเนินการของธุรกิจไปในรูปแบบของการเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ อาหารชั้นคุณภาพการเลี้ยงโค จะทำการซื้อจากสหกรณ์ด้วยเงินสด สำหรับน้ำนมดิบที่ฟาร์มผลิตได้ในแต่ละวันจะส่งขายให้แก่สหกรณ์โดยทางสหกรณ์ แต่ทางฟาร์มจะยังไม่ได้รับเงินเป็นเงินสดทันทีหลังจากการขาย เนื่องจากสหกรณ์จะลงบัญชีไว้จนถึงวันที่ 10 ของเดือนถัดไป สหกรณ์จึงจะจ่ายเงินให้โดยนายอดหนี่ทั้งหมดที่จากการซื้อปัจจัยการผลิตด้วยเงินภายในเดือนนั้นไปหักออกจากรายได้ทั้งหมดที่ทางฟาร์มจะได้รับจากการขายนมให้แก่สหกรณ์ในแต่ละวัน ซึ่งเงินเหลือเท่าไรเป็นรายได้สุทธิของฟาร์มในเดือนนั้น

ข้อมูลอื่น ๆ

ถึงแม้ฟาร์มนี้เป็นฟาร์มขนาดกลาง มีจำนวนโค 24 ตัว มีคะแนนปฏิบัติของฟาร์มที่อยู่ในระดับสูง แต่ประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของฟาร์มตัวอย่าง กล่าวคือ มีผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวันเพียง 8.40 กิโลกรัม สาเหตุเนื่องจากขาดความหลากหลายของอาหารหยาบ ประกอบกับการประสบปัญหาเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของโคในฟาร์ม

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในอันดับที่ 15 เลื่อนอันดับมาจากอันดับที่ 24 จากการจัดอันดับผลประกอบการในช่วงครึ่งปีแรก โดยในช่วงครึ่งปีหลัง ฟาร์มมีผลประกอบการดีขึ้นอย่างชัดเจน เนื่องจากแม่โครีดนมมีมากขึ้นในช่วงดังกล่าว ประกอบกับทางฟาร์มได้มีการคัดโคเพื่อขายออกจากฟาร์มไปบ้าง เพื่อลดขนาดฝูงโคทดแทนที่มีขนาดใหญ่เกินไป สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ฟาร์มนี้ไม่มีการให้อาหารชั้นแก่ฝูงโคทดแทนเลยในช่วงครึ่งปีหลัง การจัดการฟาร์มในลักษณะดังกล่าวแล้วข้างต้นอาจจะเป็นแม่แบบให้ฟาร์มอื่น ๆ ศึกษา เพื่อพิจารณาตัดสินใจ

นายจรัล เทพใจ

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายจรัล เทพใจ อายุ 36 ปี สมรสแล้วกับ นางผ่องศรี เทพใจ อายุ 33 ปี มีบุตร 2 คน คนแรกเป็นบุตรที่เกิดกับสามีเก่าของนางผ่องศรี คือนายวิรัช ทันผูก อายุ 18 ปี มีอาชีพรับจ้างไปทำงานอยู่ที่จังหวัดเชียงราย ไม่มีความสนใจในการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนม คนที่สองเป็นบุตรที่เกิดระหว่างนายจรัลกับนางผ่องศรีคือเด็กหญิงรัตติกาล เทพใจ อายุ 11 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ฟาร์มนี้เริ่มทำการเลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรก คือ ปี พ.ศ. 2538 โดยเริ่มต้นเลี้ยงโคสาวตั้งท้องจำนวน 5 ตัว จนถึงปัจจุบัน(พฤศจิกายน 2543) มีโคนมทั้งหมด 18 ตัว ฟาร์มตั้งอยู่ตำบลชุมชน ณ บ้านเลขที่ 169 หมู่ที่ 7 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ สภาพครอบครัวระหว่างนายจรัล และนางผ่องศรี ในช่วงครึ่งปีแรกมักมีความขัดแย้งและมีปัญหาในครัวเรือนอยู่เสมอ แต่ในช่วงครึ่งปีหลังปัญหานี้ได้คลี่คลายไปแล้ว

ฟาร์มนายจรัลนี้มีพื้นที่ประมาณ 5 ไร่ เป็นพื้นที่อยู่อาศัย โรงเรือน และคอกโค และเป็นพื้นที่ปลูกข้าวโพด 3 ไร่ ซึ่งติดกัน สภาพของคอกโคไม่มีความสะอาดเท่าที่ควร ไม่มีการขุดบ่อน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้รดคอกเพราะอยู่ในเขตชลประทาน นอกจากนี้ นายจรัลยังมีพื้นที่อีก 1 แปลงสำหรับปลูกหญ้าเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารหยาบสำหรับโคนมเป็นพื้นที่สปก.ที่รัฐบาลจัดสรรให้ และนอกจากนี้ยังมีที่ดินอีก 3 ไร่เป็นพื้นที่ของบิดาที่ให้ปลูกหญ้า

การใช้แรงงาน

ในเรื่องของแรงงานนั้น ฟาร์มนายจรัลจะใช้แรงงานครัวเรือนและแรงงานจ้างอีก 2 คนซึ่งเป็นสามีภรรยา (กันยายน 2543 - มีนาคม 2543) หน้าที่หลักของนายจรัลคือการรีดนมและการผสม รวมถึงการหาอาหารหยาบร่วมกับภรรยา สำหรับภรรยาจะรับผิดชอบการให้อาหารชั้น การ

ทำความเข้าใจอุปสรรค อุปสรรคความสะอาดโคนม ความสะอาดของโรงเรือน และพื้นที่คอกโค รวมถึงการดักมูลโคตากแห้งเพื่อส่งขาย

การให้อาหารชั้นและอาหารหยاب

ปริมาณการให้อาหารชั้นในฟาร์มนายจรัลนั้นมีไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะฟาร์มมีจำนวนโคไม่มากเพียงประมาณ 18 ตัว มีมูลค่าการซื้ออาหาร เดิมอาหารชั้นที่ใช้จะเป็นสูตร 17% แต่ช่วงเดือนมกราคม 2543 ได้ทดลองนำสูตร 16% มาใช้ผสมกันในอัตราส่วนครึ่งต่อครึ่ง ที่เป็นเช่นนี้เกิดจากการที่นายจรัลได้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนสมาชิกผู้เลี้ยงโคนมบางคนที่ได้เคยทดลองใช้นั่นเอง

การให้อาหารหยابจะคล้ายกับฟาร์มอื่นซึ่งประกอบด้วย ฟางหมัก ฟางโรยกากน้ำตาล ต้นข้าวโพด ต้นมันแกว ต้นกล้วย กะหล่ำปลีที่คั้ดทิ้ง มันสำปะหลัง หญ้า เป็นต้น แต่ช่วงเวลาในการให้อาหารหยابมักจะไม่มีสม่ำเสมอ โดยในช่วงกลางเดือน มกราคม 2543 ทางฟาร์มได้เริ่มปลูกต้นข้าวโพด และช่วงนี้ภรรยาของนายจรัลกลับมาอยู่ด้วยแล้วทำให้มีแรงงานเพิ่มในการปลูกข้าวโพด เนื่องจากในช่วงต้นเดือนมกราคมไม่มีใครดูแลฟาร์ม เพราะนายจรัลประสบอุบัติเหตุต้องนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลถึง 3 วัน จึงทำให้ขาดรายได้ช่วงหนึ่ง

ครอบครัวนายจรัลมักจะประสบกับปัญหาภายในระหว่างบุคคลในครอบครัว บางครั้งมีความขัดแย้งถึงขั้นทะเลาะกันอย่างรุนแรงและแยกกันอยู่บางช่วง ส่งผลกระทบถึงการทำงานของฟาร์ม ฟาร์มของนายจรัลจะไม่มีภาระจดบันทึก รายรับ-รายจ่ายของครอบครัว นายจรัลใช้เวลาหลังจากส่งนมไปทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การจัดการฟาร์มประสบปัญหา เนื่องจากถ้าช่วงใด ที่นายจรัลแยกกันอยู่ภรรยาก็จะไม่มีใครอยู่ดูแลฟาร์ม

รายได้ที่ฟาร์มนี้ได้รับนั้นนอกจากจะมีรายได้จากการเลี้ยงโคแล้ว นางผ่องศรีจะออกไปรับจ้าง เช่น เก็บพืชผลทางการเกษตร ทำให้มีรายได้มาจุนเจือค่าใช้จ่ายอีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ฟาร์มนายจรัลเป็นฟาร์มที่มีผลประกอบการไม่ดีนัก ดังจะดูได้จากบัญชีแสดงรายได้ รายจ่ายของสมาชิกผู้เลี้ยงโคนม สหกรณ์การเกษตรไชยปราการ ปรากฏว่ามีตัวเลขค่าอาหารและยาสะสมมาจากอดีตเป็นจำนวนมากโดยทางครอบครัวสามารถชำระเงินที่ค้างไว้นี้ได้ไม่มากซึ่งต่างกับฟาร์มอื่นที่เริ่มเลี้ยงโคนมรุ่นเดียวกันอย่างมาก

ข้อมูลอื่นๆ

ฟาร์มนี้มีปัญหาในเรื่องของผลผลิตที่ได้รับต่ำ เป็นผลให้มียอดหนี้ค้างชำระของสหกรณ์ฯ สูงดังกล่าวแล้ว นายจรัลคิดว่าฟาร์มของเขามีปัญหาตรงที่โคที่ได้รับจากสหกรณ์ฯ พันธุ์ไม่ดีจึงให้น้ำนมในปริมาณที่ต่ำ แต่เจ้าหน้าที่ในพื้นที่มองว่าการที่ผลผลิตของฟาร์มนี้ต่ำเนื่องมาจากการจัดการและการไม่เอาใจใส่เท่าที่ควร อย่างไรก็ตามได้มีการเปลี่ยนแม่โคให้แก่นายจรัลแล้วเมื่อ

พิจารณาประสิทธิภาพการผลิต พบว่าอยู่ในระดับต่ำ โดยผลผลิตเฉลี่ยทั้งปีต่อแม่โครีดนมต่อตัว ต่อวันเพียง 7.36 กก. เท่านั้นเอง

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในอันดับที่ 23 (รองอันดับสุดท้าย) นับว่าผลประกอบการต้องมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยการต้องเอาใจใส่ดูแลงานในฟาร์มให้มากขึ้น

นายสุจินต์ กันจันทรวงศ์

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายสุจินต์ กันจันทรวงศ์เป็นบุตรของนายไอน กันจันทรวงศ์ อายุ 64 ปี คุณพ่อก็คือนายไอนมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ อ.เถิน จ.ลำปาง แล้วมาตั้งรกรากทำมาหากินอยู่ที่อำเภอไชยปราการ นายสุจินต์ กันจันทรวงศ์ ช่วยกันกับคุณพ่อประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม เริ่มทำการเลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรก คือ ปี พ.ศ. 2538 โดยเริ่มต้นเลี้ยงโคนม จำนวน 5 ตัว จนถึงปัจจุบัน (พฤศจิกายน 2543) มีโคนมทั้งสิ้น 10 ตัว ทางครอบครัวมักจะมีปัญหากันระหว่างพ่อและลูกชายในเรื่องของการเลี้ยงโคนม ทั้งนี้มีสาเหตุจากการที่นายไอนมีความคิดในการจัดการฟาร์มแตกต่างกับนายสุจินต์ มีความขัดแย้งกันบ่อยครั้ง ในที่สุดนายสุจินต์จึงยกฟาร์มให้นายไอนดูแลเพียงผู้เดียว นายสุจินต์ซึ่งสนใจในเรื่องของไก่ชนหันมาเพาะพันธุ์ไก่ชนขาย การดูแลฟาร์มจึงขาดความร่วมมือกันระหว่างคนในครอบครัว ทำให้การจัดการฟาร์มเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ เป็นที่น่าสังเกตว่าโรงเรือนของฟาร์มนายสุจินต์จะตั้งอยู่บนเนินเขา อากาศถ่ายเทสะดวก แต่โรงเรือนและคอกก็ไม่ได้สะอาดเท่าที่ควร เพราะไม่เอาใจใส่ดูแลฟาร์มเท่าไรนัก (หลังจากเดือนเมษายน 2543 เป็นต้นมา

สถานการณ์ดีขึ้นเนื่องจากฟอลูกได้ปรับความเข้าใจกันให้ดีขึ้น) สำหรับมารดาที่ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือกิจกรรมภายในฟาร์มได้มากนัก เนื่องจากสุขภาพไม่แข็งแรงและมีอาชีพรับจ้างทั่วไป

ฟาร์มตั้งอยู่ในเขตป่าเสื่อมโทรม โดยครอบครัวนี้ได้เข้าจับจองและปรับพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม เมื่อปี พ.ศ. 2530 นอกเหนือจากการสร้างคอกโค สร้างโรงเรือนและที่ตากเมื่อปี พ.ศ. 2538 แล้ว ฟาร์มนายสุจินต์ยังมีการแผ้วถางพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม เพื่อทำการปลูกพืชสวน เช่น มะม่วง เป็นต้น รวมพื้นที่เกือบ 60 ไร่ มีการขุดสระน้ำจำนวน 2 สระ ขนาด $10 \times 4 \times 2$ เมตร และ $6 \times 4 \times 2$ เมตร เพื่อกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง สระน้ำนี้ยังทำเป็นสระเลี้ยงปลาอีกด้วย

การให้อาหารชั้นและอาหารหยาบ

ฟาร์มนี้จะให้อาหารชั้นเพียงสูตรเดียว คือสูตรวงน้ำเย็น 17 % มีวิธีการให้ที่แปลกกว่าฟาร์มอื่น การให้อาหารลูกโคนั้นจะเปิดกระสอบอาหารชั้นไว้ในคอกลูกโค ให้ลูกโคเดินมากินเองจนอิ่ม หหมดเมื่อไรก็เปลี่ยนให้กระสอบใหม่ ซึ่งกว่าอาหารชั้นจะหมด จะใช้เวลาประมาณ 1 เดือน เพราะมีลูกโคเพียง 3 ตัว ส่วนโคสาวจะไม่มีการให้อาหารชั้นเลย สำหรับแม่โครีคินมทางฟาร์มจะให้อาหารชั้นเพียงตัวละ 1 กก./วัน เท่านั้น ไม่ว่าจะให้น้ำนมเท่าใด ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานที่ฟาร์มส่วนใหญ่ให้ (ปกติจะให้อาหารชั้น 1 กก. ต่อ จำนวนน้ำนมที่แม่โคตัวนั้นให้ 3 กก. เช่น ถ้าให้น้ำนม 6 กก. ก็จะให้อาหารชั้น 6 กก.) ดังนั้นการให้อาหารชั้นแก่แม่โครีคินมของฟาร์มนี้ จึงต่ำที่สุดในบรรดา 24 ฟาร์ม แต่พอมาช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2543 ฟาร์มนายสุจินต์เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการให้อาหารชั้น โดยเพิ่มปริมาณอาหารชั้นแก่แม่โครีคินมเป็นตัวละ 4 กก./วัน ให้อาหารชั้นแก่ลูกโคตัวละ 1 กก./วัน และโคสาวตั้งท้องตัวละ 1 กก./วัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีผลมาจาก การได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์และนักวิจัย ทำให้นายไฉนและบุตรชาย เริ่มที่จะทำการเปลี่ยนแปลงวิธีการให้อาหาร ส่งผลให้ มูลค่าการให้อาหารชั้นต่อแม่โคทั้งหมด ต่อวันเพิ่มมากขึ้นประมาณ 2 เท่า ความถี่ในการซื้ออาหารชั้นจากสหกรณ์ที่แต่เดิมประมาณ 2 เดือน จึงจะมีการซื้อเกิดขึ้นหนึ่งครั้ง เปลี่ยนมาเป็นทางฟาร์มได้ทำการซื้ออาหารชั้นจากสหกรณ์ประมาณ 1 เดือนต่อการซื้อหนึ่งครั้ง

ข้อมูลอื่นๆ

ฟาร์มนายสุจินต์ มีผลผลิตเฉลี่ยอยู่ในระดับ 341 กก./ 2 สัปดาห์ มีแม่โครีคินมจำนวน 4 ตัว เป็นที่น่าสังเกตว่าฟาร์มนายสุจินต์เริ่มเลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรกแต่ปัจจุบันมีโคเพียง 11 ตัว ซึ่งมีจำนวนโคต่ำที่สุดในบรรดา 24 ฟาร์ม แสดงให้เห็นว่าฟาร์มนายสุจินต์มีการพัฒนาในเรื่องของจำนวนโคไม่มากนัก การจัดการฟาร์มมักจะประสบปัญหาด้านขาดการดูแลเอาใจใส่ ดังจะเห็นได้จากการตายของแม่โครีคินมที่ซื้อบรามัน ที่ทางฟาร์มปล่อยให้หากินในป่าแต่ไม่ดูแลให้ดี เพราะใน

ขณะที่นายโชน บุตรชายและคนงานกำลังทดลองทำฟางหมักอยู่นั้น โคทั้งฝูงเดินย้อนกลับไปที่โรงเรือน แล้วได้กินปุ๋ยที่เตรียมไว้ทำฟางหมัก ทางฟาร์มต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาโคเกือบทั้งฝูง แต่ก็เสียแม่โคที่ซื้อเข้ามาไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ของฟาร์มอย่างมาก เพราะแม่โคตัวนี้ให้นมเฉลี่ยวันละประมาณ 13 กก. ทำให้ฟาร์มสูญเสียรายได้ไปพอสมควร

เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการผลิตปรากฏว่าอยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวันเพียง 7.36 กก. เท่านั้นเอง ทั้งนี้เนื่องด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้วข้างต้น

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปี อยู่ในลำดับที่ 19 ซึ่งเป็นลำดับที่ใกล้เคียงกับผลประกอบการปีแรก แนวทางในการพัฒนาผลประกอบการฟาร์มนี้คือ ให้ความสนใจ เอาใจใส่ในการเลี้ยงโคนมอย่างใกล้ชิด เพิ่มความหลากหลายของอาหารหยาบให้มากกว่านี้ รักษาสัดส่วนฝูงโครีดนม (แม่โครีดนม) ให้เหมาะสม

นายถวิล เพียรศิลป์

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายถวิล เพียรศิลป์ อายุ 30 ปี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สมรสแล้วกับนางสุรณี เพียรศิลป์ อายุ 33 ปี ซึ่งจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นายถวิลและนางสุรณียังไม่มีบุตร แต่เดิมทั้งคู่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เริ่มทำการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมได้ประมาณ 3 ปี ครอบครัวคุณถวิลเป็นครอบครัวที่อบอุ่น มีความสามัคคีสูง ฟาร์มนายถวิลย้ายมาอยู่ที่พื้นที่ใหม่นี้เมื่อ พ.ศ. 2540 มีพื้นที่ประมาณ 2 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกหญ้า 1.5 ไร่ ที่อยู่อาศัย โรง

เรือน และคอกโคอีกประมาณ 200 ตารางวา นอกจากนี้ นายถวิลยังมีพื้นที่ปลูกหญ้าอีก 1 แปลง เนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารหยาบสำหรับโคนม

ฟาร์มใหม่ของนายถวิล ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ สปก. ณ บ้านเลขที่ 173 หมู่ที่ 1 ต. แม่ทะลบ อ. ไชยปราการ จ. เชียงใหม่ ซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์รับซื้อน้ำนมดิบ(สหกรณ์การเกษตรไชยปราการ) ประมาณ 15 กม. จัดได้ว่ามีที่ตั้งฟาร์มห่างจากศูนย์รับซื้อน้ำนมดิบไกลที่สุดในบรรดาฟาร์มตัวอย่าง เดิมฟาร์มนายถวิลมีพื้นที่คับแคบ เพราะมีครอบครัวของพี่ชาย ซึ่งประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมเหมือนกัน ตั้งฟาร์มอยู่ร่วมกัน ปัจจุบันฟาร์มของพี่ชายได้ย้ายไปตั้งในพื้นที่แห่งใหม่ ซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ 500 เมตร บริเวณพื้นที่ฟาร์มนายถวิลจึงมีมากขึ้น นายถวิลได้ขยายคอกโคออกไปจากเดิมซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 80 ตารางวา ขยายเพิ่มเป็น 200 ตารางวา เพื่อให้โคได้มีพื้นที่เดินเล่น และลดความเครียด ซึ่งส่งผลต่อปริมาณการให้นมของแม่โครีโคนม ฟาร์มนายถวิลมีโรงเรือนขนาด 50 ตารางวา มีของรีด 8 ของ แต่ไม่โล่งโปร่งเท่าที่ควร เพราะมุงหลังคาต่ำ ฟาร์มนายถวิลมีสระน้ำขนาด $4 \times 4 \times 1.5$ ม. เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง สภาพบ้านพักสร้างขึ้นแบบง่าย ๆ ใช้ไม้ไผ่ทำจิกประกอบกันขึ้นเป็นบ้านพัก ขนาด 30 ตารางวา ฟาร์มแห่งนี้ไม่มีไฟฟ้าใช้ จะต้องมีการใช้แบตเตอรี่เป็นอุปกรณ์ในการสร้างพลังงานไฟฟ้า ทำให้ฟาร์มนายถวิลเสียค่าใช้จ่ายในการชาร์ตแบตเตอรี่อาทิตย์ละไม่ต่ำกว่า 35 บาท ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2543 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้นำเสาไฟฟ้ามาติดตั้งจนถึงฟาร์มนายถวิล แต่ยังไม่มีการเชื่อมโยงสายไฟฟ้ากับฟาร์มนายถวิล และราวเดือนมิถุนายน 2543 นายถวิลก็จะมีไฟฟ้าใช้ในการประกอบกิจการฟาร์มเหมือนฟาร์มอื่น

การใช้แรงงาน

ฟาร์มนายถวิลมีแรงงานจ้าง 1 คน นายถวิลและภรรยาต้องช่วยกันทำงานในฟาร์มในช่วงที่คนงาน คนงานได้ขอลาออกกลับเพื่อกลับไปเยี่ยมถิ่นฐานเดิม การทำงานในฟาร์มส่วนใหญ่ นายถวิลจะรับผิดชอบการรีดนม การอาบน้ำโค และการส่งนม โดยการส่งนมจะแบ่งหน้าที่กันระหว่างฟาร์มของพี่ชาย และฟาร์มของเพื่อนบ้านอีก 1 ฟาร์ม สลับกันไปส่งในแต่ละวัน ดังนั้นนายถวิลจึงมีภาระต้องนำน้ำนมดิบของฟาร์มตนเอง ฟาร์มพี่ชายและฟาร์มเพื่อนบ้านไปส่งที่สหกรณ์ 3 วันต่อครั้ง การทำเช่นนี้ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายค่าน้ำมันรถ สำหรับภรยานายถวิลส่วนใหญ่ทำหน้าที่ให้อาหารข้นและอาหารหยาบ ทั้งสองจะช่วยกันหาอาหารหยาบ ตักมูลโค และทำความสะอาดโรงเรือนกับคอกโคร่วมกัน ส่วนแรงงานจ้างจะทำทุกกิจกรรมในฟาร์ม

การให้อาหารข้นและอาหารหยาบ

การใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นอาหารข้นนั้น จะใช้เพียงสูตรเดียวคือ สูตร 17% โดยนายถวิลให้เหตุผลที่เลือกใช้เพราะราคาถูก คุณค่าทางอาหารไม่ต่างจากอาหารข้นสูตร 16% หรือสูตร 21% อีกทั้งเน้นหนักไปที่การให้อาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสดมากกว่า

ฟาร์มนายถวิลมีโคทั้งหมด 18 ตัว ช่วงเดือนพฤศจิกายน ในช่วงปลายเดือนเมษายน 2543 นายถวิลมีโค 19 ตัว นายถวิลและภรรยาตัดสินใจขายลูกโคอายุ 1 - 5 เดือน ออกไป 2 ตัว ขายลูกโคอายุ 6 - 12 เดือน ออกไป 1 ตัว และขายโคสาวไม่ตั้งท้องออกไปอีก 1 ตัว รวมเป็น 4 ตัว สาเหตุที่ขายโคออกไปเพราะทางฟาร์มรับภาระในการเลี้ยงดูโคที่ไม่สามารถรีดนมได้จำนวนถึง 11 ตัว (ไม่นับรวมแม่โคตั้งท้องแห้งนมจำนวน 2 ตัว และโคสาวตั้งท้องจำนวน 1 ตัว) ทางฟาร์มจึงต้องการลดภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูโคจำนวน 11 ตัวนี้ เหลือเพียง 7 ตัว การใช้อาหารข้นจะใช้เพียงสูตรวังน้ำเย็น 17% ทั้งนี้เพราะทางฟาร์มต้องการลดต้นทุนให้มากที่สุดจึงใช้อาหารสูตรวังน้ำเย็น 17% เพราะราคาถูกกว่าอาหารข้นสูตรอื่นที่มีขายในสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ

ข้อมูลอื่นๆ

ระหว่างวันที่ 18 - 25 เมษายน 2543 ฟาร์มนายถวิลมีแม่โครีดนม 5 ตัว มีผลผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยตัวละ 14.72 กก./วัน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนเมษายน 2543 ฟาร์มแห่งนี้มีผลผลิตเฉลี่ยต่อแม่โครีดนมไม่ถึง 10 กก./วัน โดยเป็นผลมาจากการที่ฟาร์มนายถวิลขายโคออกไปจำนวน 4 ตัว จึงสามารถเพิ่มอาหารข้นให้กับแม่โครีดนมได้มากขึ้นอีกทั้งโคทั้ง 4 ตัว ที่ขายออกไป เมื่อคิดเฉลี่ยแล้วจะกินอาหารข้นมากกว่าปริมาณอาหารข้นที่เพิ่มให้กับแม่โครีดนม ด้วยเหตุนี้ฟาร์มนายถวิลจึงมีผลผลิตเพิ่มขึ้นและต้นทุนการผลิตลดลง แสดงให้เห็นว่าฟาร์มนายถวิลเริ่มมีการจัดการที่ดีขึ้นมาเป็นลำดับ ฟาร์มนายถวิลมีคะแนนการปฏิบัติฟาร์มอยู่ในระดับปานกลาง

ครอบครัวนี้มีการจดบันทึกรายได้-รายจ่าย มีการเก็บใบเสร็จรับเงินไว้ทุกใบไม่ว่าจะไปซื้อของร้านใด และบันทึกปริมาณน้ำนมของฟาร์มอย่างสม่ำเสมอ มีการนำข้อมูลที่จดบันทึกไว้นี้มาประกอบกับการวางแผนพัฒนาฟาร์มโคนมของตน และจะตัดสินใจร่วมกันทุกครั้งในการจัดการฟาร์ม นายถวิลจัดเป็นเกษตรกรที่มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ขอบหาความรู้จากเพื่อนเกษตรกรด้วยกัน และเคยไปอบรมการเลี้ยงโคที่สหกรณ์โคนมจังหวัดเชียงใหม่ จึงทำให้นายถวิลมีความรู้ในการดูแลโคที่ถูกวิธีอยู่พอสมควร สามารถรักษาโคได้ในเบื้องต้นและสามารถช่วยเหลือฟาร์มเพื่อนบ้านที่มีโคป่วยได้ในระดับหนึ่ง

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในอันดับที่ 17 ซึ่งเป็นอันดับเดียวกับผลประกอบการในครึ่งปีแรก แนวทางการพัฒนาการประกอบการของฟาร์มนี้ ควรเพิ่มความหลากหลายของอาหารหยาบ และลดสัดส่วนฝูงโคทดแทนลง

นายพิพัฒน์ อินถอด

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายพิพัฒน์ อินถอด อายุ 40 ปี สมรสกับนางศิริพรรณ อินถอด อายุ 36 ปี มีบุตรสาว 2 คน บุตรสาวคนแรกกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บุตรสาวคนที่สองกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ครอบครัวนายพิพัฒน์เป็นครอบครัวที่สามานสามัคคีกันดี ทำทำกิจกรรมต่าง ๆ ในฟาร์มโคนมจะช่วยกันทำและจะร่วมปรึกษาหารือกันอยู่เสมอ ภรรยาจะเป็นคนที่เห็นความสำคัญของการจดบันทึกข้อมูลฟาร์ม โดยมีการจดบันทึกรายได้และค่าใช้จ่ายของทั้งครอบครัวและฟาร์มโคนมอยู่เสมอเพื่อดูผลประกอบการ บุตรสาวคนโตสามารถช่วยเหลือครอบครัวได้บ้างเล็กน้อยทั้งงานในบ้านและในฟาร์ม

ฟาร์มนายพิพัฒน์ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 74/1 หมู่ 5 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ มีพื้นที่ทั้งหมด 8 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล แบ่งเป็นคอกโคและโรงเรือนประมาณ 1.5 ไร่ ที่อยู่อาศัยประมาณ 150 ตารางวา พื้นที่ปลูกหญ้า 6 ไร่ มีพื้นที่บ่อหมักอาหารโคประมาณ 70 ตารางวา จำนวน 2 บ่อ และบ่อหมักเสาวรสีอีก 3 บ่อ พื้นที่ที่เหลือปล่อยให้ว่าง การใช้น้ำจะอาศัยแหล่งน้ำจากฟาร์มใกล้เคียงมาใช้ในฟาร์ม เมื่อราวเดือนกรกฎาคม 2543 นายพิพัฒน์ได้ทำการขุดบ่อน้ำเพื่อใช้ในฟาร์ม ฟาร์มนี้มีการย้ายที่ตั้งฟาร์มเมื่อปี พ.ศ. 2540

การเลี้ยงโคเป็นแบบลักษณะผสมระหว่างการปล่อยให้หาหญ้ากินเอง เลี้ยงแบบผูกยืนโรง และ เลี้ยงแบบปล่อยในโรงเรือน ฟาร์มนี้มีการทำปอหมักแก๊สชีวภาพ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการไทย - เยอรมัน สหกรณ์ออกค่าใช้จ่ายให้ร้อยละ 40 เจ้าของออกค่าใช้จ่ายเอง ร้อยละ 60

การใช้แรงงาน

ฟาร์มนี้ไม่มีแรงงานจ้าง ใช้แรงงานครัวเรือนเป็นหลัก โดยแบ่งหน้าที่กันทำระหว่างสามี กับภรรยา ดังนี้ นายพิพัฒน์มีหน้าที่รีดนม ส่งนมแต่ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2543 เป็นต้นมา ฟาร์มนายพิพัฒน์ได้ใช้บริการรถรับจ้างส่งนมเสียค่าใช้จ่ายเดือนละ 300 บาท เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายด้านน้ำมันรถ นอกจากนี้นายพิพัฒน์ยังทำหน้าที่ในการหาอาหารหยาบ การดูแลสุขภาพของโคแม่ ความสะอาดของโรงเรือน และพื้นที่คอกโค รวมถึงการดักมูลโคตากแห้งเพื่อส่งขาย สำหรับ ภรรยาจะรับผิดชอบการให้อาหารข้น ออกไปหาอาหารหยาบร่วมกับสามี การทำความสะอาด อุปกรณ์ และดักมูลโคตากแห้งเพื่อส่งขายด้วย สำหรับลูก ๆ ที่อยู่ในวัยศึกษาจะใช้เวลาว่างนอก เวลาเรียนทำความสะอาดอุปกรณ์

การให้อาหารข้นและอาหารหยาบ

สำหรับการให้อาหารข้นในฟาร์มนายพิพัฒน์นั้น จะให้อาหารข้น 3 สูตรด้วยกัน คือ สูตรวง น้ำเย็น 17% สูตร CP 21% และสูตรอาหารลูกโค โดยแต่ละสูตรที่ใช้นั้นจะให้กับโคแต่ละตัวไม่ เหมือนกัน สูตร 17% จะให้กับโคสาว ลูกโคที่อายุ 6 - 12 เดือน และแม่โครีดนมบางตัวที่ใกล้พัก การรีดนม สูตร CP 21% จะให้กับแม่โครีดนมบางตัวที่ให้น้ำนมมากหรือคลอดใหม่ ส่วนสูตร อาหารลูกโคนั้นทางฟาร์มจะให้กับลูกโคอายุ 1 - 6 เดือน เท่านั้น แต่สำหรับโคที่พักการรีดนม ฟาร์มนายพิพัฒน์จะไม่ให้อาหารข้น จนกว่าถึงกำหนด 14 วันก่อนคลอดและหลังคลอดจึงจะให้ อาหารข้นสูตร DS ซึ่งเกิดขึ้นไม่บ่อยนักในการเลี้ยง จนกระทั่งช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2543 ทางฟาร์ม ได้นำวิธีการให้อาหารข้นแบบใหม่มาใช้ โดยนำกากเบียร์และกากฝ้ายมาผสมเข้ากับอาหารข้นแต่ละสูตร ทางฟาร์มใช้ปริมาณอาหารข้นคงเดิมพร้อมกับเพิ่มปริมาณกากฝ้าย 0.5 กก./มื่อ และกาก เบียร์ 1 กก./มื่อ ให้กับแม่โครีดนมแต่ละตัวหลังจากได้ทดลองนำวิธีการนี้มาใช้ปรากฏว่าผลผลิต (ปริมาณน้ำนม) ไม่เพิ่มขึ้นมากนัก ดังนั้นทางฟาร์มจึงแก้ปัญหาโดยการลดอาหารข้นลง 0.5 กก./ ตัว แต่เพิ่มกากฝ้ายเป็น 1 กก./มื่อ และกากเบียร์ยังใช้สัดส่วนเดิม พบว่าแม่โคให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น เล็กน้อย สามารถลดการให้อาหารข้นลงได้วันละประมาณ 4 กก. แต่นายพิพัฒน์ก็ยอมรับว่า ยังมี ปัจจัยอื่นที่ช่วยสนับสนุนการเพิ่มขึ้นของน้ำนม เช่น ชนิดและคุณภาพของอาหารหยาบ ภูมิอากาศ เป็นต้น

แม้ว่าฟาร์มนายพิพัฒน์จะมีจำนวนโค 28 ตัว (พฤศจิกายน 2543) แต่เมื่อพิจารณามูลค่าการใช้อาหารข้นแล้วพบว่ามูลค่าการใช้อาหารข้นต่ำกว่าฟาร์มที่มีจำนวนโคใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพราะนายพิพัฒน์จะใช้อาหารข้นไม่มากนักแต่จะใช้อาหารหยาบมาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ค่าใช้จ่ายด้านอาหารหยาบของฟาร์มนี้มีมูลค่าสูงเป็นอันดับต้น ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับฟาร์มตัวอย่าง

ฟาร์มนายพิพัฒน์มีการใช้อาหารหยาบที่หลากหลายมากกว่าฟาร์มหนึ่ง แต่จะใช้อาหารหยาบที่หาได้ตามฤดูกาลเป็นหลัก ได้แก่ หญ้า ฟาง ต้นข้าวโพด เปลือกเสาวรส กากถั่วป่น กากฝ้าย ต้นกล้วย การเปี้ยว และกากอ้อย ซึ่งกากอ้อยนี้มีการใช้ที่ฟาร์มนายพิพัฒน์ฟาร์มเดียว โดยได้รับจากเพื่อนที่อยู่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับฟางนั้นได้นำมาทำเป็นฟางหมัก แต่ก็ไม่เพียงพอต่อจำนวนโคที่มีอยู่ทำให้ทางฟาร์มจึงต้องหาอาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสดชนิดอื่นมาไว้ในฟาร์มด้วย ส่วนใหญ่เป็นการหาซื้อมา จะได้รับอาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสดจากญาติที่น้องบ้างเพียงเล็กน้อย สำหรับการได้มาซึ่งอาหารหยาบจำพวกเปลือกเสาวรสนั้นฟาร์มนายพิพัฒน์จะร่วมกับอีก 7 ฟาร์ม ซื้อเหมาจากโรงงานที่จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลอื่น ๆ

เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการผลิต พบว่า มีประสิทธิภาพการผลิตต่ำกว่าค่าเฉลี่ยเล็กน้อย กล่าวคือ มีผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวัน 9.31 ก.ก. ทั้งนี้เป็นผลจากฟาร์มนี้มีอัตราการผสมติดของแม่โคพร้อมกันหลายตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2543 ซึ่งปริมาณน้ำนมหลังจากนั้นเล็กน้อยจะอยู่ในระดับสูงมากและหลังจากนั้นปริมาณน้ำนมจึงลดลงตามลำดับ ถ้านายพิพัฒน์สามารถรักษาระดับการผสมติดในแต่ละช่วงให้เหมาะสมตลอดทั้งปีก็จะทำให้ปริมาณน้ำนมคงที่สม่ำเสมอตลอดปีด้วย ในขณะที่เดียวกันจำนวนแม่โคที่หักการรีดนมก็จะมีพร้อมกันทีเดียวหลายตัว ซึ่งช่วงดังกล่าวปริมาณน้ำนมจะลดน้อยลง

ฟาร์มนายพิพัฒน์ มีการจัดการฟาร์มที่ดีฟาร์มหนึ่ง ในช่วงเดือนมกราคม-เมษายน 2543 มีผลผลิตเฉลี่ย 1,640 กก./ 2 สัปดาห์ ซึ่งสูงกว่าปีที่แล้วในช่วงเดียวกัน เฉลี่ยประมาณ 1000 กก. / 2 สัปดาห์ ฟาร์มนี้เป็นฟาร์มขนาดกลางค่อนข้างใหญ่มีโคทั้งหมด 28 ตัว(พฤศจิกายน 2543) แยกเป็น ลูกโค 0-2 ปี จำนวน 12 ตัว มีโคสาวตั้งท้องจำนวน 1 ตัว โคนสาวไม่ตั้งท้องจำนวน 2 ตัว มีแม่โครีดนม 7 ตัว แต่ปัจจุบันไม่สามารถรีดนมได้ 6 ตัว เพราะอยู่ในช่วงพักการรีดนม ฟาร์มนายพิพัฒน์มักจะผสมโค โดยใช้น้ำเชื้อที่เลือกซื้อเองจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ แต่บางครั้งก็ใช้น้ำเชื้อตามที่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เลือกให้ นายพิพัฒน์ให้เหตุผลในการเลือกซื้อน้ำเชื้อเองเป็นส่วนใหญ่เพราะแม้ว่าค่าน้ำเชื้อจะแพงไปบ้าง แต่นายพิพัฒน์มีความเชื่อมั่นในน้ำเชื้อที่ตนเองเลือกมากกว่าน้ำเชื้อที่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เลือกให้ จากการสังเกตพบว่าโคในฟาร์มนายพิพัฒน์มีสุขภาพแข็งแรง จึงไม่มี

ค่าใช้จ่ายในการรักษาโคมากนัก หรือถ้ามีค่าใช้จ่ายด้านนี้ก็ถือว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับฟาร์มอื่น ๆ

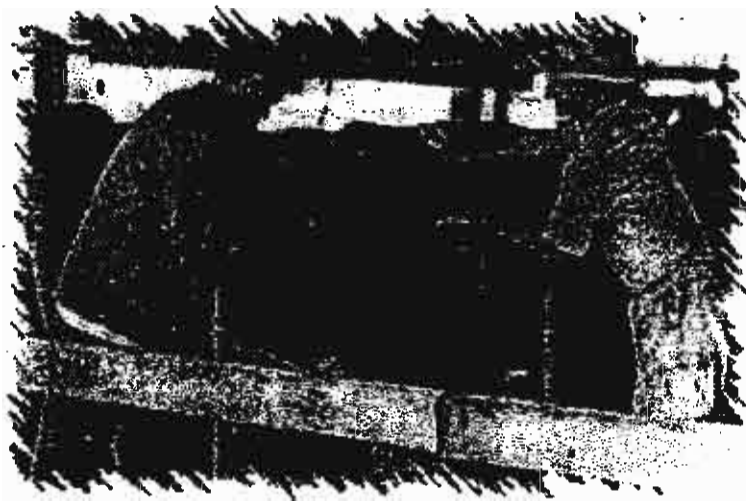
แหล่งน้ำก็เป็นปัญหาหนึ่งของฟาร์ม เพราะฟาร์มไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตชลประทาน สภาพที่ตั้งเป็นที่ลาดสูง การขุดสระน้ำและบ่อน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้งจึงไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทางฟาร์มแก้ปัญหาโดยการสูบน้ำมาจากสระน้ำของฟาร์มเพื่อนบ้านซึ่งอยู่ใกล้กัน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แม้ว่าจะสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำได้ แต่คุณภาพน้ำที่มีใช้ในฟาร์มไม่ดีเท่าที่ควร เพราะมีปริมาณสนิมเหล็กมาก ไม่ใสเหมือนน้ำทั่วไป ปัญหานี้คุณพิพัฒน์ก็ไม่สามารถแก้ไขได้ เนื่องจากยังไม่คิดที่จะสร้างเครื่องกรองน้ำเนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง

ด้วยเหตุที่ฟาร์มนายพิพัฒน์ มีการจัดการที่ดีฟาร์มหนึ่งนั้น ทำให้ได้รับคะแนนในการปฏิบัติฟาร์มสูงสุดในบรรดา ฟาร์มตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นถึงความเอาใจใส่ในการดูแลฟาร์มเป็นอย่างดี นายพิพัฒน์ให้เหตุผลว่าที่ประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมอยู่ทุกวันนี้เพราะเคยมีอาชีพทำนา ทำสวน และรับจ้างมาก่อนแต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงเปลี่ยนอาชีพมาทำการเลี้ยงโคนม และไม่ต้องการล้มเหลวกับชีวิตอีก จึงมุ่งมั่นเต็มที่ในการทำงานเพื่อให้ฟาร์มและครอบครัวอยู่ได้ เป้าหมายของฟาร์มคือพยายามลดต้นทุนทุกอย่างเท่าที่ทำได้และทางครอบครัวนี้ภรรยาจะมีหน้าที่ทำการจดบันทึกการใช้จ่ายในแต่ละวัน รายได้ในแต่ละวัน เพื่อเปรียบเทียบกับ แล้วทำการประมวลผลข้อมูลแบบหยาบ ๆ แต่ก็สามารถช่วยพัฒนาและวางแผนการจัดการฟาร์มได้มาก

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในอันดับที่ 15 ลดลงจากผลประกอบการในช่วงต้นปี 6 อันดับ ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงครึ่งปีหลัง นายพิพัฒน์ไม่สามารถรักษาสัดส่วนแม่โคขึ้นรีด (แม่โครีดนม) ให้เหมาะสมในแต่ละช่วงได้ แนวทางการพัฒนาปรับปรุงผลประกอบการของฟาร์มนี้ ดังได้กล่าวแล้วว่า ฟาร์มนี้รักษาสัดส่วนจำนวนแม่โครีดนมให้แต่ละช่วงให้เหมาะสมเพื่อให้ผลผลิตมีความสม่ำเสมอในแต่ละช่วงเวลา เมื่อพิจารณาทางด้านต้นทุนการผลิต เนื่องจากนายพิพัฒน์มีความเชื่อว่าการที่ผลผลิตจะสูงขึ้นได้นั้น เนื่องจากการให้อาหารชั้นที่สูงแต่แนวความคิดดังกล่าวได้มีบางคนแย้งว่าปริมาณอาหารชั้นที่ใช้ไม่ควรสูงเกินไปมากนัก ควรเน้นการเพิ่มสัดส่วนอาหารหยาบ

นายเชลล์ อยู่ศิริ

สภาพทั่วไปลักษณะครอบครัว

นายเชลล์ อยู่ศิริ อายุ 40 ปี (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้วจากการถูกลอบยิง) อดีตเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 และกำนันตำบลศรีดงเย็น มีบุตรชาย 2 คน คนโตประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตแล้ว คนที่สองกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นายเชลล์และภรรยา ประกอบอาชีพทำธุรกิจหลายอย่างรวมทั้งรับเหมาก่อสร้าง เป็นครอบครัวที่มีฐานะดีและเป็นผู้ทรงอิทธิพลหนึ่งในเขตอำเภอไชยปราการ ฟาร์มโคนมเป็นธุรกิจหนึ่งที่กำนันลงทุน แต่อย่างไรก็ตามคิดว่ากำนันไม่ได้คาดหวังจากผลประกอบการธุรกิจโคนมมากนักแต่หวังผลของมวลชนสัมพันธ์มากกว่า ฟาร์มตั้งอยู่ในเขตชุมชนมีพื้นที่ประมาณ 1 ไร่ เป็นพื้นที่โรงเรือนประมาณ 100 ตารางวา พื้นที่บ้านพักคนงานประมาณ 35 ตารางวา ฟาร์มนี้เริ่มทำการเลี้ยงโคนมเป็นรุ่นแรก คือ ปี พ.ศ. 2538 โดยเริ่มต้นเลี้ยงโคสาวตั้งท้องจำนวน 5 ตัว จนถึงปัจจุบัน (พฤศจิกายน 2543) มีโคนมทั้งหมด 46 ตัว การที่โคมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเช่นนี้เพราะได้ทำการซื้อโคจากฟาร์มอื่นที่เลิกกิจการเป็นส่วนใหญ่ ในช่วงต้นปีผลผลิตต่อแม่โคต่อตัวต่อวันจัดอยู่ในระดับกลางๆจาก 24 ฟาร์ม หลังจากนายเชลล์ถูกยิงเสียชีวิตตั้งแต่กลางปี 2543 เป็นต้นมา ผลผลิตเฉลี่ยลดลงมาเป็นลำดับ ส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ฟาร์มนี้จัดเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ ลักษณะการจัดการฟาร์มฟาร์มของนายเชลล์นี้ ไม่ดีเท่าที่ควร เพราะใช้แรงงานจ้างทั้งหมดในการทำงานใน ฟาร์มโดยมีนายแก้ว เป็นหัวหน้าคนงานรับคำสั่งจากเจ้าของฟาร์มเพื่อไปบอกคนงานอีกต่อหนึ่ง การวางแผนการจัดการฟาร์มฟาร์มเป็นไปในลักษณะวันต่อวัน อันเนื่องมาจากคนงานขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของการเลี้ยงโคนมอยู่หลายเรื่อง ทำให้ประสิทธิภาพในการเลี้ยงไม่ดี

การใช้แรงงาน

ฟาร์มนายเชลล์จะใช้แรงงานจ้างเป็นหลัก โดยมีแรงงานจ้าง 5 คน แบ่งหน้าที่กันทำกิจกรรมภายในฟาร์มอย่างชัดเจนระหว่างคนงานแต่ละคน เจ้าของฟาร์มได้มอบหมายให้หัวหน้าคนงานเป็นคนดูแลฟาร์มร่วมกับคนงานซึ่งเป็นชาวไทยใหญ่จำนวน 4 คน มีคนงานหนึ่งคนทำหน้าที่รีดนม ให้อาหารข้น และอาหารหยาบ อีกสี่คน (รวมทั้งหัวหน้าคนงาน) จะทำหน้าที่หาอาหารหยาบเพียงอย่างเดียว ซึ่งหาได้ไม่ยากนักเพราะเจ้าของฟาร์มมีที่ดินมาก

การให้อาหารข้นและอาหารหยาบ

การใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นอาหารข้นนั้น จะใช้เพียงสูตรเดียวคือ สูตร CP 21% โดยหัวหน้าคนงานให้เหตุผลที่เลือกใช้เพราะเจ้าของฟาร์มสั่งไว้ และมีคุณค่าทางอาหารสูงเมื่อพิจารณาการใช้ปริมาณอาหารข้นพบว่าฟาร์มนี้มีการให้อาหารข้นมากที่สุดในบรรดาฟาร์มตัวอย่าง ฟาร์มนี้ไม่มีการเตรียมบ่อหมักเพื่อทำอาหารหมัก เนื่องจากมีแนวคิดว่าจะต้องให้อาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสดแก่โคทุกวัน และทางฟาร์มหาอาหารหยาบได้ไม่ยาก การได้มาซึ่งอาหารหยาบจะเป็นไปในลักษณะเหมือนฟาร์มอื่นๆ แต่ปริมาณการให้อาหารหยาบจะมากกว่าทุกฟาร์ม

ข้อมูลอื่นๆ

ประสิทธิภาพการผลิตของฟาร์มนี้ พบว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ย กล่าวคือ มีผลผลิตเฉลี่ยต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวัน เพียง 7.75 กก. เป็นผลจากการเอาใจใส่ดูแลฟาร์มมีไม่มากนัก ประกอบกับขาดการวางแผนการจัดการฟาร์ม และคนงานขาดความรู้ทางวิชาการในการเลี้ยงโคนม ส่งผลถึงระดับผลผลิตที่ลดต่ำลงอย่างมากในช่วงปลายปี

นายเชลล์เสียชีวิตเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2543 ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการฟาร์มโคนมและธุรกิจอื่นๆที่ครอบครัวได้ริเริ่มขึ้น แต่ปัจจุบัน (พฤศจิกายน 2543) ฟาร์มโคนมได้รับการบริหารจัดการโดยน้องชายของเจ้าของฟาร์มคนเดิม

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในอันดับ 9 ซึ่งเลื่อนขึ้นมาจากการประกอบการช่วงครึ่งปีแรก ถึงแม้ว่าฟาร์มนี้จะมีประสิทธิภาพค่อนข้างต่ำ แต่ผลจากการที่รักษาสัดส่วนฝูงโคทดแทนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ช่วยลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยได้ในระดับหนึ่ง ประกอบกับฟาร์มนี้เป็นฟาร์มขนาดใหญ่ อาจเป็นไปได้ที่เกิด Economy of scale โดยไม่ได้ตั้งใจก็เป็นไปได้ ส่งผลให้การประกอบการดีขึ้นบ้างเล็กน้อย เมื่อเทียบกับช่วงครึ่งปีแรก

นายพันธ์ศักดิ์ เจษฎาพันธ์

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายพันธ์ศักดิ์ เจษฎาพันธ์ อายุ 38 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 สมรสแล้ว กับนางบัวทอง เจษฎาพันธ์ อายุ 37 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ครอบครัวนายพันธ์ศักดิ์และนางบัวทองประกอบอาชีพเกษตรกรรมมานานแล้วโดยเริ่มจากการทำสวนลิ้นจี่และสวนลำไย ผลการดำเนินงานมีทั้งประสบผลสำเร็จและล้มเหลวสลับกันไป เกิดความไม่แน่นอนในด้านรายได้ทำให้นายพันธ์ศักดิ์และนางบัวทองตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรไรชยปราการ จำกัด ประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมทั้งนี้เพราะเห็นว่าน่าจะทำได้ดีและได้รับผลผลิตเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับได้รับสื่อทางโทรทัศน์ชี้ให้เห็นว่าการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพที่สดใส นายพันธ์ศักดิ์และนางบัวทองแบ่งหน้าที่กันทำงานอย่างชัดเจนโดยนายพันธ์ศักดิ์ใช้เวลาส่วนใหญ่ดูแลสวนลิ้นจี่และสวนลำไย ส่วนนางบัวทองรับผิดชอบทุกอย่างเกี่ยวกับโคนม ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการฟาร์มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีรายได้มากขึ้น เพื่อเก็บเงินไว้เป็นทุนการศึกษาให้กับบุตรสาวที่กำลังศึกษาอยู่ระดับอุดมศึกษาที่สถาบันราชภัฏ เชียงใหม่ และบุตรชายอีก 1 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งแต่เดิมไม่มีญาติพี่น้องคนใดเห็นด้วยกับครอบครัวนี้ที่หันมาประกอบอาชีพในการเลี้ยงโคนม อย่างไรก็ตามฟาร์มนายพันธ์ศักดิ์และนางบัวทอง เป็นฟาร์มที่ประสบความสำเร็จมากฟาร์มหนึ่งใน อำเภอไชยปราการ ถึงแม้ว่าในช่วงครึ่งปีหลังผลประกอบแย่งเนื่องจากผลผลิตที่ได้รับลดลง

ฟาร์มนายพันธ์ศักดิ์ เจษฎาพันธ์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 114/1 หมู่ที่ 2 ต. ปงคำ อ. ไชยปราการ จ. เชียงใหม่ บนเนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ แบ่งพื้นที่ ออกเป็น 4 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นส่วนที่อยู่อาศัย เนื้อที่ประมาณ 100 ตารางวา ส่วนที่สองเป็นโรงเรือนเลี้ยงโคนมเนื้อที่ประมาณ 200 ตารางวา ส่วนที่ 3 เป็นสระน้ำขนาด 3x5x2 ต.ร.ม. และส่วนที่เหลือเป็นทุ่งหญ้าสำหรับเลี้ยงโคนม

สาเหตุที่นายพันศักดิ์แบ่งพื้นที่ในลักษณะนี้เนื่องจากมีการเลี้ยงแบบผสม คือเลี้ยงทั้งแบบผูกโรง ยืน และแบบปล่อยให้เล็มหญ้าเอง การทำความสะอาดมูลโคทำโดยการฉีดน้ำล้าง ของรีด ให้ไหลลงไปสู่แปลงหญ้า ทำให้เกิดผลดีกับแปลงหญ้า แต่มีข้อจำกัดตรงที่กระบายน้ำดินแฉะและแคบทำให้น้ำที่ชะล้างมูลโคไปไม่ถึงแปลงหญ้า สำหรับมูลโคที่อยู่ในคอกโคนั้นทางฟาร์มได้ให้คนงาน ตักออกตากแดด เพื่อทำปุ๋ยคอกทุก ๆ 2 วัน แต่ก็ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยด้วย สภาพ โดยทั่วไปของโรงเรือนในช่วงแรกนับว่าคับแคบ สำหรับฟาร์มที่มีโคทั้งหมด 20 ตัว(พฤศจิกายน 2543) แต่นายพันศักดิ์และภรรยา ได้ต่อเติมและขยายโรงเรือนเสร็จในเดือนเมษายน 2543 โดยเป็นการขยายพื้นที่โรงเรือนออกไปทางทิศตะวันตกเนื้อที่ประมาณ 20 ตารางวา สร้างเหล็กกันเป็น แนวรั้วในโรงเรือน และยกระดับคอกเพื่อป้องกันน้ำรั่วในคอกโค เสียค่าใช้จ่ายไปประมาณ 20,000 บาท ฟาร์มคุณพันศักดิ์ เคยประสบกับปัญหาน้ำท่วมไม่ได้คุณภาพตั้งแต่เดิมทางฟาร์มไม่ทราบสาเหตุ และหลังจากที่ได้ทดลองทำความสะอาดคอกที่เป็นอุปสรรคในการรีดนมแล้ว ก็ไม่พบปัญหานี้อีก

ปัจจุบันนี้นายพันศักดิ์และภรรยาร่วมกันคิดหาวิธีการที่จะขยายพื้นที่การเลี้ยงโคนม เนื่องจากจำนวนโคมีมากขึ้น แต่พื้นที่ในการเลี้ยงและแปลงปลูกหญ้ามีย่านวนเท่าเดิม นอกจากนี้พื้นที่ส่วนหนึ่งซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ ทางฟาร์มได้ทำสัญญาเช่าปีต่อปีในราคาปีละ 3,000 บาท ก็มีความไม่แน่นอนเพราะเจ้าของที่ดินอาจเรียกคืนเมื่อไรก็ได้ ดังนั้นนายพันศักดิ์และภรรยาจึงวางแผนที่จะย้ายพื้นที่ฟาร์มเดิมไปตั้งที่ใหม่ซึ่งเดิมเป็นสวนลิ้นจี่อยู่ห่างจากฟาร์มเดิมประมาณ 4 กม.ในปี พ.ศ. 2544

ฟาร์มนายพันศักดิ์ได้ส่งนมด้วยตัวเองในบางวันเท่านั้น ส่วนใหญ่แล้วใช้บริการรถรับจ้างส่งนมเสียค่าใช้จ่ายเดือนละ 300 บาท ทั้งนี้เพราะนางบัวทองไม่อยากเสี่ยงที่จะขับรถออกไปนอกฟาร์มเนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับสายตา

การให้อาหารข้นและอาหารหยาบ

นายพันศักดิ์และภรรยามีแนวคิดเกี่ยวกับการให้อาหารไว้อย่างน่าสนใจ โดยยึดหลักที่ว่าโคต้องอิ่มเสมอในแต่ละวัน สำหรับอาหารข้นที่ให้ เดิมทางฟาร์มใช้สูตร CP 16% , ใช้น้ำเย็น 17% และสูตรอาหารลูกโคโดยซื้อขุนไว้ทีละมากๆ แต่เมื่อลองคำนวณต้นทุนคร่าวๆในการซื้ออาหารข้นแล้ว นางบัวทองคิดว่าไม่คุ้มเพราะการซื้ออาหารสูตรเหล่านี้ไว้ทีละมากๆเพื่อป้องกันความเสี่ยงของการสูงขึ้นของราคาอาหารนั้นทำให้คุณภาพของอาหารข้นเสื่อมลงส่งผลต่อต้นทุนการผลิตด้วย ดังนั้นตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2542 เป็นต้นมาทางฟาร์มจะพยายามใช้เพียง สูตร CP 16% และซื้ออาหารข้นสูตรลูกโคเพียง 1 กระสอบเท่านั้น เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต การให้อาหารข้นกับโคแต่ละตัวนั้นจะมีสัดส่วนการให้อาหารต่างกัน แต่จะเป็นไปตามอัตราส่วนการให้อาหารข้น ที่

หลายๆฟาร์มในท้องถิ่นช่วยกันคิดขึ้นมา โดยให้อาหารวัน 1 กก. สำหรับแม่โครีคนมที่ให้นม 3 กก. หนึ่งฟาร์มนี้มีค่าใช้จ่ายด้านอาหารวันเฉลี่ยต่อตัวสูงเป็นอันดับต้น ๆ

สำหรับอาหารหยาบที่ฟาร์มใช้โดยปกติแล้วจะไม่ต่างจากฟาร์มอื่นมากนัก ประเภทของอาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสด ได้แก่ ต้นมันแกวโดยได้ฟรีจากเพื่อนบ้าน ผลกะหล่ำปลีคั้ดทั้งโดยซื้อในราคาไร่ละ 200 บาท การผลิตนี้เสียค่าใช้จ่ายในการซื้อกะหล่ำปลีคั้ดทั้งประมาณ 400 บาท นอกจากนี้อาหารหยาบที่ใช้อยังมีมันฝรั่ง หญ้า ฟางหมักและฟางธรรมชาติโรยกากน้ำตาล เป็นต้น

ข้อมูลอื่น ๆ

ฟาร์มนายพันธ์ศักดิ์ มีผลผลิตเฉลี่ยต่อสองสัปดาห์เกินกว่า 1500 กก. มาตั้งแต่ประมาณ กลางปี พ.ศ. 2542 แต่ในช่วงต้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2543 ถึงปัจจุบัน ผลผลิตแนวโน้มนลดลงมาตลอด เนื่องจากฟาร์มมีแม่โครีคนม 7 - 10 ตัว แต่ป่วยเป็นโรคเต้านมอักเสบ 1 ตัว อย่างไรก็ตาม เมื่อคำนวณผลผลิตเฉลี่ยในช่วงต้นปีได้เท่ากับ 11.43 กก./ตัว/วัน ซึ่งอยู่เป็นผลผลิตที่อยู่ในระดับที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับฟาร์มอื่นๆ ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ฟาร์มมีผลผลิตของแม่โครีคนมต่อตัวต่อวันสูงเนื่องมาจากการวางแผนการผสมแม่โคและโคสาวเป็นไปอย่างได้ผล กล่าวคือในช่วงเดือน มีนาคม ถึง เมษายน พ.ศ. 2543 ได้ทำการตรวจการผสมติดของแม่โคและโคสาวของฟาร์มพบว่า มีการผสมแม่โค 5 ตัว โคสาว 1 ตัว ปรากฏว่ามีอัตราการผสมติด 83.33 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นอัตราการผสมติดที่สูงน่าพอใจ โดยฟาร์มนายพันธ์ศักดิ์มีโคสาวผสมไม่ติดเพียง 1 ตัวเท่านั้น นางบัวทองจะอยู่ที่ฟาร์มตลอดเวลา ถ้าไม่มีธุระที่จำเป็นใด ๆ ก็จะไม่ออกจากฟาร์ม หรือจะให้คนงานเฝ้าดูแลอยู่ตลอดเวลาเมื่อนางบัวทองและนายพันธ์ศักดิ์ไม่อยู่ ซึ่งให้เห็นถึงการเอาใจใส่ดูแลฟาร์มเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในช่วงปลายปี ผลผลิตเฉลี่ยของฟาร์มนี้ลดลง ส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ยเล็กน้อย กล่าวคือ ผลผลิตต่อแม่โครีคนมต่อตัวต่อวันเท่ากับ 10.14 กก.

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในอันดับที่ 11 ลดลงจากเมื่อช่วงต้นปีเป็นอย่างมาก (อยู่อันดับ 2 ในช่วงต้นปี) แนวทางในการพัฒนาผลประกอบการของฟาร์มนี้ พยายามลดค่าใช้จ่ายค่ายาและบริการให้น้อยลงกว่านี้ เนื่องจากฟาร์มนี้มีปัญหาโคป่วยเป็นโรคเต้านมอักเสบ ที่เกิดจากความประมาทในการรีดนม และโรคไข้เห็บ ซึ่งควบคุมไม่ได้ นอกจากนี้ควรเพิ่มความหลากหลายของอาหารหยาบให้มากขึ้นกว่าเดิม

นายทองดี ยาสุมทร

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายทองดี ยาสุมทร อายุ 40 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สมรสแล้วกับ นางบัวจัน ยาสุมทร อายุ 46 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตรสาว 1 คน คือเด็กหญิงวิภา ยาสุมทร อายุ 12 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในอดีตครอบครัวนี้มีอาชีพทำนาแต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงสนใจอาชีพการเลี้ยงโคนมโดยเริ่มเลี้ยงเมื่อปลายปี พ.ศ. 2539 เริ่มต้นมีโคสาวตั้งท้องจำนวน 5 ตัว ปัจจุบัน (พฤศจิกายน 2543) มีโคทั้งหมด 17 ตัว ฟาร์มตั้งอยู่ ณ บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 1 ต. แม่ทะลบ อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ ฟาร์มมีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ โดยเป็นเนื้อที่ปลูกข้าวประมาณ 8 ไร่ เนื้อที่ที่เหลือ 2 ไร่ เป็นที่ตั้งโรงเรือน ที่อยู่อาศัย ยุ้งฉาง สำหรับเก็บข้าวและฟางข้าว เดิมโรงเรือนและคอกโคอยู่ติดกัน ต่อมาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 ทางฟาร์มได้ขยายพื้นที่คอกโคให้กว้างขวางกว่าเดิมเพื่อให้โคได้มีพื้นที่ทางเดินมากขึ้น สะดวกต่อการแยกโคสาว ลูกโค และแม่โครีตนมออกจากกัน ฟาร์มนี้ไม่ประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งเพราะตั้งอยู่ในเขตชลประทาน ราวเดือนกรกฎาคม 2543 ฟาร์มนี้โชคดีจับฉลากได้โครงการขุดสระน้ำ(คปร.) ทำให้มีแหล่งน้ำเพิ่มเติมจากเดิม

การใช้แรงงาน

การทำงานในฟาร์มจะใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก ไม่มีแรงงานจ้างสาเหตุที่ฟาร์มนายทองดีไม่มีการจ้างแรงงานเพราะไม่มีความไว้วางใจในตัวคนงานเพราะไม่ใช่คนในท้องถิ่น นายทองดีและนางบัวจันร่วมกันทำงานในฟาร์ม ไม่มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ในช่วงปิดเทอมบุตรสาวจะมาช่วยงานในฟาร์มบ้างเป็นบางครั้ง และอยู่ดูแลฟาร์มเมื่อนายทองดีและนางบัวจันออกไปหาอาหารหยาบ ฟาร์มนี้มีแปลงหญ้า 2 แปลง แปลงแรกมีพื้นที่ประมาณ 5 ไร่ แปลงที่สองมีพื้นที่

ประมาณ 3 ไร่ พันธุ์หญ้าที่ปลูกได้แก่พันธุ์เนเปียร์และลูซี่ แต่ปริมาณหญ้าที่ปลูกมักจะไม่เพียงพอ ในช่วงคาบเกี่ยวระหว่างฤดูหนาวกับฤดูแล้ง ทำให้นายทองดีและนางบัวจันต้องออกไปหาอาหารหยาบในพื้นที่ที่ห่างไกลออกไป ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น

การให้อาหารข้นและอาหารหยาบ

ฟาร์มนายทองดีมีการให้อาหารข้นสูตร CP 16% และสูตร DS ส่วนมากจะให้อาหารข้นสูตร CP 16% สำหรับสูตร DS นั้นจะใช้ในโอกาสที่โคสาวตั้งท้อง 14 วันก่อนคลอดและหลังคลอดเท่านั้น หรือใช้กับแม่โคพักการรีดนม 14 วัน ก่อนคลอดและหลังคลอด ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2542 ถึง เดือน เมษายน พ.ศ.2543 ฟาร์มทำการซื้ออาหารข้นสูตร CP 16% จากสหกรณ์ จำนวน 10-14 กระสอบต่อการซื้อ 1 ครั้งในรอบ 1 เดือน และซื้ออาหารข้นสูตร DS จำนวน 1 กระสอบต่อการซื้อ 1 ครั้งในรอบ 3 เดือน ในการให้อาหารข้นนั้น จะให้แม่โครีดนมในอัตราส่วนอาหารข้น 1 กก. ต่อปริมาณการให้นม 3 กก.ซึ่งเท่ากับอัตราปกติที่ใช้ในท้องถิ่น สำหรับโคสาวที่ตั้งท้องและไม่ตั้งท้องนั้นจะมีการให้ปริมาณอาหารข้นที่ไม่แน่นอน เช่นเดียวกันกับปริมาณอาหารข้นที่ให้แก่ลูกโคก็มี ความไม่แน่นอนด้วย ในช่วงปลายปี พ.ศ.2542 ทางฟาร์มได้ทดลองนำกากถั่วเหลืองมาผสมกับอาหารข้น โดยให้อาหารข้นเปลี่ยนแปลงตามปริมาณการให้นมของแม่โคในอัตราส่วนปริมาณการให้นม 3 กก.ต่ออาหารข้น 1 กก. และเพิ่มกากถั่วเหลืองผสมอาหารข้นประมาณ 0.5 กก. หลังจากทำการทดลองได้ประมาณ 1 เดือน นายทองดีมีความเห็นว่าวิธีนี้ไม่ได้ช่วยให้แม่โครีดนมให้ปริมาณน้ำนมมากขึ้น จึงเลิกวิธีการนี้ แต่เพิ่มการให้อาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสด เช่นหญ้าและต้นกล้วยมากขึ้น ผลปรากฏว่าแม่โครีดนมให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็นที่น่าสนใจ ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ.2543 ถึงเดือน เมษายน พ.ศ. 2543 ฟาร์มนายทองดีประสบกับปัญหาการขาดแคลนอาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสด จึงแก้ปัญหาโดยการให้ฟางโรยกากน้ำตาลแก่โค ทำให้ผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวันลดลงไปบ้าง จากเดิมที่อยู่ในระดับ 15.17 กก. ต่อตัวต่อวัน เหลือเพียง 11.73 กก. ต่อตัวต่อวัน (เมษายน พ.ศ.2543) ซึ่งผลผลิตเฉลี่ยดังกล่าวก็ยังสูงเป็นอันดับต้นๆเมื่อเปรียบเทียบกับบรรดาฟาร์มตัวอย่าง

ข้อมูลอื่นๆ

ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2543 ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ฟาร์มนายทองดีมีผลผลิตอยู่ในระดับ 1,314 - 1,667 กก. โดยมีแม่โครีดนมประมาณ 8 - 12 ตัว ในช่วงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2543 มีแม่โครีดนม 5 ตัว แม่โคพักการรีดนม 3 ตัว มีโคสาวตั้งท้อง 1 ตัว โคสาวไม่ตั้งท้อง 4 ตัว ลูกโคเพศเมีย 2 ตัว ลูกโคเพศผู้ 1 ตัว เมื่อกันยายน 2543 ได้ทำการซื้อพ่อโคเพศผู้มาอีก 1 ตัว

สาเหตุที่ฟาร์มนี้เลี้ยงลูกโคเพศผู้และพ่อโคไว้ นั้นมีสาเหตุมาจากปัญหาในการผสมติด จึงคิดแก้ปัญหาโดยการเลี้ยงโคเพศผู้และพ่อโคไว้เพื่อเป็นพ่อพันธุ์เพื่อเป็นการผสมโดยธรรมชาตินั่นเอง

ฟาร์มนายทองดีเป็นฟาร์มที่มีการจัดการฟาร์มเกี่ยวกับความสะอาดของโรงเรือนไม่ดัดนัก ทำให้มีคะแนนการปฏิบัติฟาร์มอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งนายทองดีและนางบัวจันทน์ก็ยอมรับข้อบกพร่องนี้ และได้ทำการปรับปรุงโรงเรือนและคอกโคให้ดีขึ้น โดยทำการขยายคอกโค เอาใจใส่กับการอาบน้ำโคมากขึ้น และใช้เวลากับการทำความสะอาดโรงเรือนกับของรีดมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ.2543 ฟาร์มนายทองดีมีคะแนนการปฏิบัติฟาร์มต่ำสุด เป็นผลมาจากการตรวจพบจำนวน Somatic Cell Count มากกว่า 800,000 เซลล์ในน้ำนมดิบ ทำให้ทางฟาร์มหันมาเอาใจใส่ต่อสุขภาพโคมากขึ้น โดยเน้นในเรื่องของคุณภาพอาหาร และความสะอาดของน้ำที่ใช้เลี้ยงโค และให้โคกิน นอกจากนี้การรีดนมได้ทำตามขั้นตอนที่ทางสัตวแพทย์แนะนำให้มากขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการผลิตเฉลี่ยทั้งปีพบว่า ยังคงอยู่ในระดับสูง กล่าวคือมีผลผลิตเฉลี่ยต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวัน 12.17 กก. เป็นผลมาจากความพยายามแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในฟาร์ม

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในอันดับ 7 ซึ่งนับว่าผลประกอบการอยู่ในระดับดี ถึงแม้ว่าบางครั้งจะมีปัญหาในเรื่องของคะแนนการปฏิบัติฟาร์มที่ต่ำมากแต่ฟาร์มนี้ก็หันมาสนใจในการแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง ประกอบกับในช่วงครึ่งปีหลังพยายามเพิ่มความหลากหลายของอาหารหยาบในฟาร์มเพิ่มมากขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อพิจารณาสัดส่วนฝูงโคทดแทน ฟาร์มนี้ค่อนข้างจะรักษาสัดส่วนได้ดีกว่าฟาร์มอื่นๆ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยต่ำ ทำให้ผลประกอบการอยู่ในระดับดี

นายดวงใจ ใจคำวัง

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายดวงใจ ใจคำวัง อายุ 40 ปี สมรสกับนางวรรณ ใจคำวัง อายุ 36 ปี มีบุตรสาว 2 คน คือ เด็กหญิงสมหญิง ใจคำวัง อายุ 12 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งช่วยงานในฟาร์มบ้างในช่วงตอนเย็นและช่วงปิดเทอม คนที่สองเป็นหญิงคือเด็กหญิงจินตนา ใจคำวัง อายุ 7 ปี ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ครอบครัวนี้ทำการเลี้ยงโคมาประมาณ 5 ปีแล้ว ฟาร์มตั้งอยู่บ้านเลขที่ 50 หมู่ 1 ต.แม่ทะลบ อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ มีพื้นที่ประมาณ 35 ไร่ โดยนายดวงใจและภรรยาแบ่งพื้นที่ฟาร์มออกเป็น 4 ส่วน ส่วนแรกคือบริเวณบ้านพักและโรงเรือนที่อยู่ติดกันเนื้อที่ประมาณ 100 ตารางวา ส่วนที่สองเป็นสระน้ำ ส่วนที่สามเป็นคอกโค และส่วนที่สี่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวและปลูกหญ้าเลี้ยงโคมีเนื้อที่ประมาณ 34 ไร่ สำหรับข้าวที่ปลูกไว้นั้น ทางฟาร์มนำผลผลิตที่ได้เก็บไว้บริโภคเองภายในครัวเรือน จะขายก็ต่อเมื่อมีความจำเป็นในการใช้เงินสดหรือผลผลิตมีเหลือจากการบริโภคในครัวเรือน

สาเหตุที่ประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมเพราะต้องการหลีกเลี่ยงสารพิษที่ใช้ในการกำจัดแมลงจากการปลูกพืชไร่และพืชสวน นายดวงใจและภรรยารวมทั้งลูกสาวคนโตจะช่วยกันดูแลฟาร์มโคนม ลักษณะครอบครัวนายดวงใจจะมีนางวรรณภรรยาเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในการจัดการฟาร์มเกือบทั้งหมด พื้นที่ฟาร์มนายดวงใจค่อนข้างคับแคบอากาศถ่ายเทไม่สะดวก เนื่องจากบ้านพักกับโรงเรือนอยู่ติดกันเกินไป แต่นายดวงใจให้เหตุผลว่าที่สร้างบ้านพักติดกับโรงเรือนนี้ก็เพื่อความสะดวกในการดูแลโคนม น้ำเสียที่เกิดจากการชะล้างมูลโคจะถูกถ่ายทิ้งลงไปในพื้นที่รองรับน้ำเสียซึ่งไม่กว้างมากนัก มูลโคจะถูกตักออกไปตากแห้งตามแต่สภาพอากาศอำนวย เพื่อทำเป็นปุ๋ยคอกบรจุใส่กระสอบอาหารสัตว์ ขายในราคากระสอบละ 15 บาท แต่ถ้าขายรวมทั้งกระสอบที่ใช้บรรจุจะขายในราคา 18 บาท โดยมีลูกค้าประจำมารับซื้อทุกเดือน ก่อนเดือน

มิถุนายน 2543 ฟาร์มนายดวงใจประสบปัญหาในเรื่องของต้นทุนในการรีดนมเนื่องจากยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ต้องใช้น้ำมันเป็นเชื้อเพลิงทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าปกติ

การใช้แรงงาน

ฟาร์มใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก ไม่มีการจ้างแรงงานจ้างแต่อย่างใด จึงลดค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดไปได้บ้าง เป็นที่น่าสังเกตว่าทางฟาร์มไม่ได้พึ่งพิงรายได้จากการเลี้ยงโคนมอย่างเดียว มีการปลูกกล้วยและผลไม้โดยนำผลผลิตไปขาย ส่วนลำต้นก็นำมาเป็นอาหารหยาบให้กับโค มีการเลี้ยงไก่เพื่อขายและบริโภคเอง นอกจากนี้นายดวงใจและภรรยาหารายได้เพิ่มจากการไปรับจ้างเกี่ยวข้าว และรับจ้างขนมันฝรั่งในท้องถิ่น

การให้อาหารชั้นและอาหารหยาบ

การให้อาหารเพื่อเลี้ยงโคนมของฟาร์มนี้ จะเหมือนกับฟาร์มเลี้ยงโคนมทั่วไป ประกอบไปด้วยอาหารชั้น และอาหารหยาบ เดิมฟาร์มให้อาหารชั้นสูตร CP 21% และสูตร วังน้ำเย็น 17% แต่ปัจจุบันใช้เพียงสูตรวังน้ำเย็น 17% อย่างเดียว ทางฟาร์มมีความถี่ในการซื้ออาหารชั้นอาทิตย์ละครั้ง ซื้อครั้งละประมาณ 4 กระสอบ นางวรรณให้เหตุผลการใช้สูตรอาหารชั้นเพียงสูตรเดียวก็เพื่อลดต้นทุนการผลิตด้านอาหารชั้น ทางฟาร์มได้เพิ่มอาหารหยาบให้มากขึ้น เพราะปริมาณการให้อาหารชั้นแก่โคก็ไม่ได้ลดลงมากนักเมื่อใช้สูตร CP 21% ประมาณร้อยละ 20

สำหรับอาหารหยาบนั้นบางครั้งต้องไปซื้ออาหารหยาบไกลถึงจังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูหนาวต่อเนื่องไปถึงฤดูแล้ง อาหารหยาบจะหาได้ยากขึ้น ทางฟาร์มแก้ปัญหาเรื่องอาหารหยาบโดยการซื้อฟางมากักตุนไว้และใช้ฟางโรยกากน้ำตาลให้โคกินบ้างเป็นครั้งคราว นายดวงใจและภรรยามีความเป็นห่วงในเรื่องของปริมาณน้ำนมที่อาจลดลงเนื่องจากขาดแคลนอาหารหยาบ จึงพยายามหาอาหารหยาบพวกข้าว และอาหารที่เป็นพืชเขียวสดมาเสริมตลอดเวลาอย่างน้อยอาทิตย์หนึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่าสองครั้ง โดยได้รับอาหารที่เป็นพืชเขียวสดจากญาติพี่น้องที่ทำการปลูกมันแกวและกล้วยที่เก็บผลผลิตแล้วทางฟาร์มก็นำส่วนลำต้นมาเป็นอาหารหยาบให้โคทาน ซึ่งลดค่าใช้จ่ายลงได้บ้าง

ข้อมูลอื่นๆ

ในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ฟาร์มมีโคทั้งหมด 15 ตัว แยกเป็นแม่โครีดนม 6 ตัว แม่โคตั้งท้องแห้งนม 3 ตัว และโคที่ไม่สามารถรีดนมได้ 5 ตัว และโคสาวตั้งท้อง 1 ตัว เมื่อพิจารณาสัดส่วนจำนวนโคในฟาร์มนายดวงใจแล้ว มีข้อน่าสังเกตบางประการคือในอนาคตฟาร์มนายดวงใจ มีแนวโน้มที่จะมีผลผลิตเพิ่มขึ้นเพราะแม่โคตั้งท้องแห้งนมมีกำหนดใกล้คลอดใกล้เคียงกันในช่วงเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2544 (แม่โคที่คลอดใหม่จะให้ผลผลิตน้ำนมสูงสุดในช่วง

ประมาณ 2-3 เดือน) ซึ่งจะส่งผลดีต่อฟาร์มอย่างมาก แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในฟาร์มนายดวงใจคือ ปัญหาการผสมติด เพราะแม่โครีดนม 6 ตัว ที่มีอยู่สามารถผสมติดเพียง 2 ตัว เท่านั้น ดังนั้นทางฟาร์มจะต้องพยายามหาวิธีการต่าง ๆ ในการที่จะทำให้โคมีความสมบูรณ์พร้อมที่จะทำการผสมและผสมติดได้ในการผสมเพียงครั้งเดียว เพราะถ้าปัญหานี้ยังไม่ได้รับการแก้ไข ในช่วงระยะเวลาอีกประมาณ 8-10 เดือนข้างหน้า(ช่วงครึ่งหลังของปี 2544) ฟาร์มนายดวงใจจะประสบกับปัญหาผลผลิตน้ำนมลดลงอย่างแน่นอน เมื่อพิจารณาผลผลิตน้ำนมในช่วงมกราคม-เมษายน 2543 ปรากฏว่าผลผลิตเฉลี่ยต่อ 2 สัปดาห์อยู่ในระหว่าง 884.30-1000 กก. ซึ่งจัดว่าอยู่ในอันดับค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับฟาร์มอื่น อย่างไรก็ตามผลผลิตเฉลี่ยต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวันส่วนใหญ่สูงกว่าค่าเฉลี่ยเล็กน้อย เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการผลิตเฉลี่ยทั้งปีปรากฏว่าฟาร์มนายดวงใจมีประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ มีผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อตันสูงถึง 12.23 กก. ทั้งๆที่ปริมาณการให้อาหารข้นของฟาร์มจัดอยู่ในระดับกลางๆ และการให้อาหารหยาบเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่แม่โครีดนมให้ผลผลิตอยู่ในระดับที่น่าพอใจน่าจะเป็นเพราะแม่โครีดนมไม่มีความเครียดเพราะสภาพพื้นที่ฟาร์มมีบริเวณกว้างเพราะมีพื้นที่สำหรับปล่อยโคออกนอกโรงเรือน จึงทำให้แม่โคมีพื้นที่ในการเดินเล่นและแทะเล็มหญ้าไปพร้อมกัน ซึ่งกรณีนี้จะต่างกับอีกหลายฟาร์มโดยฟาร์มส่วนใหญ่ที่มีพื้นที่เลี้ยงโคไม่กว้างนัก

นายดวงใจและภรรยา มีนิสัยขยันขันแข็ง สังเกตได้จากการที่ทั้งคู่ไม่ชอบอยู่เฉย มีเวลาว่างจะไปรับจ้างทำงานต่าง ๆ อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการรับจ้างเกี่ยวข้าว รับจ้างเก็บผลมันฝรั่ง โดยในช่วงฤดูแล้ง 2543 นายดวงใจและภรรยาสามารถเก็บผลมันฝรั่งได้ถึง 28,336 กก. ได้ค่าจ้าง กิโลกรัมละ 20 สต. รวมเป็นเงิน 5,667.2 บาท จากการรับจ้าง 10 วัน และยังมีผลพลอยได้อีกด้วยคือได้รับผลมันฝรั่งคัดทิ้งจากเจ้าของไร่มันฝรั่งวันละประมาณ 3-4 กระสอบ ๆ ละ 30 กก.สำหรับนำมาให้โคนมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย นอกจากนี้นางวรรณายังทำหน้าที่เป็นเป็นเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน จึงทำให้ครอบครัวนี้สามารถประหยัดเงินค่ารักษาพยาบาลได้ทางหนึ่ง

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในอันดับที่ 7 นับว่าผลประกอบการอยู่ในระดับที่ดีเป็นผลมาจากประสิทธิภาพการผลิตของฟาร์มค่อนข้างสูง เป็นผลมาจากการพยายามเน้นการให้อาหารหยาบที่หลากหลายและให้ส่วสม่ำเสมอตลอดเวลา นอกจากนี้สภาพการเลี้ยงโคยังถูกสุขลักษณะอีกด้วย

นายอนุสรณ์ เภาไธ

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

ฟาร์มนายอนุสรณ์ เภาไธ มีประวัติความเป็นมาที่ค่อนข้างจะแตกต่างจากฟาร์มอื่นคือนายจันทร์ เภาไธซึ่งเป็นบิดา ได้เริ่มทำการเลี้ยงโคขุนแรกในปี พ.ศ.2538 จำนวนโคก็ได้เพิ่มขึ้นตามลำดับ ในขณะเดียวกัน นายจันทร์ เภาไธ ก็ได้วางแผนที่จะให้ลูกชายคือนายอนุสรณ์ได้มาร่วมกันเลี้ยงโคนมหลังจากจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้ว จนกระทั่งเมื่อปีพ.ศ. 2540 ฟาร์มเพื่อนบ้านมีความต้องการที่จะเลิกเลี้ยงโคนม แต่ก็ยังมีภาระหนี้สินอยู่กับสหกรณ์ฯ ดังนั้นนายจันทร์จึงผลักดันให้ลูกชายเข้ารับภาระกิจการนั้นต่อจากเกษตรกรดังกล่าว โดยรับภาระทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ทั้งหมดของเกษตรกรเพื่อนบ้านคนนั้น จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ฟาร์มนี้เป็นฟาร์มที่มีขนาดใหญ่กว่าฟาร์มอื่นๆ

นายอนุสรณ์ เภาไธ อายุ 24 ปี สมรสแล้วกับนางศิริวรรณ เภาไธ อายุ 23 ปี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีบุตรชาย 1 คน อายุ 1 ปี คุณพ่อคือนายจันทร์ เภาไธ อายุ 52 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คุณแม่คือนางศรีลา เภาไธ อายุ 48 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นายอนุสรณ์หลังจากจบการศึกษาแล้วได้อาศัยอยู่ที่บ้านของคุณพ่อและคุณแม่ระยะหนึ่ง แต่เดิมครอบครัวนี้มีอาชีพทำนา ทำสวนลิ้นจี่ และปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด ถั่วเหลือง แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ในปี พ.ศ. 2538 จึงหันมาประกอบอาชีพเลี้ยงโคนม โดยเริ่มเลี้ยงโคสาวตั้งท้องจำนวน 5 ตัว คุณพ่อและคุณแม่นายอนุสรณ์ตัดสินใจประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมเพราะคิดว่าเป็นอาชีพที่มีอนาคต สามารถสร้างรายได้ที่ดีให้กับครอบครัว อีกทั้งคุณแม่ของนายอนุสรณ์เริ่มมีอาการแพ้สารเคมีที่ใช้ในการฉีดพ่นในไร่ จึงพยายามหาอาชีพอื่นเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และนอกจากนี้ยังวางแผนไว้ให้เป็นอาชีพหลักของนายอนุสรณ์อีกด้วย คุณพ่อของนายอนุสรณ์เป็นเกษตรกรที่มีหัวคิดก้าวหน้าคนหนึ่งในท้องถิ่น โดยได้เข้าร่วมโครงการต่างๆ ที่เป็นทั้งโครงการวิจัยและโครงการพัฒนา ที่ภาครัฐและชุมชนดำเนินการจัดทำขึ้นหลายโครงการ เช่น โครงการเลี้ยงปลาในชุมชน โครงการผลิตข้าวโพดหมักคุณภาพดีและอาหารผสมครบส่วนสำหรับสหกรณ์ โครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย ซึ่งให้เห็น

ว่าฟาร์มนี้เป็นฟาร์มที่มีลักษณะก้าวหน้า สนใจเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งจะทำให้เพิ่มความรู้ที่จะมาพัฒนาฟาร์มของเขาเอง นอกจากนี้นายจันทร์ผู้เป็นพ่อยังดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านอีกด้วย

ครอบครัวนั้นนอกจากจะมีรายได้จากการเลี้ยงโคนมแล้ว ยังมีรายได้จากการขายปลาที่เลี้ยงไว้เฉลี่ย 3 - 5 เดือนต่อครั้ง และมีรายได้จากการทำสวนลิ้นจี่ นอกจากนี้ครอบครัวนายอนุสรณ์ยังไม่ต้องเสียค่าก๊าซหุงต้ม เนื่องจากมีการทำปอหมักก๊าซชีวภาพในฟาร์ม ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการเลี้ยงโค โดยใช้น้ำขี้ดให้มูลโคไหลไปตามท่อลงสู่บ่อหมักก๊าซ ซึ่งฝังไว้ใต้ดินจำนวนสองบ่อ ทั้งให้ประมาณ 2 อาทิตย์ก็จะเกิดก๊าซมีเทนซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นพลังงานในการหุงต้มได้ ประหยัดเงินได้ปีละไม่ต่ำกว่า 1,800 บาท เป็นผลมาจากการเข้าร่วมโครงการทำปอก๊าซชีวภาพ ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ

ฟาร์มนายอนุสรณ์ ตั้งอยู่ ณ บ้านเลขที่ 53 หมู่ 13 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ มีเนื้อที่ประมาณ 17 ไร่ เกือบพื้นที่ปลูกข้าวโพด 14 ไร่ พื้นที่ที่เหลืออีก 3 ไร่เป็นพื้นที่สำหรับเลี้ยงโคนมซึ่ง ประกอบด้วยสิ่งก่อสร้างต่างๆ ดังนี้ โรงเรือนซึ่งจัดเป็นโรงเรือนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาฟาร์มตัวอย่าง ที่อยู่อาศัยและโรงเรือนสำหรับทำและจัดเก็บข้าวโพดหมัก คุณพ่อคุณแม่นายอนุสรณ์จะอาศัยอยู่ในบ้านพักในสวนลิ้นจี่ซึ่งแยกออกจากต่างหาก นอกจากนี้ยังมีสระน้ำจำนวน 2 สระ ซึ่งทั้งสองสระใช้เลี้ยงปลาไว้ขายและกักเก็บน้ำไว้ใช้สำหรับการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งน้ำที่ใช้ในฟาร์มและอุปโภคบริโภคจะใช้น้ำบาดาล ฟาร์มนายอนุสรณ์ยังมีพื้นที่ปลูกหญ้าอีก 3 แปลง แปลงที่หนึ่งใช้สำหรับปลูกหญ้า 6 ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินของตนเอง แปลงที่สองเป็นพื้นที่เช่าฟรีจากเพื่อนบ้าน ประมาณ 5 ไร่ และแปลงที่สามเป็นพื้นที่สวนลิ้นจี่ปลูกหญ้าแซมประมาณ 8 ไร่ 2 งาน เป็นที่น่าสังเกตว่าฟาร์มนายจันทร์ จะมีโรงเรือนขนาดใหญ่ สูง โถง และใช้หลังคามุงกระเบื้องยิปซัม ซึ่งช่วยบรรเทาความร้อนได้พอสมควร เสียค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างประมาณ 35,000 บาท (ต้นปี พ.ศ.2539) ส่งผลดีต่อสุขภาพโคทำให้โคไม่เครียด การที่ครอบครัวนายอนุสรณ์ตัดสินใจสร้างโรงเรือนที่มีขนาดใหญ่เพราะต้องเลี้ยงแบบผสมคือแบบผูกยืนโรงควบคู่กับการเลี้ยงแบบปล่อยให้แทะเล็มหญ้าในบางโอกาสเพราะไม่สามารถเลี้ยงแบบปล่อยได้โดยตลอด เนื่องจากพื้นที่คับแคบและต้องแบ่งพื้นที่อีกส่วนหนึ่งปลูกข้าวโพดจำนวน 14 ไร่

เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ฟาร์มนี้มีโคทั้งหมด 44 ตัว เป็นโคที่สามารถรีดนมได้ 27 ตัว มีแม่โคตั้งท้องแห่งนม 7 ตัว โคสาวตั้งท้อง 3 ตัว โคสาวไม่ตั้งท้อง 2 ตัว ลูกโคเพศเมีย 5 ตัว ในช่วง มกราคม-เมษายน 2543 มีผลผลิตเฉลี่ยต่อสองสัปดาห์อยู่ในช่วงระหว่าง 3,000 - 6,000 กก. ฟาร์มนี้มีผลผลิตมากที่สุดในบรรดาฟาร์มตัวอย่าง ทั้งนี้เนื่องจากนายอนุสรณ์และคุณพ่อ ได้มีการซื้อโคสาวและโคสาวตั้งท้องเข้ามาไว้ในฟาร์มมากในช่วงปี พ.ศ. 2539 - 2541 ซึ่งโคสาวเหล่านี้จะคลอดลูกหรือให้นมได้ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2542 ส่งผลให้ผลผลิตมีจำนวนมากตั้งแต่ต้นปี 2543 เป็นต้นมา เป็นที่น่าสังเกตว่าฟาร์มนี้ให้ผลผลิตมากกว่าฟาร์มอื่นๆ ประมาณ 3 เท่า

การใช้แรงงาน

ฟาร์มแห่งนี้มีแรงงานจ้างจำนวน 4 คนเป็นคู่สามีภรรยา 2 ครอบครัว เสียค่าจ้างเดือนละ 3,000 บาท ต่อหนึ่งครอบครัว และทางฟาร์มยังแบ่งรายได้จากการขายมูลโค ให้คนงานทั้ง 2 ครอบครัว โดยแต่ละครอบครัวจะได้รับรายได้จากการขายมูลโคร้อยละ 25 ต่อครั้ง แม้ว่าฟาร์มแห่งนี้จะมีแรงงานจ้าง 4 คน แต่ครอบครัวนายอนุสรณ์ก็มีส่วนร่วมทำงานในฟาร์มอยู่ตลอดเวลาซึ่งค่อนข้างจะแตกต่างจากหลายฟาร์มที่มีแรงงานจ้าง ถึงแม้บางครั้งจะมีคนในครอบครัวปลื้งตัวไปทำกิจกรรมทางเกษตรอื่นๆเช่นทำสวนลิ้นจี่ ให้อาหารปลาเป็นต้น อย่าง

ไว้ก็ตามทุกคนในครอบครัวก็มีส่วนร่วมในการวางแผนงาน ปฏิบัติงานในฟาร์ม ร่วมกันประเมินผล ทำให้ฟาร์มนี้เป็นฟาร์มหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงโคนม

การใช้อาหารข้นและอาหารหยาบ

การที่ทางฟาร์มมีจำนวนโคมากทำให้มีค่าใช้จ่ายด้านอาหารข้นสูงสุดในบรรดาฟาร์มตัวอย่าง อาหารที่ฟาร์มนี้นิยมใช้ได้แก่สูตร CP 16% สูตร CP21% และสูตร DS โดยเฉพาะสูตร CP16% จะใช้กับโคที่ใกล้ทำการรีดนมหรือให้ปริมาณน้ำนมต่ำกว่า 8 กก.ต่อวัน และสูตร CP21% นั้นจะใช้กับโคที่ให้ปริมาณน้ำนมมากกว่า 8 กก.ต่อวัน เดิมทางฟาร์มมีความถี่ในการซื้อเฉลี่ย 2 ครั้งต่อเดือน ทำการซื้อครั้งละประมาณ 15 -20 กระสอบ แต่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 ความถี่ในการซื้ออาหารข้นเพิ่มขึ้นเป็น 3 ครั้งต่อเดือน ทั้งนี้เพราะในช่วงดังกล่าวฟาร์มนายอนุสรณ์ได้เพิ่มปริมาณการให้อาหารข้นแก่โคเพื่อบำรุงสุขภาพเนื่องจากขาดแคลนอาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสด และเมื่อพิจารณาตัวเลขแสดงสัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด ปรากฏว่าอยู่ในระดับร้อยละ 52 (ข้อมูล เมษายน พ.ศ. 2543) ซึ่งสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของฟาร์มตัวอย่าง แต่ในช่วงครึ่งปีหลัง สัดส่วนดังกล่าวได้ลดลงแล้ว เนื่องจากทางฟาร์มได้หันมาให้อาหารมากขึ้นซึ่งถือว่าเป็นความโดดเด่นอีกด้านหนึ่งของฟาร์มแห่งนี้ คือการปรุงแต่งคุณภาพอาหารหยาบ ได้แก่ การทำข้าวโพดหมัก และการทำฟางหมัก โดยการทำข้าวโพดหมักนั้นเป็นผลจากการที่ ทางฟาร์มเข้าร่วมโครงการผลิตข้าวโพดหมักคุณภาพดี และอาหารผสมครบส่วนสำหรับสหกรณ์ ทำให้ทางฟาร์มมีข้าวโพดหมักไว้ให้โคในช่วงคาบเกี่ยวระหว่างฤดูหนาวกับฤดูแล้ง แต่เพราะจำนวนโคที่มีมาก ข้าวโพดหมักที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของโค ฟาร์มนายอนุสรณ์จึงแก้ปัญหาด้วยการทำฟางหมัก เพื่อเป็นการเสริมหรือชดเชยเมื่อข้าวโพดหมักไม่เพียงพอ ซึ่งฟาร์มนายอนุสรณ์เป็นเพียงฟาร์มเดียวในบรรดาฟาร์มตัวอย่างที่มีการทำข้าวโพดหมักไว้ใช้ (เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องข้าวโพดหมัก) ฟาร์มแห่งนี้มีการใช้อาหารหยาบที่หลากหลายมากฟาร์มหนึ่ง อาหารหยาบที่ใช้ได้แก่ หญ้า เปลือกเสาวรส ต้นข้าวโพด รำละเอียด กากฝ้าย ถั่วป่น กะหล่ำปลีคัตหึ่ง กากเบียร์ กากถั่ว เศษสับปะรด ฟางโรยกากน้ำตาล ฟางหมัก และต้นข้าวโพดหมัก อาหารหยาบส่วนใหญ่จะได้มาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เพราะทางฟาร์มปลูกเองได้จากญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และคนรู้จักคุ้นเคย

ข้อมูลอื่น ๆ

ฟาร์มนี้นอกจากจะมีผลผลิตรวมทั้งหมดสูงกว่าฟาร์มอื่นๆ ถึง 3 เท่าแล้วยังมีประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในระดับแนวหน้าของฟาร์มตัวอย่าง กล่าวคือ มีผลผลิตต่อแม่โครีดนมต่อตัวสูงถึง 13.31 กก. เนื่องจากฟาร์มนี้มีการให้อาหารหยาบที่หลากหลายและใช้ในปริมาณที่มาก ประกอบกับอาหารหยาบส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน เนื่องจากได้รับจากญาติพี่น้องเป็นส่วนใหญ่

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยอยู่ในอันดับ 1 เป็นผลเนื่องมาจากเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ ทำให้เกิดความประหยัดในขนาด (Economy of Scale) นอกจากนี้ได้ลดต้นทุนโรคระบาดอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยต่ำไปด้วย ประกอบกับประสิทธิภาพการผลิตของฟาร์มนี้อยู่ในระดับต้นๆ ยิ่งส่งผลให้การประกอบการประสบความสำเร็จมากขึ้น

นายเดชินท์ สงค์ประชา

สภาพทั่วไปและลักษณะครอบครัว

นายเดชินท์ สงค์ประชา อายุ 24 ปี จบการศึกษาระดับ ปวช. จากวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ นายเดชินท์ยอมรับว่าช่วงศึกษาอยู่ในระดับ ปวช. เขามีนิสัยเกเร ทำให้จบการศึกษาอย่างยากลำบากพอสมควร เมื่อจบการศึกษาแล้วได้มีโอกาสทำงานที่ร้านประกอบแอร์เป็นเวลาประมาณ 1 ปี จึงตัดสินใจศึกษาต่อระดับ ปวส. ที่สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคพายัพ แต่ไม่จบการศึกษา โดยนายเดชินท์ให้เหตุผลว่า เมื่อทำการศึกษาได้ระยะหนึ่งเขาไม่มีความชอบในสาขาที่เรียน อีกทั้งยังไม่ตั้งใจเรียน เพื่อนมีอิทธิพลมากกว่าการเรียนและอาจารย์ผู้ให้การศึกษา ด้วยเหตุนี้เขาจึงไม่จบการศึกษาในระดับปวส.ตามที่ตั้งใจ จึงกลับมาตั้งถิ่นฐานที่บ้าน

นายเดชินท์เป็นบุตรของนายอนันต์ สงค์ประชา อาชีพรับราชการครูตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดศรีดงเย็น และนางเพ็ญศรี สงค์ประชา อาชีพรับราชการครู ทำการสอนที่โรงเรียนชุมชนวัดศรีดงเย็น นายเดชินท์มีน้องสาว 1 คน คือนางสาวอัมภา สงค์ประชา อายุ 15 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลวิทยาลย์ เมื่อนายเดชินท์ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน จึงกลับบ้านที่อำเภอไชยปราการ เพื่อตั้งต้นชีวิตอีกครั้ง เนื่องจากครอบครัวนี้มีความเข้าใจที่ดีต่อกันและให้อภัยต่อการกระทำของบุตรชายตลอดมา ทางครอบครัวได้ตัดสินใจให้นายเดชินท์เข้าทำงานที่สหกรณ์การเกษตรไชยปราการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนายเดชินท์ได้เรียนรู้วิธีการทำงานจากสหกรณ์ และซึมซับชีวิตความเป็นเกษตรกร นายเดชินท์เคยทำงานที่สหกรณ์การเกษตรไชยปราการประมาณ 6 เดือน หลังจากนั้นจึงตัดสินใจร่วมกับครอบครัวทำการ

ประกอบอาชีพเลี้ยงโคนม เหตุผลสำคัญที่นายเดชินที่เลือกประกอบอาชีพนี้เพราะใจรัก และคิดว่าตนเองเหมาะสมกับอาชีพเลี้ยงโคนม รวมถึงการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพมีอนาคต

ฟาร์มเดชินที่เป็นฟาร์มที่อยู่ในทำเลที่เหมาะสมกับการเลี้ยงโคนมเพราะเป็นพื้นที่เชิงเขาอากาศถ่ายเทสะดวกและอยู่ติดกับสถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอไชยปราการ คือ หนองควายตก ฟาร์มนายเดชินที่ตั้งอยู่ หมู่ 9 ต.ศรีดงเย็น บนเนินเขาเตี้ย ๆ ล้อมรอบด้วยสวนลิ้นจี่ และลำไย มีพื้นที่ประมาณ 15 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่โรงเรือน 250 ตารางวา คอกโคประมาณ 250 ตารางวา ที่พักรีดนมประมาณ 30 ตารางวา ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่ปลูกหญ้า สวนลำไยและลิ้นจี่ มีการเลี้ยงแบบปล่อยให้กินหญ้าเองและปล่อยในโรงเรือน ทางฟาร์มเริ่มการก่อสร้างโรงเรือน เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2541 แล้วเสร็จภายใน 1 เดือน ลงทุนในการซื้อที่ดิน สร้างโรงเรือน และซื้อโค ก่อนจ้างสูงกว่าฟาร์มอื่นๆ

นายเดชินและครอบครัวเริ่มทำการเลี้ยงโคนมเมื่อต้นปี พ.ศ. 2542 มีการวางแผนในช่วงปีแรกที่ทำการเลี้ยงโคนมไว้ 3 ระยะ ระยะแรกคือช่วงต้นปี นายเดชินกับบิดาได้ลงทุนซื้อที่ดินประมาณ 10 ไร่ โดยเริ่มก่อสร้างโรงเรือนในเดือนกุมภาพันธ์ แล้วเสร็จในเดือนเดียวกัน พร้อมกับหาซื้อโคสาวตั้งท้องจากที่ต่าง ๆ และหาซื้อหรือเช่าพื้นที่เพื่อทำการปลูกหญ้าไปด้วย ระยะที่สองเป็นระยะที่โคสาวตั้งท้องคลอดลูก สามารถรีดนมได้จึงตรงกับช่วงปลายเดือนเมษายน พ.ศ. 2542 ฟาร์มนายเดชินจึงมีผลผลิตน้ำนมดิบส่งที่ศูนย์รับน้ำนมดิบภายในสหกรณ์การเกษตรไชยปราการเป็นครั้งแรก สำหรับระยะที่สามทางฟาร์มจะพยายามเพิ่มจำนวนแม่โครีดนมให้ได้จำนวน 20 ตัว ก่อนสิ้นปี พ.ศ. 2543 ดังนั้นฟาร์มนายเดชินจึงเป็นฟาร์มที่มีการลงทุนในการเลี้ยงสูงกว่าฟาร์มอื่นๆ

ฟาร์มแห่งนี้มีโรงเรือนเลี้ยงโคนมที่สะอาด ของรีดในโรงเรือนจะหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ซึ่งจัดได้อย่างถูกต้องลักษณะ โดยของรีดสามารถรองรับจำนวนแม่โครีดนมได้ 20 ตัว ซึ่งมากกว่าหลายฟาร์มในอำเภอไชยปราการ การที่ฟาร์มแห่งนี้ตั้งอยู่ใกล้กับหนองควายตก จึงไม่ประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้ในฤดูแล้ง การคมนาคมสะดวกเพราะถนนลาดยางตลอดสาย เป็นผลมาจากทำเลที่ตั้งใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอ โรงเรือนของฟาร์มแห่งนี้มีจุดเด่นอีกด้านหนึ่งก็คือใช้หลังคาที่เป็นกระเบื้องยับยั้ง ตรงกันข้ามกับอีกหลายฟาร์มในอำเภอไชยปราการที่นิยมใช้สังกะสีเป็นหลังคาโรงเรือนเลี้ยงโคนม ซึ่งการใช้หลังคาที่เป็นกระเบื้องยับยั้งนี้มีข้อดีตรงที่ช่วยกรองรังสีความร้อนจากแสงอาทิตย์ได้ดีกว่าใช้สังกะสีมุงเป็นหลังคา การเก็บอาหารชั้นในฟาร์มนั้น จะเก็บไว้ในห้องเก็บอาหารชั้นที่สร้างขึ้นมาโดยเฉพาะ อีกทั้งสามารถเก็บอุปกรณ์การเกษตรบางอย่างเช่น จอบ เสียม ฯลฯ ได้อีกด้วย

การใช้แรงงาน

ฟาร์มนายเดชินที่เป็นฟาร์มที่มีการจัดการดีฟาร์มหนึ่ง เพราะมีการวางแผนร่วมกันภายในครอบครัว วัตถุประสงค์ของฟาร์มในปัจจุบันคือการลดต้นทุนการผลิตให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นายเดชินและบิดาช่วยกันปรีกษาหรือเกี่ยวกับการจัดการฟาร์มตลอดเวลา ทางฟาร์มมีการจ้างแรงงานทั้งหมด 3 คน แบ่งหน้าที่กันทำอย่างชัดเจน โดยมีนายเดชินและบิดาคอยควบคุมดูแล ราวเดือนกรกฎาคม 2543 เป็นต้นมาหลังจากที่คนงานได้ถูกฝึกทำการรีดนมจนคล่องแล้ว

นายเดชินท์ ก็ได้มอบหมายให้คนงานทำกิจกรรมนี้ตลอดมา โดยนายเดชินท์ รับเฉพาะกิจกรรมที่ส่งนมและหาอาหารหยาบ ที่พักอาศัยของนายเดชินท์แยกอยู่อีกที่ซึ่งห่างออกไปอีกประมาณ 7 ก.ม. ณ บ้านเลขที่ 144 ม. 3 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ นายเดชินท์จึงต้องเดินทางไปกลับฟาร์มและที่อยู่อาศัยเกือบทุกวัน

การให้อาหารข้นและอาหารหยาบ

ฟาร์มนายเดชินท์ให้อาหารข้นสูตร CP 21% ให้แม่โครีดนม โคลาไม่ตั้งท้องและโคลาตั้งท้องสำหรับลูกโคอายุ ไม่เกิน 1 ปี ทางฟาร์มจะให้อาหารข้นสูตรลูกโค (971) ส่วนอาหารข้นสูตร DS นั้นทางฟาร์มจะให้แก่แม่โคตั้งท้องแห้งมาก่อนคลอด 14 วัน และหลังคลอด 14 วัน ซึ่งการให้อาหารข้นสูตร CP21% กับสูตร CP 16% เพราะต้องการทดลองดูว่าการให้อาหารข้นสูตร CP21% 2 อาทิตย์ สลับกับสูตร CP16% เพราะต้องการทดลองดูว่าการให้อาหารข้นสูตรนี้ แล้วปริมาณน้ำนมดิบจะเพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยทดลองใช้สูตร CP21% ให้ปริมาณสลับกับสูตร CP16% 2 อาทิตย์ การทดลองนี้ทางฟาร์มควบคุมปริมาณการให้อาหารข้นแก่แม่โครีดนมแต่ละตัวในสัดส่วนเดียวกัน และควบคุมจำนวนแม่โครีดนมในจำนวนเท่ากัน ปรากฏว่าแม่โครีดนมที่กินอาหารข้นสูตร CP21% ให้ปริมาณน้ำนมมากกว่าที่กินอาหารข้นสูตร CP16% ประมาณ 20% ราวเดือนพฤษภาคม 2543 เป็นต้นมา ได้ใช้สูตร CP 21% เพียงสูตรเดียวเป็นอาหารสำหรับแม่โครีดนม การให้อาหารข้นแต่ละครั้งนี้จะซื้อที่สหกรณ์การเกษตรไชยปราการเพียงแห่งเดียว และมีความถี่ในการซื้อประมาณ 2 ครั้งต่อเดือน โดยการซื้อแต่ละครั้งจะซื้ออาหารข้นประมาณ 10 – 14 กระสอบ บางครั้งมีการกักตุนอาหารข้นด้วยเพื่อลดความเสี่ยงในเรื่องราคาอาหารข้น

อาหารหยาบที่ใช้ในฟาร์มแห่งนี้ได้แก่ หญ้า ต้นข้าวโพด กากถั่ว รำละเอียด ฟางหมัก และฟางโรยกากน้ำตาลในบางครั้ง แต่ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2542 ถึงต้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2543 ทางฟาร์มให้อาหารหยาบคือฟางหมักเพียงอย่างเดียว โดยจะทำฟางหมัก 2 ครั้งต่อเดือน ทางฟาร์มไม่มีบ่อนหมักและหลุมหมักอาหาร แต่ใช้วิธีหมักอาหารหยาบแบบกองไว้แล้วใช้ผ้าพลาสติกคลุมไว้ ประมาณสองอาทิตย์ก็นำออกมาให้โคกินได้ ซึ่งเป็นรูปแบบการหมักที่ต่างจากฟาร์มอื่น ๆ

ข้อมูลอื่นๆ

เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการผลิตพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือมีผลผลิตเฉลี่ยต่อแม่โครีดนมต่อตัวต่อวัน 10.04 กก. อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจำนวนผลผลิตที่ได้รับในแต่ละช่วง ค่อนข้างอยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับฟาร์มตัวอย่างอื่นๆ ทั้งที่เป็นฟาร์ม ที่เริ่มเลี้ยงโคที่หลังฟาร์มอื่น ทั้งนี้เนื่องจากเขาและมารดาเป็นผู้มีความรู้ และมีทุน ที่ดิน แรงงานพร้อม ทำให้ฟาร์มแห่งนี้ประสบความสำเร็จและก้าวหน้าอย่างรวดเร็วดังกล่าวแล้ว นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของทุกคนในครอบครัว เพื่อการระดมความคิด วางแผน ปฏิบัติ ประเมินผลและวางแผนใหม่อย่างต่อเนื่อง หรือเรียกได้ว่าครอบครัวนี้ มีการตัดสินใจบนฐานของความรู้ในการจัดการอาชีพสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรที่ครอบครัวมีอยู่ได้อย่างน่าชื่นชม จึงเป็นฟาร์มที่มีอนาคตที่ดีอีกฟาร์มหนึ่ง

ผลประกอบการ

ฟาร์มนี้มีผลประกอบการเฉลี่ยทั้งปีอยู่อันดับที่ 3 เลื่อนจากอันดับ 6 เมื่อครั้งปีแรก ทั้งนี้เนื่องจากเป็นฟาร์มที่มีความพร้อมทั้งด้านเงินทุน ความรู้ ความสามารถ ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

2.2 การวิเคราะห์ภาพรวมเศรษฐกิจการผลิตของเกษตรกร

2.2.1 คำดัชนีชี้วัดของเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์นี้เพื่อที่จะตอบคำถามที่ว่าเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมมีความคุ้มค่าหรือมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจอย่างไรบ้างในการทำกิจการโคนม อาชีพการเลี้ยงโคนมจะสามารถเป็นอาชีพหลักให้แก่เกษตรกรได้หรือไม่ ถึงแม้ว่าจะมีงานวิจัยหลายชิ้น เช่น งานวิจัยของเบญจพรรณและคณะ (2540) และงานวิจัยของอาภา (2541) ได้พยายามที่จะตอบคำถามเหล่านี้ แต่งานวิจัยของเบญจพรรณและคณะไม่ได้เน้นเฉพาะเจาะจงพื้นที่อำเภอไชยปราการเป็นพิเศษ ในขณะที่งานวิจัยของอาภา มีความแตกต่างกับงานวิจัยชิ้นนี้คือ ความแตกต่างกันในแง่ของวิธีการวิเคราะห์ สิ่งที่น่าสนใจหรือมีลักษณะเฉพาะพิเศษของงานวิจัยนี้ก็คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับการใช้แรงงาน ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญอย่างหนึ่งในอาชีพการเลี้ยงโคนมและข้อมูลอื่น ๆ ได้มีการเก็บข้อมูลในลักษณะ incentive คือมีการจูงใจที่ข้อมูลทุก ๆ 2 สัปดาห์เป็นระยะตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษา โดยคณะนักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย และเกษตรกรช่วยด้วยในบางราย คำดัชนีชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์ได้แสดงไว้ในตารางที่ 2.1

ภาพรวมของเศรษฐกิจการผลิตของเกษตรกร 24 รายที่เข้าร่วมโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตของเกษตรกรรายย่อยในช่วงระหว่างครึ่งปี สรุปได้ว่า เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตต่อฟาร์ม 12 สัปดาห์ 9,136.30 บาท เป็นต้นทุนผันแปร 7,933.79 บาท / 2 สัปดาห์ และต้นทุนคงที่ 1,202.51 บาท / 2 สัปดาห์

เกษตรกรได้น้ำนมดิบเฉลี่ย 1,108.82 กิโลกรัม / 2 สัปดาห์ ผลผลิตเฉลี่ยต่อแม่โครีดนมต่อตัวเท่ากับ 9.38 กิโลกรัม ถึงแม้ว่าเกษตรกรจะมีกำไรโดยเฉลี่ย 1,826.87 บาท / 2 สัปดาห์ และ 3,089.33 บาท / 2 สัปดาห์ ในกรณีคิดเฉพาะน้ำนมอย่างเดียว และคิดผลพลอยได้ด้วยตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน ปรากฏว่าอยู่ในระดับต่ำคือเพียง 35.15 บาท ซึ่งต่ำกว่าอัตราค่าจ้างทั่วไปในท้องถิ่น แต่ถ้าพิจารณาถึงมูลค่าของฝูงโคที่เพิ่มขึ้นอัตราผลตอบแทนอาจจะสูงกว่านี้ การที่เกษตรกรทำการผลิตถึงแม้ว่าจะมีอัตราผลตอบแทนต่อแรงงานค่อนข้างต่ำนั้นเพราะว่าอย่างน้อยเกษตรกรก็มีการทำตลอดเวลา ความเสี่ยงของรายได้ไม่มีเหมือนกับการประกอบอาชีพเกษตรอื่น และเกษตรกรหวังว่าในอนาคตเขาจะมีรายได้จากการขายโค ซึ่งมีมูลค่าสูงขึ้นทุกปี

เมื่อพิจารณาการจัดการฟาร์มของเกษตรกรว่าเป็นไปในลักษณะเดียวกับการจัดการฟาร์มของทางภาคกลางใหม่ คณะผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบดัชนีการผลิตของเกษตรกรรายย่อยปรการกับเกษตรกรภาคกลางซึ่งเป็นผลวิจัยของเจริญและคณะ (2541) ก่อนข้างจะได้รูปที่เด่นชัดว่าการจัดการฟาร์มโดยพิจารณาจากอัตราส่วนต้นทุน และสัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ ของเกษตรกรที่รายปรการและเกษตรกรที่อำเภอหนองโพ จังหวัดราชบุรี ใกล้เคียงกันมาก ดังจะสังเกตได้จากอัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด เกษตรกรอำเภอรายปรการเท่ากับ 0.14 ในขณะที่เกษตรกรอำเภอหนองโพมีค่าระหว่าง 0.5 - 0.18 อัตราส่วนต้นทุนผันแปรต่อต้นทุนทั้งหมดของอำเภอรายปรการเท่ากับ 0.85 ในขณะที่อำเภอหนองโพเท่ากับ 0.82 - 0.95 เมื่อพิจารณาสัดส่วนอาหารสัตว์และต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตก็มีตัวเลขใกล้เคียงกัน (ดูตารางที่ 2.1 ประกอบ) แสดงว่าการจัดการฟาร์มโดยเฉพาะการจัดการด้านต้นทุนทั้งหมดและการจัดการด้านต้นทุนอาหารสัตว์ของเกษตรกรอำเภอรายปรการไม่แตกต่างกับเกษตรกรอำเภอหนองโพ

เมื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์ของช่วงครึ่งปีแรกของโครงการกับช่วงครึ่งปีหลังปรากฏว่าผลประกอบการของเกษตรกรในช่วงครึ่งปีหลังดีขึ้นกว่าช่วงครึ่งปีแรกอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้โดยเปรียบเทียบค่าดัชนีชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์เฉลี่ยทั้งปีดีกว่าในครึ่งปีแรกนั้นแสดงว่าผลประกอบการในช่วงครึ่งปีหลังที่ดีขึ้นจุดให้ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์ต่างๆที่สำคัญ เช่น กำไร อัตราผลตอบแทน และต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตดีขึ้น(ดูรายละเอียดในตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 ค่าเฉลี่ยดัชนีชี้วัดทางด้านเศรษฐศาสตร์ ของ 24 ฟาร์มตัวอย่างในโครงการการใช้
โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตของเกษตรกรรายย่อยในช่วงครึ่งปีแรกของโครง
การและตลอดทั้งปี

ต้นทุน, รายได้, กำไร, อัตราผลตอบแทน	ช่วงครึ่ง ปี	ตลอดทั้ง ปี	หมายเหตุ
1 ต้นทุนการผลิต			
1.1) ต้นทุนมันแปร (บาท / 2 สัปดาห์ / ฟาร์ม)	7933.79	8921.84	
1.2) ต้นทุนคอกที่ (บาท / 2 สัปดาห์ / ฟาร์ม)	1202.51	1302.44	
1.3) ต้นทุนรวม (บาท / 2 สัปดาห์ / ฟาร์ม)	9136.30	10224.28	
2 ผลผลิต รายได้และกำไร			
2.1 ผลผลิตที่ได้รับ (ก.ก. / 2 สัปดาห์ / ฟาร์ม)	1108.82	1376.25	
2.2 ผลผลิตต่อมีโครินเมตต่อตัวต่อวัน (ก.ก.)	9.38	10.02	
2.3 ผลผลิตต่อจำนวนโคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน (ก.ก.)	3.75	4.20	
2.4 รายได้ (คิดเฉพาะน้ำนม) (บาท / 2 สัปดาห์ / ฟาร์ม)	10963.18	13755.60	
2.5 รายได้ (คิดผลพลอยได้ด้วย) (บาท / 2 สัปดาห์ / ฟาร์ม)	12225.63	15102.75	
2.6 กำไร (คิดเฉพาะน้ำนม) (บาท / 2 สัปดาห์ / ฟาร์ม)	1826.87	3531.32	
2.7 กำไร (คิดผลพลอยได้ด้วย) (บาท / 2 สัปดาห์ / ฟาร์ม)	3089.33	4878.47	
3 อัตราผลตอบแทน			
3.1 อัตราผลตอบแทนแรงงาน (บาท / 1 วันทำงาน)	35.15	36.60	
3.2 อัตราผลตอบแทนเงินสด (บาท / เงินลงทุน 1 บาท)	0.52	.82	
3.3 รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นค่าแรงงาน (บาท / 2 สัปดาห์)	3552.73	5494.93	
4 อัตราส่วนต้นทุน			
4.1 อัตราส่วนต้นทุนคอกที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.14	0.13	0.05-0.18
4.2 อัตราส่วนต้นทุนมันแปรต่อต้นทุนทั้งหมด	0.85	0.86	0.82-0.95
4.3 อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.78	0.73	
5 สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์			
5.1 สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.62	0.60	0.51-0.68
5.2 สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.46	0.44	
5.3 สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนอาหารหยาบ	4.31	4.30	
5.4 ต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต (บาท / ก.ก.)	9.30	8.99	8.58-11.65

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นผลการศึกษาของเจริญและคณะ (2541)

2.2.2 แนวโน้มของกำไร อัตราผลตอบแทนแรงงาน และสัดส่วนค่าอาหารชั้นต่อค่าอาหารหยาบ

การที่จะวิเคราะห์ว่าเกษตรกรสามารถที่จะทำธุรกิจโคนมเป็นอาชีพหลักได้หรือไม่ นอกจากจะดูผลประกอบการในปัจจุบันแล้ว ยังต้องดูแนวโน้มของผลประกอบการว่าเป็นไปในทิศทางใด เพื่อที่จะได้นำมาประกอบการพิจารณา (ดูตารางที่ 2.2)

แนวโน้มของกำไร (คิดเฉพาะน้ำนม) และกำไร (คิดเฉพาะผลพลอยได้) ปรากฏว่ามีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างชัดเจน ในแต่ละช่วง 2 สัปดาห์ ตั้งแต่ต้นเดือนธันวาคม 2542 จนมาถึงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม 2543 และเมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน ก็มีแนวโน้มสูงขึ้นมาตลอด ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่เกษตรกรมีการจัดการฟาร์มที่ดีขึ้น ทางโครงการได้แจ้งให้เกษตรกรทราบถึงดัชนีต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐศาสตร์ให้เกษตรกรทราบอยู่ตลอดเวลา อาจเป็นไปได้ที่เกษตรกรพยายามที่จะปรับปรุงฟาร์มให้ดีกว่าเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุน

อย่างไรก็ตามช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม 2543-กลางกันยายน 2543 กำไรและอัตราผลตอบแทนมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากช่วงดังกล่าวเป็นหน้าฝนถึงแม้จะมีอาหารหยาบที่เป็นพืชเขียวสดมากแต่โคนมประสบปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพมากในช่วงเวลาดังกล่าว ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้รับต่ำกว่าปกติในช่วงดังกล่าว แต่หลังจากทุกฟาร์มได้แก้ปัญหาโดยคำแนะนำของนักวิชาการด้านสัตวแพทย์ของโครงการทำให้ผลประกอบการดีขึ้น

ดัชนีสำคัญที่ควรพิจารณา คือ สัดส่วนค่าอาหารชั้นต่อค่าอาหารหยาบ แนวทางหนึ่งที่เกษตรกรพยายามปรับปรุงคือ พยายามให้อาหารหยาบที่มีคุณภาพให้สูงมากขึ้นและควรมีการใช้อาหารหยาบที่หลากหลาย เพื่อที่จะลดต้นทุนทางด้านอาหารสัตว์ เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตทางหนึ่ง จะเป็นในช่วงหลัง ๆ แนวโน้มของมูลค่าอาหารหยาบมากขึ้น เนื่องจากมูลค่าอาหารหยาบส่วนหนึ่งไม่เป็นตัวเงิน ดังนั้นก็จะเป็นการลดต้นทุนอย่างหนึ่ง ดังนั้นการที่มูลค่าอาหารหยาบมากขึ้นก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งของเกษตรกรในการที่จะจัดการฟาร์มให้มีผลประกอบการดีขึ้นกว่าเดิมกล่าวโดยสรุป ถึงแม้ว่าผลประกอบการจะไม่ได้ดีมากอย่างเห็นได้ชัด แต่แนวโน้มของผลประกอบการของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมดีขึ้น การจัดการฟาร์มบางอย่างค่อนข้างจะไปในแนวทางที่ถูกต้อง

ตารางที่ 2.2 แนวโน้มของ กำไร (คิดเฉพาะน้ำมัน) กำไร (คิดผลพลอยได้ด้วย) อัตราผลตอบแทน
แรงงาน และสัดส่วนค่าอาหารข้นและค่าอาหารหยาบเฉลี่ยต่อ 2 สัปดาห์

สัปดาห์ ที่	วัน - เดือน - ปี	ดัชนีการผลิตทางเศรษฐศาสตร์			
		กำไร(คิดเฉพาะ น้ำมัน)	กำไร (คิดผล พลอยได้ด้วย)	อัตราผลตอบแทนต่อ แรงงาน 1 วันทำงาน	ค่าอาหารข้นต่อค่า อาหารหยาบ
1	26 พ.ย. 42 - 10 ธ.ค. 42	-807.76	-286.93	10.16	2.58
2	11 ธ.ค. 42 - 24 ธ.ค. 42	-104.14	1745.67	16.48	3.12
3	25 ธ.ค. 42 - 7 ม.ค. 43	1594.17	3639.67	22.90	3.17
4	8 ม.ค. 43 - 21 ม.ค. 43	2928.87	3487.20	35032	3.53
5	22 ม.ค. 43 - 4 ก.พ. 43	3289.13	4850.17	39.43	2.99
6	5 ก.พ. 43 - 18 ก.พ. 43	3783.77	5418.31	44.07	2.48
7	19 ก.พ. 43 - 3 มี.ค. 43	3559.27	5045.81	41.58	2.19
8	4 มี.ค. 43 - 17 มี.ค. 43	4106.49	5886.78	42.66	2.22
9	18 มี.ค. 43 - 31 มี.ค. 43	4013.60	5754.93	39.37	2.22
10	1 เม.ย. 43 - 14 เม.ย. 43	4375.81	5909.36	43.43	1.81
11	15 เม.ย. 43 - 28 เม.ย. 43	5072.41	6790.58	48.20	2.76
12	29 เม.ย. 43 - 12 พ.ค. 43	5391.55	6569.15	60.00	10.06
13	13 พ.ค. 43 - 26 พ.ค. 43	4991.05	8999.52	77.57	3.50
14	27 พ.ค. 43 - 9 มิ.ย. 43	5569.16	6989.26	59.39	4.82
15	10 มิ.ย. 43 - 23 มิ.ย. 43	6630.15	6844.15	59.80	6.27
16	24 มิ.ย. 43 - 7 ก.ค. 43	6924.68	7559.28	66.80	5.85
17	8 ก.ค. 43 - 21 ก.ค. 43	5715.94	5978.14	52.44	3.78
18	22 ก.ค. 43 - 4 ส.ค. 43	3484.32	3758.83	35.98	2.89
19	5 ส.ค. 43 - 18 ส.ค. 43	445.69	1104.09	15.71	3.01
20	19 ส.ค. 43 - 1 ก.ย. 43	1901.14	3230.47	28.95	3.21
21	2 ก.ย. 43 - 15 ก.ย. 43	1800.24	2363.64	23.98	3.33
22	16 ก.ย. 43 - 29 ก.ย. 43	3316.03	3856.83	37.82	2.79
23	30 ก.ย. 43 - 13 ต.ค. 43	2976.05	8802.45	59.44	3.76
24	14 ต.ค. 43 - 27 ต.ค. 43	2443.52	2443.52	24.82	2.69
25	28 ต.ค. 43 - 10 พ.ย. 43	2604.95	2604.95	23.84	2.48

บทที่ 3

ความคุ้มค่าของการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพ และ ผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อยส่วนที่ 1

วัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของโครงการคือต้องการหาคำตอบว่าเมื่อเกษตรกรเข้าร่วมโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อยแล้วจะมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจคุ้มค่าหรือไม่

ตามทฤษฎีแล้วเมื่อเกษตรกรเข้าร่วมโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกร รายย่อยแล้วคาดว่าจะส่งผลคาดว่าจะได้รับประโยชน์ต่อไปนี้ คือ 1) ลดจำนวนวันท้องลง 2) ลดช่วงห่างระหว่างการตก ลูก 3) สามารถลดอัตราการเป็นเต้านมอักเสบแบบไม่แสดงอาการ 4) สามารถชักจูงเกษตรกรดูแลขั้นตอนการรีดนมตลอดจนการใช้เครื่องมือรีดนมได้อย่างเหมาะสมส่งผลต่อคุณภาพน้ำนมดิบ 5) สามารถลดอัตราการสูญเสียแม่โคและลูกโคทดแทนจากการเฝ้าดูแลสุขภาพอย่างระมัดระวัง

จากผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับทั้ง 5 ข้อนอกจากจะส่งผลทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการที่ได้น้ำนมมากขึ้นและจากการที่น้ำนมมีคุณภาพดีขึ้นแล้วยังส่งผลต่อด้านทุนการผลิตต่อหน่วยอีกด้วย อย่างไรก็ตามการที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ นอกจากจะมีรายได้เพิ่มดังที่ได้กล่าวแล้ว

ยังมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอันเป็นผลเนื่องมาจากการเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งจะต้องมีการดูแลสุขภาพสัตว์เป็นระบบตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในโครงการจึงทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้นกว่าปกติที่ไม่มีการดำเนินการตามโครงการนี้ เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ ค่ายารักษาโรค ฉีดยาก่อนคลอดและหลังคลอด กรอกแม่เหล็ก รักษาตัวหลังคลอด ฉีดยาก่อนคลอด ฉีดฮอร์โมนกระตุ้นการเร่งรัด ค่าตรวจเลือด รักษาโคป่วย ถ่ายพยาธิลูกวัว รักษาลูกโค สะดืออักเสบ ตลอดจนค่าจ้างเจ้าหน้าที่ เป็นต้น รายละเอียดในบทที่ 3 นี้จะแยกการวิเคราะห์ออกเป็นสองส่วนคือการเปรียบเทียบรายได้ การเปรียบเทียบรายได้ส่วนเพิ่มและต้นทุนส่วนเพิ่มก่อนและหลังการมีโครงการฯ ทั้งนี้เพื่อพิจารณาผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโครงการว่าคุ้มหรือไม่สมควรที่จะมีการดำเนินการตามโครงการนี้ต่อหรือไม่

3.1 การเปรียบเทียบรายได้

การเปรียบเทียบรายได้ของเกษตรกรก่อน(ก่อนธันวาคม 2542)และหลังมีโครงการฯ(หลังธันวาคม 2542) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ รายได้คำนวณจากผลผลิตเฉลี่ยคูณด้วยราคาที่ได้รับในแต่ละช่วง การเปรียบเทียบรายได้จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของรายได้ต่อ 10 วัน ที่เกษตรกรได้รับในช่วงเวลาเดียวกันของก่อนและหลังมีโครงการฯ เพื่อลดความผันแปรในเรื่องของฤดูกาลออกไป

การเปรียบเทียบรายได้ก่อนมีโครงการฯ และหลังจากการมีโครงการฯ แล้วนั้น จะพิจารณาตัวแปร 3 ตัว คือ รายได้จากการขายนมเฉลี่ยต่อ 10 วัน นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงความสม่ำเสมอ(ความนิ่งหรือความเสี่ยงของรายได้ควบคู่ไปด้วย โดยใช้ค่า Standard Deviation หรือค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นตัวชี้วัด และค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจายโดยใช้ค่า C.V หรือ Coefficient of Variation เป็นตัวชี้วัด ทั้งนี้เพราะว่ารายได้ที่สูงขึ้นอย่างเดียวไม่พอต้องมีความแน่นอนด้วยคือ มีความเสี่ยงต่ำนั่นเอง

เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series data) ดังนั้นจึงมีการเปรียบเทียบรายได้และความเสี่ยงของรายได้เป็นระยะๆ เนื่องจากโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อยส่วนที่ 2 ได้เริ่มดำเนินการโครงการประมาณเดือนธันวาคม 2542 ผลสำเร็จของโครงการนี้จะไปในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปและคาดว่าจะได้รับผลสำเร็จเต็มรูปแบบเมื่อโครงการนี้ดำเนินไปจนถึงสิ้นสุดโครงการซึ่งมีระยะเวลา 1 ปี 6 เดือน

ผลวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบรายได้และความเสี่ยงของรายได้ก่อนมีโครงการและหลังจากมีโครงการฯ ได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.1(ก), 3.1(ข) และ 3.2(ก), 3.2(ข)

3.1.1) ค่าเฉลี่ยของรายได้

ได้ทำการเปรียบเทียบรายได้ก่อนมีโครงการกับหลังมีโครงการแล้วครึ่งปีและหนึ่งปีตามลำดับทั้งนี้เพื่อให้เห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา(ดูตารางที่ 3.1(ก)และ3.1(ข) ประกอบ) จากข้อมูลรายได้เฉลี่ยก่อนและหลังมีโครงการครึ่งปีในตารางที่ 3.1(ก) โดยพิจารณาภาพรวมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดปรากฏว่าก่อนมีโครงการ เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อฟาร์มเท่ากับ 7,085.14 บาท/10วัน แต่หลังจากมีโครงการแล้วเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อวัน ที่เพิ่มขึ้นใน 8,154.45 บาท/10วัน อย่างไรก็ตามรายได้เฉลี่ยต่อวันที่เพิ่มขึ้นนี้ยังไม่ปรับค่าของจำนวนโคที่รีดนมได้ เพราะว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นนี้อาจเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของโคก็เป็นได้ หลังจากปรับจำนวนโคแล้วปรากฏว่ารายได้ก่อนมีโครงการเฉลี่ยต่อฟาร์มเท่ากับ 7899.40 บาท/10 วัน เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของรายได้เฉลี่ยต่อฟาร์มหลังจากที่มีโครงการซึ่งเท่ากับ 8,154.45 บาท/10 วัน นอกจากนี้เมื่อเปรียบรายได้ก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการแล้ว 1 ปี (ตารางที่ 3.1(ข)) ก็ได้ผลสรุปเช่นเดียวกัน กล่าวคือรายได้ของเกษตรกรหลังจากมีโครงการแล้วสูงขึ้นจาก 6232.29 บาท/10วัน/ฟาร์ม เป็น 7248.56 บาท/10วัน/ฟาร์ม อันเป็นผลเนื่องจากเกษตรกรแต่ละรายอยู่ในโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนม

อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากรายได้เฉลี่ยแล้วสิ่งที่จะพิจารณาเพิ่มเติมประกอบด้วยคือ "ความนิ่งของรายได้" ซึ่งก็คือการกระจายของรายได้ที่เกษตรกรได้รับในแต่ละช่วงนั่นเอง ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ นอกเหนือจากที่ต้องการให้เกษตรกรมีรายได้ที่สูงขึ้นแล้วยังต้องการความแน่นอนของรายได้ที่ได้รับอีกด้วย ซึ่งสามารถวัดได้จากการวัดค่าการกระจายของรายได้ ในที่นี้จะวัดจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation หรือ C.V.) การพิจารณาภาพรวมของการกระจายรายได้ที่เกษตรกรได้รับหรือความนิ่งของรายได้ นั้นปรากฏว่า หลังจากมีโครงการแล้วทำให้รายได้ที่ได้รับมีการกระจายน้อยลง หรือความนิ่งของรายได้มีมากขึ้นโดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์การกระจายลดลงจาก 0.51 ไปเป็น 0.40 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3.1(ก) และเมื่อโครงการผ่านไปแล้ว 1 ปี ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายลดเหลือเพียง 0.33 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3.1(ข) นั้นแสดงว่าเมื่อมองภาพรวมแล้วการมีโครงการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนม ทำให้รายได้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความนิ่งมากขึ้น นอกเหนือจากที่มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

หลังปรับจำนวนโคแล้วปรากฏว่าเกษตรกรมีรายได้ดีขึ้น ร้อยละ 56.52 และแยลงร้อยละ 43.48 แสดงว่าจำนวนเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้นมีจำนวนมากกว่า เมื่อพิจารณาความนิ่งของรายได้ ปรากฏว่าหลังจากมีโครงการแล้วเกษตรกรมี "ความนิ่งของรายได้" หรือการกระจายของรายได้ที่ได้รับดีขึ้นจำนวน 15 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 65.21 ของเกษตรกรทั้งหมดที่เข้าร่วมโครงการ

3.1.2) ความเสี่ยงของรายได้

ข้อมูลดังตารางที่ 3.2(ก)และ 3.2(ข) เป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสถานะของฟาร์ม โดยมองในแง่ของรายได้ ปรากฏว่าเมื่อมีโครงการแล้วหกเดือน เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านรายได้ดีขึ้นจากการขายน้ำมันจำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.28 ของเกษตรกรทั้งหมดที่เข้าร่วมโครงการ สำหรับเกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยมีจำนวน 5 ราย คิดเป็น ร้อยละ 21.74 ของเกษตรกรทั้งหมด อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์นี้ยังไม่ได้ปรับค่าของจำนวนวัวที่ให้นมได้ในช่วงก่อนมีโครงการและในช่วงหลังจากมีโครงการ ทั้งนี้เพราะการที่เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยของรายได้สูงขึ้น อาจไม่ได้เกิดขึ้นจากการมีโครงการอย่างเดียว อาจเนื่องมาจากจำนวนโคที่ให้น้ำมันสูงขึ้นก็เป็นได้

เมื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงของรายได้โดยพิจารณาจากค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายได้กับค่าของสัมประสิทธิ์การกระจายเมื่อมีโครงการแล้วหกเดือนจากตารางที่ 3.2(ก) ปรากฏว่า ความเสี่ยงของรายได้ไม่ค่อยมีความแตกต่างกันมากนัก ระหว่างก่อนมีโครงการฯ กับหลังจากมีโครงการฯ แล้ว กล่าวคือ ถึงแม้ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของรายได้หลังจากโครงการฯ จะดีกว่าก่อนมีโครงการเล็กน้อย คือ มีเกษตรกรที่มีความเสี่ยงจากรายได้ดีขึ้นร้อยละ 52.17 และมีเกษตรกรที่มีความเสี่ยงจากรายได้เฉลี่ยร้อยละ 47.83 แต่เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายได้แล้วความเสี่ยงของรายได้ก่อนมีโครงการฯ จะดีกว่าเล็กน้อย

อย่างไรก็ตามเมื่อโครงการผ่านไปแล้วหนึ่งปี การเปลี่ยนแปลงสถานะต่างๆของเกษตรกรดีขึ้นชัดเจนกว่าในช่วงครึ่งแรกของโครงการ(ดูข้อมูลในตารางที่ 3.2(ข)) กล่าวคือมีจำนวนเกษตรกรที่มีสถานะการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นมากขึ้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ของระดับรายได้และในแง่ความเสี่ยงของรายได้

ผลวิเคราะห์เบื้องต้นข้างจะเป็นไปตามข้อสมมุติฐานที่นักวิจัยตั้งไว้ กล่าวคือ ในระยะสั้นอาจยังไม่เห็นผลกระทบของโครงการฯ อย่างชัดเจนแต่ในระยะยาวผลกระทบจะชัดเจนมากกว่านี้ การวิเคราะห์นี้เป็นการมองผลกระทบหลังจากที่โครงการดำเนินการไปได้เพียงระยะหนึ่งของโครงการเท่านั้น ดังนั้นการดำเนินการเกี่ยวกับโครงการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ การวางแผนแนวทางแก้ไขปัญหา หรือการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเกี่ยวกับ สถานประกอบระบบสืบพันธุ์ การจัดการรีดนม เครื่องรีดนม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น โรงเรือน ชนิดและประเภทอาหาร ฯลฯ ซึ่งได้ชี้แจงให้เกษตรกรทราบทุก ๆ 2 สัปดาห์ รวมทั้งการดำเนินการจัดการระบบสืบพันธุ์ การตรวจสอบและประเมินการจัดการระบบสืบพันธุ์ การตรวจสอบและประเมินการจัดการทั่วไป ซึ่งทางโครงการได้ประเมินให้เกษตรกรทราบและร่วมกันวางแผนแนวทางแก้ไขปัญหาก็ป้องกันมิให้มีปัญหาเกิดขึ้นนั้น อาจมีผลทั้งระยะสั้นและระยะยาวต่อเกษตรกร ผลวิเคราะห์ที่ได้เสนอมมาแล้วข้างต้นย่อมเป็นเครื่องมือให้เห็นว่ามีตัวเลขที่ชี้ให้เห็นถึงผลของโครงการฯ ในด้านบวกมกพอสมควรถึงแม้จะไม่

มองเห็นชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความเสียหายรายได้ อย่างไรก็ตามจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องวิเคราะห์ผลกระทบต่อเกษตรกรจากการเข้าร่วมโครงการฯ ต่อไป

ตารางที่ 3.1(ก) แสดงรายได้เฉลี่ยต่อ 10 วัน ค่า (Standard Deviation) และ C.V. ของรายได้ก่อนมีโครงการ เปรียบเทียบกับหลังมีโครงการแล้วหกเดือน ปรับค่าจำนวนโคแล้ว

หมายเลข	ชื่อสมาชิก	รายได้เฉลี่ยต่อ 10 วัน			ค่า St.Dev ของรายได้			ค่า C.V ของรายได้		
		ก่อน	ก่อน (ปรับ)	หลัง	ก่อน	ก่อน (ปรับ)	หลัง	ก่อน	ก่อน (ปรับ)	หลัง
6	บุญส่ง กิตติ	9486.50	9578.08	11218.66	2131.71	3129.12	2071.11	.22	.32	.31
9	ประสิทธิ์ นารังษี	8226.08	11258.16	7220.00	1246.71	2156.10	753.71	.15	.19	.06
23	สมยศ ศาตะกา	8354.37	8354.37	10824.16	1303.07	1303.07	1479.95	.15	.15	.13
25	อรุณย์ ศาตะกา	4643.83	5750.31	6181.08	869.95	979.21	936.49	.18	.17	.15
28	ประทีป บุญวิทย์	9464.87	10693.43	8214.16	1413.17	1951.98	932.73	.14	.18	.15
37	เจริญ เปาป้อ	6929.29	7738.47	6571.95	605.24	690	1007.07	.08	.08	.15
42	ปิ่น ปุณมา	7303.80	8394.90	7830.75	751.80	698.19	649.39	.10	.083	.082
54	วิลาศ กันธาทิพย์	14125.41	10975.14	14976.12	2601.14	1911.50	1635.28	.18	.17	.10
59	คำ จันทา	8318.50	7467.99	9915.20	4310.55	3726.80	5569.74	.51	.49	.56
66	ปิ่น บุญศรี	6680.12	4489.44	6890.95	868.04	1242.20	1939.23	.13	.27	.28
77	สมบูรณ์ อินทรวง	8928.45	7588.31	6530.58	1344.49	1363.70	917.73	.15	.17	.14
78	แก้ว ลียะ	6290.45	8260.90	6318.83	2977.04	4713.17	648.09	.47	.57	.10
79	ฉวย งามพล	5061.83	5061.83	4146.41	579.90	579.90	602.39	.11	.11	.14
81	ยศดา สว่างกิตติ	1914.50	1447.05	3897.95	493.16	336.89	938.60	.25	.23	.24
83	เจริญ เทพใจ	1722.50	3340.37	3768.87	254.04	858.75	953.31	.14	.257	.252
84	สุจินต์ กันจันวงศ์	1168.08	2353.20	2765.08	243.40	597.73	690.29	.20	.25	.24
88	ทวีต เพียรศิลป์	4894.70	4894.70	5344.41	709.72	709.72	853.37	.14	.14	.15
91	พิพัฒน์ อินทอ	10967.33	12525.64	11524.91	1268.85	855.54	2015.40	.11	.06	.17
93	เชษฐ์ อยู่ศิริ	9947.41	10260.59	15804.08	1819.19	2129.11	1947.70	.18	.20	.12
129	พันธ์ศักดิ์ เขษฎาพันธ์	12281.84	12281.54	12692.96	2410.67	2410.67	1378.29	.19	.19	.10
131	ทองดี ยาสุมาร	4856.25	5290.36	11104.62	1572.49	1744.16	746.47	.32	.32	.06
132	ดวงใจ ใจคำวัง	4308.08	4308.03	7558.33	1737.32	1737.32	620.25	.40	.40	.08
139	อนุสรณ์ เภาใส	19377.54	19377.54	28440.20	2774.97	2774.97	8880.01	.14	.14	.31
156	เควัน สว่างประชา	-	-	13286.62	-	-	1729.00	-	-	.13
	รวมทั้งหมด	7085.14	7899.40	8154.45	3366.48	4024.78	3620.82	.47	.51	.40

ตารางที่ 3.1 (ข) แสดงรายได้เฉลี่ยต่อ 10 วัน ค่า (Standard Deviation) และ C.V. ของรายได้
ก่อนมีโครงการ เปรียบเทียบกับหลังมีโครงการแล้ว 1 ปี ปรับค่าจำนวนโคแล้ว

หมายเลข	ชื่อสมาชิก	รายได้เฉลี่ยต่อ 10 วัน			ค่า St.Dev ของรายได้			ค่า C.V ของรายได้		
		ก่อน	ก่อน (ปรับ)	หลัง	ก่อน	ก่อน (ปรับ)	หลัง	ก่อน	ก่อน (ปรับ)	หลัง
6	บุญส่ง กิติดี	6245.48	6828.39	7818.47	1407.57	6281.62	3229.72	0.22	0.91	0.41
9	ประพัฒน์ นารังษี	4103.21	5744.49	4350.01	2096.32	3530.26	2005.53	0.51	0.61	0.46
23	สมยศ ศาละภา	6806.33	7895.34	8007.90	2413.97	3222.84	1557.35	0.35	0.40	0.19
25	อุดม ศาละภา	2734.53	6562.87	5789.29	1983.78	6339.81	1916.39	0.72	0.96	0.33
28	ประทีป บุญรัตน์	4650.87	5674.06	5073.75	2565.67	3111.82	1456.19	0.55	0.54	0.28
37	เจริญ เปาปง	3206.19	5258.15	4433.13	2063.37	3355.18	1073.74	0.64	0.63	0.24
42	ปิ่น ปุ่มภา	5140.72	5988.93	5781.22	2381.33	2951.65	1680.17	0.46	0.49	0.29
54	วิลาศ กันธาทิตย์	10233.39	8859.19	11528.43	2860.53	5750.60	3164.73	0.27	0.64	0.27
59	คำ จินดา	6551.88	7672.97	9417.24	4284.86	7441.89	5189.53	0.65	0.67	0.55
66	ปิ่น บุญศรี	4771.34	3901.89	5751.67	746.84	2012.26	1593.60	0.15	0.51	0.27
77	สมบูรณ์ อินทรปง	5490.78	4853.84	5230.03	1172.31	1948.35	1463.88	0.21	0.40	0.27
78	แก้ว สีสะ	5846.51	10367.81	5180.21	2657.29	4161.10	1678.55	0.45	0.40	0.32
79	จลาช งามรทล	2900.08	2590.73	2615.18	1060.80	1045.31	666.90	0.36	0.40	0.25
81	ชดดา สว่างพิศย์	2746.14	5884.58	4753.73	1755.32	5804.08	2678.50	0.63	0.98	0.56
83	เจริญ เทพใจ	1408.57	4695.22	3024.63	665.92	4528.41	1420.77	0.47	0.30	0.46
84	สุจินต์ กันจันวงศ์	1334.40	3002.40	2386.67	1187.56	2831.78	941.87	0.88	0.94	0.39
88	ทวีต เพ็ชรศิลป์	4256.43	4086.17	4389.67	1591.60	1907.79	1114.13	0.37	0.46	0.25
91	พิพัฒน์ อินถอด	6567.97	6384.06	6457.29	1440.10	3749.29	2617.09	0.21	0.58	0.40
93	เชลล์ อุดศิริ	9464.92	7852.37	15356.71	3235.59	2983.75	2520.03	0.34	0.37	0.16
129	พันธ์ศักดิ์ เจริญพานิช	6117.42	6637.40	6239.82	3148.74	5182.23	3201.95	0.51	0.78	0.51
131	ทองดี ฮาสมุท	4179.37	4227.13	6372.61	1339.28	2943.37	1723.49	0.32	0.69	0.27
132	ดวงใจ ใจคำวัง	3622.14	5131.36	5798.61	1730.35	4980.08	2381.02	0.47	0.46	0.41
139	อนุสรณ์ เมาโต	7444.13	16063.64	28270.29	3657.86	15935.20	7507.21	0.49	0.99	0.26
156	เดจัน ทรงประภา	2143.11	3428.97	9939.02	3341.36	11182.90	2010.53	1.55	0.58	0.20
	รวมทั้งหมด	4915.24	6232.99	7248.56	2116.18	4715.90	2283.03	0.49	0.61	0.33

ตารางที่ 3.2 (ก) เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสถานะของเกษตรกร พิจารณาจากรายได้จากการขายนมเฉลี่ยต่อ 10 วัน ค่า Standard deviation และ CV ของรายได้จากการขายนมก่อนมีโครงการ กับหลังมีโครงการแล้วหกเดือน

รายการ	รายได้เฉลี่ยต่อ 10 วัน		Standard Deviation		ค่า C.V	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ก่อนปรับจำนวนโค						
ดีขึ้น	18	78.26	10	43.47	12	52.17
แย่ลง	5	21.74	13	56.53	11	47.83
รวม	23	100	23	100	23	100
หลังปรับจำนวนโคแล้ว						
ดีขึ้น	13	56.52	7	30.43	15	65.21
แย่ลง	10	43.48	16	69.57	8	34.79
รวม	23	100	23	100	23	100

ตารางที่ 3.2 (ข) เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสถานะของเกษตรกร พิจารณาจากรายได้จากการขายนมเฉลี่ยต่อ 10 วัน ค่า Standard Deviation และ CV ของรายได้จากการขายนมก่อนมีโครงการ กับหลังมีโครงการ แล้ว 1 ปี

รายการ	รายได้เฉลี่ยต่อ 10 วัน		Standard Deviation		ค่า C.V	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ก่อนปรับจำนวนโค						
ดีขึ้น	20	83.33	14	58.33	20	83.33
แย่ลง	4	16.67	10	41.67	4	16.67
รวม	24	100	24	100	24	100
หลังปรับจำนวนโคแล้ว						
ดีขึ้น	14	58.33	24	100	23	95.83
แย่ลง	10	41.67	0	0	1	4.17
รวม	24	100	24	100	24	100

3.2 การเปรียบเทียบรายได้ส่วนเพิ่ม (Incremental Income) และต้นทุนส่วนเพิ่ม (Incremental Cost)

ในการตัดสินใจขององค์กรว่าสมควรที่จะให้มีโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย ส่วนที่ 2 หรือไม่นั้น ผู้ตัดสินใจหรือผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับหน้าที่การตัดสินใจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งหน้าที่การตัดสินใจเป็นหน้าที่ที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและอย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้ที่มีหน้าที่ในการตัดสินใจจำเป็นต้องมีข้อมูลต้นทุนที่ถูกต้องและเพียงพอที่จะใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจได้ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลต้นทุนที่ใช้ในการตัดสินใจมีอยู่หลายประเภท สำหรับงานวิจัยเรื่องนี้ ข้อมูลรายได้เพิ่มเติมและต้นทุนเพิ่มจะได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างถูกต้องและบรรลุประโยชน์สูงสุดขององค์กรหรือสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด เพื่อให้เข้าใจถึงรายละเอียดของการวิเคราะห์จะอธิบายถึงความหมายของตัวแปรที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ คือ

1) ต้นทุนส่วนเพิ่ม (Incremental Cost หรือ Differential Cost)

ต้นทุนส่วนเพิ่ม หมายถึง ต้นทุนที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากผู้บริหารตัดสินใจเลือกดำเนินการตามทางเลือกหนึ่ง แทนการเลือกอีกทางเลือกหนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ต้นทุนที่แตกต่างกันระหว่าง 2 ทางเลือกนั่นเอง เช่น ในกรณีที่มีโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย ส่วนที่ 1 เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะมีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากเดิมถ้าไม่มีโครงการนี้ เช่น ค่าใช้จ่ายที่ทางสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด จะต้องจ้างเจ้าหน้าที่ที่จะต้องมาดำเนินการโครงการนี้ ในกรณีนี้ทางโครงการจ้างเจ้าหน้าที่ในอัตราเดือนละจำนวนหนึ่งต่อเดือนและเข้าไปปฏิบัติงานในฟาร์มในช่วง 2 สัปดาห์โดยจะปฏิบัติงานในฟาร์มครบทั้ง 24 ฟาร์มหมุนเวียนกันไป ดังนั้นค่าใช้จ่ายต่อฟาร์มจึงเท่ากับประมาณ 300 บาท / 2 สัปดาห์ต่อฟาร์ม นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งเกษตรกรจะต้องปฏิบัติตามโปรแกรมที่เจ้าหน้าที่ได้วางแผนไว้ ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จะคำนวณค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงตามใบเสร็จรับเงินที่เก็บไว้ที่สหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด

2) รายได้ส่วนเพิ่ม (Incremental Income หรือ Differential Income)

รายได้ส่วนเพิ่ม คือ รายได้ที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากผู้บริหารตัดสินใจเลือกดำเนินการตามทางเลือกแทนอีกทางเลือกหนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือรายได้ที่แตกต่างกันระหว่างกรณีที่มีโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพ ๔ กับกรณีที่ไม่มีโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพ ๔

นั่นคือการเปรียบเทียบระหว่างรายได้ของเกษตรกรก่อนมีโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพฯ และรายได้ของเกษตรกรหลังจากมีโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพฯ ในช่วงเวลาเดียวกัน ทั้งนี้การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบในช่วงเวลาเดียวกันดังกล่าวจะสามารถลดความผันแปรของฤดูกาลได้

นอกจากนี้เพื่อลดความผันแปรของจำนวนโคที่เกษตรกรมีก่อนและหลังมีโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพฯ ได้มีการปรับจำนวนโคให้เป็นจำนวนเดียวกันทั้งนี้เพื่อความถูกต้องในการเปรียบเทียบระหว่างรายได้ก่อนมีโครงการและหลังมีโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพฯ

3) ต้นทุนจม (Sunk Cost)

ต้นทุนจม หมายถึง ต้นทุนที่ไม่เปลี่ยนแปลงแม้ว่าผู้บริหารจะเลือกทางเลือกใดก็ตาม เช่น ไม่ว่าจะมีการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพฯ หรือไม่ก็ตาม เกษตรกรก็ต้องเสียต้นทุนการผลิตตามปกติอยู่แล้วซึ่งต้นทุนการผลิตตามปกตินี้ถือว่าเป็นต้นทุนจม ดังนั้นต้นทุนจมยังเป็นต้นทุนที่ยังคงเกิดขึ้น แม้ผู้บริหารจะเปลี่ยนแปลงทางเลือกหรือไม่ก็ตาม ในการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกว่าควรจะมีการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพฯ หรือไม่ จะไม่นำรายการต้นทุนจมเข้ามาพิจารณา จะพิจารณาเฉพาะต้นทุนส่วนเพิ่มในการตัดสินใจ

4) การใช้ข้อมูลต้นทุนส่วนเพิ่มและรายได้ส่วนเพิ่มในการตัดสินใจ

การตัดสินใจว่าจะมีโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพฯ หรือไม่นั้นจะนำต้นทุนส่วนเพิ่มไปเปรียบเทียบกับรายได้ส่วนเพิ่มว่าคุ้มกันหรือไม่ ถ้าต้นทุนส่วนเพิ่มน้อยกว่ารายได้ส่วนเพิ่มถือว่าคุ้ม สหกรณ์การเกษตรไชยปราการจำกัด ควรตัดสินใจให้มีโครงการนี้ แต่ถ้าต้นทุนส่วนเพิ่มมากกว่ารายได้ส่วนเพิ่มถือว่าไม่คุ้ม สหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด ควรตัดสินใจไม่ทำโครงการนี้

การที่ไม่นำรายการต้นทุนการผลิตปกติซึ่งมีจำนวนเท่ากันระหว่าง 2 ทางเลือกเข้ามาพิจารณาเพราะถือว่าต้นทุนดังกล่าวมิใช่ส่วนที่เพิ่มขึ้นต้นทุนการผลิตปกติหรือต้นทุนจมจะไม่มีเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะตัดสินใจเลือกให้มีโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพฯ หรือไม่ก็ตาม

3.2.1 ผลการวิเคราะห์จำนวนเกษตรกรที่มีความคุ้มหรือไม่คุ้ม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าความคุ้มหรือไม่คุ้ม พิจารณาได้โดยการเปรียบเทียบรายได้ส่วนเพิ่มกับต้นทุนส่วนเพิ่มดังที่ได้อธิบาย รายละเอียดไว้ในวิธีการวิเคราะห์แล้วนั้น ผลการวิเคราะห์

จำนวนเกษตรกรที่มีความคุ้มและไม่คุ้ม จากการมีโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.3

ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าถ้ามีการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตฯ แล้วเกษตรกรส่วนใหญ่มีความคุ้มหรือได้รับประโยชน์จากการมีโปรแกรมนี้ กล่าวคือ เกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการมีความคุ้มสูงถึงร้อยละ 71.58 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด และเมื่อมีการปรับจำนวนโคก่อนและหลังการมีโปรแกรมฯ ให้เท่ากันแล้วปรากฏว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ก็ยังมีความคุ้มในการมีโปรแกรมนี้ กล่าวคือร้อยละของเกษตรกรที่มีความคุ้มสูงถึง 62.03 เมื่อพิจารณาความคุ้มหรือไม่คุ้มของเกษตรกรในแต่ละช่วงการผลิตโดยเฉพาะในครึ่งปีแรกของโครงการ ปรากฏว่าลักษณะการเคลื่อนไหวของจำนวนเกษตรกรที่มีความคุ้มและไม่คุ้มมีลักษณะขึ้น ๆ ลง ๆ ยังไม่เห็นแนวโน้มที่ชัดเจน อย่างไรก็ตามในช่วงหลังๆ ของโครงการจำนวนเกษตรกรที่มีความคุ้มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ถึงแม้ว่าผลการวิเคราะห์จะชี้ออกมาว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความคุ้มในการมีโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเวลาผ่านไปหลังจากมีโครงการนานยิ่งขึ้น เปอร์เซ็นต์ของเกษตรกรที่มีผลประกอบการคุ้มกับทุนที่ลงไปจะมีมากยิ่งขึ้นและมีแนวโน้มชัดเจนมากขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป คงต้องอาศัยระยะเวลาให้นานกว่านี้เพราะโครงการนี้มีระยะเวลาดำเนินการจริงเต็มรูปแบบนานถึง 2 ปี จึงควรที่จะมีการประเมินผลต่อไป เนื่องจากผลของการมีโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตนั้นบางอย่างให้ผลในระยะยาว นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้องนั้นจะต้องมีการควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ให้คงที่ในช่วงก่อนมีโครงการฯ และหลังจากมีโครงการแล้ว ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่คณะผู้วิจัยพยายามที่จะควบคุมไว้คือ ตัวเกษตรกรเอง จำนวนโค สภาพแวดล้อมในฟาร์มและฤดูกาล ทั้งนี้อาจมีตัวแปรอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องในช่วงก่อนและหลังจากมีโครงการก็ได้ เช่น ประเภท สภาพดินฟ้าอากาศที่มีผลต่อปริมาณอาหารหยาบ เป็นต้น

ตารางที่ 3.3 แสดงความคุ้มและไม่คุ้มของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพ และผลผลิต ในแต่ละช่วงการผลิต

วันที่	วันเดือนปี	กรณียังไม่ปรับจำนวนโค						กรณีปรับจำนวนโคแล้ว					
		คุ้ม		ไม่คุ้ม		รวม		คุ้ม		ไม่คุ้ม		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	26 พ.ค. 42 ถึง 10 ธ.ค. 42	17	73.91	6	26.09	23	100	17	73.91	6	26.09	23	100
2	11 ธ.ค. 42 ถึง 24 ธ.ค. 42	14	60.86	9	39.14	23	100	12	52.17	11	47.83	23	100
3	25 ธ.ค. 42 ถึง 7 ม.ค. 43	15	65.21	8	34.79	23	100	13	56.52	10	43.47	23	100
4	8 ม.ค. 43 ถึง 21 ม.ค. 43	15	65.21	8	34.79	23	100	12	52.17	11	47.83	23	100
5	22 ม.ค. 43 ถึง 4 ก.พ. 43	17	73.91	6	26.09	23	100	12	52.17	11	47.83	23	100
6	5 ก.พ. 43 ถึง 18 ก.พ. 43	16	69.56	7	30.44	23	100	16	69.56	7	30.44	23	100
7	19 ก.พ. 43 ถึง 3 มี.ค. 43	17	73.91	6	26.09	23	100	12	52.17	11	47.83	23	100
8	4 มี.ค. 43 ถึง 17 มี.ค. 43	17	73.91	6	26.09	23	100	13	56.52	10	43.47	23	100
9	18 มี.ค. 43 ถึง 31 มี.ค. 43	14	60.86	9	39.14	23	100	14	60.86	9	39.14	23	100
10	1 เม.ย 43 ถึง 14 เม.ย 43	15	65.21	8	34.79	23	100	11	47.82	12	52.18	23	100
11	15 เม.ย 43 ถึง 28 เม.ย 43	17	73.91	6	26.09	23	100	11	47.82	12	52.18	23	100
12	29 เม.ย 43 ถึง 12 พ.ค. 43	19	79.16	5	20.84	24	100	16	66.66	8	33.34	24	100
13	13 พ.ค. 43 ถึง 26 พ.ค. 43	19	79.16	5	20.84	24	100	15	62.5	9	37.5	24	100
14	27 พ.ค. 43 ถึง 9 มิ.ย 43	16	66.66	8	33.34	24	100	14	58.33	10	41.67	24	100
15	1 มิ.ย 43 ถึง 23 มิ.ย 43	15	62.5	9	37.5	24	100	16	66.66	8	33.34	24	100
16	24 มิ.ย 43 ถึง 7 ก.ค. 43	19	79.16	5	20.84	24	100	18	75	6	25	24	100
17	8 ก.ค. 43 ถึง 21 ก.ค. 43	16	66.66	8	33.34	24	100	16	66.66	8	33.34	24	100
18	22 ก.ค. 43 ถึง 4 ส.ค. 43	18	75	6	25	24	100	16	66.66	8	33.34	24	100
19	5 ส.ค. 43 ถึง 18 ส.ค. 43	17	70.83	7	29.17	24	100	15	62.5	9	37.5	24	100
20	19 ส.ค. 43 ถึง 1 ก.ย. 43	18	75	6	25	24	100	17	70.83	7	29.17	24	100

ตารางที่ 3.3 (ต่อ) ความคุ้มและไม่คุ้มของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิต ในแต่ละช่วงการผลิต

ที่	วันเดือนปี	กรณียังไม่ปรับจำนวนโค						กรณีปรับจำนวนโคแล้ว					
		คุ้ม		ไม่คุ้ม		รวม		คุ้ม		ไม่คุ้ม		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	2 ก.ย. 43 ถึง 15 ก.ย. 43	17	70.83	7	29.17	24	100	16	66.66	8	33.34	24	100
	16 ก.ย. 43 ถึง 29 ก.ย. 43	21	87.5	3	12.5	24	100	15	62.5	9	37.5	24	100
2	30 ก.ย. 43 ถึง 13 ต.ค. 43	19	79.16	5	20.84	24	100	14	58.33	10	41.67	24	100
	14 ต.ค. 43 ถึง 27 ต.ค. 43	17	70.83	7	29.17	24	100	16	66.66	8	33.34	24	100
3	28 ต.ค. 43 ถึง 10 พ.ย. 43	17	70.83	7	29.17	24	100	19	79.16	5	20.84	24	100
รวมทุกช่วง		16.88	71.58	6.68	28.41	23.56	100	14.64	62.03	8.84	37.96	23.56	100

3.2.2 ผลวิเคราะห์ต้นทุนส่วนเพิ่มและรายได้ส่วนเพิ่ม

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนส่วนเพิ่มและรายได้ส่วนเพิ่มได้ผลที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์ในส่วนแรกที่ต้องการที่ความต้องการที่จะชี้ให้เห็นว่า การมีโครงการดูแลสุขภาพและผลผลิต ฯ ของเกษตรกรจะทำให้เกษตรกรมีรายได้ดีขึ้น และรายได้มีความนิ่งมากขึ้น หรือมีความเสี่ยงน้อยลงนั่นเอง อย่างไรก็ตามผลวิเคราะห์เท่านั้นยังไม่สามารถที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจได้ว่าสหกรณ์ฯ ควรจะนำโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตฯ หรือไม่ ต้องพิจารณาเปรียบเทียบต้นทุนส่วนเพิ่มและรายได้ส่วนเพิ่มด้วยว่าคุ้มหรือไม่ถ้าต้นทุนส่วนเพิ่มมีมากกว่ารายได้ส่วนเพิ่มถือว่าคุ้มทางสหกรณ์ควรนำโครงการนี้มาใช้

ผลวิเคราะห์ต้นทุนส่วนเพิ่มและรายได้ส่วนเพิ่มแสดงไว้ในตารางที่ 3.4 ค่าของต้นทุนส่วนเพิ่มและรายได้ส่วนเพิ่มในตารางนี้ได้ทำการคำนวณออกมาในรูปค่าเฉลี่ยต่อฟาร์มและค่าผลรวมของทุกฟาร์มที่อยู่ในโครงการ เนื่องจากจำนวนโคให้นมก่อนที่จะมีโครงการดูแลสุขภาพและผลผลิตและหลังโครงการมีจำนวนไม่เท่ากัน ดังนั้นในการคำนวณรายได้เพิ่มจึงคำนวณไว้ 2 ทางเลือกคือ กรณีที่ยังไม่ได้ปรับจำนวนโค และอีกทางเลือกหนึ่งคือกรณีปรับจำนวนโคแล้วเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงรายได้มาจากอิทธิพลของการมีหรือไม่มีโครงการฯ เท่านั้น โดยขจัดอิทธิพลการเปลี่ยนแปลงจำนวนโคออกไป

ผลวิเคราะห์ค่อนข้างชัดเจนว่าการมีโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตฯ มีความคุ้มค่า กล่าวคือ ต้นทุนเพิ่มเฉลี่ยต่อฟาร์มเพียง 316 บาท ในขณะที่รายได้เพิ่มเฉลี่ยต่อฟาร์ม ในกรณีที่ยังไม่ได้ปรับจำนวนโคและปรับจำนวนโคแล้วเท่ากับ 3,386 และ 1,492 บาท ตามลำดับ จะเห็นได้ว่ารายได้เพิ่มมากกว่าต้นทุนเพิ่มประมาณ 5-8 เท่า เมื่อพิจารณาด้านต้นทุนเพิ่มและรายได้เพิ่มในแต่ละช่วงเวลาที่ทำการศึกษาจากช่วงเริ่มโครงการ (ต้นธันวาคม 2542) จนถึง ปลายเมษายน 2543 ปรากฏว่าต้นทุนเพิ่มน้อยกว่ารายได้เพิ่มทุกช่วง เป็นที่น่าสังเกตว่าต้นทุนเพิ่มมีแนวโน้มลดลง อาจเป็นไปได้ว่าผลจากการที่ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในโครงการทำให้การดูแลสุขภาพสัตว์เป็นไปอย่างได้ผล ค่าใช้จ่ายจึงลดลงบ้างเล็กน้อย ถึงแม้จะไม่ชัดเจนก็ตาม อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาทางด้านรายได้เพิ่มในแต่ละช่วงเวลาก็กังเหตุได้ว่ามีแนวโน้มที่ค่อนข้างลดลง อาจเนื่องจากมีอิทธิพลของฤดูกาลเข้ามาเกี่ยวข้องได้ ต้องดูแลแนวโน้มในระยะยาว เพื่อให้ผลสรุปเป็นไปอย่างถูกต้อง

เมื่อพิจารณาทางด้านผลรวมของต้นทุนเพิ่มและรายได้เพิ่มของเกษตรกรทุกรายที่เข้าร่วมโครงการ จะทำให้มองเห็นภาพผลรวมของต้นทุนส่วนเพิ่มและรายได้ส่วนเพิ่มของเกษตรกรทุกรายที่เข้าร่วมโครงการ นอกจากผลวิเคราะห์ด้านผลรวมของต้นทุนเพิ่มและรายได้เพิ่มจะได้ผลสรุปเช่นเดียวกับการวิเคราะห์ทางด้านค่าเฉลี่ยของต้นทุนเพิ่มและรายได้เพิ่มแล้ว ยังทำให้ผู้บริหารสามารถทราบต้นทุนส่วนเพิ่มทั้งหมดของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ดังตัวอย่างในตารางที่ 3.4 ต้นทุนส่วนเพิ่มทั้งหมดรวมเท่ากับ 7,552 บาท ในขณะที่รายได้ส่วนเพิ่มอยู่ในช่วงประมาณ 26,655 บาท(ในกรณีที่ได้ปรับจำนวนโคแล้ว)-83,85 บาท(ในกรณีที่ยังไม่ได้ปรับจำนวนโค)

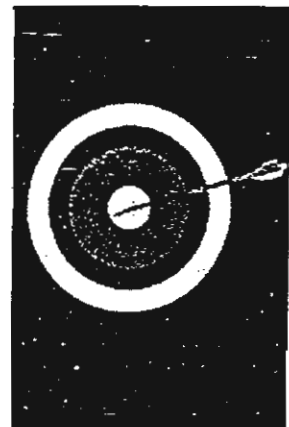
กล่าวโดยสรุปการมีโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพ และผลผลิตมีความคุ้มค่า แต่เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องมากขึ้นต้องดูแลการวิเคราะห์ในระยะยาว ซึ่งจะทำให้การใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตเต็มรูปแบบตามแผนที่วางไว้ซึ่งมีระยะเวลา 1 ปี 6 เดือน แต่ผลการวิเคราะห์ที่ผ่านมาในช่วง 1 ปี ก็พอที่จะมองเห็นทิศทางของผลจากการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตได้พอสมควร อย่างไรก็ตามลักษณะการเคลื่อนไหวของต้นทุนส่วนเพิ่มและรายได้ส่วนเพิ่มควรมีการวิเคราะห์อย่างละเอียดเพื่อประกอบการวางแผนระยะสั้น ระยะปานกลาง ให้ถูกต้อง และสอดคล้องกับแผนระยะยาวต่อไป

ตารางที่ 3.4 แสดงต้นทุนส่วนเพิ่มและรายได้เพิ่ม

ช่วง ที่	วันเดือนปี	ค่าเฉลี่ยของต้นทุนส่วนเพิ่มและรายได้ส่วนเพิ่มต่อหัว			ผลรวมของต้นทุนส่วนเพิ่มและรายได้ส่วนเพิ่มทุกหัว		
		ต้นทุน ส่วนเพิ่มเฉลี่ย	รายได้ส่วนเพิ่มเฉลี่ยต่อหัว		ต้นทุน ส่วนเพิ่ม	รายได้ส่วนเพิ่มรวมทุกหัว	
			ยังไม่ได้ปรับจำนวน โค	ปรับจำนวนโคแล้ว		ยังไม่ได้ปรับจำนวน โค	ปรับจำนวนโค แล้ว
1	26/11/42 - 10/12/42	345	3,484	2,549	7,938	80,134	58,636
2	11/12/42 - 24/12/42	373	2,216	1,658	8,581	50,974	38,144
3	25/12/42 - 7/1/43	365	2,456	1,462	8,395	56,488	33,633
4	8/1/43 - 21/1/43	349	2,522	1,410	8,030	58,017	32,448
5	22/1/43 - 4/2/43	308	2,405	388	7,101	55,326	8,927
6	5/2/43 - 18/2/43	353	2,742	622	10,431	63,082	14,308
7	19/2/43 - 3/3/43	372	2,854	773	8,567	65,646	17,789
8	4/3/43 - 17/3/43	341	3,293	1,103	7,848	75,745	25,371
9	18/3/43 - 31/3/43	310	3,619	1,408	7,130	83,243	32,402
10	1/4/43 - 14/4/43	302	3,330	404	6,957	76,603	9,294
11	15/4/43 - 28/4/43	306	4,209	967	7,043	96,820	22,254
12	29/4/43 - 12/5/43	300	5,470	3,247	7,200	131,300	77,936
13	13/5/43 - 26/5/43	300	5,289	3,113	7,200	126,959	74,730
14	27/5/43 - 9/6/43	300	3,525	1,071	7,200	84,601	25,717
15	10/6/43 - 23/6/43	300	4,595	2,021	7,200	110,258	48,504
16	24/6/43 - 7/7/43	300	5,035	2,368	7,200	120,844	56,832
17	8/7/43 - 21/7/43	300	4,911	2,224	7,200	117,883	53,399
18	22/7/43 - 4/8/43	300	4,176	2,133	7,200	100,224	51,208
19	5/8/43 - 18/8/43	300	3,467	1,753	7,200	83,221	42,074
20	19/8/43 - 1/9/43	300	430	2,819	7,200	106,338	67,660
21	2/9/43 - 15/9/43	300	2,828	1,101	7,200	67,876	26,431
22	16/9/43 - 29/9/43	300	3,588	1,275	7,200	86,119	30,184
23	30/9/43 - 13/10/43	300	3,269	1,106	7,200	84,470	26,554
24	14/10/43 - 27/10/43	300	2,052	-346	7,200	49,261	-8,309
25	28/10/43 - 10/11/43	300	2,954	690	7,200	70,915	16,565
	ค่าเฉลี่ยทุกช่วง	316	3,388	1,492	7,552	83,853	26,655

บทที่ 4

สรุป และ ข้อเสนอแนะ

รายงานย่อยส่วนที่ 1 ของโครงการ "ระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย" มีวัตถุประสงค์ที่จะตอบคำถามว่า เกษตรกรสามารถยืดอาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลักได้หรือไม่? การมีโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย ส่วนที่ 1 มีความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจหรือไม่? เพื่อค้นหาคำตอบวิจัยดังกล่าวได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกร 24 รายที่เข้าร่วมโครงการ ฯ เป็นระยะ ๆ ตลอดระยะเวลา 1 ปี ของโครงการ โดยข้อมูลที่เก็บรวบรวมเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา เพื่อความถูกต้องแน่นอน การเก็บข้อมูลเกษตรกรได้มีการเก็บข้อมูลทุก ๆ สองสัปดาห์ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบว่าเกษตรกรสามารถยืดอาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลักได้หรือไม่นั้น พิจารณาจากกำไรและอัตราผลตอบแทนและการใช้ปัจจัยการผลิต ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบว่า การมีโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตมีความคุ้มค่าเชิงเศรษฐกิจหรือไม่ พิจารณาจากการเปรียบเทียบรายได้ส่วนเพิ่มและต้นทุนส่วนเพิ่ม การวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบดังกล่าวได้ทำการวิเคราะห์ผลเมื่อโครงการผ่านไปแล้วครึ่งปี และวิเคราะห์ผลเมื่อโครงการผ่านไปแล้ว 1 ปี

ผลการศึกษาในช่วงครึ่งแรกของโครงการและตลอดทั้งโครงการพอจะสรุปได้ว่า อาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้และความมั่นคงให้กับสมาชิกสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด ได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้โดยพิจารณาจากผลประกอบการคือ กำไร และอัตราผลตอบแทนจากการใช้แรงงานและผลพลอยได้จากการที่มูลค่าเพิ่มของโคเพิ่มขึ้น ทั้งนี้มีเงื่อนไขว่าเกษตรกรต้องขยันขันแข็งและรักอาชีพนี้ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาแนวโน้มของผลประกอบการทั้งในช่วงแรกของโครงการและช่วงหลังของโครงการปรากฏว่ามีแนวโน้มในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกำไร และอัตราผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการแนะนำของเจ้าหน้าที่ นักวิจัยของโครงการ ฯ ต่าง ๆ ที่เข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการ ฯ

เมื่อพิจารณาความคุ้มค่าเชิงเศรษฐกิจของการมีโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตของเกษตรกรรายย่อย ส่วนที่ 1 พบว่ามีแนวโน้มที่มีความคุ้มค่าเชิงเศรษฐกิจชัดเจน ทั้งนี้พิจารณาเปรียบเทียบจากระดับรายได้ ความนิ่งของน้ำนมและรายได้ หลังจากมีโครงการ ฯ แล้วดีกว่าก่อนมีโครงการ ฯ นอกจากนี้แล้ว จากการพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างรายได้ส่วนเพิ่มกับต้นทุนส่วนเพิ่ม ปรากฏว่ารายได้ส่วนเพิ่มจากการมีโครงการ ฯ สูงกว่าต้นทุนส่วนเพิ่มจากการมีโครงการ กล่าวคือเกษตรกรจะมีรายได้ส่วนเพิ่มสูงกว่าต้นทุนส่วนเพิ่มประมาณ 1,000 บาท/2สัปดาห์/ฟาร์ม หมายความว่าหากมีการมีโครงการดูแลสุขภาพและผลผลิตทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นกว่าปกติฟาร์มละ 1000 บาท/2สัปดาห์หรือเท่ากับเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นปีละ 26000 บาท แสดงว่าการมีโครงการดูแลสุขภาพและผลผลิตในกลุ่มสมาชิกผู้เลี้ยงโคนมของสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัดมีความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ควรจะทำในระยะต่อไป

1) ควรมีการขยายเกษตรกรตัวอย่างออกไปอีก และควรผลักดันให้มีการบันทึกข้อมูลอย่างต่อเนื่องโดยมีเจ้าหน้าที่เป็นที่เลี้ยง และศึกษาหารูปแบบที่ดีที่สุด ที่จะทำให้การจัดทำระบบข้อมูลบัญชีฟาร์มต่อไปและทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการยอมรับ

2) โครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย ส่วนที่ 1 มีระยะเวลาดำเนินการจริงเต็มรูปแบบนานถึง 2 ปีจึงควรที่จะมีการประเมินผลต่อไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากผลของการมีโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตนั้นบางอย่างให้ผลในระยะยาว นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้องนั้นจะต้องอาศัยระยะเวลาให้นานกว่านี้เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องมากขึ้น

3) การประเมินผลความคุ้มค่าของโครงการการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย ส่วนที่ 1 นี้ พิจารณาเฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเงินเท่านั้นแต่ไม่ได้ประเมินรายได้ที่ไม่ใช่ตัวเงินที่ประเมินค่าค่อนข้างซับซ้อน เช่น การทำให้เกษตรกรไม่ย้ายถิ่นฐาน(เพราะมี

อาชีพที่แน่นอน) การที่สมาชิกในครัวเรือนมีความอบอุ่นและมีส่วนร่วมในการพัฒนาฟาร์มของตนเอง ตลอดจนการเกิดการจัดการของชุมชน(Empowerment) เหล่านี้สมควรที่จะมีการศึกษาและประเมินคุณค่าในระยะต่อไป

**ข้อชี้แจงเกี่ยวกับข้อสังเกตและข้อคิดเห็นต่อรายงานวิจัย
โครงการระบบบัญชีฟาร์มฯ**

จากการที่ สกว.ภาคได้ดำเนินการ สัมมนารายงานความก้าวหน้าชุดโครงการโคนมไทย
ปรากฏ เรื่อง การวิจัยระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของ
เกษตรกรรายย่อย โดยมี รศ.ดร.พิจิต ธานี และคณะ เป็นผู้ดำเนินการวิจัย เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม
2543 นั้น ได้มีการพิจารณาสรุปข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ คณะนักวิจัย
จึงใคร่ขอชี้แจงเกี่ยวกับข้อสังเกตและข้อคิดเห็นต่อรายงานวิจัยดังต่อไปนี้คือ

ข้อสังเกตและเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยมีความรับผิดชอบสูงในการวิจัย โดยสังเกตจาก
รายงานฉบับสมบูรณ์ ผลสะท้อนความคิดเห็นจากเกษตรกรในโครงการวิจัยและประธานสหกรณ์ฯ
คำชี้แจง -คณะผู้วิจัยขอน้อมรับด้วยความยินดี

**ข้อสังเกตและเสนอแนะที่ 1 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่าง
ทีมวิจัยและเกษตรกร 23 ราย ขอให้ทีมวิจัยที่แนบเพิ่มเติมเกี่ยวกับ แนวทาง/วิธีการ/กลไก ที่จะทำ
ให้เกิดความต่อเนื่อง(ยั่งยืน) และขยายผลไปสู่สมาชิกที่เหลือ**

คำชี้แจงข้อสังเกตและเสนอแนะที่ 1

ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ให้เห็นประโยชน์อย่างชัดเจน การทำภายในปีเดียวอาจไม่
เห็นผลประโยชน์ ควรมีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรเป็นกลุ่มๆตามศักยภาพของแต่ละกลุ่ม
กลุ่มที่มีความพร้อมมากที่สุดจัดทำเป็นโครงการนำร่อง สร้างเป็นเครือข่ายสู่สมาชิกที่เหลือ

วิธีการให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนหรือวิธีการเก็บและบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์มที่ถูกต้อง ควร
ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ให้ความรู้ในเบื้องต้นก่อน แล้วค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นเกษตรกรที่มี
ศักยภาพเป็นที่เล็งต่อไป วิธีการถ่ายทอดความรู้อาจอธิบายด้วยคำพูด และการสาธิตและติดตามผล
อย่างต่อเนื่อง รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้เขียนไว้แล้วในรายงานเล่มที่ 3 หน้า 30 ข้อ
8.1, 8.2, 8.3 เล่มที่ 1 หน้า 111 ข้อ 1

การให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการเก็บและบันทึกข้อมูลแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีความ
จำเป็นที่จะต้องเร่งกระทำไปพร้อม ๆ การให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตน้ำนม
การพัฒนาการเก็บและบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบจะมีความสำคัญมากขึ้น

ข้อสังเกตและเสนอแนะที่2 ขอให้ทีมวิจัยชี้แนะเพิ่มเติมว่า การบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม จะผนวกกับบูรณาการกับข้อมูลของเกษตรกรที่เข้าร่วม ทีม อ.สุวิชัยและ หมอสุรชัย ได้อย่างไรเพื่อมิให้แยกส่วน

คำชี้แจงข้อสังเกตและเสนอแนะที่2

โครงการระบบบัญชีฟาร์มนั้นมีระยะเวลาดำเนินการ 1 ปี เพื่อตอบคำถามว่าเกษตรกรเลี้ยงโคนมแล้วคุ้มไหม? เมื่อเข้าร่วมโครงการนี้แล้วดีไหม? ระบบฐานข้อมูลควรเป็นอย่างไร ในขณะที่โครงการความคุ้มค่าของการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อยส่วนที่ 1และ2(ทีม อ.สุวิชัยและ หมอสุรชัย) นั้น มีระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี ในช่วง 1 ปีแรกเป็นการวิจัยและเก็บข้อมูลสำหรับการเปรียบเทียบ (ดูรายละเอียดในรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 2 ของโครงการวิจัยเรื่องนี้ ในหัวข้อผลการวิจัย พหุภาคีภาพแรก) ดังนั้นทางโครงการระบบบัญชีฟาร์มซึ่งต้องประเมินผลโครงการความคุ้มค่าของทีม อ.สุวิชัย โครงการระบบบัญชีฟาร์มจึงใช้ข้อมูลเท่าที่มีอยู่ทำการประเมินผลซึ่งอาจไม่ถูกต้องมากนัก การที่จะผนวกข้อมูลเข้ากับโครงการความคุ้มค่าของการใช้โปรแกรม(ทีม อ.สุวิชัยและ หมอสุรชัย) อาจมีปัญหาในเรื่องส่วนเหลือของระยะเวลาของโครงการ และนอกจากนี้ในส่วนของโครงการของหมอสุรชัยนั้น ไม่ได้มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการใช้แรงงาน และการให้อาหารหยาบ จึงเป็นการยากที่จะผนวกเข้าด้วยกันได้ นอกจากนี้จะผนวกเพียงบางส่วนเท่านั้น

ข้อสังเกตและเสนอแนะที่3 ข้อมูลรายฟาร์มในเอกสารเล่ม 1 เกษตรกรได้รับทราบหรือไม่และเกษตรกรคิดอย่างไรบ้าง

คำชี้แจงข้อสังเกตและเสนอแนะที่3

ข้อมูลรายฟาร์มในเอกสารเล่มที่ 1 จะมอบและอธิบายวิธีการวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เกษตรกรอย่างละเอียด 2 อาทิตย์ต่อครั้ง ดังนั้นเกษตรกรทราบและได้รับคำแนะนำในการจัดการฟาร์มจากที่เลี้ยง ส่วนการตัดสินใจว่าให้ตัดสินใจอย่างไรวนนั้น เกษตรกรจะเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย เกษตรกรทั้งหมดรวมทั้งประธานสหกรณ์เห็นว่าข้อมูลนี้เป็นประโยชน์สำหรับสมาชิกและสหกรณ์มาก อยากให้โครงการนี้ทำต่อไปเพราะช่วง 1 ปี เกษตรกรบางกลุ่มยังต้องใช้เวลาเรียนรู้อีกมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะในการพึ่งตนเองในเรื่องนี้ ดูรายละเอียดในข้อสังเกตและเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง

ข้อสังเกตและเสนอแนะที่4 ขอให้เพิ่มเติมบทวิเคราะห์ถึงเงื่อนไข/ปัจจัย ที่ทำให้เกษตรกร 23 ราย บันทึกลงและวิเคราะห์ ข้อมูลบัญชี ทั้งนี้ขอให้อภิปรายโดยละเอียดถึง วิธีการสอนฝึก ให้เกษตรกรบันทึก วิเคราะห์ และวิธีการเหล่านี้ถูกถ่ายทอดให้บุคลากรของสหกรณ์หรือไม่

-ถ้าหากไม่ได้ทำควรทำอย่างไรหรือถ้าหากได้ทำแล้วจะมีผลอย่างไรหรือไม่
อย่างไร

คำชี้แจงข้อสังเกตและเสนอแนะที่4

บทวิเคราะห์ถึงเงื่อนไข/ปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลบัญชีฟาร์มนี้ได้ แสดงรายละเอียดไว้ในรายงานของโครงการเล่มที่ 3 ในหัวข้อที่ว่าด้วยผลการศึกษาและ ข้อเสนอแนะ ซึ่งในกรอบของการวิจัยเรื่องนี้พยายามที่จะศึกษาดูว่ามีเงื่อนไขหรือปัจจัยอะไรบ้าง ที่มีผลทำให้มีการบันทึกวิเคราะห์และใช้ประโยชน์ ในส่วนวิธีสอนฝึกนั้นถึงแม้จะไม่อยู่ในกรอบของ โจทย์วิจัยโดยตรงแต่จากการที่ทางคณะผู้วิจัยไปพบปะกับเกษตรกรทุก 2 อาทิตย์ ได้ทำให้ เกษตรกรเรียนรู้การบันทึกข้อมูลโดยทางอ้อม ได้เรียนรู้ทักษะในการพึ่งตนเอง เช่นทำให้ทราบว่า ข้อมูลที่บันทึกจะบันทึกอะไร บันทึกอย่างไร เนื่องจากศักยภาพของเกษตรกรไม่เหมือนกัน ก็มี เกษตรกรบางส่วนที่มีความสามารถในการรับรู้ และได้เริ่มจดบันทึกข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูล เกี่ยวกับแรงงาน และอาหารหยาบเพราะเรามองเห็นประโยชน์ที่จะนำมาประเมินผลงานของเขา เองได้ เป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งในการจดบันทึก วิเคราะห์ และใช้ประโยชน์ในข้อมูลฟาร์ม

ข้อสังเกตและเสนอแนะที่5 ขอให้ทีมวิจัยช่วยเสนอแนะว่า เกษตรกร 23 ราย จะเป็นพี่เลี้ยงให้ เพื่อนสมาชิกที่เหลือได้อย่างไร

คำชี้แจงข้อสังเกตและเสนอแนะที่5

ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อมูลที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและจำเป็น และมีส่วนร่วมประเมินเพื่อปรับปรุงให้การบันทึก การวิเคราะห์ข้อมูลประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง ควรให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบันทึก การ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการพิจารณาว่าจะจดบันทึกอะไรบ้าง มากน้อยแค่ไหนควรปรับปรุงอย่างไร นักวิจัยจะคอยลดบทบาทลง แต่เปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วม มีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการ เรียนรู้ที่พึ่งพาตนเองมากขึ้น โดยมีขั้นตอน โดยมีนักวิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้คำปรึกษา

1) เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระสำคัญของข้อมูล การวิเคราะห์และข้อมูลที่ว่าจำเป็น ต้องใช้ในการตัดสินใจ

2) การวางแผนการเตรียมการฝึก ซึ่งต้องเตรียมทั้งกิจกรรมหรือวิทยากรเสริม เกษตรกรที่ถูก ฝึกอาจมีส่วนร่วมทางอ้อมโดยการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ช่วยในการจัดกิจกรรมการฝึกอย่างเหมาะสม เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับเวลาว่างของแต่ละคน ความถนัดของแต่ละคน

3)ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมมากที่สุด กิจกรรมนี้ ก็ควรมีหลากหลายให้เกษตรกรมีโอกาสเลือก
วิธีการเรียนรู้ตามตามถนัด และความสนใจ

4)สร้างแรงจูงใจโดยการยกตัวอย่างฟาร์มที่ประสบความสำเร็จให้คำชมเชยหรือให้รางวัล

ข้อสังเกตและเสนอแนะที่6 โจทย์วิจัยต่อเนื่องคืออะไร

คำชี้แจงข้อสังเกตและเสนอแนะที่6

โจทย์วิจัยต่อเนื่องได้เขียนไว้แล้ว ในรายงานฉบับสมบูรณ์เล่มที่ 1 หน้า 111 หัวข้อ
งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ควรทำต่อไป

ข้อสังเกตและเสนอแนะที่7 เป็นโครงการที่ดีในลักษณะคู่ขนานกับโครงการของ นสพ.ดร.สุวิชัย
โดยเฉพาะมุมมองในด้านเศรษฐศาสตร์โดยเฉพาะเกษตรกรมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล

คำชี้แจงข้อสังเกตและเสนอแนะที่7

โครงการระบบบัญชีฟาร์มถึงแม้ว่าจะเป็นโครงการแฝดหรือคู่ขนานกับโครงการความคุ้ม
ค่าของการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิต แต่อย่างไรก็ตามโครงการระบบบัญชีฟาร์มมีระยะ
เวลาดำเนินการเพียง 1 ปี ในขณะที่โครงการความคุ้มคามีระยะเวลา 2 ปี ดังนั้นเป้าหมายโดยรวม
เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจอาจจะไม่บรรลุทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากยัง
ไม่ได้วัดความสำเร็จในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่แท้จริงเมื่อสิ้นสุดโครงการความคุ้มค่าเนื่องจากระยะ
เวลาของโครงการระบบบัญชีฟาร์มเสร็จสิ้นก่อน

ข้อสังเกตและเสนอแนะที่8 โครงการนี้เน้นการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต เชิงเศรษฐศาสตร์
โปรแกรมที่ถูกพัฒนาขึ้นมาได้ถูกรูปโดยผู้วิจัยในหน้า 28 (เล่ม2) ว่าโปรแกรมยังมีความไม่
สมบูรณ์การพัฒนาต่อต้องปรับใหม่เพราะฉะนั้นผลของโครงการนี้ จึงไม่ได้ระบบบัญชีสำหรับการใช้
งานสำหรับสหกรณ์ในส่วนเมนูย่อยการนำผลวิเคราะห์ไปใช้ในการจัดการฟาร์มฯ ตามที่ตั้งไว้
bench mark ของแต่ละประเด็น ยังคงค่อนข้างเสี่ยงที่จะนำไปเป็นข้อมูลสำหรับแนะนำสหกรณ์ เช่น
สัดส่วนวัวขุนที่ที่เหมาะสม และสัดส่วนฝูงวัวทดแทน หลักคิดที่ใช้ยังไม่ถูกต้องเพราะเป็นข้อมูล
ในรูปของ ต้นทุนรวมการทำฟาร์ม ไม่ได้คำนวณแยกกิจกรรมโดยหลักการบัญชีแบบ Activity
Base Costing ในประเด็นอื่นๆที่ตั้งเป็น bench mark ยังขาดความชัดเจน อย่างไรก็ตามหลักการ
ที่ผู้วิจัยตั้งถือว่าดีและถ้าข้อมูลที่นำมาเป็นbench mark ถูกต้องขึ้นจะเป็นประโยชน์มาก ส่วนนี้ถ้า
จะพัฒนาต่อไปควรมี resource persons ให้ความเห็นในการสร้าง bench mark ที่ถูกต้องขึ้น
มากกว่านี้ โดยเฉพาะการสร้างจากข้อมูลการตรวจสอบเอกสาร ซึ่งเป็นข้อมูลสะท้อนผลการปฏิบัติ
ที่ทั้งถูก+ผิดของเกษตรกร ไม่ได้สะท้อนค่าที่ดีหรือถูกต้อง

คำชี้แจงข้อสังเกตและเสนอแนะที่ 8

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จึงต้องมีการทดลองใช้ฐานข้อมูล และต้องปรับเปลี่ยนระบบต่อไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ดีที่สุด การปรับหรือใหม่ในความหมายนี้คือ มีการปรับเปลี่ยนระบบต่อไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ดีที่สุด แต่ระบบที่พัฒนาขึ้นก็สามารถนำไปใช้ในการจัดการฟาร์มได้

การคำนวณต้นทุนแบบแยกรายกิจกรรม (Activity Base Costing) เป็นวิธีการที่เสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลสูงมาก เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ แต่ในประเทศไทยก็ยังไม่มีการวิจัยใดที่คำนวณต้นทุนในลักษณะนี้ แต่อย่างไรก็ตามเราสามารถแก้ปัญหาได้โดยการเลือกตัวอย่างให้แปรผันตามขนาดของฟาร์มมากขึ้นก็อาจลดปัญหานี้ได้

ที่ว่าในประเด็นอื่นๆที่ตั้งเป็น bench mark ยังขาดความชัดเจน bench mark ได้มาจากการตรวจสอบเอกสารนั้น ก็ทำนองเดียวกันกับกรณีที่จะดูว่าการผลิตน้ำมันดิบที่ไทยปรากฏเป็นอย่างไรดีหรือไม่ดี อย่างน้อยก็ต้องเปรียบเทียบผลผลิตเฉลี่ยของน้ำมันที่ผลิตทั้งประเทศ ก็ต้องได้มาจากการตรวจสอบเอกสาร

เช่น สัดส่วนวัวขึ้นรีดที่เหมาะสมและสัดส่วนฝูงโคทดแทนที่เหมาะสมไม่กระทบต่อต้นทุนการผลิตนัก ผู้วิจัยได้อ้างอิงจากการใช้ข้อมูลเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในฟาร์มโคนมรายย่อย ในหัวข้อที่ว่าด้วยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการผลิตในฟาร์มโคนม(หน้า 47-54) และหัวข้อต้นทุนการผลิตในฟาร์มโคนม (หน้า 66-77)

การมี resource person เพื่อสร้าง bench mark นี้ เป็นข้อเสนอแนะของผู้วิจัยอยู่แล้ว ในรายงานฉบับสมบูรณ์ เล่ม 2 หน้า 28 บรรทัดที่ 5

บรรณานุกรม

- กรมปศุสัตว์ กองผสมเทียม กลุ่มงานวิจัยการผสมเทียม 1994 (2537). คู่มือการจดบันทึกข้อมูลการผสมเทียม. กรมปศุสัตว์: กรุงเทพมหานคร.
- นครปฐม กาญจนเสริม 2538. การประเมินผลโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมจังหวัด นครปฐม วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จิระชัย กาญจนพฤติพงศ์, สมเกียรติ ทิมพัฒน์พงศ์, พลกฤษณ์ บุญทองแสน และ สมยศ สัตถ์วรารักษ์ 2533 การสำรวจการเลี้ยงดูและการจัดการฟาร์มโคนมในประเทศไทย ศูนย์วิจัยและการพัฒนาการผลิตนม สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จิระศักดิ์ พิพัฒน์พงศ์โสภณ 2539.การส่งเสริมอุตสาหกรรมนม และปัญหาการพัฒนาอุตสาหกรรม นมในเขตภาคเหนือตอนล่าง : เอกสารเสนอในการประชุมทางวิชาการ เรื่อง เส้นทางธุรกิจอุตสาหกรรมนมและการตลาดในภาคเหนือตอนล่าง 22-23 สิงหาคม 2539 ณ โรงแรมท้อปแลนด์ จ. พิษณุโลก
- จิระชัย กาญจนพฤติพงศ์, สมเกียรติ ทิมพัฒน์พงศ์, พลกฤษณ์ บุญทองแสน และ สมยศ สัตถ์วรารักษ์ 2533 การสำรวจการเลี้ยงดูและการจัดการฟาร์มโคนมในประเทศไทย ศูนย์วิจัยและการพัฒนาการผลิตนม สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จิระชัย กาญจนพฤติพงศ์ และคณะ 2534. การสำรวจ การเลี้ยงดูและการจัดการฟาร์มโคนมในประเทศไทย : ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของการเลี้ยงโคนม วารสารโคกระบือ 14 (5) : 74-82
- จิระชัย กาญจนพฤติพงศ์ และคณะ 2534 การสำรวจการเลี้ยงดู และการจัดการฟาร์ม โคนมในประเทศไทย : ตอนที่ 2 การเลี้ยงดูโคนม บทสรุป และข้อเสนอแนะ วารสารโคกระบือ 14 (6) : 75-85
- ชูศักดิ์ จันทนพศิริ 2540 การศึกษาระบบโครงสร้างตลาดน้ำนมที่มีศักยภาพในเขตภาคเหนือ : บทควมนำเสนอในการสัมมนาวิชาการเรื่อง แนวทางการพัฒนาโคนมในภาคเหนือ 18-19 เมษายน 2540 ณ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ จ. เชียงใหม่

ไชยยันต์	วรกุล 2522 การสำรวจปัญหาการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนม เชียงใหม่ จังหวัด เชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดุสิต	เจริญทิพัฒน์ 2529 ปัจจัยกับการเปลี่ยนแปลงขนาดของฝูงโคนมและการ ตอบสนองต่อเกษตรกรน้ำนมในการซื้อขายนมของเกษตรกรใน อ. สันกำแพง จ. เชียงใหม่ จุลสารโคกระบือ 9 (3) : 32-44
เทวินทร์	วงศ์ พระลับ และคณะ 2535 การศึกษาถาวรภาพในการเลี้ยงโคนมของ เกษตรกรรายย่อยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายงานผลการวิจัย คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ธวัช	เสียงลือชา 2532 การใช้เทคโนโลยีในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์โค นมหนองโพราชนบุรีจำกัด (ในพระราชูปถัมภ์) จังหวัดราชบุรี วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
นิสิต	ตั้งตระการพงษ์ 2539 สถานการณ์ในการผลิตน้ำมันดิบและการตลาดใน ภาคเหนือตอนล่าง เอกสารเสนอในการประชุมทางวิชาการเรื่องสู่ทางธุรกิจจุด สหกรณ์นมและการตลาดในตอนล่าง 22-23 สิงหาคม 2539 ณ โรงแรมท้อป แลนด์ จังหวัดพิษณุโลก
เนาสิริ	อินทรมงคล 2527 การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจงานผสมเทียมโคนมของกรม ปศุสัตว์ในจังหวัดสระบุรี วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐ ศาสตร์เกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เบญจพรรณ	เอกะสิงห์, กุศล ทองงาม, บุญเสริม ชีวะอิสระกุล, บุญล้อม ชีวะอิสระกุลและสม คิด พรหมมา 2540 เศรษฐกิจสังคมและระบบการผลิตของเกษตรกรผู้เลี้ยง โคนมในภาคเหนือ เชียงใหม่ ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ปิยะพร	กาญจนาเจริญ 2536 การวิเคราะห์ในเชิงเศรษฐกิจและการเงินของการลง ทุนฟาร์มโคนมของสมาชิกศูนย์รวบรวมน้ำมันดิบ อำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ประชุม	อินทโรติ, อุดมศรี อินทโรติ และ กัลยา บุญญานุวัตร. 1997 (2540). การจั ระบบการจัดการฐานข้อมูลโคนมเพื่อเพิ่มผลผลิตน้ำนม โดยใช้ไมโคร

คอมพิวเตอร์ การประชุมทางวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 35 สาขาสัตวและสัตวแพทยศาสตร์ 3 - 5 กุมภาพันธ์ 2540. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: กรุงเทพมหานคร, หน้า 518 - 528.

- ปริญญ์ อุดมประเสริฐ ทวีวัฒน์ ทศนวัฒน์ และ ธเนศ ทิพย์รักษ์. 1994 (2537 ก). การพัฒนาซอฟต์แวร์ เพื่อใช้วัดประสิทธิภาพการผลิตในเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายย่อย 1 โครงสร้างของโปรแกรมฐานข้อมูลจัดการสหกรณ์โคนม (CoopLIVE). วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: กรุงเทพมหานคร.
- ปริญญ์ อุดมประเสริฐ ทวีวัฒน์ ทศนวัฒน์ และ ธเนศ ทิพย์รักษ์. 1994 (2537 ข). การพัฒนาซอฟต์แวร์ เพื่อใช้วัดประสิทธิภาพในการผลิตในเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายย่อย 2 ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนการผลิตและดัชนีการผลิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: กรุงเทพมหานคร.
- พิชิต ธาณี และคณะ 2532 ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และความเข้าใจในการดูแลสุขภาพโคนมของเกษตรกร ในจังหวัด เชียงใหม่ รายงานผลการวิจัย คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วิชิต อุทัยวรรณ 2535 ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติงานโคนมของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วิชิต อุ๋อัน 2535.การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการจัดการฟาร์มของเกษตรกรกรณีศึกษาโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอ มวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี 2533 วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วิโรจน์ เรือนแป้น 2536 การศึกษาผลตอบแททางเศรษฐกิจในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรตากฟ้า จำกัด จังหวัดนครสวรรค์ วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วิสุทธิ นิมารัตน์, จินตนา วงศ์นากนาก, จันทรา กอนันทา และ ธวัชชัย อินทรตุล. 1997 (2540). รายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมการจัดระบบการเก็บข้อมูลผลผลิตน้ำนมปี 2537 - 2539. กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541 การประเมินผลโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม กรุงเทพมหานคร สำนักประเมินผล สำนักงบประมาณ
- ศรเทพ อัมวาสร และมณฑา เหลืองวัฒนวิไล 2535 ผลตอบแทนจากการเลี้ยงโคนม ชาฮิวาลฟรีเซียน โดยเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง โครงการวิจัยและปรับปรุงโคเนื้อและโคนมในเขตร้อนชื้น สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กรุงเทพฯ 36 น
- ศรเทพ อัมวาสร ,มณฑา เหลืองวัฒนวิไล, กัญจนะ มากวิจิตรและ บัณฑิต ธานินทร์ธรร 2536 ศักยภาพการเลี้ยงโคนมนำเข้าลูกผสม ชาฮิวาลฟรีเซียน ในประเทศไทย โครงการวิจัยและปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อและโคนมในเขตร้อนชื้น สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ
- ศิริรัตน์ สาครินทร์ 2524 ปัญหาในการผลิตนมสดจากโคนมในประเทศไทย วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(การบัญชี) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุรรัตน์ เขี่ยมละมัย 2542 การทบทวนเอกสารดำเนินงานวิจัยและสถานการณ์ด้านสุขภาพ โคนมใน ประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2539 สถิติการเกษตรของประเทศ ปีเพาะปลูก 2538/2539 ศูนย์สาร สหเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2541) สถานการณ์ปศุสัตว์ปี 2540 และแนวโน้มปี 2541 โคนม ตาม แผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตเกษตรปี 2537-2538 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- อาภา มณีรัตน์ 2541 สภาวะการเลี้ยงโคนมและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Luangwattanavilai M 1992 An economic analysis on the optimum farm size for small scale production of Holstein- Fiesian crossbred in Chiang Mai M.S. Thesis Mahidol University.

ภาคผนวก

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 553   หมายเลขสารคดี: 6   ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายบุญส่ง กิตติ   วัน_เดือน_ปี: 14/10/43-27/10/44
ที่อยู่: 224 ม.1 ต.ปงค่า อ.ไชยปราการ

ต้นทุนสิ้นเปลือง	9,412.72	ผลผลิต(กก.)	888.75
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,217.50	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	8,985.26
ค่าแรงงานจ้าง	1,276.63	รายได้(คิดผลลดรายได้ด้วย)	8,985.26
ค่าอาหารข้น	4,023.60	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	-1,509.06
ค่าอาหารหยาบ	1,400.00	กำไร(คิดผลลดรายได้ด้วย)	-1,509.06
รวมค่าอาหาร(เงิน สดต่อ2w)	995.00	ผลผลิตต่อแม่โควันนมต่อหัวต่อวัน	9.07
ต้นทุนคงที่รวม	1,081.60	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อหัวต่อวัน	2.05
ต้นทุน รวม	10,494.32		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	5,570.76	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	5,570.76
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	1,905.44	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	1,905.44
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	1,485.06	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	1,485.06
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		11.81	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.10	อัตราส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.52
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นเปลืองต่อต้นทุนทั้งหมด	0.90	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.38
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.29	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	2.87
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.67		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	1,485.06	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	1,485.06
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน 1		6.20	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน 2		6.20	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.27	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.27	
จำนวนวันทำงาน		239.53	
แม่โคตั้งท้องวันนม	2.00	แม่โคตั้งท้องทั้งหมด	6.00
คะแนนลำดับขั้นฟาร์ม		10.11	รวมทั้งหมด 31.00
ต้นทุนเพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	-1,933.13

ผลการจัดลำดับ   ภาษี 1   ภาษี 2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โควันนม   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคขุนของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 554 หมายเลขบันทึก: 9 ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายประพัฒน์ นาคังริ วันที่โอน_ปี: 7/10/43-20/10/43
ที่อยู่: 661 ม.2 ต.ปงค่า อ.ไชยปราการ

ต้นทุนสิ้นปรรวม	8,979.89	ผลผลิต(กก.)	934.48
ต้นทุนคักริเรือน	1,630.38	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	9,606.45
ต้นทุนจ้าง	1,745.75	รายได้(คิดเฉพาะคอกได้ช่วย)	9,606.45
อาหารอื่น	3,523.76	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	-791.56
อาหารทางขาย	1,400.00	กำไร(คิดเฉพาะคอกได้ช่วย)	-791.56
รวมค่าจ้าง(เงินสดต่อ2w)	680.00	ผลผลิตต่อแม่โคขุนต่อตัวต่อวัน	9.54
ต้นทุนคงที่รวม	1,418.13	ผลผลิตต่อจำนวนโคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	3.51
ต้นทุนรวม	10,398.01		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	6,404.08	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	6,404.08
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	2,410.81	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	2,410.81
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	2,584.56	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	2,584.56
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		11.13	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.14	อัตราส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.47
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นปรต่อต้นทุนทั้งหมด	0.86	อัตราส่วนต้นทุนอาหารอื่นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.34
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.32	อัตราส่วนต้นทุนอาหารอื่นต่ออาหารทางขาย	2.52
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.69		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	2,584.56	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	2,584.56
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		9.57	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		9.57	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.34	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.34	
จำนวนวันทำงาน		270.09	
แม่โคคังท้องติดนม	1.00	แม่โคคังท้องทั้งหมด	1.00
คะแนนเฉลี่ยดัชนีฟาร์ม		10.26	
ต้นทุนเพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	5,376.95

ผลการจัดลำดับ   กำไร1   กำไร2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคคังนม   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 555   หมายเลขสมาชิก: 23   ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายสมยศ ศาละภา   วัน_เดือน_ปี: 14/10/43-27/10/44
ที่อยู่: 202/1 ม.1 ต.แม่ทะลบ อ.ไชยปราการ

ต้นทุนสิ้นเปลืองรวม	7,014.17	ผลผลิต(กก.)	1,396.95
ค่าแรงงานครัวเรือน	2,315.25	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	14,220.95
ค่าแรงงานจ้าง	0.00	รายได้(คิดเฉพาะขายได้ด้วย)	14,220.95
ค่าอาหารข้น	3,118.92	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	5,610.25
ค่าอาหารหยาบ	1,400.00	กำไร(คิดเฉพาะขายได้ด้วย)	5,610.25
รวมค่าจ้าง(เงินสดต่อ2w)	180.00	ผลผลิตต่อแม่โคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	9.98
ต้นทุนคงที่รวม	1,596.53	ผลผลิตต่อจำนวนโคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	3.84
ต้นทุนรวม	8,610.70		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	9,970.70	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	9,970.70
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	9,860.50	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	9,860.50
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	7,925.50	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	7,925.50
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		6.16	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.19	อัตราส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.52
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นเปลืองต่อต้นทุนทั้งหมด	0.81	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.36
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.27	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	2.23
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.51		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	7,925.50	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	7,925.50
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน 1			42.79
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน 2			42.79
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1			2.26
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2			2.26
จำนวนวันทำงาน		185.22	
แม่โคทั้งหมด	2.00	แม่โคทั้งหมดทั้งหมด	3.00
		รวมทั้งหมด	26.00
		คะแนนสำหรับขึ้นฟาร์ม	10.18
เงินทุนเพิ่ม(ถ้ามีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(ถ้ามีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	1,037.55

ผลการวิเคราะห์   กำไร 1   กำไร 2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคทั้งหมด   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลิตโคขุนของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 556	หมายเลขกรณิก: 25	ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายอัครชัย ศาละภา	วัน_เดือน_ปี: 14/10/43-27/10/4	
ที่อยู่: 25 ม.1 ต.แม่ทะลวน อ.ไชยปราการ		
ต้นทุนสิ้นเปลืองรวม	6,596.97	ผลผลิต(กก.) 1,386.38
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,734.25	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม) 14,182.67
ค่าแรงงานจ้าง	0.00	รายได้(คิดเฉพาะนมที่ได้ด้วย) 14,182.67
ค่าอาหารข้น	3,277.72	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม) 6,200.32
ค่าอาหารหยาบ	1,400.00	กำไร(คิดเฉพาะนมที่ได้ด้วย) 6,200.32
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2w)	185.00	ผลผลิตก่อนแม่โครีดนมต่อตัวต่อวัน 9.90
ต้นทุนคงที่รวม	1,385.38	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน 4.95
ต้นทุน รวม	7,982.35	
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	10,918.42	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2 10,918.42
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	9,464.57	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2 9,464.57
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	7,934.57	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2 7,934.57
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		5.76
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.17	อัตราส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด 0.59
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นเปลืองต่อต้นทุนทั้งหมด	0.83	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด 0.41
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.22	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ 2.34
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.59	
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	7,934.57	รายได้เหนือทุนแรงงาน2 7,934.57
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		57.19
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		57.19
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		2.01
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		2.01
จำนวนวันทำงาน		138.74
แม่โคคังท้องติดนม	4.00	แม่โคคังท้องทั้งหมด 1.00 รวมทั้งหมด 20.00
คะแนนลำคัมชันฟาร์ม		10.23
ต้นทุนเพิ่ม(ก.ขมิ้นเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(ก.ขมิ้นเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ) 3,000.77

ผลการจัดลำดับ	กำไร1	กำไร2	ผลผลิตต่อจำนวนแม่โครีดนม	อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 557 หมายเลขสมาชิก: 28 ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายประทีป บุญรัตน์ วัน เดือน ปี: 14/10/43-27/10/4
ที่อยู่: 9 ม. 12 ต.ศรีทอง อ.ไชยปราการ

ต้นทุนสิ้นปรวม	6,831.53	ผลผลิต(กก.)	881.30
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,908.75	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	9,015.70
ค่าแรงงานจ้าง	441.50	รายได้(คิดเฉพาะนมได้หัว)	9,015.70
ค่าอาหารข้น	2,821.28	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	1,093.57
ค่าอาหารหยาบ	1,400.00	กำไร(คิดเฉพาะนมได้หัว)	1,093.57
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2w)	260.00	ผลผลิตต่อแม่โคโคนมต่อหัวต่อวัน	12.59
ต้นทุนคงที่รวม	1,090.60	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อหัวต่อวัน	3.50
ต้นทุนรวม	7,922.13		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	5,400.95	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	5,400.95
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	4,708.32	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	4,708.32
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	3,443.82	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	3,443.82
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		8.99	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.14	สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.53
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นปรวต่อต้นทุนทั้งหมด	0.86	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.36
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.30	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	2.02
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.54		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	3,443.82	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	3,443.82
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		18.32	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		18.32	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		1.09	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		1.09	
จำนวนวันทำงาน		188.02	
แม่โคถึงท้องทั้งหมด	1.00	แม่โคถึงท้องทั้งหมด	5.00
คะแนนสำคัญอื่นฟาร์ม		10.23	รวมทั้งหมด 18.00
เงินทุนเริ่ม(ก.ชนเข้าช่วยโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เริ่ม(ก.ชนเข้าช่วยโครงการดูแลสุขภาพฯ)	-993.23

การวัดสำคัญ   กำไร1   กำไร2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคโคนม   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย ศึกษาคาเหนือ**

ID: 558   หมายเลขสมาชิก: 37   ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายเจริญ เป่าป้อ   วัน_เดือน_ปี: 7/10/43-20/10/43
ที่อยู่: 106 ม.1 ต.ศรีคังเย็น อ.ไชยปราการ

ต้นทุนผันแปรรวม	7,744.52	ผลผลิต(กก.)	893.58
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,886.00	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	9,007.29
ค่าแรงงานจ้าง	0.00	รายได้(คิดเฉพาะขายได้ด้วย)	9,007.29
ค่าอาหารข้น	3,908.52	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	408.17
ค่าอาหารหยาบ	1,810.00	กำไร(คิดเฉพาะขายได้ด้วย)	408.17
รวมค่าจ้าง(เงิน สดต่อ2w)	140.00	ผลผลิตต่อแม่โคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	4.91
ต้นทุนคงที่รวม	854.60	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	2.45
ต้นทุน รวม	8,599.12		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	5,651.29	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	5,651.29
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	3,764.17	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	3,764.17
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	2,294.17	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	2,294.17
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		9.62	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.10	อัตราส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.67
อัตราส่วนต้นทุนผันแปรต่อต้นทุนทั้งหมด	0.90	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.45
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.22	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	2.16
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.61		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	2,294.17	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	2,294.17
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		15.21	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		15.21	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.72	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.72	
	จำนวนวันทำงาน	150.88	
แม่โคคังทองวัฒนา	4.00	แม่โคคังทองวัฒนา	0.00
	คะแนนลำคับธันฟาร์ม	10.08	รวมทั้งหมด
			26.00
ต้นทุนเงิน(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เงิน(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	2,267.50

ผลการจัดลำดับ   กำไร1   กำไร2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคทั้งหมด   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 559 หมายเลขสมาชิก: 42 ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายปิ่น ปู่มา วัน_เดือน_ปี: 7/10/43-20/10/43
ที่อยู่: 145 ม.1 ต.ศรัทธา อ.ไชยปราการ

ต้นทุนสิ้นปรรวม	8,234.31	ผลผลิต(กก.)	1,581.37
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,912.75	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	16,145.79
ค่าแรงงานจ้าง	0.00	รายได้(คิดเฉพาะนมได้ด้วย)	16,145.79
ค่าอาหารข้น	4,816.56	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	6,685.95
ค่าอาหารหยาบ	1,400.00	กำไร(คิดเฉพาะนมได้ด้วย)	6,685.95
รวมค่าวัสดุ(เงินสดต่อ2w)	105.00	ผลผลิตต่อแม่โควันละตัวต่อวัน	11.30
ต้นทุนคงที่รวม	1,225.53	ผลผลิตต่อจำนวนโคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	5.13
ต้นทุน รวม	9,459.84		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	12,549.04	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	12,549.04
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	10,282.70	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	10,282.70
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	8,598.70	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	8,598.70
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		5.98	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.13	อัตราส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.66
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นปรต่อต้นทุนทั้งหมด	0.87	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.51
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.20	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	3.44
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.62		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	8,598.70	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	8,598.70
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน 1		56.19	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน 2		56.19	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		1.75	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		1.75	
จำนวนวันทำงาน		153.02	
แม่โคทั้งฝูงโคนม	3.00	แม่โคทั้งฝูงทั้งหมด	1.00
		รวมทั้งหมด	22.00
		คะแนนสำคัญอื่นฟาร์ม	10.21
ต้นทุนเพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	-2,837.77

ผลการจัดลำดับ   กำไร1   กำไร2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โควันละตัว   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 560 หมายเลขกรณีก : 54 ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน : นายวิลาศ กันธาทิพย์ วัน_เดือน_ปี : 7/10/43-20/10/43
ที่อยู่ : 280 ม.3 ต.พิกะเงว อ.ไชยปราการ

ต้นทุนสิ้นเปลือง	13,425.29	ผลผลิต(กก.)	2,382.94
ค่าแรงงานครัวเรือน	574.00	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	24,305.99
ค่าแรงงานจ้าง	1,721.38	รายได้(คิดผลผลิตได้คัวย)	24,305.99
ค่าอาหารข้น	7,339.92	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	8,828.46
ค่าอาหารหยาบ	2,050.00	กำไร(คิดผลผลิตได้คัวย)	8,828.46
รวมค่าวิชาการ(เงิน สดค่อ 2พ)	1,740.00	ผลผลิตต่อแม่โคโคนมต่อหัวต่อวัน	14.18
ต้นทุนคงที่รวม	2,052.23	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อหัวต่อวัน	6.08
ต้นทุนรวม	15,477.52		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	22,648.99	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	22,648.99
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	10,485.46	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	10,485.46
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	11,123.84	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	11,123.84
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		6.50	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.13	อัตราส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.61
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นเปลืองต่อต้นทุนทั้งหมด	0.87	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.47
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.15	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	3.58
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.89		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	11,123.84	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	11,123.84
อัตราผลกอนแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน 1		60.58	
อัตราผลกอนแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน 2		60.58	
อัตราผลกอนแทนต่อเงิน สด 1 บาท 1		0.76	
อัตราผลกอนแทนต่อเงิน สด 1 บาท 2		0.76	
จำนวนวันทำงาน		183.63	
แม่โคตั้งท้องวันนม	3.00	แม่โคตั้งท้องทั้งหมด	3.00
		รวมทั้งหมด	28.00
		คะแนนลำดับขั้นฟาร์ม	10.20
ต้นทุนเพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	7,169.27

ผลการจัดลำดับ   ก้าวไร 1   ก้าวไร 2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคโคนม   อัตราผลกอนแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

D: 561 หมายเลขสมาชิก: 59 ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายคำ จินดา วัน_เดือน_ปี: 14/10/43-27/10/4
ที่อยู่: 54 ม. ศ.พิชังเย็น อ.ไชยปราการ

ต้นทุนผันแปรรวม	10,107.49	ผลผลิต(กก.)	1,692.28
ต้นทุนคัรวัวอื่น	530.50	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	17,142.80
ต้นทุนจ้าง	2,025.75	รายได้(คิดเฉพาะคอกใส่คัรวัว)	17,142.80
อาหารหยาบ	5,196.24	ค่าใช้(คิดเฉพาะน้ำนม)	5,687.71
อาหารหยาบ	1,150.00	ค่าใช้(คิดเฉพาะคอกใส่คัรวัว)	5,687.71
มูลค่าซาก(เงินสดต่อ2w)	1,205.00	ผลผลิตต่อแม่โควันต่อตัวต่อวัน	10.99
ต้นทุนคงที่รวม	1,347.60	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	6.72
ต้นทุนรวม	11,455.09		
รายได้เหนือต้นทุนที่เงินสด1	14,899.30	รายได้เหนือต้นทุนที่เงินสด2	14,899.30
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	7,931.21	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	7,931.21
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	8,243.96	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	8,243.96
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		6.77	
ค่าส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.12	ค่าส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.55
ค่าส่วนต้นทุนผันแปรต่อต้นทุนทั้งหมด	0.88	ค่าส่วนต้นทุนอาหารอื่นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.45
ค่าส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.22	ค่าส่วนต้นทุนอาหารอื่นต่ออาหารหยาบ	4.52
ค่าส่วนต้นทุนที่เงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.80		
รายได้เหนือต้นทุนแรงงาน1	8,243.96	รายได้เหนือต้นทุนแรงงาน2	8,243.96
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน 1		40.31	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน 2		40.31	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.86	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.86	
จำนวนวันทำงาน		204.50	
แม่โคทั้งหมดทั้งหมด	5.00	แม่โคทั้งหมดทั้งหมด	1.00
รวมทั้งหมด			18.00
คะแนนสำคัญขึ้นฟาร์ม		10.13	
ต้นทุนเพิ่ม(กำไรเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(กำไรเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	12,237.65

การวิเคราะห์ ค่าไร 1 ค่าไร 2 ผลผลิตต่อจำนวนแม่โควันนม อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 562   หมายเลขเอกสาร: 66   ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายปิ่น บุญศรี   วัน_เดือน_ปี: 14/10/43-27/10/4
ที่อยู่: 110 ม.4 ต.ศรีคงเย็น อ.ไชยปราการ

เงินทุนหมุนเวียน	8,807.57	ผลผลิต(กก.)	1,126.30
ค่าแรงงานครัวเรือน	804.50	รายได้(คิดเฉพาะน้ำมัน)	11,522.05
ค่าแรงงานจ้าง	2,133.75	รายได้(คิดผลพลอยได้ด้วย)	11,522.05
ค่าอาหารชั้น	2,844.32	กำไร(คิดเฉพาะน้ำมัน)	1,872.88
ค่าอาหารขยาย	1,400.00	กำไร(คิดผลพลอยได้ด้วย)	1,872.88
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2w)	1,625.00	ผลผลิตก่อนแม่โคกินนมต่อตัวต่อวัน	10.06
เงินทุนคงที่รวม	841.60	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	4.47
เงินทุน รวม	9,649.17		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	9,260.55	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	9,260.55
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	4,134.38	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	4,134.38
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	4,811.13	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	4,811.13
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		8.57	
ค่าส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.09	สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.44
ค่าส่วนต้นทุนหมุนเวียนต่อต้นทุนทั้งหมด	0.91	สัดส่วนต้นทุนอาหารชั้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.29
ค่าส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.30	สัดส่วนต้นทุนอาหารชั้นต่ออาหารขยาย	2.03
ค่าส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.77		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	4,811.13	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	4,811.13
อัตราผลประกอบการก่อนแรงงาน 1 วันทำงาน1		20.47	
อัตราผลประกอบการก่อนแรงงาน 1 วันทำงาน2		20.47	
อัตราผลประกอบการก่อนเงินสด 1 บาท1		0.56	
อัตราผลประกอบการก่อนเงินสด 1 บาท2		0.56	
จำนวนวันทำงาน		235.06	
แม่โคทั้งหมดทั้งหมด	3.00	แม่โคทั้งหมดทั้งหมด	1.00
		รวมทั้งหมด	18.00
คะแนนค่าดัชนีฟาร์ม		10.23	
เงินทุนเพิ่ม(กำไรเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(กำไรเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	2,084.21
การจัดลำดับ	กำไร1	กำไร2	ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคทั้งหมด
			อัตราผลประกอบการก่อนแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโกนผมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 563   หมายเลขตัวอักษร: 77   ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายสมบูรณ์ อินทาร์ปง   วัน_เดือน_ปี: 7/10/43-20/10/43
ที่อยู่: 309/1 ม.5 ต.สาคะดง อ.ไชยปราการ

ต้นทุนต้นแปรรวม	8,646.09	ผลผลิต(กก.)	1,037.67
ค่าแรงงานครัวเรือน	663.25	รายได้(คิดเฉพาะน้ำมัน)	10,096.53
ค่าแรงงานจ้าง	1,902.00	รายได้(คิดเฉพาะคอกสัตว์)	10,096.53
ค่าอาหารชั้น	3,115.84	กำไร(คิดเฉพาะน้ำมัน)	-1,477.25
ค่าอาหารขยาย	2,400.00	กำไร(คิดเฉพาะคอกสัตว์)	-1,477.25
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2พ)	565.00	ผลผลิตต่อแม่โคคิดนมต่อหัวต่อวัน	9.26
ต้นทุนคงที่รวม	2,927.69	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อหัวต่อวัน	3.09
ต้นทุนรวม	11,573.78		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	7,773.28	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	7,773.28
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	846.00	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	846.00
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	1,088.00	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	1,088.00
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		11.15	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.25	สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.48
อัตราส่วนต้นทุนต้นแปรรวมต่อต้นทุนทั้งหมด	0.75	สัดส่วนต้นทุนอาหารชั้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.27
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.22	สัดส่วนต้นทุนอาหารชั้นต่ออาหารขยาย	1.30
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.80		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	1,088.00	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	1,088.00
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน 1		5.30	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน 2		5.30	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.09	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.09	
จำนวนวันทำงาน		205.22	
แม่โคคังท้องวันนม	6.00	แม่โคคังท้องวันนม	2.00
		รวมทั้งหมด	24.00
		คะแนนสำคัญอื่นฟาร์ม	9.73
ต้นทุนเพิ่ม(ภาษีเงินได้กำไรและสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(ภาษีเงินได้กำไรและสุขภาพฯ)	429.19

ผลการวิเคราะห์   กำไร1   กำไร2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคทั้งหมด   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 564 หมายเลขบันทึก: 78 ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายแก้ว ลีชนะ วัน_เดือน_ปี: 7/10/43-20/10/43
ที่อยู่: 95 ม.15 ต.ศรีคงอิน อ.ไชยปราการ

ต้นทุนสิ้นปีรวม	8,701.92	ผลผลิต(กก.)	1,219.53
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,995.00	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	12,353.84
ค่าแรงงานจ้าง	0.00	รายได้(คิดเฉพาะนมได้หัว)	12,353.84
ค่าอาหารข้น	4,421.92	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	1,602.93
ค่าอาหารหยาบ	1,600.00	กำไร(คิดเฉพาะนมได้หัว)	1,602.93
รวมค่าวัสดุ(เงินสดต่อ2w)	685.00	ผลผลิตต่อแม่โควันต่อหัวต่อวัน	6.70
ต้นทุนคงที่รวม	2,048.99	ผลผลิตต่อจำนวนโคทั้งหมดต่อหัวต่อวัน	3.63
ต้นทุนรวม	10,750.91		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	8,269.84	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	8,269.84
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	5,686.93	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	5,686.93
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	3,597.93	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	3,597.93
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		8.82	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.19	สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.56
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นปีต่อต้นทุนทั้งหมด	0.81	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.41
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.19	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	2.76
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.62		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	3,597.93	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	3,597.93
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		22.54	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		22.54	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.85	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.85	
จำนวนวันทำงาน		159.60	
แม่โคเลี้ยงท้องกินนม	10.00	แม่โคเลี้ยงท้องทั้งหมด	2.00
		รวมทั้งหมด	24.00
		คะแนนสำคัญชั้นฟาร์ม	10.13
ต้นทุนเพิ่ม(ภาษีเงินได้รวมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(ภาษีเงินได้รวมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	290.22

ผลการจัดลำดับ   กำไร 1   กำไร 2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคกินนม   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของสำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ

ID: 565 หมายเลขสมาชิก: 79 ช่วงที่: 24
 ชื่อครัวเรือน: นายฉลวย ภมรพล วัน เดือน ปี: 7/10/43-20/10/43
 ที่อยู่: 97 ม.15 ต.ศรีสองรัก อ.ไชยปราการ

ต้นทุนต้นแปรรวม	6,331.27	ผลผลิต(กก.)	570.48
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,646.75	รายได้(คิดเฉพาะนม)	5,836.01
ค่าแรงงานจ้าง	0.00	รายได้(คิดเฉพาะขายได้ด้วย)	5,836.01
ค่าอาหารข้น	1,934.52	กำไร(คิดเฉพาะนม)	-1,480.86
ค่าอาหารหยาบ	1,500.00	กำไร(คิดเฉพาะขายได้ด้วย)	-1,480.86
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2w)	1,250.00	ผลผลิตต่อแม่โควันต่อตัวต่อวัน	8.15
ต้นทุนคงที่รวม	985.60	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	2.40
ต้นทุน รวม	7,316.87		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	2,488.26	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	2,488.26
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	1,866.89	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	1,866.89
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	165.89	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	165.89
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		12.83	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.13	สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.47
อัตราส่วนต้นทุนต้นแปรรวมต่อต้นทุนทั้งหมด	0.87	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.26
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.23	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	1.29
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.54		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	165.89	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	165.89
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		1.26	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		1.26	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.47	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.47	
จำนวนวันทำงาน		131.74	
แม่โคตั้งท้องทั้งหมด	2.00	แม่โคตั้งท้องทั้งหมด	2.00
คะแนนลำดับชั้นฟาร์ม		10.23	
ต้นทุนเพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	820.75

ผลการจัดลำดับ   กำไร 1   กำไร 2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคทั้งหมด   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 566 หมายเลขแผนการ: 81 ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นางสาวลดา สว่างทิกย์ วัน_เดือน_ปี: 7/10/43-20/10/43
ที่อยู่: 37 ม.5 ต.ศรีคงเย็น อ.ไชยปราการ

ต้นทุนสิ้นเปลืองรวม	6,954.15	ผลผลิต(กก.)	1,287.81
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,218.50	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	13,174.30
ค่าแรงงานจ้าง	411.25	รายได้(คิดเฉพาะนมได้ด้วย)	13,174.30
ค่าอาหารข้น	4,474.40	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	5,981.15
ค่าอาหารหยาบ	700.00	กำไร(คิดเฉพาะนมได้ด้วย)	5,981.15
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2w)	150.00	ผลผลิตต่อแม่โคคินนมต่อหัวต่อวัน	7.67
ต้นทุนคงที่รวม	239.00	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อหัวต่อวัน	4.00
ต้นทุนรวม	7,193.15		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	11,016.80	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	11,016.80
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	8,138.65	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	8,138.65
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	7,610.90	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	7,610.90
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		5.59	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.03	สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.72
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นเปลืองต่อต้นทุนทั้งหมด	0.97	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.62
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.23	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	6.39
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.70		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	7,610.90	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	7,610.90
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		58.37	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		58.37	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		1.62	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		1.62	
จำนวนวันทำงาน		130.38	
แม่โคคังท้องคินนม	2.00	แม่โคคังท้องแห้งนม	0.00
รวมทั้งหมด			23.00
คะแนนค่าดัชนีฟาร์ม		10.23	
ต้นทุนเพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	6,482.24

ผลการวิเคราะห์ ค่าไร1 ค่าไร2 ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคคินนม อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 567   หมายเลขสมาชิก: 83   ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายจิล เทพใจ   วัน_เดือน_ปี: 14/10/43-27/10/4
ที่อยู่: 169 ม.7 ต.ศรีทอง อ.ไชยปราการ

ต้นทุนสิ้นปรรวม	4,947.59	ผลผลิต(กก.)	380.59
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,177.75	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	3,855.38
ค่าแรงงานจ้าง	0.00	รายได้(คิดผลพลอยได้คั่ว)	3,855.38
ค่าอาหารข้น	2,289.84	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	-2,263.74
ค่าอาหารหยาบ	1,400.00	กำไร(คิดผลพลอยได้คั่ว)	-2,263.74
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2w)	80.00	ผลผลิตต่อแม่โคโคนมต่อตัวต่อวัน	5.44
ต้นทุนคงที่รวม	1,171.53	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	1.51
ต้นทุนรวม	6,119.12		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	1,047.63	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	1,047.63
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	544.01	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	544.01
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	-1,085.99	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	-1,085.99
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		16.08	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.19	อัตราส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.60
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นปรต่อต้นทุนทั้งหมด	0.81	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.37
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.19	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	1.64
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.54		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	-1,085.99	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	-1,085.99
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		-11.53	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		-11.53	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.16	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.16	
จำนวนวันทำงาน		94.22	
แม่โคตั้งท้องคินนม	1.00	แม่โคตั้งท้องทั้งหมด	2.00
		รวมทั้งหมด	18.00
		คะแนนลำดับชั้นฟาร์ม	10.13
ต้นทุนเพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	191.86

ผลการวัดลำดับ   กำไร1   กำไร2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคโคนม   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคขุนของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 568 หมายเลขสมาชิก: 84 ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายสุจินต์ กันจันทรวงศ์ วัน_เดือน_ปี: 14/10/43-27/10/4
ที่อยู่: 28 ม.7 ต.ศตังอิน อ.ไชยปราการ

ต้นทุนสิ้นปรรวม	3,564.43	ผลผลิต(กก.)	643.47
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,075.75	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	6,473.31
ค่าแรงงานจ้าง	0.00	รายได้(คิดผลผลิตได้ด้วย)	6,473.31
ค่าอาหารข้น	1,618.68	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	2,086.28
ค่าอาหารหยาบ	350.00	กำไร(คิดผลผลิตได้ด้วย)	2,086.28
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2w)	520.00	ผลผลิตต่อแม่โค 1คอกต่อตัวต่อวัน	9.19
ต้นทุนคงที่รวม	822.60	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	4.60
ต้นทุนรวม	4,387.03		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	5,009.56	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	5,009.56
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	3,550.03	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	3,550.03
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	3,162.03	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	3,162.03
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		6.82	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.19	อัตราส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.45
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นปรรต่อต้นทุนทั้งหมด	0.81	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.37
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.25	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	4.62
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.67		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	3,162.03	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	3,162.03
อัตราผลตอบแทนก่อนแรงงาน 1 วันทำงาน1		36.74	
อัตราผลตอบแทนก่อนแรงงาน 1 วันทำงาน2		36.74	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		1.21	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		1.21	
	จำนวนวันทำงาน	86.06	
แม่โคทั้งรังวัดนม	3.00	แม่โคทั้งรังวัดทั้งหมด	0.00
	คะแนนลำดับชั้นฟาร์ม	10.06	รวมทั้งหมด
			10.00
ต้นทุนเพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	-430.97

ผลการจัดลำดับ   กำไร 1   กำไร 2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคคอก   อัตราผลตอบแทนก่อนแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 569 หมายเลขสมาชิก: 88 ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายณิล เพียรศิลป์ วัน_เดือน_ปี: 14/10/43-27/10/4
ที่อยู่: 175 ม.1 ต.แม่ทะลบ อ.ไชยปราการ

ต้นทุนต้นแปรรวม	6,921.85	ผลผลิต(กก.)	909.65
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,172.00	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	9,305.72
ค่าแรงงานจ้าง	856.25	รายได้(คิดเฉพาะผลผลิตได้ตัว)	9,305.72
ค่าอาหารชั้น	2,763.60	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	1,070.95
ค่าอาหารขยาย	1,400.00	กำไร(คิดเฉพาะผลผลิตได้ตัว)	1,070.95
รวมค่าบริวาร(เงินสดต่อ2w)	730.00	ผลผลิตต่อแม่โควันต่อตัวต่อวัน	10.83
ต้นทุนคงที่รวม	1,312.92	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	3.61
ต้นทุนรวม	8,234.77		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	6,297.72	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	6,297.72
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	4,078.95	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	4,078.95
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	3,099.20	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	3,099.20
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		9.05	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.16	สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.51
อัตราส่วนต้นทุนต้นแปต่อต้นทุนทั้งหมด	0.84	สัดส่วนต้นทุนอาหารชั้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.34
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.25	สัดส่วนต้นทุนอาหารชั้นต่ออาหารขยาย	1.97
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.63		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	3,099.20	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	3,099.20
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		19.10	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		19.10	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.78	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.78	
จำนวนวันทำงาน		162.26	
แม่โคตั้งท้องวัน	2.00	แม่โคตั้งท้องทั้งหมด	1.00
		รวมทั้งหมด	18.00
		คะแนนสำคัญขึ้นฟาร์ม	10.23
ต้นทุนเพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	2,226.76

ผลการจัดลำดับ   กำไร1   กำไร2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โควัน   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 570   หมายเลขสมาชิก : 91   ช่วงที่ : 24
 ชื่อครัวเรือน : นายพิพัฒน์ อินดอ   วัน_เดือน_ปี : 7/10/43-20/10/43
 ที่อยู่ : ม.5 ต.ศรีคงษันธ์ อ.ไชยปราการ

ต้นทุนสิ้นเปลือง	7,198.02	ผลผลิต(กก.)	991.30
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,910.50	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	10,160.82
ค่าแรงงานจ้าง	0.00	รายได้(คิดเฉพาะคอกได้ด้วย)	10,160.82
ค่าอาหารข้น	2,921.52	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	411.12
ค่าอาหารหยาบ	1,606.00	กำไร(คิดเฉพาะคอกได้ด้วย)	411.12
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2w)	760.00	ผลผลิตต่อแม่โควันต่อตัวต่อวัน	10.12
ต้นทุนคงที่รวม	2,551.68	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อหัวต่อวัน	2.53
ต้นทุนรวม	9,749.70		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	6,486.32	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	6,486.32
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	4,085.62	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	4,085.62
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	2,321.62	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	2,321.62
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		9.84	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.26	สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.46
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นเปลืองต่อต้นทุนทั้งหมด	0.74	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.30
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.20	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	1.82
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.62		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	2,321.62	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	2,321.62
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		15.19	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		15.19	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.67	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.67	
จำนวนวันทำงาน		152.84	
แม่โคคอกทั้งหมด	3.00	แม่โคคอกทั้งหมด	6.00
		รวมทั้งหมด	28.00
		คะแนนลำดับขั้นฟาร์ม	10.25
ต้นทุนเพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	-2,083.01

ผลการจัดลำดับ   กำไร 1   กำไร 2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคทั้งหมด   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 571	หมายเลขสมาชิก: 93	ช่วงที่: 24	
ชื่อครัวเรือน: นายเชลล์ อยู่ศิริ	วัน_เดือน_ปี: 7/10/43-20/10/43		
ที่อยู่: ม.5 ต.ศรีตงเย็น อ.ไชยปราการ			
ต้นทุนผันแปรรวม	19,341.46	ผลผลิต(กก.)	1,988.62
ค่าแรงงานครัวเรือน	0.00	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	20,343.58
ค่าแรงงานจ้าง	3,543.50	รายได้(คิดผลผลิตได้ด้วย)	20,343.58
ค่าอาหารชั้น	9,472.96	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	-447.41
ค่าอาหารขยาย	4,600.00	กำไร(คิดผลผลิตได้ด้วย)	-447.41
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2w)	1,725.00	ผลผลิตต่อแม่โควันนมต่อตัวต่อวัน	6.76
ต้นทุนคงที่รวม	1,449.53	ผลผลิตต่อจำนวนโคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	3.09
ต้นทุน รวม	20,790.99		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	15,235.58	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	15,235.58
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	4,660.59	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	4,660.59
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	3,096.09	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	3,096.09
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		10.45	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.07	สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.68
อัตราส่วนต้นทุนผันแปรต่อต้นทุนทั้งหมด	0.93	สัดส่วนต้นทุนอาหารชั้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.46
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.17	สัดส่วนต้นทุนอาหารชั้นต่ออาหารขยาย	2.06
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.75		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	3,096.09	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	3,096.09
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		10.92	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		10.92	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.30	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.30	
จำนวนวันทำงาน		283.48	
แม่โคคังท้องวันนม	12.00	แม่โคคังท้องแห้งนม	8.00
		รวมทั้งหมด	46.00
คะแนนลำดับชั้นฟาร์ม		10.23	
ต้นทุนเพิ่ม(ภาษีเงินได้กำไร โครภาษีและสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(ภาษีเงินได้กำไร โครภาษีและสุขภาพฯ)	-2,456.63

ผลการจัดลำดับ   กำไร1   กำไร2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โควันนม   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 572   หมายเลขหลัก : 129   ช่วงที่ : 24
ชื่อครัวเรือน : นายพันธ์ศักดิ์ เจริญพันธ์   วัน_เดือน_ปี : 14/10/43-27/10/44
ที่อยู่ : 114/1 ม.2 ต.ปงคำ อ.ไชยปราการ

ต้นทุนสิ้นเปลือง	9,865.17	ผลผลิต(กก.)	1,154.54
ค่าแรงงานครัวเรือน	215.25	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	11,695.49
ค่าแรงงานจ้าง	1,653.00	รายได้(คิดผลผลิตได้ขาย)	11,695.49
ค่าอาหารข้น	4,821.92	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	882.40
ค่าอาหารหยาบ	1,400.00	กำไร(คิดผลผลิตได้ขาย)	882.40
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2w)	1,775.00	ผลผลิตต่อแม่โคโคนมต่อหัวต่อวัน	11.78
ต้นทุนคงที่รวม	947.92	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อหัวต่อวัน	4.12
ต้นทุนรวม	10,813.09		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	9,409.24	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	9,409.24
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	3,168.65	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	3,168.65
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	2,750.65	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	2,750.65
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		9.37	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.09	สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.58
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นเปลืองต่อต้นทุนทั้งหมด	0.91	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.45
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.17	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	3.44
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.79		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	2,750.65	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	2,750.65
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		18.40	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		18.40	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.37	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.37	
จำนวนวันทำงาน		149.46	
แม่โคคังท้องวัน	4.00	แม่โคคังท้องทั้งหมด	3.00
		คะแนนลำคัมขึ้นฟาร์ม	10.13
ต้นทุนเพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	2,573.63

ผลการจัดลำดับ   กำไร1   กำไร2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคโคนม   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของสำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ

ID: 573   หมายเลขบันทึก: 131   ช่วงที่: 24
 ชื่อครัวเรือน: นายทองดี ขาสมุทร   วัน_เดือน_ปี: 14/10/43-27/10/44
 ที่อยู่: 14 ม.1 ต.แม่ทะลบ อ.ไชยปราการ

ต้นทุนผันแปรรวม	7,117.18	ผลผลิต(กก.)	967.54
ค่าแรงงานครัวเรือน	2,460.50	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	9,849.56
ค่าแรงงานจ้าง	0.00	รายได้(คิดผลผลิตได้ด้วย)	9,849.56
ค่าอาหารข้น	2,626.68	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	2,105.46
ค่าอาหารหยาบ	1,400.00	กำไร(คิดผลผลิตได้ด้วย)	2,105.46
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2๗)	630.00	ผลผลิตก่อนมีโคโรนามต่อตัวต่อวัน	13.82
ต้นทุนคงที่รวม	626.92	ผลผลิตต่อจำนวน โคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	4.07
ต้นทุนรวม	7,744.10		
รายได้เหนือต้นทุนที่ป็นเงินสด1	5,639.06	รายได้เหนือต้นทุนที่ป็นเงินสด2	5,639.06
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	6,315.96	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	6,315.96
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	4,565.96	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	4,565.96
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		8.00	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.08	สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.52
อัตราส่วนต้นทุนผันแปรต่อต้นทุนทั้งหมด	0.92	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.34
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.32	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	1.88
อัตราส่วนต้นทุนที่ป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.46		
รายได้เหนือต้นทุนแรงงาน1	4,565.96	รายได้เหนือต้นทุนแรงงาน2	4,565.96
อัตราผลคองแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		23.20	
อัตราผลคองแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		23.20	
อัตราผลคองแทนต่อเงินสด 1 บาท1		1.79	
อัตราผลคองแทนต่อเงินสด 1 บาท2		1.79	
	จำนวนวันทำงาน	196.84	
เมโคคังท้องโคนม	2.00	เมโคคังท้องทั้งหมด	3.00
	คะแนนลำดับขั้นฟาร์ม	10.18	
ต้นทุนเพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	-1,534.53

ผลการจัดลำดับ   กำไร1   กำไร2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคโรนาม   อัตราผลคองแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 574   หมายเลขสมาชิก: 132   ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายดวงใจ ใจคำวัง   วัน_เดือน_ปี: 14/10/43-27/10/44
ที่อยู่: 50 ม.1 ต.ทะเล อ.ไชยปราการ

ต้นทุนผันแปรรวม	7,637.63	ผลผลิต(กก.)	752.08
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,353.25	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	7,618.57
ค่าแรงงานจ้าง	0.00	รายได้(คิดผลพลอยได้ด้วย)	7,618.57
ค่าอาหารข้น	2,944.38	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	-662.98
ค่าอาหารหยาบ	1,400.00	กำไร(คิดผลพลอยได้ด้วย)	-662.98
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2w)	1,940.00	ผลผลิตต่อแม่โคโคนมต่อหัวต่อวัน	8.95
ต้นทุนคงที่รวม	643.92	ผลผลิตต่อจำนวนโคทั้งหมดต่อหัวต่อวัน	3.58
ต้นทุนรวม	8,281.55		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	4,498.32	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	4,498.32
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	2,457.27	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	2,457.27
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	690.27	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	690.27
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		11.01	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.08	สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.52
อัตราส่วนต้นทุนผันแปรต่อต้นทุนทั้งหมด	0.92	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.36
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.16	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	2.10
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.62		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	690.27	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	690.27
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		6.38	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		6.38	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.48	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.48	
จำนวนวันทำงาน		108.26	
แม่โคทั้งหมดโคนม	2.00	แม่โคทั้งหมดทั้งหมด	3.00
		คะแนนส่วนตัวชั้นฟาร์ม	10.13
ต้นทุนเพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(กรณีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	1,773.46

ผลการจัดลำดับ   ก้าว1   ก้าว2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคโคนม   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 575 หมายเลขสมัคร: 139 ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายอนุสรณ์ เกาใส วัน เดือน ปี: 7/10/43-20/10/43
ที่อยู่: 53 ม. 13 ต.ศรีทอง อ.ไชยปราการ

ต้นทุนผันแปรรวม	21,795.69	ผลผลิต(กก.)	4,013.83
ค่าแรงงานครัวเรือน	1,046.50	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	40,660.10
ค่าแรงงานจ้าง	3,176.75	รายได้(คิดผลผลิตได้ช่วย)	40,660.10
ค่าอาหารข้น	14,195.44	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	16,615.26
ค่าอาหารหยาบ	2,500.00	กำไร(คิดผลผลิตได้ช่วย)	16,615.26
รวมค่าจ้าง(เงิน สดต่อ2พ)	875.00	ผลผลิตต่อแม่โควันต่อตัวต่อวัน	10.62
ต้นทุนคงที่รวม	2,249.15	ผลผลิตต่อจำนวนโคทั้งหมดต่อตัวต่อวัน	6.52
ต้นทุนรวม	24,044.84		
รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด1	36,710.60	รายได้เหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด2	36,710.60
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	20,564.76	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	20,564.76
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	20,840.51	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	20,840.51
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		5.99	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.09	อัตราส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.69
อัตราส่วนต้นทุนผันแปรต่อต้นทุนทั้งหมด	0.91	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.59
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.18	อัตราส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	5.68
อัตราส่วนต้นทุนที่เป็นเงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.84		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	20,840.51	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	20,840.51
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		61.65	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		61.65	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		1.02	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		1.02	
จำนวนวันทำงาน		338.02	
แม่โคทั้งฝูงรวม	7.00	แม่โคทั้งฝูงทั้งหมด	7.00
		รวมทั้งหมด	44.00
		คะแนนลำดับชั้นฟาร์ม	10.13
ต้นทุนเพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	9,726.62

ผลการจัดลำดับ   ค่าไร1   ค่าไร2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคทั้งหมด   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการระบบบัญชีฟาร์มที่เชื่อมโยงกับโปรแกรมการดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนมของเกษตรกรรายย่อย โดยความสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนวิจัย สาขาภาคเหนือ**

ID: 576 หมายเลขสมาชิก: 156 ช่วงที่: 24
ชื่อครัวเรือน: นายเครินทร์ สงค์ประชา วัน_เดือน_ปี: 7/10/43-20/10/43
ที่อยู่: 144 ม.3 ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ

ต้นทุนสิ้นแปรรวม	14,621.90	ผลผลิต(กก.)	1,715.20
ค่าแรงงานครัวเรือน	695.75	รายได้(คิดเฉพาะน้ำนม)	17,580.80
ค่าแรงงานจ้าง	1,648.75	รายได้(คิดผลผลิตได้ด้วย)	17,580.80
ค่าอาหารข้น	7,607.40	กำไร(คิดเฉพาะน้ำนม)	2,577.90
ค่าอาหารหยาบ	2,900.00	กำไร(คิดผลผลิตได้ด้วย)	2,577.90
รวมค่าอาหาร(เงินสดต่อ2w)	1,770.00	ผลผลิตต่อแม่โคโคนมต่อหัวต่อวัน	8.17
ต้นทุนคงที่รวม	381.00	ผลผลิตต่อจำนวนโคทั้งหมดต่อหัวต่อวัน	3.95
ต้นทุนรวม	15,002.90		
รายได้เหนือต้นทุนที่เงินสด1	15,104.05	รายได้เหนือต้นทุนที่เงินสด2	15,104.05
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด1	5,054.65	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด2	5,054.65
รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน1	4,922.40	รายได้เหนือต้นทุนที่ไม่ใช่ค่าแรงงาน2	4,922.40
ต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยผลผลิต		8.75	
อัตราส่วนต้นทุนคงที่ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.03	สัดส่วนต้นทุนอาหารสัตว์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.70
อัตราส่วนต้นทุนสิ้นแปรรวมต่อต้นทุนทั้งหมด	0.97	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่อต้นทุนทั้งหมด	0.51
อัตราส่วนต้นทุนแรงงานต่อต้นทุนทั้งหมด	0.16	สัดส่วนต้นทุนอาหารข้นต่ออาหารหยาบ	2.62
อัตราส่วนต้นทุนที่เงินสดต่อต้นทุนทั้งหมด	0.83		
รายได้เหนือทุนแรงงาน1	4,922.40	รายได้เหนือทุนแรงงาน2	4,922.40
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน1		26.24	
อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน 1 วันทำงาน2		26.24	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท1		0.40	
อัตราผลตอบแทนต่อเงินสด 1 บาท2		0.40	
จำนวนวันทำงาน		187.56	
แม่โคทั้งฝูงโคนม	6.00	แม่โคทั้งฝูงทั้งหมด	2.00
		รวมทั้งหมด	31.00
		คะแนนลำดับชั้นฟาร์ม	10.25
ต้นทุนเพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	300.00	รายได้เพิ่ม(ภาษีเข้าร่วมโครงการดูแลสุขภาพฯ)	3,842.42

ผลการจัดลำดับ   กำไร1   กำไร2   ผลผลิตต่อจำนวนแม่โคโคนม   อัตราผลตอบแทนต่อแรงงาน

แบบบันทึกข้อมูลการใช้วัสดุสิ้นเปลือง
การศึกษาความคุ้มค่าของการใช้โปรแกรมดูแลสุขภาพและผลผลิตโคนม
ระหว่างวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ถึงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
ชื่อเกษตรกร.....หมายเลขสมาชิก.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
วันที่บันทึก.....ผู้บันทึก.....

อาหารข้น	จำนวนตัว	กก.ที่ให้อาหาร (เช้า)	กก.ที่ให้อาหาร (บ่าย)	รวม กก./วัน	รวม กก./2 W	รวมค่า ใช้จ่าย 2W	หมายเหตุ
ลูกโค 0-6 เดือน							
ลูกโค 7-12 เดือน							
โคสาวไม่ตั้งท้อง							
โคสาวตั้งท้อง							
รวมอาหารข้นสำหรับโคที่ไม่ได้แม่โครีดนม							
ชื่อแม่โครีดนม		กก.ที่ให้อาหาร (เช้า)	กก.ที่ให้อาหาร (บ่าย)	รวม กก./วัน	รวม กก./2 W	รวมค่าใช้จ่าย 2V	
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
รวมอาหารข้นสำหรับแม่โครีดนม							
รวมอาหารข้นทั้งหมด							
อาหารหยาบ	อธิบายข้อมูลเพื่อคำนวณค่าใช้จ่าย					เป็นเงินสด 2W	ไม่ใช่เงินสด 2W
1. ฟาง							
2. กากถั่ว							
3. กากปลาบ่น							
4. ชิงช้า							
5. หญ้า							
6. อื่น ๆ							
รวมอาหารหยาบทั้งหมด							
ค่าบริการอื่น ๆ	อธิบายข้อมูล (ถ้ามี) (ถ้ามีชื่อจากจ้างนอกถนอมด้วย)					เป็นเงินสด 2W	ไม่ใช่เงินสด 2W
1. ค่ายา							
2. ค่าวัคซีน							
3. ค่าฮอร์โมน							
4. ค่าวิตามิน							
5. ค่าน้ำมัน							
6. ค่าอื่น ๆ							
รวมค่าบริการ							
รวมค่าอาหารข้น ค่าอาหารหยาบ ค่าบริการ							
รายได้ที่เป็นเงินสด 2 อาทิตย์ที่ผ่านมา (ไม่นับรายได้จากนม)				รายจ่ายที่เป็นเงินสด 2 อาทิตย์ที่ผ่านมา (ไม่นับรายจ่ายในโคนม)			
1. รายได้จากขายพืชหรือสัตว์อื่น บาท				1 ค่าอาหาร บาท			
2. รายได้จากการขายข้าว บาท				2 ค่ารักษาพยาบาล ค่าเช่าเรือน บาท			
3. อื่น ๆ บาท				3 ค่าเสื้อผ้า บาท			
				4 ค่าฉนวนบังแดด บาท			
				5 ค่าไฟฟ้า น้ำประปา บาท			
				5 อื่น ๆ บาท			

